

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Trangrum
ACTEN.

ESTABLISHED
1783

Trangrums = ACTEN,

Eller

S a m l i n g

Uf de

Handlingar, som med Kongl. Maj:ts
allernådigste tillstånd blifwit Des och Rikets
Höglofl. Amiralitets- och Commerce-
Collegier tillfände, rörande Tran-Beredning
af Sill, uti Bohus Länfka Skärgården,
och Bewis derpå, at det uti Hafs-wattnet
utkastade Trangrums-skadar hwarken Hamnar,
Farleder eller Fiske, hwilket man
tilförene befarat.

I anseende til ämnets wigt, almån uplysning och
beqwämare bruk, til Tryck befordrad af några
Göthsborgare, som anlagt Transuderier uti Bohus
Länfka Skärgården.

SEDERHOLM,
Tryckt i Kongl. Tryckeriet, 1784.

Öfretal.

Sedan ofunnoghet och egenlytta hunnit wanryckta Tran-
grums, såsom skadeligt för Farleder och Fiske;

Spridde sig snart et så ogrundadt ryckte, icke allenast
kring hela Landet, utan ock til så nitisse, som betydelige
Embetsmän, hwilket wälde, at större delen af de ytterst i
Skären anlagde Trankofrier, igenom en Urtima Syn-
Rätt, år 1783 blefwo utdömda.

Icke des mindre, erhöilo Transluderi-ägare, uppå
underdånig ansökning, Kongl. Maj:ts allernådigste tilstånd,
at under förledit års Fiske, der så koka Tran på wan-
ligt wis.

Men det blef denna, ehuru Riksmyttiga Närings-
Idfare derjemte ålagdt, at inför Kongl. Maj:ts och Rikets
Höglofl. Amiralitets- och Commerce-Collegier förete de
Bewis, hwarmed de trodde sig kunna bestryka Trangrum-
sets ofskuld.

I anledning häraf, hade Högberåtte Kongl. Collegier,
at hos Hans Kongl. Maj:ts inkomma med sit underdåni-
ga Betänkande.

Ämnet war af den wigt för Swenska Industrien och
Handelen, at det förtiente at grundeligen kännas.

De Herrar som dermed hafwa befattning hade ej kun-
nat, under hastigt och gemensamt öfverwägande af de hit
hörande widlyftige Handlingar, inhemta tillräckeligt lius
uti Saken.

Hwarföre en del af Transluderi-Idfare dragit försorg
derom, at igenom Handlingarnas Tryckning, hwar och
en ferstilt, som har någon befattning med Saken, måtte
så tillfälle til anställande af den aldranogaste granskning af
Trangrumsets werkelige förhållande.

Företal.

Den Transiuderi-ägare ålagde undersökning och anskaffandet af Edeliga Bewis wid flere Domstolar hafwa varit så kostsamme, at det wida öfvergått alt hwad man wäntade.

Men man kan icke annat än anse dese Upsyningar högst angelågna til det Beslut, hwarigenom den Riksnyttiga Näringsen kommer at befrias ifrån onödige inskränknigar och frugtlösa hinder, som betunga alla Näringsar och hindra deras Idrare ifrån at rikta sig och det Allmänna!

Handlingarne bestå:

1:o.

Uf en Inlaga til Högförl. Kongl. Amiralitets- och Commerce-Collegierne. Pag. 1.

2:o.

Någre prof på Landshöfdinge Embetets wanliga Tilstånds-Resolutioner. Pag. 12.

3:o.

Utdrag af Bref ifrån Cantzli-Rådet och Commenduren af Kongl. Wasa-Orden Herr Baron Clas Åströmer til Herrar Transiuderi-ägares Herrar Sullmågtige. Dat. Christinedal d. 1 November 1783. Pag. 16.

4:o.

Utdrag af den Dagbok, som af Transiuderi-ägares Herrar Committerade hölts, under en nogare undersökning i Bobus Lännska Skärgården, åren 1783 och 1784. Pag. 18.

5:o.

Lista på så många Swenska namn, som finnes på de Diur som nämnas i Dagboken. Pag. 64.

6:o.

Söretal.

6:o.

Affskrifter af de Attester, som tid efter annan, wid
Laglige Domsolar Edeligen bekräftade blifwit. Pag. 66.

7:o.

Utdrag af Academie Adjunkten Herr Johan Afzelii Bref
rörande Trangrumsfets ofskuld. Pag. 92.

8:o.

Doct. Fagrås Strödde Anmärkningar, rörande Sill-
fiske och Transjuderi, til widare uplysning i ämnet.
Pag. 95.

9:o.

Uddevalla Stads Påminnelser wid Transjuderi-
sigares Bewis. Pag. 151.

10:o.

Magistratens i Marstrand Påminnelser. Pag. 159.

11:o.

Commendantens på Carlstens Fästning, Öfwerstens och
Riddarens Herr J. Müllers Påminnelser. Pag. 191.

12:o.

Anmärkningar öfwer Herr Commendantens, Uddevalla
och Marstrands Magistrats ingifne Påminnelser, wid de
företedde Bewisen, som med dem communicerade varit.
Pag. 200.

13:o.

General-Lieutenantens och Öfwer-Commendantens, Commen-
deurens af Kongl. Swårds-Orden, Högwålborne Herr
Baron A. R. Durietz yttrande i Trangrums-saken, med
någre Anmärkningar, som man derwid funnit nödi-
ge. Pag. 212.

14:o.

14
Sögwälborne Herr Baron, Kongl. Maj:ts och Swea
Rikes Råd, *Président*, Riddare och *Commendeur* af Kongl.
Maj:ts Orden.

Sögwälborne Herr Baron, *Président* och *Commendeur* af
Kongl. Maj:ts Nordstjerne Orden;

Så och

Sög- och Wälborne Herrar, *Vice Amiral*er, *General Adjutant*
hos Kongl. Maj:t, *Öfwerstar*, och Riddare af Kongl.
Maj:ts Swärds-Orden, *Vice Président* och Riddare af
Kongl. Maj:ts Nordstjerne Orden, *Amiralitets-Kamar*
Råd, *Commerce-Råd* och *Assessorer*.

Undertecknade Kongl. Maj:ts trogne undersätare, som af medborg-
erlig nit om nyttiga Näringsars förekomst, icke utan Tunnor
Gulds omkostnad, här uti Skären Sillsalterier anlagt, blefwo
snart öfvertygade derom, at mer än dubbelt så mycket Sill
kunde här ärligen fångas, än all den wi förmädde insalta, röka och
affätta.

Detta gaf oss angenäm anledning at använda den öfwerflödiga
särsta Sillen til beredning af Tran: Et försök som ingen före oss,
så wida witterligt är, sig företagit.

På sådant sätt hafwe wi, alt ifrån år 1760 intil närwarande
tid här uti Skären tillverkat minst 205,150 Fat Tran, hwarigenom
Riket blifwit tilbragt en winst af mer än 100 Tunnor Guld.

Härigenom hafwa tusentals fattige Skärgårdsboer och Handt-
werkare blifwit underhållne, hwilka annars, i brist af förtienst, hade
måst söka sin utkomst i fremmande Länder.

Härigenom hafwa och våra Sillsiskare blifwit upmuntrade til en
fördubblad fångst.

Den insaltade Sillen har icke eller räkat i wanpris, sedan Trans
Folkning af särst Sill af oss företogs, hwilket likwäl förut icke utan bes-
tydlig förlust hände.

Den owanliga stora affättning, som kriget skaffade, fördubblade
våra inrättningar, och gjorde at mången wägade hela sin förmögenhet
på Tranboferte.

Stikare och Stårgårdsboer hafwa, i anseende till en rikelig af-
fättning, lagt sig till flere 100:de Notar, af hvilka hvar och en med
båtar och tillbehör, kosta ifrån 8 till 1200 R:dal.

Utom dese hafwa Sill-Utköpare, icke utan stor kostnad förfä-
fat sig någre 1000:de båtar till Sillens Kringförande, hvilket för de mästa
af dem utgör deras endaste egendom och rörelse.

De många förut onyttige platser, som wi af Jordägare köpt eller
emot ärlig afgift nyttjat, har äfwen tillkyndat Landmannen en betyde-
lig förmon, och det i mon af vårt beständigt tillwärande behof deraf.

Nordens Titus, ADOLPH FREDRICH den Milde, Stornördigst
i Minnelse, insåg nyttan af detta vårt bemödande, och skyndade sig
at igenom fetheter och belöningar upmuntra en så betydlig Närings-
gren.

Ingen författning hindrade oss då, at uti öfna sion utsläppa det
efter Fokning qwarlemnade grumset, hvilket der blifwer äfwen så omär-
kligt, som en droppa midel uti Götha ELF.

Någre fattige Lössar, som igenom Sillstikares fördblade affät-
ning, winst och rikedom, trodde sig, i anseende till bättre boningsplat-
ser och andre små förmoner kunna förelämnas; woro de aldrasörsta
som beswårade sig öfwer Trangrumssets skada för Hamnar och Karleder.
De önskade at alla Transtuderler måtte afskaffas.

När ock Sillen något är, senare än efter wanligheten, besökte
wåra stränder, så glödde man icke at anklaga det ärs gamla Tran-
grumset såsom orsak till hennes drögsin.

Den ensaldiga och ouplysta menigheten kunde ock snart blifwa
föreledd, at utsprida en tanka, som syntes tiena till des egennyttiga
affigter.

Men wi kunde aldrig förmoda, at et så löft och ofäkert föregif-
wande skulle wiinna något förtjende, utan föregången tilbörilig under-
sökning.

Hade wi befunnit det förra årets Trangrums hederligt för nästa
års Sillfångst; så hade ingen haft mera skal, eller kunnat vara sär-
digare än wi, at sådant förekomma; men af det följande kan noggsamt
inrättas, huru liten grund detta föregifwande äger.

Det enda skälet wore tillräckligt, at i Bohus Länste Skären uti
gamla drögter dubbele så mycket Sill ärligen blifwit fångad sedan Tran-
studerler der anlades, som någonsin förut.

Hamnars och Farleders upgrundning af Trångrums, lærer så myc-
ket mindre kunna återopas, som allt ifrån år 1691 til närwarande tid,
och witterligen, ingen tillförlätelig Wäktning här i Skären varit anställd,
Hafwets medelshög icke eller före år 1771, och det blott på wissa stäl-
len, ordenteligen utmärkt.

När man således ej ännu kände Hamnar och inlops förra djup,
och botshwartzwens werkelige beskaffenhet, huru kunde man då med så
ferhet döma om deras nu warande upgrundning, den må wara natura-
lig eller konstig? Men då et så ensidigt som löst ryckte hunnit tränga
sig intill sielfwa Thronen; enär wi, som med wederbörliget tillstånd, en-
ligt närgående afskrifter af Landshöfdingens meddelte tillstånds Resolu-
tioner, hwilka endast såsom prof öfwerändas, anlagt wåra **Lit. A.**
Werk ytterst i Skären på nakna berg och Klippor, blif-
wit anbefalte, wid wite af 100 R. Dal., uti en skogsös ort, at med de
kostbaraste fördämningar först innestänga, sedan föra i land, nedgräfwå
och med jord betäcka Trångrumset, hwaras utkastande i öppetwattn wi
ännu icke sielfwe funnit medföra den minsta olägenhet.

Enär flere tusende människor, som wid Sillskiffet funnit sin ut-
komst, igenom senaste Författningen nödwändigt hade blifwit försatte
uti yttersta nöd, armod och elände.

Enär större delen af wåra härwarande kostsamma inrättningar blif-
wit til allt bruk och nyttjande förbudne, och och antydt at flytta dem in
på fasta landet, hwilket i anseende til de uppå dem redan anwände
stora omkostningar, icke utan Naringens undergång låter sig göra.

Enär wi, på sådant sätt, ohörde och utan witterlig förbrytelse,
blifwit nyttjandet af wår wälfångna egendom och närling förlustige,
innan större delen af och hunnit hemta den ringaste frugt af dessa in-
rättningar, hwilka wi, i stöd af Kongl. Maj:ts förra Nådiga Författ-
ningar med all och möjlig flit och kostnad anlagt; så har för och, ehuru
en Laglydige, intet annat råd varit öfretiget, än at inför Hans Kongl.
Maj:it, öfwer detta wårt öde och lidande, och allerunderdänigst beswåra.

Wår Store Konung, den Förste Medborgaren, war för öm at
se sine öfverrutne undersåtares och en så betydlig närings oundwäckliga
fall.

Igenom Kongl. Maj:ts Allernådigste Skrifwelse til sin högsta Be-
fallningshafwande i orten, erhöilo wi Nådigt tillstånd, at på wanligt
wis fortsätta närlingen under då instundande Fiske.

Men den skyldighet wårdt och derjemte ålagd, at inför Eders Excellence och Högwälbörne Herr Baron, Præsidenten och Commendeuren, samt Högst. Kongl. Amiralitets- och Commerces-Collegierne förte wår ra skäl och bewis til det öfwerklagade Trangeumsets ofuld.

Under wår egen oförmögenhet at fullkomligen utreda et så mycket omfattadt ämne, rådförde wi oss med en så nitisk som uplyst Medborgare, hwilken, icke utan mogen öfwerläggning med sina kunnigaste wänner, för angelägit ansåg, at en grundelig undersökning måste anställas af någre icke mindre här uti Skärgården, än i naturen bewarade Mån.

En sådan undersökning kunde wäl icke, utan betydlig kostnad, för oss åståpa; men sedan wi blifwit försäkrade om angelägenheten der af, anhöllo wi hos samma wår Gynnare, det behagade han, icke allenast dertill utse skickelige personer, utan och anmoda dem at detta beswår sig åtaga.

Någre i erten warande Herrar blefwo först derom anmodade; men de affade sig denna förättning på goda skäl; och sedan denne wår Gynnare såfångt corresponderat på Stockholm, Uplåda och andra orter; så torde Eders Excellence och Högwälbörne Herr Baron, Præsidenten och Commendeuren, samt Högst. Kongl. Amiralitets- och Commerces-Lit. B. Collegierne af Bilagan Lit. B. bäst kunna inhämta med hwad swårighet wi uti detta ärende förmått något båråde erhålla.

Capitain och Riddaren Wälbörne Herr Johan Lorentz Ruthensparre, Amiralitets Lieutenanten Wälbörne Herr Jacob Kiermanköld och Candidaten Herr Anders Dahl, sådwa naturkunnig, wore de endaste som sluteligen kunde förwås at åtaga sig en så beswårlig, som, torde hånna, förhatelig förättning.

De se uti sina ämnen uplyste Herrar, hafwa allt ifrån den 12 November 1783 til den 7 Januarii 1784, under beständigt och mödosamt arbete, uppehållit sig i Bohus Länste Skärgården.

Wi anhöllo i början af September om del af det Protocoll, som Kongl. Collegiernes Herrar Committerade under senaste besigtning sifs ledne summor uti Skärgården hållit; men det blef oss icke, för än långt efter wåre Herrar Committerades utresa meddelat, epuru det både framnat och berdt siana dem til mycken rättelse.

8
Emedlertid hafwa de behörigen Vestat och Wigtadt de hamnar och farleder, som man befarat skulle af trangrums wara på et eller annat sätt skadade.

De hafwa i briff på tid till författande af ordentliga Chartor, nödgats inskränka sig till sådana, som ehuru ofullkomlige, likwäl tjena till utmärkande af de ställen, som enligt dagboken blifwit Wigtade. Sådana äro de Chartor, som öfwer Luthamn, Bovikshamn, Rörholmen, Klädesholmarna och Mollesund dagboken ärfölja.

Ifrån större och mindre dlup, under bottmytan, hafwa de, med tienliga instrumenter, uphentat och förvarat 334 prof af olika bottens hwarf, hvilka blifwit till deras innehåll granskade och beskrefne.

Våre Herrar Committerade hafwa dageligen sedt både Sill och Ros-fisk, såsom Cabillau, Dorst, Långor, Hwittling, Kolsjor &c. till myckenhet fångas nära intill de i full gång warande Transuderier, hwar est Sillesoppa beständigt med hafswattnet blandas, utan at fisken dertföre stydt.

Men de hafwa icke något sig med, at allt sådant anmärka, utan af floke, erfarne och wälfrögdade Skärgårdsmän insamlat edeliga bewis på Trangrumssets sauna werkan på farwatin och fiske.

De öf anbefalte skäl och bewis, tro wi öf aldrig säkrare kunna förrete, än igenom bifogade utdrag af våra Herrar Committerades Dagbok Lit. C.; jemte dithörande Chartor, N:o 1, 2, 3, 4, 5, Lit. C. och vidimerade affkrifter, af de originelle bewis, som de utur Lit. C. Skärgården inhämtat, och wid behöriga Domstolar, så fort Lit. D. ske kan, edeligen bekräftade warda, Lit. D.

Denna förrättning har warit så mycket kostsamare för öf, som wt öf kunnat förmå största delen af Transuderi Jdlare, at uti undersökningens kostnaden deltaga, och våra Herrar Committerades möda, har under en så beswärlig ärtid warit större, än hwad wi med all vår tacksamhet kunna erkänna.

Emedlertid hoppas wi igenom deras och vårt yttersta bemödande, jemte anförande af sådana sannigar hwarom ingen ännu twiflat och fölsakteligen intet bewis behöfwa, det nu wara uplyst, bewist och afgjort.

I:o At Sill och annan fisk icke styrt för det uti öpna sijn utkastade trangrums, utan mer för det som igenom fördämningar instängt

rutnar och stinker, till största olägenhet för arbetsfolk och till de kostbara fördämningarnes skydesamma förutnelse.

2:o Att de diur, insecter och maskar, som blifwit fundne uti Sillens mage, och utgör hennes förnämsta föda, uppehålla sig till största myckenhet uti och bredwid trångrummet, hvaraf följer, at Sillens svarare söker än fyra utsläpt sillegrumms.

3:o Att tvårtom allt ifrån den tid sillegrummet genom tätta fördämningar instångdes och affördes, utan at i storsta frätt få utlöpa, den så kallade Ros-fisken der till mindre myckenhet wissat sig och kunnat fångas.

4:o Att den fisk, som blifwit fångad öfwer det, utur söndrige fördämningar utlöpande trångrumms, icke haft den ringaste osmak; så at fisket icke eller i detta afseende af sill-afskrädets utkastande stadas.

5:o Att hafsbottnens yta söga luktar, men at på ju större djup derunder, jord uprages, hon des wärra stinker, af hwad natur hon och wara må, ehuru aldeles fri från sill-afskräde, hwilket nog wännes af bottenhwarfwen i Siahama wid Mollängen och Kästarne, orter, som är wida skilde ifrån trankot och yterst uti hafsbandet belägne.

6:o Att Sillen under sista fiske, icke mindre än de förra åren, och aldramäst ifrån Frankofningens början, blifwit till största myckenhet fångad uti samma nödrågter som förut, och i synnerhet närmare intill de förledit är urdömde, än de då tillätne Fransfuderier.

7:o Att Sillen allt ifrån Fiskeriets början intill närwarande tid, aldrig i så många år å rad, ankommit till wärra stränder, som sedan Frankofkerier här blifwit anlagde; hells hon nu öfwer 30 på hwarandra följande år till stor myckenhet uppehållit sig här, hwilket ingen Historia wissar, at hon någonsin tilförene giordt.

8:o Att deremot Sillen, som på 1750 talet endast ingick och fångades i Södra Skärgården, allsedan sällan eller aldrig sig der infunnit, ehuru intet Frankofkerle söder om Ellsberg varit anlagt; men at icke eller Norra Skärgårdens Frankofkerier hindrat henne ifrån at passera dem söder ut, sågs nog 1772 den 17 November, då hon i flere dagar fångades wid Wrångö Wårdar, icke långt ifrån Kongsbacka, och 1783 i November wid Nyja Ellsberg.

9:0 Ut Sillen under det sista fisket till större ymnighet ingått uti den med Fransfuderier upfyldte Bohus Lånsta Skärgården, än at man henne hunnit använda.

10:0 Ut allt ifrån Fransfuderernes starkare drift, Sill till insaltsning och rökning aldrig felats, utan igenom Frankokeriernes stora behof ärligen blifwit anskaffad till lindrigare och jemnare pris än förut, och innan Fransfudererne började at med alfware drifwas.

11:0 Ut brist på jagande Hwalar, Sälar och Ros-fisk, jemte andre ännu okände orsaker, äro dertill wällande, at Sillen, wisse är senare till våra stränder ankommer, utan at hålla någon wiss ordning. År 1752 ankom hon icke förr än i October, men 1762 d. 16 Augusti, 1772 och 1782 åter i October.

12:0 Ut stank af sillegrumms under warmare wäderlek icke wäller Sills lens senare ankomst; ty hon har äfwen i hela sistledne milda November och innan någon Isid inträffat, blifwit till största myckenhet fångad.

13:0 Ut i den händelse Sillen efter detta, senare på året skulle till oss ankomma, än at hon till rökning och insaltning användas kan, Fransfudningen då förtienar så mycket större upmärksamhet, wård och upmuntran, som ingen årstid kan wara hinderlig, utan at man kan begagna sig af den Sill, som på annat sätt icke kan till nytta användas.

14:0 Ut af allt det affräde och transgrums, som utom eller med tillstånd uti öppna sjön utslutit, ehuru noga eftersökt, nu mera ingenstads något i eller under sjöbotnen kunnat finnas, icke en gång uti de dessföre måst ryckbara farwatten och nordragter; utan blifwit dels af hafsdjur förtärt, dels af strömar, sjösqwalp och windar aldeles sösfingrat, enligt Kongl. Commerce Collegii egen utlåtelse uti Bref till Hans Kongl. Maj:et af d. 13 Januarii 1783.

15:0 Ut ju längre ut i Skären Frankokerierne äro belagne, desto snarare stigras transgrumset, des närmare äro de intill fiskeställen, des wigare är transporten och des förmonligare äro både fisket och transfudningen.

16:0 Ut all den fullning man uti hamnar och farleder träffat, bestått icke af sill- affräde, utan af annat hafs och strömars wanliga muddar, såsom lämningar af andra slags djur, af örter, af gytta, lera och sand.

17:0 Ut all den ankargrund, öfwer hwars uplösnig man flugat, wid undersökningen befunnits långt fastare, än hwad till ankare- fäste
erfor

erfordras, hvilket nog wisade sig uti Klädesholmens och Rörholmens Hamnar.

18:0 Ut den wid trangrumsets förwarande tid efter annan förordnade uppsigt, ehuru kostsam för Kronan, varit för oss äfwen så hinsderlig, som til utförande aldeles fruktlös och omöjelig.

19:0 Ut alt det affkråde, råll och grums, som efter tranberedningen wankar, kan utan minsta äfventyr för siske, hamnar och farwat-ten, uti öfna sion utsläppas, så at icke mer deraf förwaras bör, än det lilla som til gödsel och annat bruk behöfwes.

20:0 Ut en försummad nödig undersökning, som i orten bordt anställas, varit wällande til alla de omgifsten, hwaraf war Riksnyttiga näring olyckligt wis blifwit beswärad.

Detta är ock alt det som wi haft både rättighet och befallning at i bewis leda.

Wi frukte icke för det omdöme, som Eders Excellence och Högwälbörne Herr Baron, Præsidenten och Commendeuren, samt Höglofl. Kongl. Amiralitets och Commerce Collegierne, upmärksamme på det allmänna bästa, men långt affskilde från orten, af inkomne blott sannolika berättelser för detta funnit sig förantätne at sälla, utan leswe i det glada hopp, at wära bewis owäldigt granskas och gillas, jemte det at wårt ögonseentliga lidande behiortas.

Ogrundade uppgifter kunna lysa för någon tid; men de måste wid klarare lins någon gång försvinna.

Deremot förblifwa de i naturen grundade sanningar lika beständige med sielfwa naturen, och behöfwa endast at sättas uti sin förtienta dag.

De skal och bewis wi, med tilhielp af wära Herrar Committerade, företedt, äro af den beskaffenhet, at de af ingen framtid kunna försläggas; ty de äro alla grundade på sakens werkelige förhållande, så at de Herrar, som undersökningen anstält, äro särdige at sina upptäcker med ed bestyrka.

Det förtienar at anmärkas, huru Herr Capitainen och Riddaren Ruthensparre, då han dels såsom den der haft upsyn wid detta Skärgårdsfiske, dels ock såsom Lots-Officerare, men utan at någon undersökning så anställa, jemte H. Lots-Directeuren Wallman, framfört underhåwandes talan; och då han anmodade både Lotsar och Skärgårdsmän at skrifteligen aflemna samma berättelse om Trangrumsets skada, som de förut munteligen anfört; Herr Capitainen med all sin flit icke kunde erhålla

erhålla et enda bewis derpå, enär wederbörande tillfades, at sina witnessmål inför Domstolen beswärja.

Erfarenheten bewisar, at fördomar aldrig hafst bestånd, utan någons derunder bewende Interesse. Det wore således till önskandes, at utländske medtåfware uti tillverkning af Tran, icke hafst någon del uti underfödiandet af den fördom, hwarigenom denna näringsgren så mycket inträng warit underkastad.

Ätminstone hafwer utländningen bordt inse huru lätt wi kunnat honom undersälja, om wåra Fransjuderier på et för honom önskeligt sätt, icke alt mer och mer inskränkte blifwit; helst det icke kan wara obekant, huru kostsam Hwalsfiske fångsten är, emot det Sillesfiske som inomskärs idkas, och at wår af den färska Sillen tillredde Tran, icke allenast är matnyttig, såsom fri från den widelga lukt som Hwalsfisketran altid åtföljer, utan kan åfwen uti Lampor, genom bruk af en ny skapnad på wekar, göra samma nytta som hwiita waxlus, dock med oändeligen mindre kostnad, och utan at beswåra med rök eller os.

Hafs och floders uti wikar och på stränder upkastade producter, hafwa Herrar Committerade så mycket flitigare anmärkt, som de funnit nyttigt, at til framtidens uplysning, nogare lära känna de ämnen hwaraf hamnar upgrundas.

Deraf torde åfwen kunna skönjas huru kunnige och upmärksams me wåre Herrar Committerade warit på de aldraminsta omständigheter, som til ämnets utredande tienar.

Det skulle oändeligen smickra samtelige Herrar Committerade, om igenom Eders Excellences och Högwälsborne Herr Barons, Præsidentens och Commendeurens samt Höglofl. Kongl. Amiralitets och Commerce Collegiernes nådliga bemedlande, Kongl. Wetenskaps Academien skulle täckas yttre sig öfwer deras granlagade undersökning.

Örskid och wäderlek hafwa icke gynnat dem; men deras flit och het, hog och flit hafwa öfwerwunnit alla hinder af mörker, storm och köld.

Utom de Attester, som wåre Herrar Committerade uti Skårgården samlat, hafwa wi bemödat oss om at inhemta fleres witnessmål uti samma ämne, som kan ses af Bilagan Lit. D.; hwilken inneholder sådana bewis ifrån N:o XXVIII. till XXXVII.

Til widare uplysning om Trångrumsets beståndsdelar, skickade wi några skålpund deraf til Upsala, för at på Chemiskt wis undersökas.

Chemie Adjuncten Herr Magister Johan Afzelius ätog sig då detta besvär och lemnade öf derom den underrättelse, som Bilagan utvisar Lit. E.

Den bestyrker til' alla delar, hwad här öfwanföre andragit är, och wisar tillika huru liten jord trangrumset efter sig lemnar.

Utom allt detta, hade wi äfwen varit betänkte på, at få bifoga en öf löfwad utförlig Historia om Sittskifteriet i almånhet, det Swenska i synnerhet och det dermed förknippade Frankofteriet; men tiden har varit allt för kort till fullgörande af denna wår ästundan.

Emedlertid synes de anmärkningar, som en kunnig Man i sådan mening samlat, kunna tjena til mycken uplysning. I anseende de hwartil wi öck funnit öf föränlatne, at des strödde anmärkningar, såsom et nyttigt Bihang Lit. E. öfwerfända.

Sedan wi således genom wåre medhjelpares kraftiga biträde utträttat allt hwad inom den öf förestrefne korta tiden i wår förmåga stätt, och förmodeligen det måsta som til det inweklade ämnets utredande fördras; Anhålle wi aldrådmiulast om Eder Excellences och Högwålborne Herr Barons, Præsidentens och Commendeurens, samt Högst. Kongl. Amiralitets och Commerce Collegiernes högstgållande förord hos Kongl. Maj:it, til ernående af all den frihet, som förenämde wår öfkydiga Naring kräfwer: At wi efter detta icke må betungas med trangrumsets nu bewiste köfsamma, onödiga och skadeliga instängande å de ställen, hwarest det ej til gödsel eller annan nytta för öf användas kan.

At wi utan hinder måtte få stöta en Naring, som otrolligen kunnat gagna öf och Riket, om den icke genom ogrundade slagomål, som kunnat leda til skadeliga Författningar, öfta varit allt för mycket inkränkt; och sluteligen: I den händelse Eders Excellence och Högwålborne Herr Baron, Præsidenten och Commendeuren, samt Högst. Kongl. Amiralitets och Commerce Collegierne skulle för nödigt anse, at igenom egne utsticfade ytterligare försäkra sig om sanningen af wåra uppgifter, såsom stridande med almånhetens förut fattade begrep, eller at infördra sådana uplysningar, som kunde uppehålla sakens sluteliga afgörande; Anhålle wi ödmulast det tänkes Eders Excellence och Högwålborne Herr Baron, Præsidenten och Commendeuren, samt Högst. Kongl. Amiralitets och Commerce Collegierne underdånigt tillstyrka Hans Kongl. Maj:it, at i Nader förinna öf frihet at, utan alla förutnämde hinder, få fortsätta wåre Transiuderier, ända til des, at det i fråga warande ämnet
hins

finner at fullkomligen utredas. Då vi äro derom försäkrade, at
Näringsen snarare upmuntras, än inskränkes och betungas.

Emot sådan nåd, ömhet och beskydd framhärde vi med djupaste
vördnad

Eders Excellences och Högwälbörne Herr Barons, Præsidentens
och Commendeurens,

samt

Höglofl. Kongl. Amiralitets och Commerce Collegiernes

Edmiukaste Tjenare.

Patrick Alströmer. Christ. Arfvidson & Söner. Lou & Smith.
O. Westerling. P. Swalin. Donald Edie. And. Swalin.
C. L. Föransson. Mart. Zachrisson. Joh. D. Werterling.
Sam. Dablin. Joh. Hult, Joh. Bagge. Robert Crosswall. Fr. Hummel.

Lit. A.

N:o 73. Konungens Befallningshafswandes i Götheborgs och Bohus Län Utslag, uppå Handelsmannen Johan D:son Wetterlings ansöknung om tillstånd, at wid des på Skatte-Hemmanet Södra Hästewiks ägor å Västra Hisingen och Torölanda Sökn anlagde Sillsalterie, få tillstånd at i Siön utkasta det efter Frankofningen blifwande affall. Gifwit å Lands-Cantzliet i Götheborg den 10 Junii 1776.

Sanledning af Krono-Befallningsmannen Wälbetrodde Jonas Simbergs med Nämndemännen Berndt Bengtsons och Olof Anderssons, efter hällen Besigtning, den 18 November sistl. år gifne intygande, at Handelsmannen Joh. D:son Wetterlings Sillsalterie och Frankoferie på Ulla Warholmen är uppå berg och Klippor wid sielfwa stranden upbygdt, der ej jord finnes, hwaruti Sillräken kan nedgräfwas, äfwen som något notwarp icke nära derintil är, som af Sillräkens utkastande i Siön kan taga skada, finner jag skäligt til Handelsmannen Wetterlings ansöknung i så måtto bifall lemna, som han äger frihet, jemlikt Kongl. Maj:ts Nådiga Bref af den 2 Nov. 1774, i Siön utkasta det efter Frankofning blifwande affall eller Sillegrum, så wida ej någon, i anledning af min under d. 11 Octob. nästl. år utfärdade almänna Kungörelse anmäler sig til Sillegrumsets afhemtande derifrån för at nyttjas til gödsel, i hwilken händelse Sökanden skal wara skyldig det samma til sådant behof afståta, och til den ändan låta samla det i Ekfor, som dertil wid Salteriet böra inrättas. Hwilket til beked lärer. Er och dag som förut skrifwit står.

Under H. H. General-Majorens, Landshöfdingens, Öfwer-Commendantens och Riddaren DU RIETZ fränwaro

AF WINKLERFELT.

Hans Hummel.

Med det företebde Originalet sika lybände intygar; Götheborgs Rådhus-Canzlie den 22 Januarii 1784.

J. M. Ternberg.

N:o 76.

N:o 76. Konungens Befallningshafwandes i Götheborgs och Bohus Län Utslag, uppå Handelsmannens här i Staden Johan Dixon Wetterlings ansöknings om tillstånd, at ej allenast uppå Hollmarne Ekrö och Björkholmen, hörande under Fiskeläget Mollöfund, få anlägga Sillsalterie och Trankokerie, sedan han af Jordägarna der- til arrenderat förberörde Hollmar, emot 3 R:d. 16 s. specie, i årlig afgift, utan ock i Siön utkasta det efter Sillsaltningen och Trankokningen blifwande affall eller Sillegrumms, hwardtwer så wäl Jordägarens yttrande, som Krono-Befallningsmannen Wälbetrodde Pet. J. Ejsermans berättelse blifwit infortrade, som Handlingarne utwisa. Gifwet af Lands-Cantzliet i Götheborg den 4 Julii 1778.

Udenstund Krono-Befallningsmannen Ejserman under d. 9 sistl. Junii berättat, at han, i följe af undfångne Ordres, med tillfallade Läns- och Nämndemån besigtigat de omrörde ställen, och derwid ej allenast inhemtat Jordägarnes enhälliga bifall til Handelsmannen Wetterlings ansöknings, och at Sillsalteries och Trankokeries anläggande på Holmarne Ekrö och Björkholmen, hwarken ländar Sköfarten eller något notwarp til meen och skada; utan ock besunnit belägenheten af Sillsalterie och Trankokerie på ofwanbesagde ställen wara sådan, at ej någon jord der- wid finnes, hwari Sillräken kan nedgräfwas, afwenwäl at Fisket der- igenom icke skadas, at Sillräken eller affkrädet utkastas i Siön wid Ekröfund, allenast det icke uttappas i rännan wid Sundet; Fördensful wil Konungens Befallningshafwande tillåta Skölanden, at icke allenast låta uppbygga nånde Sillsalterie och Trankokerie, utan ock i Siön utkasta Sillegrumset, dock at utkastandet icke sker utom Sundet, på diupet eller i rännan. Som til bested ländar. Ur och dag, som föreskrifwit står.

Under H. H. General-Lieut. Landshöfd. Öfwer-Commendanten och Commendeuren DU RIETZ fränwaro

F. ROSENBORG.

Hans Hummel.

Föreskände Affrist är med Originalet lika lybande, intyggar; Götheborgs Ämbhus-Canslie den 12 Januarii 1784.

J. M. Ternberg.

N:o 100. Konungens Befallningshafwandes i Götheborgs och Bohus Län Utslag, uppå Handelsmannens i Marstrand Greger Hammars ansökning om tillstånd, at wid des Frankokerie på Lilla Röholm, uti Inlands Södre Härad och Lycke Söfn så, medelst rännor i Siön, uttappa det efter Frankokningen blifwande Grums och affall, sedan på stället ingen jord skal finnas, hwaruti det kan nedgräfwas. Gifwit Götheborg af Lands-Cantzliet den 2 September 1778.

Udenstund Krono-Befallningsmannen Wälbetrodde Nero Bruhn, efter hällen besigtning intygat, at å förberörde Hollme, Lilla Röholm fallad, ingen lägenhet gifwes til Silleråfens nedgräfwande i jord, samt at hwarken Segelfarten eller något Notwarp af Silleråfens utförande i Siön kan skada taga; fördenkul finner jag skäligt, i sköd af Kongl. Majests Nådiga Bref, under den 2 November 1774, tillåta Sökanden Handelsmannen Hammar, at så i Siön det efter Frankokningen derstädes blifwande affall låta utkastas:

Dock böra wederbörande hafwa noga insigt derpå, at icke Silleråfens grummet så utkastas, at deraf, genom förrutnelsen, kan blifwa någon elak stank, hwaraf fisket kunde skadas, i hwilken händelse sådant til mig genast böe inberättas. Som til besked ländes. År och dag som föreskrifwit står.

AND. RUD. DURIETZ.

L. S.

Hans Friedr. Frick.

N:o 107.

N:o 107. Konungens Befallningshafwandes i Götheborgs och Bohus Län Utslag, uppå Handelsmannens här i Staden Joh. D. Wetterlings ansöknig om tillstånd, at wid des i Tiörns Födärie och Stenkyrko Sökn, å en Holme, Tiörnö Kalk kallad, anlagde Sillsalterie och Tranfokerie, så uti Siön utkasta det, efter Sillsaltningen och Tranfokningen wänligen affallande Sillgrums, helst något tilfalle, at samma i jord nedgräfwä, nära in til stället icke skal finnas eller skada derigenom i anseende til Siöfart och Fiske befaras; öfwer hwilket alt Krono-Befallningsmanens i orten, Wälsbetrodde P. J. Ejslermans utlåtande och berättelse blifwit infortrad; som Handlingarne utwisa. Gifwit af Lands-Cantzliet i Götheborg den 16 October 1778.

Widensfund wid Krono-Befallningsmannen Ejslermans hällne besignting utdrönt är, icke allenast en sådan ställets belägenhet, at jord, hwar uti den så kallade Sillräken och affträdet borde nedgräfwä, der icke finnes, utan ock at hwarken något Norwarp eller Siöfarten kan lida meen af Sillgrumsets utkastande i Siön, äfwen som at Jordägarne ej eller hafwit något at påminna wid denna ansöknig; fördenkul finner Konungens Befallningshafwande skäligt tillåta Handelsmannen Wetterling, i stöd af Kongl. Maj:ts Nådiga Bref under den 2 Nov. 1774, at wid sit å Tiörnö Kalks holme anlagde Sillsalterie och Tranfokerie i Siön utkasta det wänliga affallet eller Sillräken, dock så at derigenom ej förorsakas skank, hwarmedelst Fisken kunde bortjagas; hwarå Krono Betsningen i orten äligger hafwa noga upseende, så at, om slikt olägenhet skulle förspörjas, den samma mig genast inberättas. It och dag som förskrifwit står.

Under H. H. Gen. Lieut. &c. &c. DU RIETZ fränwars
CARL MAGNUS STENFELT.

Hans Hummel.

Föreskände Affrist är med Originalet lika lydande, intygat; Götheborgs
Nådhus-Cantzlie den 12 Januarii 1784.

J. M. Ternberg.

Lit. B.

Lit. B.

Utdrag af Bref ifrån Cantzlie : Rådet och Commendeuren, Herr Baron Clas Ahlströmer, til Transtuderie : Ågares Fullmäktige. Dat. Christinædahl, den November 1783.

Sedan jag ej kunnat dölsa den tanka jag altid hyst om Transtrumssets natur och werkan på Fiske och Farwattn, hwilken fullkomligen instämt med eder egen öfvertygelse och erfarenhet; har detta förmodeligen giswit eder anledning, at inhemta mit råd om bästa sättet til verkställande af Kongl. Majests Nådiga tilstånd och befallning, at få i bewis leda det öfwerklagade Transtrumssets öfsuld. Ämnet war af den wigt, at jag icke hade nog förtroende til mig sielf, utan at rådföra mig med flera af mina uplyskare wänner, ibland hwilka General Majoren och Commendeuren Herr Axel M. von Strusenfeldt, warit af den godheten, at uti bref meddela mig sina tankar. I antedning här af tillsyckte jag då, at några uti Bohus Länka Skärgården och i naturen bewandrade Män, borde anmodas, at under instundande Fiske, en alt hltills försummad grundelig undersökning företaga; och ehuru detta företagande, icke utan betydande kostnad kunde wederbörstigen utföras; förklarade I eder dock nögd, at wäga alt til utredande af et ämne, som icke utan eder tänbaraste förlust länge warit wäsgjordt.

I hafwen til mig haft det oinskränkte förtroende, at icke allenast usse, utan ock at anmoda sådane Ledamöter til denna förrättning, som jag trodde dertil tjenlige wara.

För at icke brista uti det som af mig wäntades, talte och corresponderade jag genast med flera kännare, icke mindre af Skärgården, än af naturens producter, men alla undandrogo sig detta ärendet. Capitainen och Riddaren Herr Joh. L. Rutenparre, Lieutenanten Herr Jacob Kiermancköld, och en godkänd Lärjunge af wår Stora v. Linné. Medicinæ Candidaten Herr Anders Dahl, woro, såsom här boende, de aldrasörste, som tankan kunde falla på; men de hade ingen hog at skaffa sig örwänner ibland dem, som förmodeligen kunde blifwa mfsnögd med resultatet af deras förrättning; hwarföre ock de, liksom andre sig den i det längsta undanbudo. Dese Herrars enskilda wänskap för mig, och mit

mit blifliga förtroende för dem, war det endaste hwarigenom de efter långt betänkande stateligen kunde öfvertalas, at sig denna undersökning åtaga.

Uppå eder anmodan har jag äfwen lärt för dem författa en sådan Instruktion, hwarefter de wid undersökningen, til winnande af ändamålet hade sig at rätta.

Om den Dagbok och de Bewis, som de i anledning af denna Instruktion, löfwat hålla och samla, skulle tiena til bewis på Transgrumsets ofskuld; så ha wén J, Mine Herrar, icke misräknat eder på mit, ehuru swaga, biträde.

Allt hwad jag nu i förtid kan försäkra eder om, är det, at sticke sigare personer ej kunnat finnas, och at de, fric från egenlytta och wäld, äga både wilja och förmåga, at sätta sanningen i sin fulla dag; ser wäl det, så hoppas jag och kan ej annat förmoda än at eder Riksnyttiga Nöring får obehindrad fortsättas, at de icke mindre för ägare och arbetsfolk, än för skog och fiske skadelige fördämningar blifwa affskaffade, och at den hittills förordnade enskifte uppstaten wid Grumsdammar, blifwer äfwen så öfwerflödig, som den förut warit både onyttig, omöjelig och hinderlig.

För öfvelgt lären J alla wara derom öfvertygade, at jag ingen sning försummar, af allt hwad min bekanta örbelighet tillåter mig, at till eder och Frankofert Panteringens nytta uträtta.

Lit. C.

Utdrag af den Dagbok, som höllts under en Undersök-
nings Förrättning i Bohus Lännska Skärgården åren
1783 och 1784.

J genom Canklie-Rådet och Commendeuren af Kongl. Wala Orden, Högwälbörne Herr Baron Clas Allrömer, hafwa wi anmodade blifwit, å en del *) Herrar Transjuderie ägares wägnar, undersöka hurumda de uti Bohus Lännska Skärgården anlagde Frankofertier igenom det der utsläppte Åfstråde och Grums kunna wara Fiske och Hamnar til skada.

Et så stort förtroende smickrade oss å ena sidan; men å andra fruktade wi för fölgerne, om det skulle komma derpå an, at afgöra en fråga som uplystare Herrar än wi ömsom jakat och nekät, hwaraföre wi och i det längsta undanbädo oss en så brydsam, och kan hända för-
hatelig förrättning.

Men då intet annat af oss fordrades än at redeltigen upträcka allt hwad som kunde stå i våra krafter, och at lemna våra Herrar Committerer en sanfärdig berättelse om sakens förhållande, sådant som wi det befundo, så kunde wi ej längre neka dem wårt biträde uti et för dem och det almånna så angeläget ämne.

Wårt ållggande skulle således blifwa at up söka Trangrums **) uti de Hamnar och Farleder, som det förmenas hafwa förderfwadt, och afsigwa en säker underrättelse, om des befarade skadeliga werkan på Fiskerierne. Till winnande af denna deras åstundan funno wi oumsgängeligt:

1:o At förse oss med så många Special och Wigtighets-Chartor öfwer denna Skärgård som åtkommas kunde, til inhemtande af dessa Farvattens förra diup under hafwets medelshögd.

2:o At upfinna något Instrument ***) hwarmed fyllning eller mudder, uti Hamnar eller Farleder och Notdrågten, beqwämliken kunna de, til behörig granskning, uphentas.

*) Desse Herrar woro Commerce-Rådet och Riddaren Baron Patrick Allrömer, Herrar Arwidson & Söner, J. P. & N. Holterman, Controlleur Swallin, Jacob & Jan Wiljanson, Lou & Switt, Westerling, Andersson, med flere.

**) Med Trangrums förstå wi ögon, benknor, senor, skäll och sönderfaktigt kött af Sill.

***) Af alla de Instrumenter som wi haft tillfälle erhålla för diupets determinerande och bottenhwarfwens uphemtande, har intet warit bättre tienande til det.

3:0 Att uti numererade och behörigen annoterade Burkar, förwara prof af alla de jordhvarf som wi på hafsbottens yta och derinunder kunna de samla til bewis derpå, at wid granskingen af dem wi icke mistagts och på deras werksliga halt och egenskaper.

4:0 Att undersöka Färvattnets nu warande diup, för at se huru mycket de i senare tider blifwit af Trangrunas eller annat mudder upgrundade.

5:0 Att nogast utmärka de slag af Siöwårter och Snäckor som blifwit på stranderne upkastade, hvilka föruttnade eller söndermalne utgöra et mudder som är wida skildt ifrån det, som strömmar up ifrån landet medföra.

6:0 Att undersöka om Sill och annan Fisk nu mera icke ingår uti de gamla Notdragten, som befinnas af Trangrunas och des widriga stank upfylde.

7:0 Att af så redlige som gamle och erfarne Skärgårdsmän inhämta kunskap, om det som hwarken tid eller tillfälle kan tillåta och at selskwa uttröna; men torde icke des mindre mycket tjena til sakens widare uplysning.

Sedan wi hos Frankoferi ägares Herrar Fullmäktige begärt nödige Copior af de uti Kongl. Maj:ts och Rikens Amiralitets Collegio befintelige Specielle Chartor öfwer denna Skärgård, och vidimerad af skrift af det Protocoll, som Konungens och Höglofl. Kongl. Collegiernes Fullmäktige hållt under den senaste Besigtningen, med mera, som häde kunnat tjena och til mycken rättelse, men ingen del deraf hunnit erhålla; måste wi likwäl i anseende til det redan påbegynta Fisket, och befaradt hinder af instundande köld, begifwa och på resan at Skärgården.

Wi foro från Götheborg den 12 November sistledne, under variabel wind af Ost & N. O. med smärt snö, Lilla glopp; sent om aftonen hunno wi til Lilla Bockeskår. Bockeskår.

Flere Fartyg lägo nu i Warholmen, Juthammen, Kallsunds med flere Hamnar under wäntan at så insakta nysaltad Sill; men efter besigtelse hade ännu ej mera än omkring 400 Tunnor blifwit å Elgöfjorden och wid Rörö fångade, och å Stensholmen samt Bovik saltad.

C 2

Ångslan

En ändamål, än det som Kierrmansköld upfunnit och i modell samt ritning och beskrifning skal öfwerfändas så fort som medhinnas kan.

Ångslan och bedröfwelse hade intagit allas sinnen, sedan Sillen ej ännu tillräckelligen hade kommit inom Skären.

Häraf fingo wi anledning efterfråga de orsaker hwilka här för samlade erfarne Fiskare trodde wälla Sillens så sena ankomst, och huruvida någon fångst i år woro at förwänta, sedan man genom Frankofens läge, och det af de samma utfallande affråde trodt sig hafwa all anledning til deras utdömande å wissa ställen, såsom skadeliga för Fiske och Hamnar.

Fiskarenas erfarenhet lemnade efter deras utfago ej annan uplysning, än at de merendels förnummt, det ju längre Sillen nästförtgående Fisketid är inom Skären, ju senare inkommer den til påföljande Fiske. I år hade den långt in på Februarii månad stått inne, hwadan denna deras mening deraf bestyrktes.

At Trangerums skadar Hamnar eller Fiske, dertil kunde de ej saka; de sade twärt om, at ingen märkelig förändring på diup uti häromkringwarande Hamnar eller Farleder skedt, och at man ej borde anse Trangerumset såsom orsak til Sillens uteblifwande emot wantligheten, helst de förmente at wi framdeles wäl skulle blifwa öfwerlygade, lika med dem, at enår Sillen inkommer, går hon hädanefter lika så nära Frankof som förr; samt derkring och derwid å gamla Norddråkten warer fångad.

Torsdagen, den 13 November.

Uti dagningen togs belägenheten af detta och kringliggande Holmar. Omwike huruvida någon Pligting tillsörne skedt uti Juthamn, förretogs undersökningen af diupet derstädes, samt uphemtningen af botten i hwarfwen.

Detta företagande anfågo wi desto nödigare, som utom det Hamnen för mindre bewårade Fartyg är ganfka beqwäm, den nu på ena sidan wid S. O. inloppet befaner inneskängd med en Trangerums för dämning till omkring 300 alnar, hwarigenom man för en framtid kunde så tillfälle, at med mera wiffhet jemförelse wis döma om Trangerumsets werkan. Sedan wattenets högd blifwit utmärkt, företogs undersökningen som utföll på sätt någäende Tabell utwisar.

*)

Pligtning	Botten Hvarfwens.						
	Diup.				Halt.		
	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.
A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.
Ställens Namn och Belägenhet.	Störningen	Gröfverfas	Indras	Fredas	Gröfverfas	Indras	Fredas
Emellan Stora och Lilla Brattön	1	4 $\frac{1}{2}$ tång	6	—	—	1	—
Bockskär i O. til S. $\frac{1}{2}$ O. sträckning	2	4 $\frac{1}{2}$	13	—	—	2	—
	3	9 $\frac{1}{2}$	16	—	—	3	—
	4	10	14	berg	—	—	—
	5	6	—	—	4	—	—
Från Lilla Bockskär S. W. til W. utan för Klippan	6	10	11	—	—	5	—
	7	11	13	—	—	6	—
	8	10 $\frac{1}{2}$	—	—	7	—	—
	9	1	berg	—	—	—	—
Derifrån i S. W. togs	10	19 $\frac{1}{2}$	—	—	8	—	—
	11	30	hård botten	—	—	—	—
Söder om Klippan wid Berget nära Grumsdammen	12	8	sand	—	—	—	—
	13	9	grof klapper	—	—	—	—
Södra Pynten af Brattön.	14	14	—	—	9	—	—
	15	6	—	—	10	—	—
Midt i Hamnen	16	12	20	—	—	—	—
Från N. pynt af Brattön til N. pynt af Lilla Bockskär	17	36	—	—	—	—	—
	18	18	—	—	—	—	—
	19	12	22	emellan stenar	—	—	—

C 3

Botten

) Lit undvika af onödig widlyfthet, har man här berient sig af några
Tabeller, uti hvilka Columnen

A. utmärker Namn och Belägenhet af den Ort hwarest Pligtningar blifwit
ansåldes.

Bottenhvarfven bestodo af följande, som förvarades och hemfördes i Burkarne.

- Burken No 1. *Argilla Communis*, hvaröfwer wårte Zostera.
2. *Argilla Communis*. *)
 3. Sandblandad Lera.
 4. *Argilla Communis*, i hwilken fanns en mängd af *Nereis Prismatica*.
 5. *Argilla Communis*, mycket stinkande.
 6. *Argilla Communis*, blandad med fin Sand.
 7. Grof Sand bestående af Quartz.
 8. Fin Sand.
 9. Sand, blandad med hela och söndermalna Snäckskal af *Mytilus edulis* et *Turbo littoreus* et *Neritoides*, *Nerita littoralis*, *Serpula Spirorbis*, *Lepas balanoides*, *Murex despectus*, *Buccinum undulatum*, *Cardium edule*, *Flustra foliacea*, *Serpula Spirillum*. **)
 10. Löss *Arg. Com.*

Winden

B. Ordning och Numer på de der förättade Pliktningar, hwilka Numer äfwen finnas på Chartorna.

C. Bottenrensans diup under wattubrynen.

D. Diupet af det andra bottenhvarfvet, som näst inunder det öfwersta träffades.

E. Tredie bottenhvarfvens diup under samma wattubryn.

F. Utwisar halten af det öfwersta bottenhvarfvet.

G. Ditto af det nästa och

H. Ditto af det tredie, som under samma punkt af wattubrynen uphemtadt blifwit.

Härwid bör märkas, at de Numer som uti Columnerne F. G. H. uti en oafbruten ordning fortsättas, äro enahanda med dem på burkarne, och med dem wid hwilka bottenhvarfwen til deras innehåll här nedanföre beskrifwas.

På alla de ställen uti Tabellerne hwarest samnar icke nämnes, är diupet utfatt i Swenska Fot.

*) *Argilla Communis* som i Dagboken uptages får ej anses som ren, utan altid blandad med något litet animaliskt eller vegetabiliskt jord.

**) För desto mera redighet, och til undwikande af mistag då oftast inga Swenska namn å wiså diur, Dyer och Mineralier finnas, har man nyttjat de Linnéanska Latiniska namnen, som af hela den uplysta werlden förstås och igenkännas. Och wid sådane Species som för v. *Linne* ej varit bekante, har man nyttjat *Hudsons Flora Anglica* och *Fabricii Fauna Groenlandica*.

Winden som morgonstunden war O. N. O. med uphålls wäder, gick på dagen til O. til S. med smått regn.

Mot aftonen Snögade med S. O. wind, stark bläst och regn, som continuerade hela natten.

Wattnet som före, under och efter Vligtingen städt lika med märket, hade om aftonen kl. 9 stigit $9\frac{1}{2}$ tum.

Sredagen, den 14 November.

Hård S. O. wind. Wattnet hade nu fallit 5 tum sedan i går aftons. Flere Fiskare samt Lotsar berättade nu enahanda, med hwad wi den 12 hujus inhemtade rörande Trangrumset, dessa erbödo sig nu med liflig Ed sanningen til styrko wela bekräfta deras talan.

Resan fortsattes til Strömsund. Åtskillige Fiskare och Badägare woro nu här församlade, som berättade åtskilligt rörande Trangrumsets werkan på Hamnar och Fiske, och gåftwo skrifteligen tillkänna hwad de för deras del wiste sant och wist wara. *)

Sundet emellan Strömsundsholmen och Hålingen Vligtades och besants.

} Artwidsons Grumsdam	1	2	13	11	12
	2	6	—	13	—
Utanför Dammen	3	4	—	14	—
Midt uti det trångaste af Sundet	4	6	7 berg	15	—
Utanför et år 1779 afstannat Frankol, som ej haft fördämning	5	12	17	6	17

Bottenhwarfwen bestodo

N:o 11. Af ögon, ben, ryggknotar af Sill, men utglorde ej något betydelligt hwarf.

12. Arg. Com.

13. Arg. Com. starkt stinlande.

14. Arg. Com. blandad med Mytilus edulis.

15. Snäckeskäl, söndermalne med någon Arg. Com.

16. Arg.

*) Se Bewiset N:o I.

16. Arg. Com. ganska starkt sinkande, syntes och några ryggsnotar efter fiff.

17. Arg. Com. med Turbo littoreus.

Här warande Saltete Bokhällaren, så wäl som ätskillige Fiskare berättade huru som man med säkerhet funnit, at ju längre Silen näst föregående Fiske är inne i Skären, ju senare kommer den till påföljande Fiske; de trodde äfwen windar med flere omständigheter i år wärlat, at Silen ännu ej till någon myckenhet gått inom Skären.

Förleden sommar har på Björkö-fjorden Sill blifwit dörsjad eller metab.

Björköhufvud. Med tiltagande hård O. à O. S. O. wind fullföljdes resan åt Björköhufvud.

Lördagen, den 15 November.

En mild wind af S. O. à O. S. O. På flera år har man ej sedt watten till den högd wid så stilla wäder som det nu war. Pfligtning och bottenhvarfrens uphemtande fortsattes.

Björköhufvud och Bovik.

	1	5	—	—	18	—	—
	2	7½	—	—	19	—	—
	3	8	14	—	20	—	—
Från Björkö Landet, till Björköhufvud O. S. O.	4	9	—	—	21	—	—
	5	9	11	—	22	—	—
	6	9	14	—	23	—	—
	7	10	13	—	24	25	—
	8	12	16	—	26	27	—
	9	13	fien	—	—	—	—
Från Björköhufvud till Angholm N. ½ W.	10	15	18	19	28	29	30
	11	15	18	—	31	32	—
	12	28	—	—	—	—	—
	13	10	12	—	33	34	—

S. till O. från Ängholm	14	7	10	12	—	35	36
	15	7	11	—	—	37	—
	16	7	12	—	—	38	—
Ä Ängholms Grumsdam	17	6	12	—	—	39	—
	18	5	—	—	40	—	—
W. $\frac{1}{2}$ S. från Ängholmen	19	7	15	—	—	41	42
	20	5	16	—	—	43	44
	21	28	—	—	—	—	—
	22	25	28	—	—	45	—
Ä Flygares Grumsdam	23	5	7	—	—	46	47
	24	10	—	—	—	48	—
Utom Dammen	25	6	13	—	—	49	—
	26	7	—	—	50	—	—
	27	18	—	—	51	—	—
	28	18	—	—	—	—	—
	29	24	—	—	—	—	—
	30	27	—	—	—	—	—
	31	18	nsd	klippan	—	—	—
Från Westerlings Trangrumsdam till Liungholmsudde	32	22	—	—	—	—	—
	33	25 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—
	34	9	—	—	—	—	—

De uphentade bottenhvarfven bestodo

Ä N:o 18. Fast Sandbotten.

19. *Argilla Communis* blandad med *Zostera Marina* och något söndermalna Snäckskal.

20. *Arg. Com.*

21. *Arg. Com.* blandad med Sand och Snäckskal.

22. *Arg. Com.* blandad med söndermalna Snäckskal af *Mytilus edulis*.

- N:o 23. Lita med föregående.
 24. Arg. Com. blandad med Snäckskal.
 25. Lös Arg. Com.
 26. Stinkande Arg. Com.
 27. Arg. Com. blandad med Sand.
 28. Arg. Com.
 29. Likaledes.
 30. En med fin Sand blandad Lera i hwilken fants fondermalna Snäckskal.
 31. Arg. Com.
 32. Likaledes.
 33. Lös Arg. Com. blandad med fin Sand.
 34. Lös Arg. Com.
 35. Arg. Com.
 36.]
 37.] Argilla Communis.
 38.]
 39.]
 40. Arg. Com. blandad med Kol och fin Sand.
 41.]
 42.]
 43.] Argilla Communis.
 44.]
 45.]
 46. Roggnotar, ben, fenor, starkt stinkande.
 47. Lös Arg. Com. blandad med fondermalna Snäckskal.
 48. Lös Arg. Com. små Fiskeben och bitar af Snäckskal.
 49. Arg. Com. blandad med Sand och fondermalna Snäckskal.
 50. Ren Sand.
 51. En med ganska fin Sand blandad Lera.

En mängd af Wadägare och Fiskare samt Sillupköpare woro nu här församlade emot astone, sedan de hela dagen förväntades varit ute för at träffa någon Sillstimma. Utanför Herr Westerlings Tran-grumsdam utkastades en Sill, Wad, *) hwilken helt nära Dammen i land

*) SilleWad, är desamma som SilleNot, och skiljes ifrån InsiNotar dermed, at hon är långt större och utan Kalf eller Risl.

i land drogs, uti den samma fants då en mängd af *Uva lactuca*, *Zostera marina*, och följande *Fuci*, *Nodosus*, *Siliquosus*, *Serratus*, *Digitatus*, *Laciniatus*. **Diur:** *Asterias rubens*, *Medusa Capillata*, med följande Amphibier och Fiskar: *Bleinius viviparus*, *Gadus pollachius*, *Pleuro-neches platella*, *Gadus callarias*, *merlangus*, *Gasterosteus spinachia*, *Gobius Jozo*, *Cancer mænas*, *Salmo Lavaretus*, *Syngnathus typhle*. Bredewid der Waden drogs i land, lågo följande Snäckor, *Mytilus Pholadis*, *Cardium edule*, *Venus borealis*, *Turbo littoreus*, *Helix vivipara*.

Fisfrarne berättade, at de förleden gårdag sedt Hwalar inne på fiordarne och långt in i wikarne. De frågades om orsaken till Sillens sena ankomst i år, med begäran at de för eget och allmänt mål fristt wille säga den sanning, som deras på förfarenhet grundade kunskap kunde meddela.

De lofwade ej allenast at säga sanningen sådan de den wiste, utan woro desliques willige, at med ed bestyrka sin talan, hwilken de för framtiden och för desto mera säkerhet, fristteligen afgåtwo, så wäl i anseende till den werkan de besunnit Trangrums hafwa på Hamnar som Fiske *).

I mörkningen fortsattes resan till Rörholmen, dit Rörholmen, wi anlände kl. 7 eftermiddagen.

Söndagen, den 16 November.

Morgonen stilt, fram på dagen N. O. liten wind med grämulen luft. Wattnet föll från dagningen till kl. 7 eftermiddagen i Fot, men steg åter mot midnat till des förra högd.

Berättelse om det som hittills under förrättningen förekommit, meddeltes under detta dato i skrifwelse till Baron Clas Allströmer.

Måndagen, den 17 November.

S. O. wind med frisk kullning och kylig luft; förmiddagen bligadt och uphemtat flere bottenhwarf, sedan wattenhögden blifwit utmärkt.

D 2

Emels

Emellan Lilla Rörholmen och Elofven -	1	22	berg	—	—	—
	2	28	30	—	52	53
	3	22	28	—	54	55
Emellan Stora och Lilla Rörholmarnes N. pyntar - - - - -	4	16	—	—	56	—
	5	20	29	—	57	58
	6	17½	berg	—	—	—
Emellan Stora Rörholmarnes N. pynt och Lilla Rörholms Grumsdam -	7	17	21	—	59	60
	8	13	17	berg	61	62
	9	9	—	—	63	—
Helt tätt till en å Lilla Rörholmen wa- rande söndrig Grumsdam - -	10	5	8½	berg	64	95
	11	7½	15½	—	66	67
	12	5	11	—	68	69
	13	4	10	—	70	71
Midt i Lilla Rörholme-Sund - -	14	6	7	—	—	72
	15	5	6	berg	73	—
	16	5	8	—	74	—

Bottenhvarfven voro:

- N:o 52. Arg. Com.
 53. Lös Arg. Com.
 54. Starkt stinkande Arg. Com.
 55. Arg. Com.
 56. Lös Lera med *Turbo litoreus* blandad.
 57. Lös Lera mycket blandad med söndermalna och hela Snäckor.
 Skal af *Turbo litoreus*.
 58. Stinkande Arg. Com.
 59. Arg. Com.
 60. Lös stinkande Arg. Com.
 61. } Arg. Com.
 62. }
 63. Lös stinkande Arg. Com.

N:o 64. Arg. Com. blandad med Snäckskal.

65. Arg. Com.

66. Söndermullnade Fiskeben.

67. Arg. Com.

68. Fiskeben och ryggknotar.

69. Sänkande Arg. Com.

70. Fiskeben och ryggknotar.

71. Arg. Com.

72. Lös sänkande Arg. Com.

73. Mindre sänkande Arg. Com.

74. Lös Arg. Com.

På en bergsklippa växte utom de almåna Fuci, *Conserua purpurascens*, uti hwilken sants *Oniscus marinus* och *Cancer pulex*. På en af de Fiskar som wol fått wid Bovik, sants en *Gordius totus albus* filiformis extremitatibus attenuatis similitudine multa cum *G. marino*, at non spiralter convolutus.

Kl. 2 eftermiddagen begynte med stark Snö; då ingen ting kunde uträttas wid undersökningen, afsändes bud til Marstrand, at hemta en del förnödenheter. Under blåsten och snöandet med S. O. wind, utföll mattnet midnatten i Fot.

Tisdagen, den 18 November.

Kl. 4 förmiddagen, stillnade blåsten för en half tima, hwarefter vinden gick på Wästlig, med hård blåst och flödande watten til 4 Fots högd, mot middagen gick vinden på Nordlig. E. m. sedan blåsten och flögången sagtadt sig, fortsors med undersökningen af Håsebotten.

J O. S. O. Sträckning til Rörholmens W. utlopp war i W. S. W. - - -	17	5	Berg	—	75	—	—
	18	5	11½	—	76	77	—
	19	10	16	—	78	79	—
	20	18	24	—	80	81	—
Mid Wattenet - - - - -	21	24	28	—	82	83	—

Utansför Ekmans Grumsdam . .	22	20	berg	—	84	—	—
3 Dammen	23	10	13	16	85	86	87
Utansför et casserat Frankofå Lilla Rörh.	24	6	9	—	88	89	—
Utansför S. O. pynt af Lilla Rörholmen	25	21	26	—	90	91	—
O. S. O. Från N:o 20	26	21	27	—	92	93	—
	27	18	19	berg	94	—	—
	28	15	20	—	95	96	—
Uti Stensholmens Grumsdam . .	29	3 $\frac{1}{2}$	9	11 $\frac{1}{2}$	97	98	99
	30	6	9	—	100	101	—
	31	2	4	—	102	103	—
	32	3	—	—	104	—	—
	33	5	9	—	105	106	—
	34	—	8	13	—	108	107
35	3	13	—	—	109	—	

Bottenhvarfven bestodo:

- N:o 75. Stinkande Arg. Com.
 76. Illa stinkande Arg. Com.
 77. Stinkande Arg. Com.
 78. Lös och illa stinkande Arg. Com.
 79. Likaledes.
 80. Stinkande Arg. Com.
 81. }
 82. } Stinkande Arg. Com.
 83. }
 84. }
 85. }
 86. } Lös stinkande Arg. Com.
 87. }
 88. }

- No 89. Lös stinkande *Arg. Com.* blandad med söndermalna Snäckeskal.
90. *Arg. Com.* starkt stinkande.
91. *Arg. Com.*
92. Stinkande *Arg. Com.*
93. *Arg. Com.* i hwilken lågo söndermalna Snäckeskal af *Mytilus edulis*.
94. Stinkande och lös *Arg. Com.*
95. En med sin Sand blandad *Lea*, starkt stinkande nyss den war uptagen.
96. *Arg. Com.*
97. Stinkande och lös *Arg. Com.*
98. } Likaledes.
99. }
100. *Arg. Com.* blandad med söndermalna Snäckeskal af *Mytilus edulis*.
101. Lös och stinkande *Arg. Com.*
102. Lös och ganfka illa stinkande *Arg. Com.* med sönderkrosade skal af *Mytilus edulis*.
103. Stinkande *Arg. Com.*
104. Lös och stinkande *Arg. Com.*
105. Likaledes.
106. Lös botten bestående af illa stinkande sandblandad *Arg. Com.*
107. Stinkande *Arg. Com.*
108. Likaledes.
109. En blandning af Snäckeskal, *Mytilus edulis*, uti små bitar söndermalna med *Arg. Com.* och gamla fiskeben sammanliggande, ägde en oändelig illa stinkande luft, då den nyss war uptagen.

Uti mörkningen återforo till Rörholm, hwarest en mängd af *Sisfare* och *Sill*-upköpare woro församlade.

Efter gjord föreställning det endast af oss sanningen efterletades, och på tillfrågan om de med ed kunde bekräfta deras talan i afseende på wisfa begärta uplysningar rörande *Trangrumsets* werkan, gafswo de

Sills

Stifteligen tillkänna hvad de efter deras kundskap och erfarenhet hade sig derom bekant *).

Lusten war nu helt stilla.

Onsdagen, den 19 November.

Morgonen stillt. Mot middagen liten O. S. O. som continuerade hela dygnet. Fortfarit med undersökningen.

Utem Stenholmens Fördämning	36	6	—	—	110	—	—
	36	5	15	—	111	112	—
	37	3	—	—	—	—	—
Från O. ändan af Dammen Nordhån	38	5	9	19	119	120	121
	39	berg	—	—	—	—	—
	40	dito	—	—	—	—	—
Från N:o 40. til Nord Frankofet å Stensholmen	41	12	18	—	117	118	—
	42	11	berg	—	—	—	—
	43	15	19	—	115	116	—
	44	13	18	—	113	114	—
Från O. ändan af Grumsdammen i N. N. O. sträckning	45	4	7	berg	122	123	—
	46	4	12	—	124	125	—
	47	4	15	—	126	127	—
	48	5	15	—	128	129	—
Från N:o 48. til Nord Frankofet	49	4	9	—	134	135	—
	50	7	11	—	136	137	—
	51	7	10	17	138	139	140
	52	7	15	—	141	142	—
Utansför en raserad Trangrums Fördämning	53	4	7	berg	130	131	—
	54	7	14	—	132	133	—

*) Bewiset N:o 4.

Långs Stenholms Landet från Ek- mans, till Åkermans Drankof }	55	5	8	berg	143	144	—
	56	9	11	—	145	146	—
	57	8	berg	—	—	—	—
	58	12	15	—	147	—	—
	59	13	19	—	148	149	—
	60	13	19	—	150	151	—

Bottenhvarfven bestodo:

- N:o 110. En illa stinkande *Arg. Com.* blandad med hela och söndermalna Snäckskal af *Turbo littoreus* och *Mytilus edulis*.
111. Lös illa stinkande *Arg. Com.* med *Mytilus edulis*.
112. *Arg. Com.*
113. Stinkande *Arg. Com.*
114. Med söndermalna Snäckskal och Grus blandad illa stinkande *Arg. Com.*
115. Stinkande *Arg. Com.*
116. *Arg. Com.*
117. Lös stinkande *Arg. Com.*
118. Lös stinkande *Arg. Com.* med söndermalna Snäckskal af *Mytilus edulis*.
119. Stinkande *Arg. Com.*
120. Lös *Arg. Com.*
121. Stinkande *Arg. Com.*
122. Lös *Arg. Com.*
123. *Arg. Com.*
124. Likaledes.
125. Stinkande *Arg. Com.*
126.]
127.] *Arg. Com.*
128.]
129. *Arg. Com.* med *Mytilus edulis*.
130. Lös *Arg. Com.*
131. Stinkande *Arg. Com.*
132. Likaledes.
133. *Arg. Com.*
134. Lös stinkande *Arg. Com.*

- N:o 135. Stinkande *Arg. Com.*
 136. Lös stinkande *Arg. Com.*
 137. Likaledes.
 138. Lös *Arg. Com.*
 139. Lös stinkande *Arg. Com.*
 140. *Arg. Com.*
 141. } Likaledes.
 142. }
 143. Stinkande *Arg. Com.* uti hwilken låg grus af sönderslagen Sandsten.
 144. Lös *Arg. Com.*
 145. Likaledes.
 146. Sand, något stinkande.
 147. Sand blandad med Singel *) och någon Lera.
 148. Fiskben til obetydlig mängd.
 149. *Arg. Com.* med söndermalna Snäckskal.
 150. Stinkande *Arg. Com.*
 151. *Arg. Com.*

Sedan bottenhvarfwen således woro undersökte, tillfrågades Lots Bettningen om den werkan de tredde Trangrumset hafwa på sjöbotten. De afgifwo skrifteligen deras svar **). Wid Klädesholm, på Elgö fiord och å Koön har i går och i dag en myckenhet Sill blifwit fångad. På *Mytilus edulis* fanns *Sertularia Tamarisca* och *Flustra membranacea*. Uti en håla wid stranden som wid högt watten war fylld, fanns en myckenhet små Snäckor, bestående af *Strombus turricus*, *Trochus ziziphinus*, *Ostrea perna* et varia, *Turbo unguinus*, *Buccinum lapillus*, *undulatum*, *Trochus punctatus*, *Tellina lævigata*, *Anomia patelli-tormis*, *Serpula triquetra*, *Venus borealis*, *Patella Ungarica*. Uti en *Ostrea edulis* fanns flere oformeliga Perlor. Wid hafestranden på berg warte *Fucus nodosus* och på denna *Conserua polymorpha*; uti hwilken Mar- ken fröp *Cancer pulex* och *Oniscus marinus* til stor myckenhet. Resan fortsattes genom Metland til Marsstrand. Sedt flere Wader dragas i land, fyllda med ganska fet och stor Sill.

Tors

*) Singel kallas Klappur, som varit nyttjad til Barlast, och här förmodeligen i hemlighet utkastad.

**) Deras N:o 5.

Torsdagen, den 20 November.

Winden O. N. O. med kall hård blåst hela dagen. Natten stilt med frost. Anskaffade flere selande Instrumenter, samt låtit laga en del sönderige. Completerat Dagboken, sändt utdrag deraf, jemte några Bewis til Baron Clas Allströmer.

Fredagen, den 21 November.

Morgonen stilt, mot middagen liten Ost. wind med någon frost. På bryggan och kring hamnen wid Marstrand sants *Fucus Sacharinus* och *Astina Semilis*; på botten låg *Asterias rubens*.

Til jemförelse af de olika bottenhwarf hwilka äro nära eller fiere mare från Frankol belagne, försöktes i dag at emellan Pater-noster Klären kunna uphemta af något hwarf.

Nästän öfwer alt war berg, och som Stödhafningen war för swår at komma i land på någon Klippa, seglade wi til Siuhamn, Wiktingars och Störöswares fordna retraite, hwilken såsom på $\frac{1}{2}$ mils afstand från Frankol förmodades ej hysa något Fran- grum. Siuhamn.

Från Siuhamnens Västra inlopp N. O. til O. in - - - -	1	berg	—	—	—	—	—
	2	dito	—	—	—	—	—
	3	13	14	berg	152	153	—
	4	19	—	—	154	—	—
	5	11	13	—	—	155	—

Bottenhwarfwen woro:

- N:o 152. Bestående af små hela och söndermalna Snäckor; dem man kunde igenkänna woro *Turbo littoreus* och *Ariatellus*, *Strombus littoreus*. De öfriga woro sönderkrofade och af ganska elak smak.
153. Söndermalna Snäckskal. större delen woro *Turbo littoreus*, något småsten samt *Zostera*.
154. Arg. Com. blandad med små söndermalna Snäckskal.
155. Lika med föregående, men smak ganska illa.
- Uti Solnergången war kölden nog stark, så at Vigtning, stångerna för Is ej kunde föras.

Marstrand. Åsterseglade til Marstrand inom Skärsleden, förbi Flat-holmen och inom Klädesholm. Sillewador drogos i land öfver alt, åfwen på Marstrands Sn, hwarest et enda dragte gick öfwer 500 R. dal. wärde.

Lördagen, den 22 November.

Morgonen S. O. wind, klar luft på dagen och eftermiddagen N. W. wind med blåst och stor dyning. Herr Lieutenant Morensfon som under flere tid efter annan i Skären hafda föråtningar bibringat sig en grundad erfarenhet om Hammar och Farleder, behagade lemna flere uplysningar derutinnan. Wi fingo låna en af honom år 1776 upprättad Pligttings Charta öfwer Marstrands hamn, som war et önskat tillfälle för oss at genom Pligtning för närwarande tid finna upgrundningen på et ställe dit förmodellgen ej Fransgrums utfallit.

Med anledning af nyfnämde Charta Pligtades rutewis. Uti Marstrands norra inflopp N. $\frac{1}{2}$ O. från berggringen wid Fredrichsborg.

Wi ämnade uti alla rutorne först taga nu warande diup, sedes mera det som war då Chartan uprättades, och sist, det högsta som kunde fås. Wäderleken tillät ej at mera än på et ställe med noghet utmärka alla 3 bottenhwarfswens halt. Wattenytan war under Pligtningen $\frac{7}{8}$ tum under den 0 punct, hwarestier diupet på den lånta Chartan war utfatt *).

	A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.
1	3--0	3--2	4--2	158	159	160	
2	5--0						
3	6--4						
4	5--3						
5	2--0	2--3	berg	156	157		

Bottens

*) Uttydning af denna Tabell.

A. Utmärker ordning och numer på de rutor utfatte på Herr Lieutenant Morensfons åfwanberörde Pligttings Charta, hwarutinnan Pligtningen til jemförelse är stedd, uti lika mått som på Chartan, eller i Hammar och Föt.

B. Bottenytans diup under wattubrynen år 1783.

Bottenhvarfswen bestodo:

156. Sandsten och Turbo littoreus.
 157. Sand med Snäckskal.
 158. Arg. Com.
 159. Sitnkande Arg. Com.
 160. Likaledes.

Wid uphentandet af draggen medföljde hwad som i Burken 161 förwaras, och består af Arg. Com. blandad med fin Sand och söndermalna Snäckskal.

Wid Stränderne af Marstrands Ön funnos Turbo littoreus, som åfwen satt fast wid stenar och tillika med Neritoides på Fucus crispus och Serratus, Fucus Saccharinus wärte ganska stor och frodig under wattnet, Astartis rubens låg öfwer alt på botten, Actinia Semilis satt fast wid stenarne. En Medusa låg uti wattnet, som med des hopdragande och utwidgande flottade sig ehwart den wille. Conserva rubra wärte på Fuci och stenar. På et blad af Fucus Saccharinus hade Actinia telina fästadt sig, Limax papillosus blef funnen i magen på en Sill och lagd i et glas med Actinia Semilis, af hwilken den efter en liten stund blef upåten. Nereis noctiluca fanns i munnen på Sillen, samt Silleskäll. Fiskare berättade at Sill skal äta hwarannars fjäll; sedan dese, igenom trängsel i Sillestimmarne afflöde bliswitt.

Uti en Silmage fanns en materia som war pellucid, grönaktig, punctis impressis micantibus; men diuret hwar af den bliswitt war obesant. Af alt hwad man ännu kunnat inhemta, har funnits det Silles föda består af Animalier, men intet det minsta deraf har kunnat skönjas från Wäxtriket. Fiskare berättade här som på flere ställen, at Sill nappar på Dögg eller Mere om Sommaren, då söndersturna Diur af Mytilus edulis eller ock en bit af Wittling, men helst Cancer squilla tages til agn.

E 3

D'wer

- C. Bottenhvarfs diup under wattubrynen år 1776, då Pligtingen af Herr Lieutenant Morenson berättades, och sådan den å Chartan finnes utmärkt.
 D. Det ndersta bottenhvarfswets diup ifrån watten-nytan, hwilket med Instrumenter kunnat uphentas.
 E. Utwisar halten af öfwersta bottenhvarfswet.
 F. Dito halten af det år 1776 warande öfwersta bottenhvarf.
 G. Dito dito af det tredje eller diupaste som å samma ställe uphentadt bliswitt.

Öfver allt hår i Hamnen finnes söndriga skal af *Cardium echinatum* och *Aculeatum*; äfwen fanns et skal af *Mastra solida*.

Söndagen, den 23 November.

Elten variabel wind hela dygnet emellan N. à N. W.

Uti Bref til Baron Clas Allströmer, lemnades utdrag af Dagboken. Resten af någre söndrige Instrumenter, blefwo i dag lagade.

Måndagen, den 24 November.

Klädes- Frisk O. N. O. wind, seglade ifrån Marstrand til
holmen. Klädesholmen.

Sedan wi fått rum gingo wi ut och sågo på en hopy Sille-Wader, hwilka alla med en myckenhet Sill i land drogos.

Bland Sillen funnos följande Fiske-sorter. *Blennius viviparus*, *Pleuronectes platea* och *Solea* samt *Gadus merlangus*. På Sjöstranden wid Sdorna af Bergen fanns *Turbo littoreus*, *Strombus pes pellicani*, *Buccinum undatum* uti hwilken war *Cancer Bernhardus*; *Actinia femilis* och *Asterias rubens* syntes under watten. *Uva umbilicalis* wårte på Berg och Bryggor.

En mängd af Fiskare och Wadögare omtalte huru som de fast ån Waden någre samnat ifrån Drankof ofta drages i land, ej fått något Drangrums med Noten, och at Sill och annan Fisk nu som förr gått lika nära Drankofen, hwilket de skrifteligen intygade *).

Tisdagen, den 25 November.

O. N. O. wind, mot aftonen O. wind med stark blåst.

Med tilhjelp af Compassen tagit flere Veilingar.

Haft någre så wål affledade som tjenstgörande Lotsar jemte Fiskare med of, för at få weta hwarest den öfverklagade botten blifwit lösast, samt hwar den mängd af Drangrums finnes, hwilken såsom skadelig för Hamnar och Fisket blifwit angifwen.

Med nogaste efterletande fick man dock ej mera rätt på ån några få Sillben, knotar och ögon öfwanpå en lös Lera eller *Arg. Com.* hwilken senare war af en lots högd, en mängd utur Wadar eller Båtar

*) Bewisen N:o 6 och 7.

Båtar uifallen dödd och til stor myckenhet på botten wid och omkring Stränderne liggande hel Sill, samt der och hwar i Hamnen utkastad Barlast af Singel och Sten.

Sill drogs i land å flere ställen, och det ganska nära Koholmens och Tiörnekalkvons Drankol, ehuru gåt nu så wäl som tillsörne flere dagar å dem blifwit kokad, som nu förorsakade en swår stank.

Hafstränderne och Sille-Waderne besöktes. Man fann der följande: *Fucus serratus*, *vesiculosus*, *nodosus*, *siliquosus*; *Uva fusca* hängde wid sidorne uti wattenet fästad uti bergen.

Uti små Wikarne fanns Snäckskalerna *Mytilus edulis unguatus*, *Mya arenaria*, *Turbo littoreus*. På skalen af *Mytilus unguatus* fanns *Serpula triquetra*, och på *Fucus serratus*, som låg under wattenet, *Serpula spirorbis* til myckenhet. Så wäl på sidorne af bergen, som på Musli-skalen war *Lepas balanus* helt almån. *Conserva rubra* syntes på flere ställen wara fastwuxen wid *Fucus*. En af de i land dragne Sille-Wader hade under Dräget söndergått. Bland de Sillar som qwar blifwit, fanns förutan et stort antal *Clupea Sprattus*, *Salmo eriox*, *Cottus scorpius*, *Pleuronectes platea*, *Gadus callarias*, *Bleinnius viviparus*, *Cottus gobio*, *Squalus acanthias*. hwilken, sedan han war upkommen ur wattenet, leswererade den Sill han upslukadt, *Cancer araneus* och mænas. Med Waden följde *Fucus saccharinus*, på hwilken fanns *Sertularia geniculata*; förutan förornämde Fiske-sorter fingo wi en *Pleuronectes solea*, som med en aflägsse Wad blifwit i land dragen.

Onsdagen, den 26 November.

Om morgonen N. W. wind, gick til midtdagen på W. och i skymningen til W. til S. med stark blåst och hög Slögång samt snöätt regn med Snö.

Sill wankade ej i dag här i Hamnen til den myckenhet som förut.

Fiskare stadgade i så mätta war egen erfarenhet, som de åfwen sade sig funnit, at emot wackert wäder går Sillen til Landet, och emot ondt och uifallande watten på diupet, ehwad windarne ock blåsa. Samlat hoy skalor af *Mytilus unguatus* på hwilken fanns *Anomia squamula*, *Chiton ruber* och *Corallina officinalis*, samt Siddluren *Nereis pelagica*, *Aphrodita squamata*, och *Asterias minuta*.

Eng- Fullfölgt Mätningen och undersökt Hafsbottens hvarf-
 holm ven uti Engholmslund och Hamm, sedan wäterners högd blif-
 rit utmärkt.

Södra Sundet - - - - -	1	$3\frac{1}{2}$	17	18	162	163	164
Norra Gabet - - - - -	2	17	20	—	165	166	—
Midt Waters - - - - -	3	18	24	—	167	168	—
Engholm Nord pynt - - - -	4	13	18	—	169	170	—
Utansör Gamla Grumsdammen }	5	10	14	—	171	172	—
	6	2	berg	—	173	—	—
I Dammen - - - - -	7	I samt intet annat än watten					
Utansör Nya Grumsdammen }	8	5	9	berg	174	175	—
	9	9	$11\frac{1}{2}$	—	176	177	—
Längs Laflage Bryggan - -	10	stort afgående grund sedn 3 till 4, $4\frac{1}{2}$ och 5 sammar midt i rännan					
	11						
	12						
	13						

De uptagne Bottenhvarfven woro:

- N:o 162. Löss och stinkande Arg. Com.
 163. Arg. Com.
 164. Med sin Sand blandad Arg. Com.
 165. Löss Arg. Com.
 166. Stinkande Arg. Com.
 167. Likaledes.
 168. En med Sand blandad och illa stinkande Arg. Com.
 169. Illa stinkande Arg. Com.
 170. Likaledes.
 171. Löss och illa stinkande Arg. Com.

N:o 172.

172. Ganska illa stinkande Arg. Com.
 173. Söndermalna Snäckskal såsom *Strombus* littoreus, *Turbo* littoreus, små Sten och Grus, samt rutna vegetabilier af *Zoster* och *Uva* oleracea.
 174. Bestående af *Turbo* littoreus och rutten Giff.
 175. Arg. Com. betäckt med några rutnade Giffben.
 176. Illa stinkande Arg. Com.
 177. Arg. Com. blandad med söndermalna Snäckskal.

De här samlade Giffare och Sillupköpare, framförde samma talan med hwad man förut hört om Trangerimsers werkan på Hamnar och Giffe, och lofwade at framdeles kristelligen låta sörfatta sina tankar derom och öf dem meddela.

Torsdagen, den 27 November.

Morgonen W. N. W. hård blåst, som emot middagen tilltog, sagde sig mot kl. 2 men tilltog sedan lika hårdt mot aftonen. Som det i dag för blåst och siögång war omöjligt at fortsara med Plogning, tänkte wi göra öf försäkrade om nogheten af de förut tagne Pellingar. Men så wäl i fria luften som i rummen woro våra Compasser i dag så oregeliga at man ej kunde få dem at stå stilla. Wid Stöstrandens fants i en hola ibland Sillhuswuden, Gål och Sillbitar, följande naturalier: *Chupea Sprattus*, *Cottus Cataphractus*, *Cancer Bernhardus*, *Araneus Pulex*, *Sertularia tamarisca*, *Strombus pes pelican*, *Chiton ruber*, *Flustra pilosa*, *Buccinum undulatum*, *Anomia squamula*, *Turbo Neritoides*, littoreus, *Mya arenaria*, *Mytilus edulis* & *ungulatus*.

Fredegen, den 28 November.

Frisk W. til N. wind. Mot middagen W. N. W. I skymningen W. til N. med ganska hårdt blåfande. Förmiddagen woro Compasserne lika perturberade som förleden gårdag. Eftermiddagen sedan Compasserne kommit i ordning fant man, efter et så besynnerligt phenomén, emot förmodan föruttagne Pellingar wara enahanda med dem som nu togos.

Då wäderleken hindrade at härskades med Bottenhwarfswens uphemtande fullfölja, och ingen Sill förmodeligen war inne, efterföltes eller fångades, reste wi föranledde af Bewiset N:o 4 at Tiufkihl. undersöka bafsbotten wid Tiufkihl.

En myckenhet *Lari* (*Fiskemåsar*) Ejder, eller *Anar* mollissima bes
täckte Klipporne. En hop *Phoca* (*Skålhundar*) fontes kring båten.
Bottenhvarfswen wid Tiufkihl undersöktes och befunnos.

Wid Bryggan	1	4	5	9	178	179	180
Emellan Hufvudet och Wiksudden -	2	7	12	—	181	182	—
I samma sträckning med 1 och 2 -	3	9	15	—	183	184	—
Wid Kaltebacke - - - - -	4	14	17	—	185	186	—

Bottenhvarfswen woro här ganska besynnerlige:

- No 178. *Arg. Com.*
179. *Hård Arg. Com.* blandad med en myckenhet *Mica.*
180. En lös stinkande *Arg. Com.*
181. *Arg. Com.*
182. Likaledes.
183. Lös stinkande *Arg. Com.*
184. *Arg. Com.* med *Snäckskal.*
185. *Arg. Com.*
186. Likaledes.

Lördagen, den 29 November.

W. till S. wind, hård blåst med hög siögång och mist hela dygnet.
Sill blef i dag fångad wid Åbålen. Af flere Lotfar och Fiskare
begärtes uplysning om Frangrumfens nytta eller skada, hwilket de till
morgondagen sade sig skrifteligen wela låta författa och framgifwa.
Blåsten och töckan hindrade arbetet med Plogningen. Besedt det för
sitt höga och säkra Sidmärke så namnkunnige Blåkulla berget som består
af *Saxum Marlstrandense.* Af växter som kunde stillas märktes *Taxus*
Baccata, *Hydrocotyle vulgaris* och *Festuca ovina* till öfwerflöd.

På et ställe 200 alnar öfwer wattenet fans en bädd fossilä *Snäck*
Skal af *Myrihis Pholadis*, och *Mya truncata*, samma slett *Snäckor*
funnos öfwen wid foten af berget.

Söndagen, den 30 November.

W. til S. wind, aftagande blåst, klar luft.

Höfvarande så wäl tienstgörande som affsedade Lotsar och Fiskare jemte Hamnfogden, tillrägades huruwida Sillastfråde eller Frangrums förorsakat upgrundning och gjort botten lösare, samt om ej Sill och annan Fisk för dersför. Affsedade så wäl som tienstgörande Lotsar, hwilka nu woro närwarande, erhindrades om deras till Herr Lots/Direktören och då warande Lots/Officeraren i Orten år 1779, under en Visitations Förättning gjorde anmälan, at Klädesholms-Hamnen genom Sillastfrådet eller Frangrums blifwit bortskänd; Och begärtes om sanna förrewettandet härmed deras uplysning; Sedan wi jemte en del af dem den 25 nästledne med all noghet efteröft så wäl det angifna skadeliga grumset, som den deraf blefna uplösta botten, men emot all förmodan ej funnit någoder.

Härtill swarades: At då Frangrumset utan fördämning fått fritt i Siön gå, har den mängd deraf som i Wikar der ingen Stögång eller tillräckelig diup varit, kommit at ligga qwar, ofta ofwan watten, gifwit dem anledning till deras gjorde anmälan om Frangrumssets skada, helst de då insett som nu hade sig bekant, huru som det Frangrums hwilket faller i tillräckelig diup watten, och som om Hösten kringsprides, påföljande Sommar icke des mindre upflyter seån botten i Lakor, hwilket skulle synas snarare göra den renare, än at den på något sätt försämrar. De wille skrifweligen lemna deras tankar om Frangrumssets werkan på Hamnar och Fiske, samt under Guds plikt och förbindelse gifwa tillkänna alt hwad de sanningen till styrka kunde upgifwa *). Lotsar och Fiskare tillade för öfrigt, at om ej Frankofen woro här, så skulle all den myckna Guds wälsignelse af Sill som alla år och nästan mera jemt under Fisket, här i Hamnen än på andra ställen fångas, blifwa onyttig, helst det ej wille löna mödan resa hela 3 à 4 milen med Sill, för Frankofen, då de wid slutet af Fisket och sedan Saltningen är slutad oftast ej kunna få mera än 5 skillingar tunnan.

At Hwalar i dag varit på fiordarne berättades af Fiskare **).

F 2

Måndag

*) Bewiset N:o 8.

**) Bewiset N:o 9.

Måndagen, den 1 December.

W. til N. wind. Middagstiden N. selt bläst, aftonen och natten liten N. O. wind, tagt några Pessingar samt besökt flere Silles Wader.

Wid Grumsdammen på Koholm sants *Fucus urcelatus* med *Mytilus barbatus*, *Serpula triquetra*, *Fucus siliquosus*, *Sertularia tamarisca* et *geniculata*, *Conferva rubens*, *Acyonium gelatinosum*, *Mytilus tirophagus*, *Patella vulgaris*, och på marken bredvid wattenet *Byssus rubra*. Ut i ena hola tät invid Dammen *Ulva latissima* och *intestinalis*, och i en lita. W. *Spongia tomentosa*.

Flat- Grumsfankings rummet wid Flatholmen war innestångt holmen. med trenne 12 å 14 alnars långa Stenmurar å ena sidan, samt en omkring 70 alnar af Brofar och Bräder på den andra. Utanför den längsta fördämningen har af Stån blifwit upkastad en Bank af små Sten, Sand och flere forter söndermalna Snäckskal som finnes förwarade i Burken 187. I Dammen dit Drangrums ännu ej hunnit, togs å samma ställe 3 ne bottenhvarf hvaraf det öfwersta ligger förwaradt i Burken 188, samt understa å 189. Första jordhvarfvet war lika med nyss förutnämde, och det understa war sandblandadt med sten. Såsom något besynnerligt, och det man ej förmodat, bör nämnas, at *Mytilus edulis* sants inne uti Grumsdammen, och at yttre sidan af fördämningen war med denna *Mytilus* öfwer allt beklädd. Fiskare berättade huru som härstädes, innan Grumsdam blef inrättad, och då heta Drangrumset frött sått i Stån utfalla, flere Fiske forter på det sätt blifwit fångade, at då Stufskiffen huloctad af det på botten liggande Grums som från Drangrumset, brändt sig, wändt buken i wädret och då blifwit tagen.

Tisdagen, den 2 December.

Klådes- Liten Syd. wind med wacker wäder. En Silleholmen. Wad som utanför våra fönster och wid påf 100 samnar från en Drangrumsdam i land drogs, innehade omkring 260 tunnor Sill. flere Sillar upkastos; Och war det besynnerligt, at uti 10 Hannars mage ej finna något til deras föda, men hos en romfull

rorsfull Hona fants yttersta skalet af *Aleyonium ficus*, äfwen fants bitar antingen af *Nereis* eller af *Aphrodita*. *Actinia semilis*, prydde Stöbotten samt Bergen, Bruggorna och Pålarne under wattenet.

Fortfors med Pligeningen, sedan wattenhöjden war utmärkt.

Emellan Skinteskär, och S. pynt af Klädesholmen - - - - -	13	18				
	14	27				
	15	63			196	
	16	61½			197	
	17					
Emellan Svartskären - - - - -	18	66				
	19	72	sten			
	20	30				
Emellan W. Svartskär och Gullskär -	21	90			191	
	22	93				
	23	78			190	
Emellan O. Svartskär och Skinteskär -	24	72			192	
	25	74			193	
	26	63			194	
Emellan Skinteskären - - - - -	40	19			195	

Bottenhvarfwen bestods af:

N:o. 190. Arg. Com.

191. Arg. Com. blandad med Snäckskal.

192. Arg. Com.

193. Likaledes.

194. Sönderfrosade Snäckskal.

195. Likaledes.

196. Arg. Com. musket stinkande.

197. Arg. Com. med *Strombus pes pellicani*.

Onsdagen, den 3 December.

Frisk S. S. W. wind hela dagen.

Forsatte Vligtingen.

	41	48	—	—	206	—	—
	42	48	—	—	—	—	—
Midvaters emellan Skinteskär och Eng- holms N. pynt i linea til Wetterlings	43	38	—	—	207	—	—
	44	30	—	—	208	—	—
Frankof	45	27	—	—	209	—	—
	46	18	27	—	210	211	—
	47	12	13	—	212	213	—
Från Wetterlings Brygga til Tiörn- kallvesund	48	4 $\frac{1}{2}$	10	—	214	215	—
	49	11	17	—	216	217	—
	50	13	20	—	218	219	—
	51	12	18	—	220	211	—
	52	4	10	—	222	223	—
Derifrån längs Tiörns Landet åt Eng- holm	54	11	16	—	226	227	—
	55	12	18	—	228	229	—

Bottenhvarfven voro:

- N:o 206. Arg. Com.
 207. Stinkande Arg. Com.
 208. Arg. Com.
 209. Likaledes.
 210. Arg. Com. blandad med Fiskeben.
 211. Arg. Com.
 212. Lös Arg. Com.
 213. Likaledes.
 214. Arg. Com. blandad med fin Sand.
 215. Lös Arg. Com.
 216. Arg. Com. med fin Sand blandad.
 217. Lös Arg. Com.
 218. Arg. Com. med fin Sand blandad.

N:o 219.

- No 219. Arg. Com.
 220. Löss Arg. Com. i hvalken såg Zostera.
 221. Löss Arg. Com.
 222. Arg. Com. blandad med fin Sand.
 223. Arg. Com.
 224. Löss Arg. Com.
 225. Arg. Com. med skal af Mytilus edulis.
 226. Löss Arg. Com.
 227. Löss Arg. Com. med rutna vegetabilier ibland.
 228. Lika med föregående.
 229. Löss Arg. Com.

Vå stranden vid Tiärnökalven funnos: et nytt Species upkastade af *Ostrea*: Testa Equivalvis radiis plano-Convexis Sulcatis numerosissimis, Alternis, minoribus Auriculis inæqualibus. Concha pecten dicta &c. Linné, Iter W. G. p. 199. Pecten Islandicus, Fabricii Faun. Groenl. pag. 415 & 416. *Turbo terebra*, *Cardium edule* & *echinatum*, *Mya Arenaria*, *truncata*, *Venus exoleta*, *Mytilus edulis*, *ungulatus*, *Turbo littoreus*, *Lepas Diadema*, *Trochus punctatus* et *Turbo Striatellus*.

En del Fiskare härifrån tillkåle oss efter begäran skriftligen hvad de kunde hafva sig bekant om Drangrumsfets werkan *).

Torsdagen, den 4 December.

Lite Södl. vind, kullig och kall väder. Fortsarit med Vågtnin gen. Vattnet hade nu stigit 11 tum sedan i går.

3 Hölens S. O. Gatt	}	27	15	} berg	—	—	—	—
		28	16		—	—	—	—
Vid Svalins Frankof i Hölen	}	29	6	} berg	—	230	—	—
		30	6½		—	231	—	—
		31	28		—	232	—	—
Utanför Svalins Drangrumsrännor		32	31	35	—	233	257	—
Utanför Hielmen		33	7	berg	—	—	—	—
Vid Böckers Frankof		34	11	17	—	234	235	—
Vid Södra Hölen		35	9½	berg	—	—	—	—

*) Bewisen No 10 och 12.

Gödra Hölen - - - - -	36	16	berg	236		
Bid Vraggarne - - - - -	37	12	20	237	238	
	38	12		239		
Bid Svalins Brygga - - - -	39	11				
Från 55 till Engholmen - - -	56	16	20	198	199	
	57	18		200		
	58	18				
	59	6		201		
	60	24		202		
Från Engholmen emot Wetterlings Brygga - - - - -	61	36				
	62	38		203		
	63	30		204		
	64	24		205		

Bottenhvarfven bestodo utaf:

- No 230. *Arg. Com.*
 231. Lös *Arg. Com.*
 232.]
 233.] *Arg. Com.*
 234.]
 235.]
 236. *Arg. Com.* blandad med *Zostera*.
 237. Stinkande *Arg. Com.*
 238. Lös stinkande *Arg. Com.*
 239. *Arg. Com.*
 198. Lös *Arg. Com.* med rutna träbitar och *Mytilus edulis*.
 199. Snäckskal och rutna Ben.
 200. Stinkande *Arg. Com.*
 201. Likaledes.
 202. *Arg. Com.* blandad med några små Fiskeben.
 203.]
 204.] Stinkande *Arg. Com.*
 205.]

3 dag har så mycken Eill blifwit fångad, at man i brist af Ups
 Löpare, och sedan Frankolen å Koholm och Klädesholm, såsom förbud,
 ne at foka i anseende til Grumsförvarings stället otätthet, den ej
 funnat consumeras, måst utur Waderne utsläppas.

Några Fiskare och Wadägare lemnade of i dag skriftliga up
 lysningar grundade på deras erfarenhet och kunskap *).

Fre dagen, den 5 December.

Winden S. S. O. med mulen och kall wäderlek. Fullfölgt Pligtingen.

Emellan Bringebergsholmen Farwattet in til ankarstningen wid Mörsholm	73	12	16	—	242	243	—
	74	34	—	—	244	—	—
	75	24	berg	—	—	—	—
	76	42	—	—	—	—	—
Bringebergsholm fund wid Bockholmen til Ellinge Nabbe	77	48	—	—	253	—	—
	78	36	—	—	252	—	—
	79	24	—	—	245	—	—
	80	12	—	—	246	—	—
Från Ellinge Nabbe til medlet af Engholmsfund	81	32	—	—	247	—	—
	82	42	—	—	248	—	—
	83	36	—	—	249	—	—
	84	36	—	—	250	—	—
	85	30	—	—	251	—	—
Utansför Koholmens Grumsdam. .	86	6	} Arg. Com. starkt stin- kande.	}			
	87	6					
	88	6					
	89	6					
	90	6					
			13	—	240	241	—

Bottenhvarfswen bestods utaf:

N:o 240. Lös stinkande Arg. Com.

241. }

242. } Arg. Com.

243. }

244. Lös Arg. Com.

Ⓔ

N:o 245.

*) Bewiset N:o 14.

245. Lifaledes.
 246. Lös stinkande Arg. Com.
 247. Arg. Com. blandad med söndermalna Enäckeskål.
 248.]
 249.]
 250. Argilla Communis.
 251.]
 252.]
 253.]

Uti Borgmästare Gapet blefwo följande Naturalier samlade: *Mya* Arenaria, *Patella vulgaris*, *Ostrea varia*, *Cardium edule & echinatum*, *Turbo littoreus*, *Venus exoleta*, *Buccinum Lapillus*, *Anomia Caput Serpentis*, *Fuci vulgares*, *Conserua rubra*, *Corallinoides*, *Sertularia geniculata*, *Venus chione*.

Här hafwe wi seltwe haft tillfälle at oblervera, det en Brigg utan at ankartoget strade hast af nöden mera styrka än des Besättning kunde åstadkomma för at återfå des ankare, ehuru den endast trenne dagar uti stilla wäder och stadsförtögd legat på Klädesholmens inre Hamn. I detta ämne lemnades oß desutom skrifteligt intyg om ankares grundens fasthet härstädes *).

Lördagen, den 6 December.

S. S. O. wind, stilla wäder, disig luft.

En Coopvaerdie Capitaine hwilken måst alla årstider, i 18 år, sade sig hafwa varit i Klädesholmarne, lemnade oß skrifteligen wid hand den, hwad han under sörenämde tid kunnat erfara rörande besaffningen af Klädesholmens Hamnar **).

Utdrag af Journalen jemte de redan inhemtade Bewisfen, affändes i dag till Baron Clas Alströmer.

Man wiste med säkerhet, at en mängd färsk Drangrums förledit är blifwit utkastad uti Hölen. Ut så öfwertygelse huruwida det nu kunde quarligga, gjordes undersökning å detta ställe.

Wi funno endast hwad som förwarades

i Burken N:o 254. Lös Arg. Com.

255. Lös stinkande Arg. Com.

*) Bewiset N:o II.

**) Bewiset N:o 13.

samt 5 Fot under botten-ytan, hwad som uti Burken 256 ligger förwaradt, bestående af Arg. Com. med söndermalna Snäckskal, hwilket togs ungefärligen midt i Klädesholms inra Hamn.

Uti N:o 257 ligger förwaradt, hwad i Tabellen den 4 December omnämnes, hwilket i dag blef uptagit och medföljde Instrumentet, som allt sedan setat fast 4½ Fot under öfwersta botten. Bottenhwarfwet bestod til större delen af små söndermalne Snäckskal och Arg. Com. blandad med sin Sand.

Stället hwarest Instrumentet fastnadt war på 35 Fots diup, och endast 2 à 3 Gammar seån sådane Frankofors-rännor hwarifrån Grumset med Båt föres, och darest tillföre en efter berättelse ej sällan skadelig spillning af Trangrums Skal sedt. Sille-stagg kalla Fiskare små Sill som är något lik *Clupea sprattus*, men nåppeligen hälften så stor. Det påstås, at den hela Sommaren til en stor myckenhet står och fångas wid Grumsdammen, hwarest den likwäl nu icke kunde träffas, til utrönande huruwida Sille-stagg består af den wanliga Sillens ungar, eller af särskilt slag små Sill.

Söndagen, den 7 December.

S. S. O. wind med ganska klar himmel och liten blåst.

Completerat Dagboken, samt tagit skriftligt Intyg af de Wadsägare som dragit Sill nära Koholms och Klädesholms Frankof *).

En Torst, *Gadus Callarias* blef köpt och upskuren; Uti des mage funnos 6 Sillar och en *Cancer Norvegicus*. Utan på denna Torst, som med Skäl kan räknas bland Sillens hufvud-fiender, fanns *Monoculus piscinus*. Om astoneu war så mycket Sill inne i Hamnen, at den med blotta händren kunde tagas.

Måndagen, den 8 December.

O. S. O. liten wind, wackert wäder; Koholmens sönderliga Trangrumsdam, hwarutur åtskilligt färskt Trangrums hade trängt sig, och låg fringspridt öfwer allt på botten, skulle i dag lagas.

Ut nu med wisshet blifwa öfwertygade, huruwida Fisk skyr sådant affrände eller deraf förlorar sin naturliga smak, fastades en Makrills Wad å ömse sidor til 100 och 120 alnars afstand ifrån den söndergångne

*) Bewisen N:o 13.

gångne Grumsförbämningen, eller så nära den samma som man för wraggas, påsar och stenar möjligen kunde komma.

I första Dråget fick man *Cottus Cataphractus*, *Scorpius*, *Blennius viviparus*, flere til antalet; *Pleuronectes Solea*, plateffa, en *Gobius* som är aldeles ny och af v. Linné ej beskrifwen, men utmärktes nu Pinna dorsali Secunda radiis 8, macula utrinque nigra ad basin Caudæ. M. B. 3. D. 7. 8. P. 15. v. 8. A. 8. C. 12. *Gasterosteus Aculeatus* et *Spinachia* flera til antalet af hwardera sorten, *Syngnathus Typhle*. I andra Dråget, funnos *Gadus Callarias*, 4 *Pleuronectes*, *Solea* 3, *Gasterosteus Aculeatus* och *Spinachia* flera til antalet, *Echinus elculentus*, *Limax papillosus* & *Spongia tomentosa*.

Våra Wadägare lofwade skaffa oss wid et wanligt Sill, och Makrills-drågte, Fisk; men då Waden der blifwit utkastad och i land dragen, ej et enda liff deri fanns, förfäkrade de, at all-näst de fingo fasta den utifring et gammalt raleradt Frankof, skulle säkerligen Fisk fås.

At härom blifwa förwifade, kastades Waden utan för et gammalt Frankof, hwars Grums frött fått i Slön utlöpa, nära et nu rykande Frankof. Ut Dråget fanns utom *Cottus Cataphractus*, alla de Fisk-sorter som nyss förut blifwit tagne, jemte *Gadus Callarias*, afwen medföljde Noten en mängd af *Uva Latissima*, alla stenar woro wid wattenytan klädde med *Lepas balanoides*. Wid och omkring Koholmens söndriga Grumsdam togs i Wiken.

N:o 258. Friskt Frankgrums bestående af ögon, ben, fenor, ryggknor, tar, gäl, blåser, tarmar och sönderkofade föttbitar.

259. Likå med föregående, dock något rutit.

260. Arg. Com. blandad med Fiskeben.

Med Noten som å sista stället wid Garpeviks Udde i Land drogs, fölgde å ena armen, som strapadt på en stock, hwilken war qwartens nad af förra Frankofet, det som ligger i Burken 261, bestående af illa stinkande rutna Vegetabilier och Fiskeben.

Intug togs å hwilka ställen Notdråkten skedd, samt hwad Fiske-sorter blifwit fånaade, som haft Swenska namn *).

Berent Börjesson och Jonas Helgesson, hwilka så wäl woro Hems-mans-brukare som Transjudare, Fiskare och Wadägare, lemnade oss

*) Bewiset N:o 16.

fristellig underrättelse om det de wiste rörande Trangrumsfets egen Kap *).

De senfiske bottenhwarf, så wäl som de Naturalier hittills blifwit samlade, jemte utdrag af Journalen och några erhållne Bewis, afsändes i dag till Baron Clas Alströmer.

Äf flere slags Fisk, som här i dag öfwer och jemte både gammalt och färskt Trangrums fångades; koktes och äts den på flere sätt tillagad; men ingen af Gällskapet kunde förmärka den minsta osmak, hwilken man af Trangrumsfet besarade.

Tisdagen, den 9 December.

Morgonen S. wind, mot klockan 11 S. W. med tiocka och snöyra.

Den of förefrefna korta tid förböd nu, at härstädes med undersökningen ytterligare fortfara. Resan fortsattes fördenksul förbi Flatholmen (hwarest wäderleken för denna gången hindrade widare undersökning) till Kyrkesund och Engviken. **Kyrkesund.**

Wid afresan från Klädesholmen fans i en Fiskebåt, *Clupea harengus* et *Sprattus*, *Cancer* mænas et *araneus*, *Buccinum undulatum*, uti hwilken war *Cancer* Bernhardus, *Strombus* pes pelicani, *Turbo* littoreus, *Murex* Antiquus et despectus, med flera sunnes åfwen här.

Onsdagen, den 10 December.

Äfdeles stilt hela dagen med tiock dimma som continuerade hela dygnet.

Utanför Staffansholmens och Kålhufvudets Grumsdammar fångades i dag med Wad följande Amphibier och Fiskar: *Gobius* Jozo, *Syngnathus* ophidion et Typhle, *Gasterosteus* aculeatus et spinachia, *Pleuronectes* Solea fesus et Rhombus, *Gadus* Callarias och merlangus **).

Wigmingen af Hafsbottnens hwarfwen fullföljdes.

*) Bewiset N:o 17.

**) Bewiset N:o 19.

Wid Staffansholmens och inom Skuteskär	Grumsdam	I	4	II	berg	262	—	—
		2	3½	8	dito	263	264	—
		3	8	10	14	265	266	267
		4	4	9	—	268	269	—
Emellan Kjörsudden Kålhufvudet	Willingkär och	5	8	14	—	270	271	—
		6	30	—	—	272	—	—
		7	32	—	—	273	—	—
		8	27	—	—	274	—	—
Inom Kibenabb och Sumphufvudet	Sumphufvudet	9	12	17	—	275	276	—
		10	24	30	—	277	278	—
		11	30	—	—	279	—	—
		12	24	—	—	280	—	—
Emellan Sumphufvudet och Kålhufvudet	Kålhufvudet	13	24	12	—	281	282	—

Bottenhvarfven woro:

- Nro 262. Lös och stinkande *Arg. Com.*
 263. Med fin sand blandad *Arg. Com.*
 264. Lös och stinkande *Arg. Com.*
 265. *Arg. Com.*
 266. Lös *Arg. Com.*
 267. Likaledes.
 268. Stinkande *Arg. Com.*
 269. Med fin Sand och Skimmer blandad *Arg. Com.*
 270. Lös och stinkande *Arg. Com.*
 271. Likaledes.
 272. *Arg. Com.*
 273. Med fin Sand och Skimmer blandad *Arg. Com.*
 274. *Arg. Com.*
 275. *Arg. Com.* blandad med Fiskeben.
 276. *Arg. Com.* blandad med söndermalna Snäckskal och ruta
 na Fiskeben.
 277. *Arg. Com.*
 278. Lös och stinkande *Arg. Com.*
 279. Sandblandad *Arg. Com.*

280. Lös stinkande Arg. Com.

281. } Likaledes.

282. }

St. Olofs Källa, förra tiders Helgedom, hade nu et illa smakande watten, förmodeligen sedan inga Offer nu mera kunde bidra till dess ständiga rensning. Der watten tärde sig fram igenom Berget wärs te *Moutia fontana*, *Matricaria maritima*, *Chochelaria Officialis*.

Torsdagen, den 11 December.

Måst stillt hela dygnet.

Vigtadt och uphentadt Bottenhwarf.

Wid Skräddareviken	-	-	-	-	-	283	-	-
Wid Tryckholet	-	-	-	-	-	284	-	-
Wid Hundviken	-	-	-	-	-	285	286	-

Bottenhwarfswen wero:

N:o 283. Arg. Com. blandad med söndermalna Snäckskal och ruttna vegetabilier.

284. Lös och illa stinkande Arg. Com.

285. Lös stinkande Arg. Com.

286. Likaledes.

Härvarande Lotsars och Fiskares på erfarenhet grundade omständige lemnades oss skriftligen *). Med Wad togs följande Fiskeforter: *Salmo eriox*, *Pleuronectes flesus*, *Gadus carbonarius*, *Cottus Scorpius*, *Gasterosteus aculeatus*, *Syngnatus typhle*, *Cancer araneus*, öfwerwårt med *Conserva rubra*, *Gobius novus*, *Alecyonium ficus*, *Aphrodita squamata*, *Cancer maenas*, *Gadus barbatus*.

Completterat Dagboken.

Fredagen, den 12 December.

Stoft och mistigt hela dagen med liten andning S. och S. till O. wind.

Wäderleken hindrade i dag någon Vigtningss förrättning.

Stere

*) Swiset N:o 18.

Flere lastade Sillebåtar gingo genom Sundet, hwilka tagit deras last i Kråssen och Stigfiorden.

Med Wad togs i dag *Gadus barbatus*, *Carbonarius* och *polachius*, *Blennius viviparus*, *Gasterosteus aculeatus*, *Aphrodita squamata* och *actinia* funnos på Östron.

Wadägare så wäl som Fiskare lemnade sina Jntyg på en del af de Fiske-sorter som under tiden blifwit fångade, jemte ställen hwar Waden landat *).

Lördagen, den 13 December.

Frisk wind af W. til S. med swår dyning. Ut burken N:o 287 förwarat Bottenhwarfswet som togs å et på Koholm warande Frankof, det bestod af lös stinkande *Erg. Com.* blandad med Sand och Skimmer. Resan fortfattes til Mollesund.

Söndagen, den 14 December.

Hård W. til S. å W. S. W. wind. Bewisat Gudstiensten, hwarefter en mängd af Wadägare och Fiskare samt en afledad Lots frågades om Frangrumssets werkan på Hamnar och Fiske. De gofwo skriftellgen sina tankar tillkänna **).

Måndagen, den 15 December.

Morgonen och hela dagen stilt med klar Luft, mot Solnergången N. W. wind som continuerade hela natten med frisk blåst.

Tagit åtfyllige Pellingar til rättelse wid Plogningen.

På Mollöns wästra kant war en måst Igengrodd Canal, hwaruti fanns en mängd af alla 3 sorter Swenska *Meduse Turbo* littoreus & *Neritoides*, *Mya arenaria* samt *Fucus Selagenoides*. På Oroust-landet stod på flere ställen wid Wikarne *Matricaria maritima*. Nära et Frankof wåpte en rak Pyramid af *Taxus*. I en Grumsdam funnos *Fucus Sacharinus* et *Nodosus*, *Ulva latissima* och en mängd af *Meduse*.

Fullfölgdes med undersökningen af Hafsöbottens hwarf sedan wattenhögden blifwit utmärkt.

*) Bewisen N:o 20, 21 och 22.

**) Bewiset N:o 23.

Från Mollöfvag till Känigsholmen -	1	15	21	29	288	289	290
	2	26	—	—	291	—	—
	3	15	27	—	292	293	—
	4	25	—	—	294	—	—
	5	24	28	—	295	296	—
Från Medlet derimellan i Rånnan till Eggeröudde - - - - -	6	36	—	—	—	—	—
	7	42	—	—	—	—	—
	8	42	—	—	—	—	—
	9	39	—	—	—	—	—
	10	36	—	—	297	—	—
	11	30	—	—	298	—	—
	12	18	23	—	299	300	—
Wid Capinskar - - - - -	13	36	—	—	301	—	—
Wid Eggerö Grumsdam - - -	14	7½	—	—	302	—	—
Wid Svalins Grumsdam - - -	15	6	8	10	—	303	304

Bottenhvarfven bestodo af:

- N:o 288. En med rutna vegetabilier blandad illa stinkande *Arg. Com.*
 289. Stinkande *Arg. Com.*
 290. Likaledes.
 291. *Arg. Com.*
 292. *Arg. Com.* blandad med söndermalna Snäckskal.
 293.]
 294.] *Arg. Com.*
 295.]
 296. *Arg. Communis* med Sand och fina söndermalna Snäckskal.
 297. Starkt luktande *Arg. Com.*
 298. Lös *Arg. Com.*
 299. Likaledes.
 300. Sandblandad *Arg. Com.*
 301. *Arg. Com.*

302. Bestående af små Fiskeben, ögon, fenor, luftade illa.

303. Stinkande Arg. Com.

304. Lös stinkande Arg. Com.

Utdrag af Journalen jemte en hop Bewis och försilte anmärknin-
gar sändes i dag med Posten til Baron Clas Allströmer.

Sill war i dag til den myckenhet härifrån fångad, at den ej här i
negden kunde afsyttras, ehuru den utböds til 3 à 2 f. tunnan.

Tisdagen, den 16 December.

W. à W. N. W. wind med starkt flödande watten och hård blåst.
E. m. gick vinden på Nord med aftagande blåst och stark frost.

Wäderleken har i denna Höst alt tills i dag varit owanligt lindrig,
men Sill icke des mindre i hela November til största ymnighet här
uti Skärgården fångad, ehuru man trodt at hon under warm wäder-
lek skulle sky för stank af Frangrums.

Completterade Dagboken, sedan wäderleken hindradt of at något
på watten företaga.

Alla forter Swenska Medusa woro af stormen upkastade på strand-
den tillika med *Venus exoleta*; *Lonicora Periclymenum* wäxte emellan
Bergen.

Onsdagen, den 17 December.

Nord wind, klar luft, hård blåst, mot midnatten stillnade ut.
De Samlingar af Bottenhwarf och Naturalier wi nu ögde, sändes
med Bud til Baron Clas Allströmer. Wäderleken hindrade sfiwen i dag
någon undersökning. I et Tråd-Ostron fanns *Nereis Sericornis mollis*,
pelagica exreitra Apörodita Squamata et imbricata, *Limax papillofus* och
Ascidia echinata.

Torsdagen, den 18 December.

Liten Nordl. wind med wacker wäder, men ganska fast; Emot
aftonen gick vinden på S. W. Flere Sillbåtar kommo i dag roende
til de härwarande Frankofen. Pisset sades i dag wara 3 f. tunnan.

Bottenhwarfsfen i Mollångens Hamn undersöktes.

Wid infoppet Mollängen . . .	1	36	—	—	—	—
	2	39	—	—	—	—
	3	10	15	—	305	306
	4	36	—	—	—	—
	5	36	—	—	307	—
	6	36	—	—	—	—
	7	33	—	—	308	—
	8	15	20	berg	—	309
	9	5	—	—	310	—

De bestodo af:

N:o 305. Löss stinkande *Arg. Com.*

306. Likaledes.

307. Något fastare *Arg. Com.*

308. Likaledes.

309. Löss och stinkande *Arg. Com.* blandad med rutna vegetabilier.

310. Sandblandad med *Arg. Com.*

Enär botten håromfång kunde synas war den antingen betäckt med *Fucus* eller *Enäckskal*. *Phoca vitulina* wisade sig til stort antal i dag.

Lukten på Hafs bottenhvarfven i Mollängen (som tillwist är $\frac{1}{4}$ mil från Trankebelägen och det så, at genom wind och sig intet *Trangrums* kan tillkomma) war icke des mindre aldeles lika med den iverdärdiga stank som i Burken N:o 109 förwaras, och togs i Stensholms Grumsdam.

Alca inpennis sågs wid Mollesunds brygga.

Fredagen, den 19 December.

W. S. W. wind med frisk bläst, kallt, reste från Skråddareholmen till Mollesfund.

Utanför den här warande Grumsdammen syntes en mängd af dödd Sill, så ock något färskt *Trangrums*. Fiskare berättade icke des mindre at Sill nära intill blifwit tagen och det under det Trankebelägen påstätt, samt at Sillen stätt nära Dammen och kunnat tagas med *Wad* om man welat och sumnit afnåmare til den samma *).

H 2

Här

*) Bewiset N:o 24.

Gullholmen. Härifrån reste till Gullholmen, der en myckenhet Badagare och Fiskare från Norra Skärgården voro församlade, och nu på hemresan städde, sedan de med sina Wader Fiskadt Sill kring Elgö fiorden med flere ställen. Dessa uplyste nu genom deras erfarenhet om Trangrumsets werkan på Fisket*).

Morlanda. I mörkningen foro till Morlanda.

Lördagen, den 20 December.

W. à N. W. wind, ganska hård blåst med Snöbyar. Endast funnat samla en hop Naturalier.

Söndagen, den 21 December.

Geteviksfund. Nordl. wind, wackert wäder med frost; Neste från Morlanda till Geteviksfund.

Wid et derstädes redan för et år affstannadt Frankof, hwars Grums gått åt Landsfidan, samt wid Skaftö Udde togs följande.

Wid Frankofet	-	-	-	-	-	1	-	-	-	311	-	-
Wid Landsfidan utansföre	-	-	-	-	-	}	2	6	9	312	313	-
							3	-	-	314	-	-
							4	-	-	315	-	-
Wid Skaftö Udde	-	-	-	-	-	5	11	15	316	317	-	

Bottenhwarfswen woro:

- N:o 311. Lös botten, med fin Sand blandad Arg. Com.
 312. Fin Sand.
 313. Arg. Com. med fin Sand.
 314. Arg. Com.
 315. Grof Singel.
 316. Arg. Com. blandad med Sand.
 317. Skaledes.

En mängd af större och mindre Frankof woro anlagde här om kring. Sill hade äfwen i år blifwit fångad i Geteviksfund **).

*) Bewiset N:o 25.

**) Bewiset N:o 26.

Om aftonen reste till Ångö.

Ångö.

Måndagen, den 22 December.

N. O. wind, liten blåst med stark köld. Vid Ångöns Grumsdam tog N:o 318 en Sandblandad Arg. Com. två Fot under bottenbrynet, samt vid Bryggan N:o 319 öfra botten klar Sand.

Sedan flere Sund och Slöviskar woro öfverdragne med Is, Sillfisket under tillståndande Högtid ej handterades, samt wäderleken förböd arbeta i wättnet, inga ytterligare uplysningar af Fiskare såsom öfweralt fringspröde å sina hemwist, kunde fås, anslåg man tid och kostnad såfångt använd med et längre uteblifwande i Skären; och då härtil kom den underrättelse man erhållt, det berättelse om denna undersöknings förlopp till Konungens Befalningshafwande i orten borde wara ingifwen inom medlet af nästkommande Februarii, Gullholmen.

Under förbifarten af Svalónabbe och Frugårdsvik, drogos Sille, Wader i land med ansenlig mängd Sill. Flere kunnige Skoppare och Fiskare som nu woro på Gullholmen, berättade om Frans grums ej annat än hwad wi under hela förrättningen hört omtalas.

Resan fortsattes till Käringön. Uti den så kallade Käringön, Kästarnes hamn, uptogos och förwarades Bottenhwarfwen:

N:o 320 Lös Sand, blandad med Arg. Com.
321 Likaledes.

Tisdagen, den 23 December.

Östl. wind, liten blåst, stark köld. For inom Skärs, Flatholmen.

Uti Sundet och derwid uptogos:

I Flatholms Sund Midvaters	}	1	—	—	—	322	—	—
		2	—	—	—	323	—	—
		3	—	—	—	324	—	—
Sått wid Grumsdammen wid Lastage Bryggan.	}	4	—	—	—	325	—	—
		5	—	—	—	326	—	—

Olupet är ej här utfatt emedan man ej hade tillfälle utmärka wattenets högd.

Bottenhwarfswen bestodo af:

- N:o 322. Arg. Com.
 323. Arg. Com. med Skimmer.
 324. Arg. Com.
 325. Arg. Com. med Skimmer.
 326. Fiskben, ögon, fenor af spild Eil.

Härifrån reste till Klådesholmen.

Klådes-
holmen.

Onsdagen, den 24 December.

Frisk Ost. wind med ganska sträng köld.

Fortsatte hemresan, först till Marstrand och sedan till Längedrag $1\frac{1}{4}$ mil beläget från Götheborg, dit wi anlände kl. $\frac{1}{2}$ 11 om aftonen.

Onsdagen, den 7 Januarii

N. à N. O. wind, sträng köld, klart.

Fortfart med undersökningen af Bottenhwarfswen.

På yttre kanten af Säggrundet -	1	11	12	$19\frac{1}{2}$	327	328	329
Midt i Rännan wid Säggrundet	2	13	21	—	330	331	—
Wid Rödsten i Rännan - -	3	21	31	—	—	332	—
I nya Hwarfs hamnen och wid Bryggan. - - - - -	4	21	28	—	—	333	—
	5	18	—	—	334	—	—

Bottenhwarfswen bestodo af:

- N:o 327. Stinkande Arg. Com.
 328. Arg. Com.
 329. Starckt stinkande Arg. Com.
 330. Arg. Com. blandad med söndermalna Snäckeskall af Mytilus edulis.

N:o 331.

- N:o 331. Likaledes.
 332. Illa stinkande Arg. Com.
 333. Stinkande Arg. Com.
 334. Gånsta illa stinkande Arg. Com.

Detta är allt, hvad wi under en besvärlig ärestid af bliflig aktning för vår Patriotiska Herr Baron Allströmer, til fullgörande af våra Herrar Committenters och förklarade förtroende, och aldramäst til updragande af de sanningar, som äro så nära förknippade med Fäderneslandets nytta och upkomst, sunnit och förbundne at til ytterligare granskning framlemna, och äro wi alltid färdige, at med liflig ed bestyrka de rön, som wi uti denna Dagbok upgifsivt. Götheborg den 8 Januarii 1784.

J. L. Ruuthensparre. J. Kiermanskiöld. A. Dahl.

Listta på så många Svenska Namn, som finnas på de
Diur, som nämnas i Dagboken.

<i>Asterias</i> -	- - -	Stöstierna
<i>Balena</i> -	Mysticetus.	Grönlands Hvalsfisk.
	Physalus	Finnfisk.
<i>Blennius</i> -	viviparus.	Fång. Lake.
<i>Cancer</i> -	Mænas.	Krabba.
	Bernhardus.	Krypfong.
	Gammarus.	Hummer.
	Squilla.	Råka.
	Pulex.	Mårta.
<i>Clupea</i> -	Harengus.	Sill.
	Sprattus.	Hvalsbull.
<i>Cottus</i> -	quadricornis.	Hornsimpa.
	Gobio.	Stensimpa.
	Scorpius.	Rötsimpa, Skrabba, Skälenta, Pinulka.
	cataphractus.	Botten-Mus, NB. i Bohus Län.
<i>Delphinus</i>	Phocæna.	Marssvin, Tumlare.
	Orca.	Löpare.
<i>Echinus</i> -	esculentus.	Borre.
<i>Esox</i> -	Lucius.	Gädda.
	Bellone.	Nåbb-Gädda. I Bohus Län Horngäll.
<i>Gadus</i> -	Eglefinus.	Kolja.
	Callarias.	Torsk.
	Morrhua.	Kablsjå.
	virens.	Gråsil, NB. i Bohus Län.
	Merlangus.	Hvitling.
	barbatus.	Små Torsk.
	Pollachias.	Lyrblek. Zay.
	Molva.	Länga.
	Lota.	Lake.
<i>Gasterosteus</i>	aculeatus.	Spigg.
<i>Medusa</i> -	aurita.	Manet.
<i>Oniscus</i> -	Entomon.	Syrnaff.
<i>Osirea</i> -	edulis.	Ostra.

<i>Phoca</i> -	vitulina.	Säl eller Stäl.
<i>Pleuronectes</i>	maximus.	Butta.
	Solea,	Tunga, Cola.
	Flelus.	Flundra, i Bohus Län Glattfädda.
	Platea.	Skälla, i Bohus Rödspotta.
	Hippoglossus.	Hålg-Flundra.
<i>Salmo</i> -	Salar.	Lar.
	Eriox.	Grälar.
<i>Scomber</i> -	Scombrus.	Mafrill.
<i>Squalus</i> -	Acanthias.	Hay.
<i>Syngnathus</i>	Ophidion.	Hafsnål.
	Acus.	Rantnål.

Lit. D.

N:o 1.

Undertecknade Fiskare och Sillewads Ägare intyga härmed (och under Edelig förbindelse om så påfördras skulle) at såest Sill förflutne åren, så wäl som under senaste Fisketiden blifwit fångad wid Strömlunds Holmen; och nu, bland senaste fångsterne, äfwen uti Wad tagit den wid en Herrar Commerce - Rådet och Riddaren Arwidson och Söner å Holmen warande nu tillhörig Brugga, hwilken är belägen emellan åttio och hundra famnar från et år 1779 til kokning af stannadt Frankokeri, hwars Grums under kokningen fått fritt i Sundet och Hamnen utlöpa. At botten uti Hamnen, hwarest våra Wraggar stå, gent emot förenämde Herrars nu warande fördämning til Frangrums innehållande, sedermera Frankok der blef inrättadt, och efter det Frangrumset, efter et års kokning feltt fått utlöpa, blifwit mindre gråslupen eller med Slögrås och tång bewuren, hwarigenom våra Båt Draggar fått säkrare fäste; och sluteligen at wi på något fått ej kunna finna, at Sundet eller Hamnens bottn i senare tider, och sedan Frankokeri här å Holmen blef anlagdt, förändrat sig til diup eller upgrundning, hwilket wi til sanningsens bestående, på begäran härmed til bewis meddela. Strömlund den 14 November 1783.

Cornelius Larsson,
Sjöboe i Lilla Tumlehed.
Wad, Fiskare.

Jonas Svensson,
Somårke.

Wad, Fiskare på Strömlund.

Sven Bengtsson
Somårke.

Strandsittare på Strömlund.

Sven Hansson,
Sjöboe i Torslanda.
Wad, Fiskare.

Arwid Tohrsson,
A. T.

Strandsittare på Strömlund.

At förestående underskrifter äro dels egenhändige underskrifne; dels hållet i Pennan och skrifwit sina Somårken, det intyga Strömlund den 14 November 1783.

A. G. Pihl. D. H. Mellgren.

N:o 2.

N:o 2.

Såsom et sanfärdigt wltmesbörd (hwilket wi med liflig Ed, om så påfordras skulle, wela bekräfta) afgifwes härmed: At år 1780 på Burön, då Sille-Waden öfwer natten, medelst hårdt wäder måste qwarligga kring Notdraget, hwarutinnan då war en mängd Sill, hwilken såsom kländ och dödad på botten nedfönk, har efter några dygns förlopp, och sedan Waden dygnet efter, sedan den blef utkastad, updrogs, likwist Wad blifwit derstädes kastadt och Sill uti densamma fångad, utan at någon af den i förr omörde Waden död blefne Sill kunnat märkas eller igenfås; hwilket den döda Sillens kringspredande wi tro härröra af hård siögång, siöswarp och starkt strömräs.

At för twänne år på wästra udden af Biörkön Sill-Wad blifwit af hårdt wäder sönderfliten, hwarigenom Sillen gått til botten, men fjorton dagar likwist derefter, Sill å samma ställe blifwit fångad och til Tran och Salterie-ägane fäld, samt åfwen derstädes intet tekn til den genom Wadens söndergående qwarblifna Sill funnit: At wid den så kallas de Piuncken på Biörkön (oaktadt den några Moulquet-skott är belägen, från Herrar Westerlings & Compagnie gjorde Trangrums fördämning, men från hvars der innanför liggande Frankof, Grumset fritt fått utlöpa, innan Konungens Höga Befalningshafwandes Publication der, emot utkom) under förflutne Fisketider Sill til ömnoget blifwit tagen och fångad: At wi på Liungholms Udde, gent emot förenämde Piuncken, åfwen sedan Frankof med eller utan fördämning warit anlagde, haf Notdragten full af Sill: Och at wi på Intet fått, hwarken kunnat förmärka at Sill styr för Trangrums, eller at Boviks Farled eller Hamn nu mera än tillförene blifwit upgrundad, warder med våra Namns och Bomärkens undersättande, och under förstnämde förbindelse bekräftadt. Bovik den 15 November 1783.

Sven Pehrson.

Per Nilsson.

Nils Christensson frän Kornö.

Jacob Olsson.

Jon Jönsson i Fiskebäcks Rihl.

Nils Göcksson hemma i Bovik.

Wad - Fiskare.

Niclas Nilsson hemma i Bovik,

Wad - Fiskare.

Hans Olsson.

N:o 3.

Undertecknad för detta warande Krono-Lots wid Bovik, Intygar här med (under förpliktelse af liflig Ed) at jag under den 30-åra tid jag här wid Lotsplatsen varit, ej kunnat förmärka någon upgrundning i Boviks Hamn, råanna eller des utlopp, ej eller funnit at Hamnen eller Farvattnet under den tid Trangrumsset frött fått i Hamnen utlöpa, Fisken och Sillen dertfore stydt, men wäl at sedan Trangrums fördomsningarne blifwit anbefalte, den samma mindre än tilförene hitill stödt och blifwit fångad; samt sluteligen at jag ej funnit botten under förrenämde tid blifwit mera lös än tilförene. Bovik den 15 November 1783.

Anders Olsfon Trapp.

A. O. S. T.

Affsedad ordinarie Lots, boende i Flyvik.

N:o 4.

Till bewis, och under förpliktande af liflig Ed, deråst så påfordras skulde, warder härmed sanningen till styrko aflemnad: At ej med säkerhet kan af oss sägas, det Sillen eller annan Fisk styr för Trangrums, eller at Siöbotten deraf uplöses, helst wi derutinnan ej weta något säkert: At på Södra kanten af Stenholmen (belägen midt emot Rörholmarna) Sill med not i flere år blifwit fångad, innan den några Moufquette skott i Öster derifrån warande fördämning blifwit gjord, till Trangrumssets instängande wid Herrar Åkermans och Halls i N. W. på Holmen liggande Frankof: At Sill, sedan nämde fördämning blifwit gjord, dertfter och till närwarande tid, ej på det stället blifwit fångad: At wi sedan Trangrums fördämningar blifwit gjorde, ej fått Sillen fångad så nära Frankof, eller at den gått så nära der intill, som under den tid, då Grumsset frött fått i Slön utlöpa, då det ej som nu då det är instängt kunnat åstadkomma en så elak luft, utan i det stället blifwit genom Ström, Slögång med flera orsaker kringspiddt på Siöbotten: At då Sillnot gått sönder på grundt watten, af tre eller fyra sammar, och flere bärlaster Sill genom klämning eller annan orsak kommit at å stället dö och på botten nedfalla, icke des mindre nordraget andra dagen kunnat utan skada nyttjas, hwilket mångfaldiga gånger sedt, och då förenämde omständigheter å diupare watten inträffar,

träffar, har döda Sillen blifwit af wäder och strömräs så fringspridd at man ej funnit minsta tecken til den samma: At wi ej kunnat finna Rörholmens hamn och inlopp nu, mera än tillföre, mera eller mindre diup; Men at wi icke des mindre tro det vara möjligt at wadnets diup kan minskas här så wäl som å andra ställen, i synnerhet som wi med trygghet och fullkomliga bewis kunna detta förutan bewitna, at wid Tiukil wadnet i sednare tider antingen minskats, eller ock Hafsbotten blifwit grundare, hwarpå våra från äldre tider alt mer och närmare från fordna stranden utspjadtade Bryggor bära säkra witsnesbörder; hwilket alt wi med våra Namns och Bomärkens undersättande under först omnämde förpliktelse härmed intyga; som skedde å Stora Rörholmen den 18 November 1783.

Eric Jonsfon, Lots på Rörholmen.

Olof Månsfon i Tiaskil.

Nils Toresfon i Wäfva.

Hans Torbiörnsfon i Tofta,
Wadägare och Wad- & Fiskare.

N:o 5.

At en Herr C. H. Åkerman tillhörig Fagtt, sedan den 14 dagar legat för ankar på omkring 18 fots diup här i Rörholmens hamn, då den skulle lösta ankaret och gå härifrån med en nu i höst insaltad Sill-ladning, ej med blott des Besättning kunde hemta hem ankaret, utan måste hafwa flere man til, samt derjemte nyttja Tallsa innan ankaret kunde uphentas, det warder härmed under Eds förbindelse om så påfordras skulle intygat. Rörholmen den 19 November 1783.

Lars Torsson, hemma på Rörholmen.

Olof Svensson på Rörholmen.

O. S. S.

N:o 6.

At undertecknade Wadägare och Deltagare i Sillfiske:

1:o Den 24 November 1783, å den så kallade Abålen på Klådesholmen, emellan Klockan 12 och 5 på dagen, updragit färsk Sill uti Waden.

2:o D. 21 November 1783, emellan samma ställe och Sundet län- gre in i Hamnen, tagit, ibland de första som i Klådesholmens Hamn fått

S 3

Sill,

Sill, den samma Inemot 9 bållaster, och till 5 hundra de Riksdalers värde.

3:o Och at wi under den tid wi fiskat Sill, hwarken nu eller tillförne med wår Wad, fått något Sillgrums affträde, sådan som utlöper från Frankettels rånnarne, men wål fått en hop Sjögräs, Tång och andra Hafs botten's wårter, det kunna och wela wi med liflig Ed bekräfta om så påfordras skulle; hwilket med wåra Namns och Bors märkens underfättande ytterligare bekräftas. Klädesholmen den 24 November 1783.

Per Andersson i Tyfta.

Rutger Rasmusson i Aröd.

P. A. S.

R. R. S.

Jon Nilsson i Tolleby.

Jonas Persson på Klädesholmen.

J. N. S.

J. P. S.

Till witne:

Johan Andersson i Hoga.

N:o 7.

At wi icke kunnat förstå det hwarken Sill eller annor Fisk styr för Frankokerierne, och at här uti fiordarne nära Inntill och emellan Frankokerierne förleden wåras blifwit fångad så mycken Dorst Cabillau, at ymnigare fångst deraf ej träffats på mångaldiga år, det warder härigenom till bewis lemnat, som ock med Ed bekräftas kan om så påfordras. Klädesholmen den 24 November 1783.

Rutger Rasmusson i Aröd.

Per Andersson i Tyfta.

R. R. S.

P. A. S.

Jon Nilsson i Tolleby.

Jonas Persson på Klädesholmen.

J. N. S.

J. P. S.

Till witne:

Johan Andersson.

N:o 8.

Undertecknad, tillförordnad Hammfogde och Dykeri Betient, Krono-Lotsar och Betiente, afskedade Krono-Lotsar och Betiente, Sills Wadsägare och Deltagare, samt Fiskare, Intyga härmed, sanningen till styrke

styrko, och på vår Salighets Ed, hwilke wi med Hand å bok inför Gud wela bekräfta, enär så påfordras:

1:o Ut uti Klädesholmens Hamnar, så wäl som wid alla deromkring warande Norddråkten, så wid Holmar, Ekår, Sund som Norddråkten, wid insoppen, nu lika som tilförne, lika så nära Frankofen, en myckenhet Guds wälsignelse af Sill blifwit fångad och i land tagen, och det ej sällan til så stor mängd at Waden deraf gått sönder.

2:o Ut så wäl den yttra som inra Klädesholmens hamn, jemte de flere derwid och omkring liggande ankarsättningur nu äro af lika fasthet, som innan Frankof, här och derwid anlades, och at wi ej kunnat finna dlupet nu wara å dessa ställen mindre än tilförne; utan at råkna på det stadiga och ärliga, antingen Hafs bottens höjande eller wattenets minskande, som lika så å dessa ställen, som å andra orter hwar ej Frankof finnas, tilldrager sig.

3:o Ut 20 eller 30 Fannar från landet, hwarest åboernes en del Braggar stå, och til hwilka Frangrums utfallit, har den derstädes warande gråsbotten allt mera och mera årligen blifwit omärkkelig och mindre synbar, och derigenom således blifwit mindre hinderlig för de Fartygs ankare at gripa uti, hwilka wid Salterien och Frankofen lasta.

4:o Ut botten uti inre Klädesholmens hamn nu är så hård och fast, at så wäl mindre som större wälskapade ankare, ofta gripa så hårdt, at flere Skepps Besättningur erfordras, och hafwa måst tillitas för at få ankarna lyfta.

5:o Ut det Frangrums, som antingen för, innan fördämningar til Frangrumsets innehållande blifwit anbefalte, eller ock sedermera det blifwit innesängt, kunnat uti Hamnen utkomma, och på botten blifwit liggande, den näst påföljande tiden emellan Påsk och Midsommars tiden, derifrån afflutit i öfra wattubrynet uti stora kavor, med Ostlig wind och ström blifwit från Hamnen flödt, utflutit til Hafwet och försvunnit.

6:o Ut förleden Wäras utikring, wid och emellan, härkring belagne Frankof, så mycken Torff Cabillan blifwit fångad, at ymnigare fångst på flere år ej blifwit träffad, hwilket med våre Namns och

Bomärkens undersättande, och under först omnämde förbindelse härmed
warder afsemdt. Klädesholmen den 30 November 1783.

Aff Andersson.

Nils Arenson.

Bomärke.

N. A.

Ordinarie Lots på Klädesholmen.

Affsedad Lots, Silberman.

Torbiörn Nilsson.

Hans Svensson, affsedad Lots.

Ordinarie Lots på Klädesholmen.

Bomärke.

Per Nilsson, affsedad Lots.

Anders Bärenson, utlörd Lotsdräng.

P. N. S.

A. B. S.

At undertecknade låtit ofwansående personer hålla i pennan då de skrifwit sina
Namn och Bomärken; samt för egen del under lifa förbindelse med den de ingått
fritt och obehindradt till sanningens försvar at afgifwa, sådant som å andra sidan
stående Juttyg af sex puncker innehålla, wil med liflig Ed med hand å bok bekräfta
enär så påfordras, som härmed bekräftas. Klädesholmen den 30 November 1783.

Mattis Larsson.

M. L. S.

Gannfogde på Klädesholmen.

N:o 9.

At undertecknade under öfwerfarten på Marstrands Fiolen i dag blifwit
warse Wahlar, det warder härmed på begäran till bewis lemnadt,
Klädesholmen den 30 November 1783.

Mattis Larsson.

Anders Bärreson.

N:o 10.

Uppå liflig Ed, så sant of Gud till Lif och Släl hiespandes warder,
och hwilken wi enär så påfordras afslägga wela, med hand å bok,
warder härmed bekräftadt:

110 At Sill med Wad, adrig på 16 à 20 års tid blifwit så
nära Tiörnó Kalkvens Frankof fångad, som den förste dennes, då den
till flere Wärlaster togs, sedan Waden blifwit kastad bredewid Tran-
grums fördämningen, hwarest Sillstimman stod ganska tiock.

2:o Ut Skarp Sill 8 eller flere dagar före Sillens hifkomst under detta Fiske, blifwit med Makrells Wad till mängd tagen; och at detta Sillslag, hela Sommartiden, nu så wäl som tillförne stått kring Bryggor, Frangrums fördämningar och Strander, hrollen wi då, utom i nödfall af agn aldrig fånga.

3:o Ut wi, under all wår tid, då wi såsom dels födde, dels tillkomne Åboer på Kallven, härskring, så wäl som i Klädesholmen och derifrån warande ställen nyttjadt Fiskeri handtering, någonsin kunnat förmärka Sill eller annan Fisk sty för Frangrums, eller at Hamnarne borten deraf blifwit uplös, eller Hamnarne, Inloppen, samt Fårlederne nu mera än tillförne innan Frankof inrättades deraf blifwit skadade.

4:o Ut wi med all wår erfarenhet funnit och utrönt, at Sillen emot storm och owäder flyr stranden och söker diupet, men mot wacker wäder söker landet och wåra Skär, oaktadt hwad windarne och må wara. Som skedde å Tiörnökallven den 3 December 1783.

Ola Bryngelsfon.
Bomärke.

Anders Persfon.
Bomärke.

Carl Andersfon.
Bomärke.

Rasmus Marcusfon.
Bomärke.

Ola Bengtsfon.
Bomärke.

Alla ofwänstående Åboer på Tiörnökall.
Til wittne: Jacob Andersfon.

N:o II.

Snellan den 6 och 7 nästweke September, upreste sig et så hårdt wäder, at sådant i manna minne ej varit.

Flere Bryggor på Klädesholmen blefwo af sion och wädret söne derlagne, och tillika med Båtar uppå Landet kastade: Et Fartyg som in uti Engholmens Hamn låg med ankare och fastmakare förtögdt; blef af wädrets häftighet loss, (fast ån det af Engholmen hade skydd för blifwande winden) samt uti driften så skadadt, at det derefter, sedan det med Dykeriets tilhjelp blifwit af grund fördr, måst med Eleppshwarfs folk åter i ordning sättas; men sådant oaktadt, lågo likwilt flere Skepp och Fartyg på Klädesholmens inre Hamn för ankare så faste, at ingen drift bland dem förmärktes, eller någon skada dem blef förorsakad. Detta kunna och wele wi, enår så påfordras

med liflig Ed, så sant och Gud hielp til Lif och Stål bekräfta med
Hand å Bok; hwilket härmed intygas. Klädesholmen d. 5 Dec. 1783.

Pär Nilsson.

Nils Andersson.

P. N. S.

N. A. S.

Lotsdräng på Klädesholmen.

Båda boende på Klädesholmen.

At ofwansående vittnen äro Christelige, ärlige och beskedlige Män, kan
jag i almänhet intyga; och så mycket mer i denna sak betyga at deras betyg äro
sant, som jag samma dag war på stället (Klädesholmen) och kan med liflig Ed
bekräfta det samma, som de intygat. Datum ut supra

Simon H. Klefverström.

Kyrkoherde på Tiörn.

N:o 12.

Uf undertecknade Fiskare lemnas uppå begdran följande bewis:

1:o At ser Båtlaster Sill den 1 dennes af och blifwit fångad,
så nära intil Herr Handelsmannen Joh. D. Wetterlings på Tiörn-
kalfven ägande Frankokeri, at Sill på 16 å 20 års tid ej så nära
derintil blifwit fångad.

2:o At diupet uti Kalfvesund och wid andra deromkring warande
Strander ej är mindre nu, än det i fordna tider varit, undantagande
efter den ärliga upgrundningen nära wid Landet, som sker antingen af
wattnets förminskande, eller Strandens uphöjande.

3:o At all den tid wi med Draggar och annan Sidsredskap förs
fökt Sidsbotten ej har funnit den samma blifwit hwarken hårdare eller
lösare och det nära intil Frankokerierne.

4:o At wi ej kunnat förstå det Sill eller annan Fisk för Fran-
kokerernes nära belägenhet intil Fisket, skyddt eller sky.

5:o At det Frangrums, som wid eller utom något Frankokeri
på botten är liggande ungefär mellan Väst och Vingså, då wärman
i luften infaller, från botten lofnar och i stora kavor och stycken på
wattnet upflyter, samt af vinden til söds bortdrifwes och försvinner.
Hwilket alt wi med liflig Ed bestyrka kunna om påfordras skulle.
Tiörnökalfven. den 2 December 1783.

Nils Larsson.

Ola Larsson.

Berndt Andersson i Viken.

N. L.

O.

B.

Boar på Kalfven.

Sil. vittne: Jacob Andersson.

N:o 13.

N:o 13.

Under min tid jag uti 18 års tid såsom Slöman och Skeppare, är liigen ankrat wid Klädesholmen, och stundom twänne gånger om året, och under hela den tiden, icke förnummit botten der ankaret fastats, blifwit mindre fast utan wid ankarets upwindande alltid haft mycken möda det upwindas, samt ej kunnat förnimma det Klädesholmens Hamn blifwit upgrundad; Hvilket jag på listig Ed, då påfordras, kan intyga. Klädesholmen den 6 December 1782.

Anders Bergling, om Bord på Skeppet Raphaël

N:o 14.

Under Eds förbindelse och så sant of Gud til Lif och Själ hielpandes warder, hwilket wi med Hand å Bok, enär så påfordras, wela bekräfta, warder härmed intygat.

1:o Ut Trangeums, enär det fritt fått från Franketsarne i Slön utlöpa, då storm infallit blifwit å Slöbotten fringspridt, utan at man kunnat märkeltigen det igenfinna; och om än något efter slutad fokning kunnat å botten qwarstanna, så har det likwit den efterföljande tiden emellan Påst och Midsommar, sedan warne blifwit, detta Trangeums i stora kakor upslutit, med Ostlig wind, ström och kanske af flere för of skände ersaker blifwit bortdrifwit och försvunnit, utan at någon märkeltig förändring af botten upgrundande eller mindre fasthet kunnat deraf förmärkas.

2:o Ut wi under all den tiden wi idlat Fiske, hwarken förmärkt, at Sill för Trangeums, (helst wi nu i sednare åren tagit den til större myckenhet än ofta tilförene skedt, och det lika om icke närmare Trangeumsdammar än förut skedt) ej eller kunnat förstå, at annan Fisk dertfore bortwiker, då Dorff Cabillau på flera år aldrig til den mängd, som förledne wäras blifwit, så nära fring Klädesholmen och närliggande Frankokeri fångad, och desutom, den af of så kallade Skarp fillen, ej allenast, ungesärligen 8 dagar före Sillen här fring Klädesholmarna wisat sig under detta Fiske, togs uti våra små Wader, utan den samma under hela Sommartiden, til en otrolig myckenhet jemte annan all slags Skärgårds Fisk, af Wittling, Skäddor, små Dorff, Lardren med flera slag, stått fring Bryggor, Trangeumsdammar,

dammar, och på ställen, hwarest tillförne Trangrums blifwit utlöpt, och på sätt som förut nämndt är kunnat qwarstanna, Fringspridas och Rutelken förswinna.

3:o Det uti Klädesholmen och derkring gränsande Holmar, Står och Strander, Sill i synnerhet och flere resor, merendels först på Fisket tillstött och blifwit fångad til en mängd af Guds wålsignelse, som utan afseende på Frankofen, deras Grums utkastande, der likwål hela Fisketiden blifwit fångad Sill, flere gånger helt nära både Grums och Frankof, och det til sednaste tider af Fisket.

4:o At då Frankoferier slutat sina kof, och Salterierne uphördt at salta, hafwer Sill til flera tunnors mängd tagits på Garn, som wi antingen til föda eller til agn för Storfiske nyttjat. Som sedde på Engholms Salteri nära wid Klädesholmen den 4 December 1783.

Peter P. O. Olsfon på Rönnången. Rasmus R. M. S. Marcusson på Kalkven.
Lars L. O. S. Olsfon i Tolleby. Knut K. O. o. Olsfon i Liråhs på Tiörn.

N:o 15.

At Sill med Wad blifwit fångad flere gånger tillförne, så wål som den 4 nästledne December under denna Fisketiden på den så kallade Hielmen, nära twånne Frankof, som inga fördämningar hafwa til Grumsets innehållande, men som likmätigt Författningarne, lära med Båtar eller på annat sätt bortföra Grumset, och som äro belågne på Koholmen och Klädesholmen; Det warder härmed under Eds förpliktelses afgifwande enär så påfordras intygat. Klädesholmen den 7 December 1783.

Påhr Olufson, Oville Sökn och
Gården Tångene.

A. B. Anders Bärenson.

K. P. Christian Påhrson.

A. E. S. Anders Ericson.

P. P. Påhr Påhrson.

O. B. Olof Børgesson.

At jag tillifa med ofwansstäende personer fritt och obehindrat til sanningens tillkännagifwande, gifwit på begäran ofwansstäende bewis, samt at de egenhändigst så wål tecknadt deras Namn och Hemmärken, så wål som hållit i pennan, bewittnas härmed. Ut supra

Påhr Olufson.

N:o 16.

U^t undertecknade i dag med så kallad Makrills Wad dragit Skåd, jemte en hop annan små Fisk af allahanda slag, på bägge sidor om den å Koholmen warande Frangrums fördämning så långt wi för stenar och andra hinder af stockar eller pålar kunnat komma Dammen nära, wid Morsholmens Sill och Makrills Waddragt, der Sill och Makril ärligen fångas, men der ej fått Fisk; och sluteligen wid Garpeviks utdömdo och nu raserade Frankofs qwarlemnade Brokar, det warder härmed på begäran intygat; Och hvilket wi enär så påfordras, med hand å Bok, och så sant Gud och hielpe til Lif och Själ äro redo bekräfta. Klädesholmen den 8 December 1783.

Olof Nilsson.

Anders Pärsson. A. P. S.

Bomärte.

Fiskare i Tanum.

Fiskare i Stenkyrke Sökn på Tiörn.

Anders Malingren ifrån Norrköping. Lars Danielsön ifrån Norrköping.

N:o 17.

Wⁱ undertecknade, jag Berndt Börgesson och jag Jonas Helgeson, hvilka bägge äro deltagare i Frankofen, den förra uti Garpevik och den senare uti Blie, aflemna härmed följande sanfärdiga intyg: 1:o Ut under all den tid af omkring 30 år som jag Bernt Börgesson, och wid på 16 år som jag Jonas Helgeson idlat Fiskeri-handteringen, hafwa wi ej kunnat finna det Sill eller annan Fisk flydt för Frangrums, död Sill eller annan å botten warande orentlighet, utan flere resor och mångfaldiga gånger sedt, det Sill stått helt nära och blifwit tagen utmed Frangrums fördämningar, at den stått på de ställen hwarest Frangrums under frihets tiden fått fritt från Kettlarne i Sjön utlöpa, och at å sådane ställen wåra så wäl Makrills Wader, som Garn om Wärtiden utkastat, för at få agn til vårt Storfiske.

2:o Ut uti de Wikar och på de ställen wi om blupet hafwa kunnat få, ej funnit Hafsbotten derstädes nu mera än förr lös eller på något sätt förändrad.

3:o Ut til förekommande af en elak stank så wäl som kostnad å fördämning, wi wäl för vår del anse Sillgrumsets utflytande i Sjön

wara bäst såsom Fisket ej skadande eller botten lösande på sitt wi tilföorne sagt; men at wi om ån Förordningen skulle tillåta at Grumset fick frött i Siön utlöpa, likawist med en den tätaste fördämning, wille det å wåra Trankef qwarhålla, til wår egen, så wål som flere å Tiörn warande Hboars förmon för Hterbruket, helst Hkren med Trangrums gödflad, ger mångsaldigt mera skörd, ån då den med alman gödflad skötes. Hwilket wi med liflig Ed, så sant of Gud htelpe til Lif och Siäl wela bekräfta enår så påfordras. Klädesholmen den 8 December 1783.

Jonas Häljeson.

Bärent Börjeson.

J. H. S.

B. B. S.

Sil wittne: Mattis Larsson, Hammfogde på Klädesholmen.

N:o 18.

Wi underskrefne affledade Lotsar och Bettente, samt nu i tjenst warande Ordinarie Krono-Lots, lemna härmed til sanfärdigt wittne neobörd:

1:o At wi ej i Kyrkesund eller des Farleder och inlopp kunnat förmärka botten wara nu mera ån tilförene lösare, samt at ingen mera, och knapt märkelig förändring af diuplek, här ån på andra af of fände ställen sedt, utan at ankarebotten är nu lika så fast som tilförene; och at utom den årliga litet märkelige skillnad af diup, som antingen af wattnets förminskning eller Hafsbottnens höjande här så wål som å andra ställen sig tilldrager, ingen annan upgrundning är of wetterlig eller kunnat förmärkas.

2:o At Sill lika så nära nu jemte annan Fisk, om ej till mera mæckenhet som förut tillföter; hwarpå såsom bewis tlenar, det Sill med Wad förra åren blifwit tagen nära et å Staffansholmen warande Trankef, åfwenledes Sill med Wad förleden Wåras wid samma ställe blifwit tagen; och at innan Staffansholmens Trankefs fördämning blef gjord, Sill (då Waderna blifwit intagna) med Garn blifwit utanför det utlupna Trangrumset fångad.

3:o At det Trangrums som å gråsbotten fastas, eller derå får utlöpa, sluteligen förtärer och förtager all tång och gråswårt på Siöbotten, hwilket wi förnummit wid wåra land sedt; så at der wi tilföorne ej med Årorne utan swårighet kunnat til stränderne genomro, utan ibland
med

med Lie måst affkåra tången och gråset för at komma igenom, har ses dan Drangrumset der fått utfalla, llet eller intet tång eller grås sedermera blifwit och wår landning till Stränderna således mindre beswårlig.

Detta Skola wi enår så påfordras, med Hand å Bok, och så sant os Gud hielpe till Lif och Siäl bekräfta. Engviken på Tiörnslandet den 11 December 1783.

Jon Simonsson,
Krono-Lots från Härön,
Bomårte.

Elias Thorsson,
På Staffansholmen,
Bomårte.

Anders Håkansson, från Staffansholmen.

Som Wadebas och vittne dertill:

Berndt Amundsson i Engvik på Tjörn.

N:o 19.

Med Matris Wad har den 10 December 1783 blifwit Ruse, Skådda, Sandskådda, Långsnipa, Ulka, Ulkusa, och Hundgådda fångad och i land dragne, så tätt man kunde wid Staffansholmens Grumsdam, samt med samma Wad nordan derom fångad samma forter, men ej till den mängd som närmare Grumsdammen, derefter med Noten dragit samma slags Fisk, samt desutom Torst och Wittling, wid Kålhufvudets Grumsdam, wid hwilket tilfålle en Sill war i Noten hwilken wid uphemningen gick ut. Detta kan jag såsom sielf närwarande med min Not härmed intyga så sant mig Gud hielpe till Lif och Siäl, och hwilket jag enår så påfordras med Hand å Bok wil bekräfta. Engviken den 12 December 1783.

Berndt Amundsson, i Engviken.

N:o 20

It i dag Torst, Lyrblek, Gråsil, Ulkusa, Hundgådda, med Matris Wad blifwit fångad, uppå Skaboholmen, det war der under Eds förbindelse om så påfordras skulle, härmed intygadt. Engviken den 12 December 1783.

Berndt Amundsson, i Engviken.

Jon Simonsson, Krono-Lots,
Bomårte.

Hans Sternberg, affkedad Lots från Marstrand,
Bomårte.

N:o 21.

N:o 21.

Uti Sill så wäl nu i höst, som förflutna ären tillfött och blifwit med Sille. Wad tagen på lilla Warholmen, som från nu warande Frankofet ligger emellan et hundrade och två hundrade Samnar, och det under den tid man å förenämde Frankof Båsen kalladt, Lokadt Teanz; och at wi undertecknade Wadägare och Fiskare ej kunna finna det Sill eller annan Fisk styr för Trangrums, det warder härmed sanningen til styrko intygadt; och hwilket wi med liflig Ed, så sant och Gud hielpa til Lif och Släl wela med Hand å Bol bekräfta enär så påfordras. Koön den 13 December 1783.

Måns Olufson, på Koön.

Eric Svensson, på Koön.

M. O. S.

E. S. S.

Per Hierpsfon, på Skaboholmen.
Domårte.

Anders Bryngelsfon, i Kollered.

A. B. S.

Helje Berntsfon, på Backe i Tiörn.

H. B. S.

N:o 22.

Uti Laxören, Rusestädde, Gråsit, Torst, Uffa, Tångstupa, Hundgädda och Höfwe med Makrills. Wad af och den 11 December 1783 blifwit fångad wid Koön, det warder härmed intygat och skal med liflig Ed befästas när så påfordras. Engviken den 12 December 1783.

Bernt Amundsfon, i Engviken.

Jon Simonsfon, Krono, Lots.

Domårte.

Hans Sternberg, affledad Lots från Marstrand.

N:o 23.

1:o Uti Sill så wäl som annan Fisk, nu så wäl som tillföre, til Uffa, om icke större myckenhet, och Uffa så nära, går til Stranderne, och der fångas:

2:o Uti Mollesunds Farleder och Hamm, nu äro til botten Uffa så faste, samt af lika diup, med det som för mångaldiga år tillbaka warit, utom den ärliga förändring som diupet undergår, antingen af wattenets minskande eller Stödbottens höjande, och hwilken Uffa så här som å alla andra ställen wi weta sker.

3:0 Ut när Frangrums frött fått i Stön löpa, har det, dels af ström, wattenets fallande eller stigande, storm, öwäder och sidsqwalp, blifwit fringspredit och derigenom sluteligen bortflutit från stränderna, dels ock, då något af Grumset kunnat genom hwarjehanda händelser å botten qwarstanna, på följande tiden, emellan Wäst och Midfommar, då wärma i wattenet börjats, uti stora sammanhängande kakor från botten till wattungbrynet upflutit, samt med ström och Ostlig wind, utdrifwit till Hafwet och förskunnit; hwarefter wi ej kunnat finna någon märkellig förändring å botten.

4:0 Ut då Frangrums utflutit på tångbotten, har tången blifwit måsta delen bortfrätt, så at allenast några tuffor deraf sedermera förmärktes.

5:0 Ut wi för wår del anse Frangrums fördämningar, utom det de äro fögöddande och i wårt tycke til intet tlenande, helst Grumset hwarken skadar Fiske eller Hamnar, för skadelige i den mån de äro tåte, och innehålla Grumset, som om Sommarens förorsakar ock en ostdelig och för menniskor och diur förgiftande stank.

6:0 Ut sedan Frankol blifwit inrättade, hafwa wi med lätthet kunnat få den agn, som behöfwes til wårt Storfiske; helst wi nu ej mera behöfwä ån fasta wåra Makrills Wader nära Frankolen för at få Skåddor, Aleksor med flere Fiskestlag, och således dermed undwika så wål kostnad, tidspillan och beswär, at med wåra kallade Kollje-backer först taga agnen hela två milen ute.

7:0 Ut på båda sidor om Molletund, och på wåra gamla Wad, dragten emellan två och trehundra Gamnar från Frankolen, fångas nu som tillförene Sill, och det åfwen under det Frankolen äro i full gång och kola Fran.

8:0 Ut orsaken til Sillens senare ankomst i år är ock obekant, utan anse wi den såsom en följd af des natur, helst den för flere år tillbaka kommit nästan senare ån i år, eller omkring första Söndagen i Advent.

9:0 Ut Sillen i år varit fetare ån på flere år tillförene, och at denna Guds wålsignelse til den mängd blifwit tagen, at wi ej kunnat blifwa af med den härifring, utan til några styfwer för tunnan, då det ej lönar mödan draga Sill, helst wårdet af fångsten, då ostast ej är swarande, emot den skada som wåra Wader och Redskap för hwarje Drägte lida.

Detta alt som i ofwänstående Nio puncter innefattas, hafwa wi underskrefne Fiskare til swar lemnat å de frågor och blifwit gjorde, sedan och lifwit förut blifwit erhindrat, det ingen ting annat, än sanning begärtes, sådan som vår erfarenhet och kunskap kunde tillkänna gifwa, och sådan wi den med Ed wela bekräfta; Hwadän och, som förenämde nio puncters innehåll, helt och hållit instämma med vår sarsfärdiga talan; Allså wete wi den med liflig Ed, så samt och Gud Hjelppe til Lif och Slål bekräfta, enär så påfordras; hwilket med våra Namns och Bomärkens undersättande härmed försäkras. Molléfunds Siffelåge den 14 December 1783.

Nils Svensson,	Sven Andersson i Molléfund.
Hannfogde i Molléfund.	Ingemar Larsson.
Anders Månsson.	Lars Nilsson.
Olof Torbiörnsson.	Sven Pehrsson.
Petter Simonsson.	Mårten Svensson.
Bernt Pehrsson.	Lars Afsimundsson, Lots i Molléfund.

Alt underteknade hafwa alla hållit uti Pennan och wisja på liflig Ed wigga, hwad som omrördt är, intygat af Molléfund den 14 December 1783.
Gbrist. Ludv. Ström.

N:o 24.

Alt Silten uti Skureviken i år blifwit fångad, under det i Skräddareholmens Frankof blifwit Tran tillverkad, samt at Silten natten emellan Torsdagen och Fredagen eller emellan den 18 och 19 Decemb. stått emellan Frankofet och Tvåkärtensholme, och at man gerna kunna taga den med Wad, sam och Ikedt, om man wetat at blifwa af med den samma; det warder härmed under förpliktandet af liflig Ed intygat, hwilken enär så påfordras, skal med hand å Bok ytterligare bekräftas. Gifwit å Skräddareholmen d. 19 December 1783.

Anders Eliasson i Stocken.	Lars Simonsson i Stocken.
A. E.	L. S.
Såsom wittne intygat af underteknad.	
Georg Niel. Friederici,	
Bokhåll. på Frankoferiet Skräddaren.	

N:o 25.

1:o **A**t Silen i år gått lika nära Stränderne så väl till Frankof, der Tran blifwit fiskad, som å andra Stränder, der inga Tran Fisk varit, nu som före der wi fiskat.

2:o **A**t wi på Lamholmen, hwarest Frankof är, i år dragit i Land mångfaldigt Sil. Det kunna wi på liflig Ed, så sant os Gud Hjelpe til Lif och Siäl med hand å Bok bekräfta om så påfordras skulle. Gullholmen den 19 December 1783.

Jon Persson på Kalfö. Petter Ivarsson på Sannås. Hans Halfvordsson
Wad-Fiskare. på Kosterön.

Sören Jacobsson på Kosterön. Mattis Olsson på Grebbestöd.

Jon Olofsson på Resön i Lön - Sofn till wittne.

N:o 26.

1:o **A**t Sil wid Skafö Udde i år blifwit fångad, fast den i år kommit senare än förelidit är, men likwit varit mycket fetare.

2:o **O**ch at Silen med Wad i wackert wäder varit innestängd i Getevikslund och stått i Waden natten öfwer, men för hårdt wäder derefter måst utsläppas, det warder härmed under Eds förbindelse bekräftat. Den 21 December 1783.

Lars Pehrsson Boman,

Notägare och bor på Skafö Udde uti Morlanda Pastorat.

N:o 27.

At underkrifne Delägare uti Sil-Wad, hafwa till slutet af förflyttne Februarii månad fiskat Sil; At denna tiden varit den yppersta, på hwilken wi, som 20 år idkat samma Närings-geen, kunnat få den samma: At wi före Damwerks inrättning til Trangrums innehållande, och då Grumset feitt och obehindrat fick i Siön utlöpa, wid, omfening, och på Grumset kastadt wår Wad och updragit den med Sil, fastän Frankoflandet skedde; Och at wi under all den tid wi brukat Fiske ej kunnat förmärka någon uppeundning af Trangrums på sådana ställen der Trangrumset feitt såit utlöpa och ström varit, samt ej kunnat finna minsta tecken at Trangrumset löser, eller gör Hafsbotten

lösare, utan at här och i flere Hamnar Skepp nu som tillförene lika faste och säkre kunna ligga till ankars, intyggas härmed så sant of Gud Hjelpe til Lif och Etäl, och hwilket wi enär så påfordras med hand å Bok ytterligare wela bekräfta. Lilla Bockeskrår d. 4 Decemher 1783.

Hans Hansson i Öddra Håstevik.

Lars Carlsson.

Olof Andersson i Tomlehed.

N:o 28.

Härigenom lemnas af oss undertecknade til sanfärdigt bewis, at under all den tid wi här i Skärgården idlat Fiske, hafwa wi aldrig förmärkt det Sill eller annan Fisk haft afsky för Sillräk; utan snarare hafwa åtfyllige Fisklag tyckts söka dit der sådant varit i Stön utkastat, äfwen som ofta händt både förr och sedan Dammar wid Tranfokkerierne blifwit inrättade, at Sill midt under starkaste kokningen nära wid Tranfokkerier blifwit fångad, så at oss witterligen ingen annan orsak är, til tidigt eller mer och mindre ymnigt Sillfiske, än under Höstetiden insfallande wäderlek, hwilket så wäl 1781 som förlödna årets ymniga Sillfångst, jemfört med de föregående årens wäderlek och Fiske, påtageligen tyckes bewisa, hwarföre då god och stadig wäderlek med högt watten under Fisknings tiden insfaller, har det ofta både år 1781 och tillförene händt, at i hopp om affättning, så mycken Sill blifwit på en gång fångad, at den icke all kunnat wid Salterier och Tranfokkerier emottagas, eller för något pris afsyttras. Hwillet alt wi med liflig Ed om så påfordras, bestyrka wela. Kallunds Dår den 11 Januarii 1784.

Helsö Walag.

Anders Toresson.
Anders Olsson.
Berndt Svensson.
Olle Gröte.
Anders Hansson.
Anders Olsson.
Carl Svensson.
Hans Pettersson.

Biörkö Sörgårds 2 Walag.

Olof Månsson.
Sven Olsson.
Anders Heljeson.
Torsten Torjeson.
Olof Torstensson.
Torier Torstensson.
Tolle Olsson.

2. W.
 Anders Svensson.
 Anders Olsfon.
 Bengt Nilsson.
 Gunne Andersson.
 Hans Olsfon.
 Olle Olsfon.
 Lucas Larsson.
 Mattis Andersson.
 Öckerö Norgård.
 Lars Andersson,
 Per Hanson.
 Anders Persson.

Hönö 1:sta Walag.
 Börje Bernsson.
 Anders Andersson.
 Eric Carlsson.
 Daniel Carlsson.
 Per Svensson.
 Sören Andersson.

Eric Andersson.
 Anders Nilsson.
 2:dra dito.
 Jan Andersson.
 Per Andersson.
 Olaus Olsfon.
 Eric Olsfon.
 Lars Larsson.
 Eric Larsson.
 Andreas Andersson.
 Märten Larsson.

3:die Walag.
 Per Carlsson.
 Jonas Larsson.
 Bernt Carlsson.
 Olle Hansson.
 Nils Engelbrechtsson.
 Per Hansson.
 Olof Carlsson.
 Sven Persson.

N:o 29.

Uti wid den så kallade Åbyfiordens inre ända, som löper från Hafs-
 wet, emellan Strängenäs och Sotenäs Häradet, Håboerne på Hem-
 manet Stranderäng, med Nybjör nyttjat Fiske för ungefär 35 eller
 40 år sedan, på et ställe, som nu mera är så upgrundadt, at man
 med Båt ej kan komma till besagde ställe, och at på ömse sidor af
 Stranderängs och Rundens ågor, nu af berörde Hemmans Håboer bergas.
 Hö der Stöwattnet uti min ungdom öfvertäckt marken, äfwen som jag
 noga mig erhidrar och minnes, det jag uti mina ungdoms år, med Båt,
 rodt omkring den så kallade Wrängön under Hemmanet Wrängebäck,
 hwilken S då war fringsluten, men i senare tider blifwit landfast på
 Östra sidan med besagde Hemmans ågor, och Landsväg deröfwer an-
 lagd, till andra eller Västra sidan af Sån, i Åby fiord, det warde
 härigenom på begäran till bewis meddelst, såsom och at öfwannämde
 upgrunda

upgrundningar desto mindre af Sällgrums sig tilldragit, som på de flås
len upgrundningarne sedt aldrig varit hvarken Sällsalterier eller Drans
Fok, på en hel mils afstand utanföre eller åt Hafwet.

Efter mina ofsedne Föräldrars och flere trovärdige Mäns sansfärdiga
berättelser, har för ungefär et hundrade år tillbaka, wid Lahogen på
Hemmanet Rundens ågor, denna fiord varit så diup, at på det sist
nämde stället varit Lastage-Plats, men hwarest grunden så tiltaght,
at från berörde gamla Lastage-Plats Lahogen, til det ställe utanför,
der nu med Båt kan tilläggas, är en längd af mer än et tusende
alnar. Detta allt wil och kan jag med liflig Ed bestyrka. Jordfall
den 5 Januarii 1784.

Elsbjörn Hansson i Jordfall, 79 år gammal.

At förestående gamla man Bonden Elsbjörn Hansson i Jordfall frivilligt
samt med fullt och godt förstånd utgifwit denna Attest, intygas af undersefnade.

J. Sörensson.

Hans Olofsson, i Hallind.

N:o 30.

År 1774 i Januarii månad, då Åby fiord war med så stark is tillrusen,
at man deröfver med all säkerhet förde, inkom en så anseelig
mängd Sill i berörde fiord, så at Isen brast och öppnades. Denna
otroliga myckenhet Sill, som under Isen infödt, blef af tryckningen
död och på Siöbotten liggande en hjerdedels mil i längden, räknadt från
inre ändan af fiorden åt Hafwet, från 1 til och med 9 Sammars diup.

Påföljande Wären och Sommaren, inkom Fisk til stor mycken
het i besagde fiord och Fiskades mer än wanligt, Flundror, Dorst, och
Blitling med flere sorter Fisk; och ehuru en så stor myckenhet Sill
som blef på Siöbotten död liggande, war den dock slätt borta året
derpå; Wäwen som Sillen i samma fiord den påföljande Hösten och
federmera blifwit fångad, utan at man på minsta sätt kunnat förmå
fa någon den ringaste minskning deraf emot wanligheten. Detta allt
warder på begäran intygadt såsom en sanning den wi med liflig Ed
bestyrka kan. Stranderång i Bro Sockn den 8 Januarii 1784.

Olof Olofsson, i Nedra Runden.

Jon Elsbjörnsson, i Stranderång.

Nils Elsbjörnsson, i Jordfall.

Hans Olofsson, i Hallind.

At Olof Olsson på Nedra Runden, Jon Elsbjörnsfon i Stranderång och Nils Elsbjörnsfon i Jordfall egenhändig under förestående Attest skrifvit sine namn, och at Hans Olsson i Hallind frivilligt låtit sit namn derunder teqna, äfwen som samtellige Attestanterne då föregående Attest för dem blef upläst til alla delar erkändt den samma för riktig och med deras uppgift emlig betyga.

J. Sörenson.

J. H. Sörenson.

N:o 31.

Uppå begäran lemmas härigenom det sanfärdiga intygande, at wid inre ändan på Åby fiord, som inlöper från Hafvet emellan Sotenäs och Stängenäs Håvader i Sunnervikens Fögderie och Bohus Län, wid Hemmanet Stranderång, nyttjade besagde Hemmans Åboer Fiske med Rösjor eller Mjårdar intill för ungefär 35 år sedan, men efter den tiden har grunden så tillagit, utan at Sillegrems sådant förorsaklar, at man nu med Båt ej kan komma til förberörde ställe. Efter min afsedne Faders och flere trovärdige Mäns berättelse har för ungefär 100 år tillbaka, längre innanför varit Lastag-Plats wid Lahogen på Hemmanet Nedre Rundens ågor under Säteriet Åby; men detta ställe är nu så grundt, at derifrån til det ställe utanför, der nu med Båt kan tilläggas är en längd af et tusende alnar om ej der öfver. Jag har mig äfwen noga beaktat, at på ömse sidor af Stranderångs och Rundens ågor som förr varit Stå, har i min tid grunden så tillagit, at berörde Hemmans Åboer flere år bergat Hö der wattnet i förra tider ståt.

Enligt min aff. Faders berättelse, som var 74 år gammal då han med döden afled 1747, har den så kallade Wrångön under Hemmanet Wrångebäck, varit fringsluten, men denna Ö är nu med Hemmanet Wrångebäcks ågor landfast och Landsväg deröfver anlagd til yttre sidan på besagde Ö wid Åby fiord. Hvilket allt betygas såsom en sanning den jag med liflig ed bestyrka kan. Brattön den 7 Januarii 1784.

Olof Börjeson, på Brattön, 70 år gammal.

At förestående Olof Börjeson i Brattön, frivilligt med fullt och godt förstånd utgifvit och egenhändig underskrifvit denna Attest betygas af underrefnade.

J. Sörenson.

Hans Olofson i Hallind.

N:o 32.

Det ej mindre wi, än wåre förfäder och företrädare, efter urgammalt bruk här på Fiskelåget Fiskebeckskihl, alla är wid wåra Bryggor och Siöbodar, utkastat i Siön allt det onyttiga, såsom ryggben, ostast öfwer en tum tjocka, och inmåte med mera af den så kallade Stor-Fisken, bestående af Torsk, Långor, Räckor och Helgestundror, som blifwit använd til torkning eller infaltning efter tretton stora Siöbåtars fångst, och at detta afskåde, som på Land kunnat göra otroligen stora högar, llwål här på stället i Siön så förswunnit, at wi efter en kort tid icke funnit de minsta qwarlefwor, mycket mindre at det på något sätt, hwarken upgrundat Hamnar och Farleder eller förhindrat Sill eller annan Fiske-fångst, det warder härigenom intygat; Såsom ock, at då wid de härstädes på en kringfluten Holme, Mansholmen kallad, upsatte åtta stycken Trankof, det i Siön utsläpte Sillegrum, innan den tiden Författningen, angående Grums-Dammars anläggande utkom, på intet sätt som wi kunnat förmärka hindrade Sillfångsten, helst wi flere gånger på samma tid då Grumset i Siön störtades fängade Sill på samma ställe; äfwen som annan slags Fisk, såsom Torsk, Kollfjor, Wittling och Makrill, med flere sorter, til ganska större och ansenligare mängd fångades, då Sillegrumset i Siön störtades, än sedermera skedt, eller efter den tiden, då Trankofs-ägare blefwo förbudne at på förberörde ställe förrätta Trankofning. Detta allt wilja och kunna wi med Ed bestyrka, enär som påfordras. Fiskebeckskihl den 12 Januarii 1784.

Nils Jönsson.	Anders Persson.	Wellom Persson.
Olof Christensson.	Mårten Persson.	Hindrich Heljeson.

At Hamnefogden Nils Jönsson egenhändigst underskrifwit förestående Attest, samt Anders Persson, Wellom Persson, Olof Christensson, Mårten Persson och Hindric Heljeson frivilligt låtit sine namn derunder teckna, och at bemänte Attestanter då denna Attest för dem blef upläst, den samma til alla delar erkändt wara med deras upgift lika betyga.

J. Sörensson.	Carl Johansson i Gunneröd.
---------------	----------------------------

N:o 33.

At det från öfna Elån wid Islandsbergs inre ända, öfver Ön Skaf-
ön, emellan Hemmanen Fossa och Gunnarsbo å ena, samt å andra
sidan, emellan Näreby, Berg och Grönskäll, inlöpande Sund, något öf-
wer en åttendedels mil långt, uti min ungdom war så djupt, at genom
berörde Sund war Farled och roddes med större och mindre Båtar,
men at besagde Sund eller Farled, sedermera tid efter annan blifwit
så upgrundadt, at derstädes med Båt omöjligan kan framkommas, och
at på samma ställe i besagde Sund eller Sidwik, som wattnet i för-
ra tider öfvertäckt marken, förberörde Hemmans Åboer, å ömse sidor
af denna Sidwik nu årligen slå och berga Hö, såsom ock, at wid
merbesagde Sund eller Sidwik något Silke. Drankof hvarken warit,
eller är anlagdt, eller at ofwanberörde upgrundning af Sillegrumms sig
tilldragit, det warder härigenom under Edelsg förbindelse intygadt. Udden
på Skafön i Morlanda Sökn den 13 Januarii 1784.

Ingeborg Larsdotter 66 år gammal.

At gamla hustrum Ingeborg Larsdotter, med fullt förstånd och fri wilja ut-
gifwit föresäende Ateft, beyya

Carl Johanson i Gunneröd.

Anders Torstensson på Udden.

N:o 34.

På begäran lemnas af underteknad det sanfärdiga intygande, at från
den tiden, då Drankof wid Säterie Rusthålet Gullmarsberg, för
ungefär 16 år tillbaka, blef upfatt wid den så kallade Gullmarsbergs
fiord, som inlöper till Salekällan, och efter förreättad Dransjudning
Sillegrumset i Elån störades, innan författningarne angående Grums-
dammars anläggande utkom, fångades genast derefter och året derpå
wid och nära intill der Sillegrumset i Elån utsläptes anseelig större
mängd Fiske af Kolljor, Zorik, Wittling och Lay med flere sorter än se-
dermera, eller efter det Grumsdammen blef bygd, och grumset deruti
innesångdes, sedt, utan har förberörde Fiske efter den tiden i denna
fiord är efter annat astagit.

Under 26 års tid, som jag warit med, dels idlat Silkefiske, och
dels som upköpare för Silke, har jag aldrig kunnat förmärka, det
Sillegrumset hvarken hindrat Silke eller annan Fisks fångst, utan
M
har

Har jag fast mera som ofwansförmålt är observeradt, det Fiskefångsten efter den tiden Grumset blef instängt, aftagit, detta kan jag enär som påfordras med Ed bestyrka. Gunnarby den 14 Januarii 1784.

Samuel Christensson.

At Bonden Samuel Christensson i Gunnarby, frivilligt utgifwit, och til hela innehållet erkändt riktigheten af denna Attest, samt sit namn derunder egenhändig utgifwit, betygga.

J. Sörenson.

Carl Johansson, i Gunneröd.

N:o 35.

At undertecknade, som i några och tiugu år tillbaka idkat Laxfiske i Salekälls fiorden, innanför de å omse sidor på fiorden wid Gåtes rierne Gullmarsberg och Holana, belägne flere Tranok, den tid då Sillegrumset i Slön störades, aldrig förmärkt, det hwarken Lax, Sill eller andra Fiskslag dershö haft minsta affly, utan fast mera ingått nära wid Tranokken, och til ymnighet derinnanför i fiorden blifwit fångad, det warder härigenom under Edlig förbindelse intygadt. Sanden den 26 Januarii 1784.

Olof Ericsson.

Jacob Berg.

Wå Sanden.

At Olof Ericsson och Jacob Berg uti wår närvaro frivilligt utgifwit och erkändt föregående Attest betygga.

J. Sörenson.

Anders Olsson, i Åtorp.

Nåmdeman.

N:o 36.

At det östan för Halse - Nabbe wid Hemmanet Stärkärr från öfna slön inlöpande Sund, wid Stärkärrs strand i Odsmåls Söfn på Inland, uti mine ungdoms år war så diupt, at med Båtar roddes öfwer Rilen genom det så kallade Gubbesund, men hwilket sistnämde Sund nu för tiden är så upgrundat, at man omöfjeligen med Båt dershädes kan framkomma, och at Rilen wid Stärkärrs strand jemmwal i min tid, blifwit så grund, at ansenligt Hö nu ärligen bergas, der Sidswattnet i förra tider öfvertäckt marken, hwilka upgrundningar ingalunda sig tilldragit genom Sillegrumms. Det warder härigenom intygadt som

som en sanning, den jag med Ed bestyrka kan. Frötorp den 28
Januarii 1784.

Håka Nilsson, i Frötorp.

Föregående Attest har Rådsmannen Håkan Nilsson i Frötorp frivilligt ut-
gifvit och sit namn derunder med egen hand teknadt betygas af
J. Sörensson.

N:o 37.

Au' helt nära intill framledne Herr Baron Johan Chamans och Herr
Robert Crosswalls Frankokerier, belagne wid Rödasten, en mycken-
het Saltföfist, af allehanda slag, med en liten Not ärligen blifwit
fångad, så länge Sillegrumset der, ifrån år 1774, fick frlitt uti wattenet
utslappas; men at samma Fiske alt ifrån Trangegrumsets instängande,
ehuru ofta det varit försökt, icke varit lönande; det är ofi så mycket
bättre bekant, som wi, under den tid ymnig Fiske der wankade, dels
woro behjelpige wid Fisket, dels hade såsom grannar den beqwämlig-
het, at wid dessa Frankokerier, dageligen så köpa färsk fisk: Makrill,
Torsk, Sill, Wittling, Flundror &c. och det til en sådan mängd, at
en stor del derutaf, fördes til Staden dageligen och såldes uppå
Götheborgs Torg, så länge som Frankokning continuerade, äfwen-
ledes färsk wattens Fisk, såsom Brax, Gåddor, Abbor, Id, Mört,
Äst &c. med en liten Bad, tillhörig Herr Robert Crosswall kunde be-
kommas, utaf alla sorter som äro nämde. Detta är en sanning, som
wi underteknade på begäran utgifwit och wela om så påfordras, med
liflig Ed bestyrka. Rödasten den 29 Januarii 1784.

Til witne: Bor. Gottfridt A. Droth, Tunnebindare.

Johan Alleen,

Per Bengtsson Södergren,

Tunnebindare.

Fiskare och Siöman.

Jonas Bark,

Jacob Olsfen,

Bengt Jönsson,

Fiskare.

Fiskare.

Fiskeridrag.

Föregående Afkrifters enlighet, ifrån N:o 1 til och med N:o 37 med sine
för mig uptebde Originaler, besannar. Götheborgs Rådhus den 16 Febr. 1784.

Nils Saurin,

Stadens Actuarus.

Utdrag af Adjunctens Herr J. Afzelii Bref angående
Trangrums.

Första frågan bör i anledning af Observationer uti Stårgården besvaras, neml. om sådant Stråde och Grums som ifrån Tranfokerierne utflyter i Hafvet, antingen förjagar Sillen ifrån våra Stränder, eller också snarare läckar honom hit? Wore Sillen blifft all annan Fisk, om han ågde luft och hade affty för rutnade ämnen, eller om Hwalfisken, som nu för tiden skal besörja om Sillens transport til våra wilar, skulle långt ut i Hafvet kunna beswäras af Trangrums, så borde någon stor olycka och knapp Sillfångst följa på des utöfande i Saltfön; men om Grumset, som wore wärdt i sådan affigt at försökas, är en werkelig söda för Sillen, eller om andra Hafsboer, Dine eller Wårter, hwaraf Sillen lefwet, upfödas och underhållas af Trangrums, så borde detta ämne nu och hädanefter användas såsom et kraftigt medel till at läcka Sillen hitåt, sedan Hwalfisken blifwit så estersatt och utödd öfwer alt at man icke kan stor hiesp wänta af des industrie.

Andra frågan är: om Hamnar och Segelleder kunna af utflytande Trangrums så fyllas och upgrundas, at de med tiden blifwa ortigangelige?

Ut swara på den frågan fordras Rön och försök, som uplysa följande omständigheter, nemligen:

1:o Om Trangrumset werkeligen sunker i watten, eller huruvida någon del deraf möjeltgen kan sätta sig på Hafsbottn.

2:o Om Grumset undergår förruttneise uti Saltfön; och

3:o Om wid des förstöring upkommer så mycket jord, at deraf kan bli någon skadelig fyllning uti Segelleder och Hamnar.

Den första omständigheten är lätt at förklara i anledning af Grumsets bekanta natur och förhållande: Ut detta stråde ingår en myckenhet Tranfetma, som medelst salt och gelatinosum är förent med watten, och utom des blandad med mer eller mindre fiäll, broff, små ben och ryggknotar af Sillen. Grumsets förhållande uti wattnet är sådant, at af alla des delar sunker knapt något annat än de gröfsta benen,

benen, hvilka likväl äro så fina och lätta, at om än Siödlur icke förtära dem, kunna de dock näppeligen stå qwar på botten, uti en swalslande Hafswik. Allt det öfriga som i Grumset är också det mätta, nemligen fetman, och des gele-aktiga, hwilket medelst salt blandas med watten, och uti Saltfion är nästan lösligt, kan omöjligan stanna qwar på djupet; utan måste antingen helt och hållet förskingras i Hafwet, eller också, i någon obetydlig mån följa wägen at til närmaste strand, och der fästa sig eller upkastas, jemte en del af benen. Således må man ej frukta för botten-sats af färsk Trangrums uti öppen Siö och Segelled, men om någon lemning deraf, ässa eller ben, skulle igenfinnas wid muddring uti Hamn der lugnt watten är, så blir då fråga; angående den andra omständigheten, som skulle afgöras: Om sådan Grums-samling kan på sit ställe ligga oförändrad, eller om den måste beständigt minskas och igenom förruttnelse snart förstöras. I förra fallet kunde icke mer än de inkastade benen af Grumset behöfwas til at förstoppa en Hamn, men hela Grums-samlingen, som inflyter, skulle til fyllning bidraga föga mer än intet, i senare händelsen, som också är utan twifvel den werkelige; ty då röfstanten nog wittnar om Grumsets benägenhet at ruttna, och utom des genom försök kan bewisas, at både fjäll och ben uti Grumset äro nästan aldeles förmultnade inom et års tid; så är första anledning til tro, och måste nödwändigt inträffa med observationerne uti Skären, at, emedan Saltfions watten påskyndar all slags putrefaction, så skal också Grumset til alla des delar på mycket kortare tid i Hafwet undergå sin förwandling til jord; men derpå följer åter en fråga, och

Den tredje omständigheten, som skulle förklarad, nemligen: Om jorden af Grums eller Sillben, som stannar och ruttnar i Hamn, kan der göras någon fyllning til skada i framtiden? Wore man af undersökning uti Hamnar och Hafswikar öfvertygad, huruvida de nu, sedan Frankofverierne inrättades, ärligen upgrundas mer än förut, eller om man eljest uti observationer uti Skären kunde få weta den werkelige quantiteten af färsk, mer eller mindre benfull, Trangrums, som för hwart år drifwes i Hamn, så kunde sedermera i anledning af försök slutas med säkerhet hwad jord och fyllning wille deraf blifwa med tiden. Emedertid och såsom et skålpund Trangrums sällan låter hålla mer än $1\frac{1}{2}$ lod ben, och deraf blifwer endast $\frac{1}{2}$ lod aska, men af Grums

set, med ben och alt, at räkna på hwarje skålpund knapt $\frac{7}{8}$ lod jord; så tyckes som det ena med det andra wille bewisa, at den möjliggen största sats af Grums eller Sillben, efter behörig föruttnelse i Hamm, icke på flere Secler kunde åstadkomma någon betydande fyllning, och således låter ingen skällig anledning wara at frukta den skadeliga påfölgd, som man besarat af Frangrumssets utflytande i Salsjön.

Lit. E.

Strödde Anmärkningar rörande Sillfiske och Frankoferi.

S början af innervarande är wardt mig updragit, at författa en Historia om Sillfisket och det dermed förknippade Frankoferiet.

Et så smickrande, som oväntadt förtroende fördubblade min hog för et arbete, som jag till andras tjenst redan hade börjat, nemligen, at uppsöka de källor, hvarutur en sådan Historia kunde hemtas.

Under detta hafwa Fransländeri. Hgares Herrar Deputerade begärde, at i början af denna Månad få del af alt, hwad jag i detta ärende hunnit samla; Emedan de trodt, det kunna tiena til ytterligare uplysning, uti den förklaring, som af Frankoferi. Hgare infördrag blifwit.

En sådan åstundan har jag så mycket mindre kunnat wägra, som ofullkomligheten af dessa anmärkningar ingen annan ursäkt synas behöfwa, än den korta tid, jag under andra göromål, haft ledig, at på dem använda. Götheborg den 8 Februarii 1784.

J. Theodor Fagréus.

M. D.

Människans hufwudsakeligaste behof är Födan. Så länge hon hade tillgång nog på de Frugter, som Naturen, uti et mildt Climat, selsamt frambragte; så hwarken behöfde eller wille hon dela Miölk med de spåda Djuren, eller stjala Egg ifrån Foglarne, mycket mindre slagta för at äta!

Men folkhopens hastiga tillväxt inom en liten krets bragte henne, utan twifwel til den hårdhet, at ställa försät för de oskyldigaste djuren och at mörda dem til underhållande af sit eget lif.

Man försökte wäl, at igenom Åkerbruk och Bostaps stöfvel öka förrådet; Men alt hwad som fants på det torra war oöfräckelig.

Sjelfwa Fiskarne ehuru gömde i sit diupa Element *) måste gå til kost för det glupskaste af alla Rosdjur.

Ström

*) Quis, nisi vidisset, Pices habitare sub unda, crederet?

Stöm och Insiö, Fisk måste wäl först hafwa blifwit grepen, innan behofwit förde menniskan til Hafs, för at fånga den Fisk och de Diur, som här hade sökt sin säkerhet.

Derigenom öpnades et sådant Wisterhus, som illa stort med sielfwa Hafwet, aldrig kan tömmas, som gör at menniskor finna uppehålle uti de Climater, hwarest ingen slags Spannemål, inga matnyttige örter triffwas.

Millioner menniskor äro nu ärligen syfvelsatte med at i Hafwet fånga 1000:de slags watten-diur, alt ifrå den minsta Råka, inntil den ofanteliga Grönlands-Hwalen.

Men af all slags Fisk har ingen förtient större upmärksamhet, än den allmänt bekanta

Sillen.

Ingen finnes, i Hafwet, til större nyttilighet, ingen har der til större mängd blifwit fångad, ingen så mycket bidragit til menniskans föda och underhåll!

Det skulle wist löna mödan, at med all silt författa des Historia; men den korta tid, som mig är föreskrifwen, tillåter nu ej mer, än at punctewis anföra, hwad som kan tjena til widare uplysning uti förewarande ämne!

Ibland de 11 slags Sill, som wår odödlige von Linné beskriwit, kallas detta *CLUPEA Harengus*, och denna benämning är så betydellig, at man icke behöfwer weta mer, för at låra känna, så wäl de lärda, som barbariska namn, hwarmed denna slags Sill, i alla tider och hos alla Nationer warit betecknad.

Denna Sill är ibland de Fiskar, som icke beständigt uppehålla sig på samma ställe, utan ärligen flytta ifrå den ena Stranden til den andra, för at falla flere folkslag i händer.

Sillens egenteliga hemvist är i Hafwet wid Spitsbergen, hwarest hon i synnerhet tjenar til föda för Hwalar och Sälar (*Cete & Phocæ*).

Alf hwad orsak hon til en obegripelig myckenhet, derifrån ärligen utgår, är ännu icke afgjordt.

Emedertid är det sannolikt, at hon alt derifrån och ända ned til våra Stränder jagas och förföljes af nyfnämde sina Roddiur.

Alla Nordiska Sillfiskare, som alfwit härpå den aldranegaste afkning, hafwa kallat dessa Roddiur Sillfiskare.

Härmed

Härmed hafva de beteknat de Rosdiur, som jaga Sillen utur öf-
na Hafwet, in uti Fjordar och Ulfwar.

Innan något betydligt Hwal och Sälfänge idkades, blef Sil-
len tidigare på året jagad ifrån sit egentliga hemvist; men i samma
mon, som desse hennes fiender minskade blifwit, så har hon allt senare
och senare på året, ankommit till de längre i Söder belägne stränder,
som hon är wan at besöka.

Enär detta Sillens tillagande drögmål synes bero af större eller
mindre Hwalsfiske fångst, och det så kallade Robben Slagerie, som blifwit
idkade långt förr, än någre Transjuderter, uti Bohuslänska Skären an-
lades, så kunna wäl desse icke wara wällande till Sillens senare ankomst,
ehuru mängden det wäl påstå.

All den Sill, som ifrån Fshafwet utgår, är ännu förenad uti
en enda Stam; men grenar sig under flutningen åt Söder allt mer
och mer, i mon af de kuster, som hon då råkar.

Den Östra Lufswud. Grenen stöter in till Nord Cap, men huru
långt den sedan utbreder sig i Öster, är ännu obekant.

Den Wästra Lufswud. Grenen passerar Grönland till Östra strän-
derne af Nord America, utan at wara serdeles stark, utan at sträcka
sig längre i Söder, än till Sud-Carolina.

Den minskas igenom en fördelning, som Island förorsakar, hwar-
ifrån en stor Gren breder sig Öster ut åt Wästra kusterne af Norra
delen af Europa.

Den medlersta Lufswud. Grenen är icke allenast den aldrastörste,
och bördigaste, utan och den, som utsprider sig till de mästa kuster.

Men äfwen denna Gren, ehuru widlöftig, sträcker sig dock icke
längre åt Söder, än till Norra kusterne af Frankrike och Spanien;
Så at Sill aldrig till någon mängd warit sedd i Medelhafwet eller wid
Africaniske stränder.

Deremot är icke troligt, at hon något är uteblifwit, ifrån Norra
sta Wallen och Sheland, hwarest hon, äfwen i vår tid, ärligen och till
största myckenhet fångas.

De Fjellslag, som efter hand har möst flytta, långast up i Norden,
måste wäl i brist på Spannemål och annan föda, tidigt nog, fångat
Sill till lifs uppehälle.

Men tidens smak har upsytt gamla Historien, med ideltgå berättelser om Rånpe-dater, utan at lemna något rum åt någon under rättelse om folkets hushållning och näring!

Det första Silfste, som uti Nordiska Historien omtalas, är det, som Noerska Ståthållaren öfwer Halogaland Thorolf, år 888 anskåde, då wid Helgeland, så mycket Sil och Torf fångades, at Wåren derpå, et stort Köpmans Skepp lastades, hufvudsakeligen med Silf och skickades till England.

Gerh. Schönings Norges Rikes Historie. 2 Del. sid. 139 och 455.

Om denna Silf varit saltad, så är denna insalning den äldra första, som uti någon Historia förefaller.

Det är ej troligt, at hon blott varit torlad, emedan sådan Silf ännu icke nämnes, och hon, efter halft års tid, icke kunde wara färsk, eller såsom färsk tlenlig til utförsel på en så aflågen Ort.

Sedan större delen af den wästra Ifrån Island kommande Grenen förenat sig med den medlersta Hufwudgrenen, wid Shetland, delar hon sig der, och spryder sig, icke allenast til alla kuster af Britannien, utan äfwen i wäster til Island och i öster til Juthland och Sverige, ja ända in i Östersjön til Pommern, Preussen, Finska och Bottniska Wiken, så ofta inga hinder der möta.

Under denna wandring, går Silfen icke allenast in i Wikar och Flordar, utan ock uti Klar och Ålfwar, som föra sött watten, förmodeligen förföljd af sina mäktiga fiender.

År 1700 fångades Silf uti Götha Elf, wid Byen Tingstad, belägen en mil inom Nya Elksborg och mer än 2 mil inom Skärs.

Den Silf som passerat wästra kusten af Juthland forisätter sin resa, igenom Canalen, förbi Nederländerna och Frankrike ända til Biscagen, hwarifrån den, som ej blifwit fångad af menniskor och af andra Djofdiur upsluten, synes wända om och återgå til sina Polariska Isbera.

At Silfen tidigare eller senare om Wåren flyr ifrån Isbasinet och i anseende dertil före eller senare insinner sig wid våra kuster, synes wäl endast bero af hennes jagande fiender, i synnerhet om det äger någon grund, at ju mindre fångsten det förledne året af Hwalar och Sälar varit; Silfen des före nedkommer til våra kuster, och twärtom.

Hushålls och Konst-Cabinet, 2 Delen. Stockholm 1759. Sid. 132.

Det

Det är nog troligt, at hon igenom utöfande af hennes förut nände fiender, kan så längre tid at uppehålla sig i sit egentliga hemmiskt, utan at efter det så tidigt, som tilförene jagas derifrån och till of nedkomma.

Emedlertid är det nyttigt, at lära känna hennes wäg, för at kunna fånga henne, om icke til insaltning, och rökning, ämning til beredning af Tran, hwilket ingen årstid, icke en gång den hårdaste Winter förblöder.

Annat är det, at fiska til husbehof, annat då mäktige Städer och Stater, långt bort ifrån egen Strand idka Salthäsk, til afsättning hos fremmande Maater, såsom en betydlig Handelsögren.

Det förra sättet måste wara så gammalt, at des uppfinning, ut den af andra Konster, icke af sin tids häfdateknare blifwit anmärkt.

Utom hwad man redan berättat om *Thoroffs* Sillfiske, omtalas det senare slaget icke förr, än wid medlet af det 12:te Seculum, då Inbyggarna af det Holländska Zeeland begynte fara ut efter Sill.

Hontuyns Naturlyke Historie of Nitvärige Beschrywing der Dieven &c. volgens het Samenstel van den Heer Linnaeus. 1 Deels 8 Styck, Sid. 290.

1164.

Churu Holländarne ännu icke förstodo, at wäl insalta Fiskewaror, idkade de icke des mindre detta är et betydligt Sillfiske.

A. Anderssons Origin of Commerce Lond. 1764. Fol. Vol. I. Sid. 86.

1169

Och följande år fiskades i November mycken Sill wid Pomeriska stranden och Oderns utlopp.

Helmodi Chronica Slavorum, Lib. II. Cap. 12.

1200.

Då Saxo Grammaticus författade sin Danska Historia, berättade han i Företalet, huru i hans tid så mycken Fisk wanligen insalt sig i Fiordarne, at man under tiden icke kunde ro derigenom med Båtarne, och fångsten förrättades med bara händerna, utan något redskap.

N 2

Han

Han säger: "Tanta Sinus Omnis piscium frequentia repleti consuevit, ut interdum impacta navigia remigii conamen eripiat, nec jam præda artis instrumento, sed simplici manus officio, capiatur."

Sanningen af denna berättelse bekræftes af det som händer wid Västra kusten af Norrige. Hwarest Sillens mängd är så stor uti wisa Wikar och tränga Sund, at sedan hon der medelst Nät blifwit inne sluten, man i några weckers tid, kan med skoflar uphemta många Skeppsladdningar deraf.

Er. Pontoppidans Danske Atlas. Tom. I. Sid. 633.

1204.

Försåldes en myckenhet Sill fångad wid Skånska Ballen.

Arnolds Fortsättning af nyssnämde Chronica. Sid. 102.

1234

Och följande åren måste 3:ne personer i Norfolk tillända sin Konung 24 Pestejer tillredde af den första färska Sillen.

Anderfon, l. c. Sid. 112.

Men Sillesångsten war ännu obetydelig, innan de mäktige Hanse-Städerna är

1254

förenade sig om, at draga gemensam winst af alla Handelswaror.

Städerna Lübeck, Braunschweig och Cöln, woro de första, som uti et sådant förbund ingingo; men det gick ej långt omkring, innan 60 til 80 andra Städer hade sig med dem införlifwat.

Se sid. 66. i 5:te Delen af den Woordenboek, som Egbert Buys år 1773 uti Amsterdam utgifwit. Art. Hanze-Steden.

Et sådant Förbund, som under swaga Regenter upwårte och hota de Nordens Konungar med sin öfwerlägsne Magt, hade styrka nog, at utfända folk till alla de kuster, hwarest Sillen uti största mängd samlades.

1275.

1275.

Fångades så mycket Sill wid Skåne, at et last deraf såldes för 1 öre.

En half Ritsb. Swenska, enligt Herr Botins jemförelse uti sit uti Kongl. Wetensk. Acad. 1771 hållne Tal. Sid. 14.

Petri Olai Minoritæ Roskildensis Annales Rerum Danicarum, hwilka J. Langebek uttagit uti sina Scriptores Rerum Danicarum Medii ævi. Tom. I. Sid. 187. Orden äro desse:

“1275. Tanta Captura erat Alecum in Scania, quod plastrum emebatur pro Ora Denariorum.”

1282.

Då hos oss, hwarken ärlige skatter eller Upsala Öde förslag til beswridande af almånna utgifter; wardt igenom det ryktbara beslutet å Helge Andes Holmen hela Swenska Skärgården, som tillförene varit af undersåtare nyttjad, åt Kronan öfwerlemnad, utom det at Munkar och Präster, ännu innehade den siffrikaste delen deraf

Botins Utkast til Swenska Folkets Historia. Sid. 354.

Emedlertid försummade icke Engelsmännen, at göra sig nytta af den Sill, som är

1306

til stor mängd infant sig wid Yarmouth uti Norfolk.

Anderson, l. c. Sid. 148.

Utan utskräppade åfwen är

1310

en stor myckenhet af både saltad och rökt Sill (Red Herrings) till utländska orter, såsom en betydlig Handelswara.

Ibid. Sid. 151.

1313.

Fångades Sill uti Litländska och Curländska Skären; Samma är infant hon sig wid Skåne. hwarest hon war så ymnig, at hon med bara händerna kunde fånaas och åfwen wid England, hwarest hon alt sedan ärligen blifwit fångad.

Ibid. Sid. 152. 191.

N 3

1338.

1338.

Utskeppades ifrån England 56 Låster saltad Sill, således 40 år före *Beukelzoon's* påfund; men icke förr än 498 år efter *Thorolfs* insaltning.

Ibid. Sid. 167. & 222.

Wid samma tid blefwo Flåmingarne förbudne, at köpa färsk Sill af *Sforfka* Fiskare, af hwilken handel de tillika med *Hanse-Stat* dernes utskickade hade dragit stor winst.

Ibid. Sid. 258.

1357.

Lit Konung *EDWARD III.* utgaf Statuter för det stora Sillfisket i *Yarmouth*; derigenom förböds, at sälja färsk Sill i *Hammn*, utan at söra den til *Forsas*, at köpa färsk Sill emellan *Michaelis* och *Mårtensmåsa*. Ser *Drog* skulle räknas på hundiader af Sill och 10000 Sillar på en Låst.

Samma Statut skulle gälla å alla Engellska kuster, hwarest någon Sill fångades.

Flere Städer i *Norfolk*, utom *Yarmouth*, såsom *Blakeney*, *Clay*, *Cromer* &c. wunno igenom denna Näring mycken styrka och tillväxt; men sedan *Regeringen* i *Holland* på alt möjligast sätt hade understödt sina *Saltfis* fiskerier, kommo nykända Städer så af sig, at *Konungen* ofta genom penningehjelp måste hålla dem wid maat.

Anderfon, l. c. Sid. 188. 189.

Igenom samma slags Näring har *Göteborgs Stad* i några och 30 år sig mycket förkofrat, men detta exempel wisar, huru snart den starkaste vörelse kan förloras, om den igenom större *Fribeter* och större *Uppmuntringar* af *Grannar* befordras!

1379.

War *Konung RICHARD II* så oförfäktig at pålögga hwarje *Skepp* som nyttjades til *Sillfiske* 6 pence (5 skill. 2 rikt. *Sweniska*) per *Ton* i *veckan*.

Anderfon säger, l. c. Sid. 207. "King Richard, by the Consent of his Parliament, imposed a Duty of Six Pence per week and per Ton on all Wesfels employed in the Herring Fishery; a Duty surely much to high and very impolitic on that most beneficial Fishery."

En

En så odrägelig tunga på Naringen gaf Grannen lust och gjorde at Engelsmännen, som öfvertråffadt alla andra folkslag uti många konster och näringsfång, aldrig upnådt Holländarens Industrie uti Silles fisket, hvaruti denna Republik tagt löfven af alla andra Stater.

1386.

Härtil bidrog i synnerhet *Willem Beukelzoon* från Biervliet, som nu lärde sina Landsmän rätta konsten at salta och i tunnor förvara Silles.

Igenom detta Gynnd har Holländaren vunnit millioner Riksdaler. Silles Potoki har aldrig riktat sina ågare mer; Så at det Holländska Sillesfisket icke utan skäl kallas *Republikens Guld-Grufwa!*

Då Keiser *CARL V.* år 1556 kom til Biervliet, besökte han samma *Beukelzoon*s graf och höll der et långt Tal til de närvarande, sågande ibland annat: "Denna Medborgaren har igenom sit Gynnd riktat mina Nederländerne mer, än alla Americanska Guld och Silles Grufvor mina Spanska undersåtare."

Honttuyn, l. c. Sid. 290.

1394.

Ehuru det stora Sillesfiske som wid Skånska stränderna idkades och af Hansestädernes usfickade flitigt besöktes, blef nu af Svörsware afbrutt,

Werdenhagen Tract. de Rebus publicis Hanseaticis.
Vol. II. Sid. 366.

fortfattes likväl Sillesfisket wid samma tid, på Östra kusten af England.

Anderfon, l. c. Sid. 221.

1400.

Började Sillesfisket i Belt och Östersjön at aftaga.

Anderfon, l. c. Sid. 225.

Häraf ses, at Silles både besökt och öfvergifwit de kuster af Nordiska Europen, hwarest hon sig wisa tider til största myckenhet insunnit.

1403.

1403.

Den 24 October öfwerenskommo Konungarne HENRIC IV. af England, och CARL VI. af Frankrike om inbördes frihet, för sina underfåtare, at fånga Sill och annan Fisk, emellan Ön Thanet på Engelska och Graveling på Franska kusten, samt ifrån Southamptons Hamn til utloppet af Seine.

Rymers Foedera. Tom. VIII. Sid. 386.

1415.

Lät Konung ERIC af Pomern fångsla inemot 400 Lübeckare, som, emot Förbud, under Skånska Wallen fångade Sill, och confiscera deras Gods, bestigande sig til et värde af 3414 Mark Sill w.r.

Chronologia Rerum Danicarum Secunda Auctore Cornel. Hamsfortio, införd uti Jac. Langebeks Scriptores Rerum Danicarum Medii ævi, Tom. I. Hafniae 1772. pag. 322.

Herr Anderson påstår i anledning af den Chronica Slavorum, som Lindenbrog i Hamburg utgifwit, at detta skedde år 1417. Se l. c. Sid. 244; Men denna stridighet hindrar icke det bewis, man af Historien söker, at nemligen Sillen emellan åren 1414 och 1417, å nyss insunnit sig i Beltet.

1425.

Infant sig ingen Sill wid Skåne.

Chronologia Rerum Danicarum l. c. Sid. 326. hwarest desse ord förefalla:
"1425 Halecum Captura in Scania evanescebat."

Det samma kan inhentas af Herr Pet. Kofod Anchers Danske Lov-Historie 2 Del. Kiøb. 1776. 4:to. hwarest berättas, at Sillfiskarne på Skånska kusten fingo wäl under Konung Eric af Pomern nya Stadgar; men at desse blefwo snart onyttige, emedan Sillen efter 1425 förminskades; så at kusten intil 1469 sällan, men 50 år derefter aldeles icke af Uslänningar besöktes.

Jensf. Almänna Biblioth. för år 1777. Sid. 23.

1420.

1429.

Skickade Hertigen af Bedford, saltad Sill, til underhåll för de Engelsmän, som då belägrade Orleans, i anledning hwaraf deras lyckliga Action alt sedan kallades The Battle of Herrings.

Anderfon, l. c. Sid. 257.

Wid samma tid förbödd Konung JACOB II., at inga fremmande Köpmän ifrån Nederland eller Hanse-Städerna skulle, efter gammalt bruk, få köpa eller fånga Sill, Strandägare til förfång, hwaraf ses, at Sillen, äfwen det äret sig wid Skottland insunnit.

Tidens mörker måste hafwa varit wällande dertill, at på 200 år, så ganfka få af våra Häfdeteknare tala om Sillesifket. Emedlertid är nog troligt, at Sillen äfwen, under denna tid både insunnit sig och blifwit fångad wid våra kuster.

1519.

In til detta år, wet man at det Skånska Sillesifkeriet tiderats med utrolig winst idkades, ehuru aldrån af de ännu mäktiga Hanse-Städer, men det astog småningom alt derifrån intil år 1550 eller 1560.

Hushålls och Konst-Cabinet. 2 Del. Stockholm 1759. Sid. 133.

Emedlertid idkade Lübeckarne hos oss detta Fiske med sådan drift, at icke allenast Städerne Skanör och Falsterbo, derigenom bragtes til största wälmågo,

Ibid. Sid. 233.

utan de uprättade äfwen wid sina Skånska Fiskelågen egna Kyrkor eller Capell, såsom wid Cimbrishamn, Kivik &c. til tjenst för sina talrika Fiskare.

Tunelds Geographie. 5 Upl. Sid. 515.
Kongl. Patriot. Sällskapets Handl. 1 Del.

1547.

War Holländska Sillesifkeriet så betydligt, at Staterne, under då warande Fred, utrustade 8 Krigsskepp til Fiskeriets beskydd och betäckning.

D

1620.

1620.

Förböd Holländska Regeringen sina underhafswande, at fånga Sill söder om Shetland til insaltning, såsom dertill otientlig, emedan hon befanns både mindre och magrare, ju längre hon hunnit Söder ut ifrån Ishafvet; hwilket likwäl icke altid sig så förhåller; ty både stor och fet Sill har ofta varit fångad i Bohuslänska Skären.

1621.

De Privilegier, som detta år, af den största Konung föruntas Gøtheborgs Stad, verkade des owanligen hastiga tilwärt och förkofring; Emedan de kunnat wara mågtige nog at skapa et litet Amsterdam ehwar man behagade.

"2. §. Innehöll at Stadens Innewånare, uppå Hsfrwen och Styres-Dn, samt des omliggande Skär, skulle dem fritt Fiskerie förundt wara, da, efter som de Nylödiske, hafwa tillförne, på samma orter haft fritt Fiskerie."

Samling af Gøtheborgs Stads Privilegier med dertill hörande Handl. Gøtheb. 1733. Sid. 26.

1638.

Wille England tilwälla sig alt Fiske i de trångare watten. Englands rätt dertill förskätkades med mycken styrka igenom *Selden*, uti des *Mare clausum*, men förlades med ännu större magt af Holländarnes dråpelige *Grotius* uti des *Mare liberum*.

Yennekriget verkade wäl då, efter wanligheten, ingen ting; men Holländaren både tog och behöll företrädet.

Anderfon, l. c. Vol. II. Sid. 64.

1649.

Ut af en *Martin Schoock* Tractatus de Harengis, vulgo Halecibus dictis. Groningæ 1200, hwilken Alla Tractat jag icke kunnat öfverkomma. Förmodeligen innehåller den något om de Holländska Sillfiskerierna.

1651.

Uti Drottning *CHRISTINAS* Resolution af den 20 Januarii på Gøtheborgs Stads Postulater wid då warande Riksdag; Talas i 4. §. om den

den Närings och Handels upkomst, som Stadens Innevägnare kunde hafwa af Silleskieriet, til hwilken ända de begärt, blifwa benådade med någon frihet på de Härings-Byser, som Staden kunde utrusta; hwarföre Hennes Maj:t i anledning af den Indrägt och Flor, som detta Fiskeriet försatt Holland och Stora Britannien uti, privilegeradt alla de Härings-Byser, som Staden sielf förmådde anskaffa, med 16 års Tullfrihet på all den Sill Borgerskapet kunde upfiska och icke af fremmande upköpa, med flere förmoner, som högstbemälte Resolution innehåller.

Samma Privilegier blefwo år 1652 d. 28 Julii stadfästade under Tit. Privilegier för et Compagnie på Berger-samt Islands-Fiske.

Cederborgs Beskrifning öfwer Götheborg. Sid. 209.

1654.

Gynnades Silleskierierne icke mindre af Herrskaper, än af Regeringen i England.

Anderfon, l. c. Vol. II. Sid. 95.

Samma år utgaf Paul. Neucrantz en Afhandling: De Harengo, in qua Principis pilcium exquisitissima Bonitas summaque Gloria asferta et vindicata. .Lubecæ. 8:vo. Denne Piece är nu så rar, at jag icke kunnat få se mer deraf, än blotta Titelen.

1658.

Igenom en Handels-Tractat, som detta år emellan Sverige och England aflutades, erhöilo Swenskarne Frihet at Fiska under Skottiska och Engelska Wallen; men icke med mer än 1000 Farkostar.

Denna Frihet har witterligen aldrig blifwit återfallad, kan hända, i anseende dertill at hon sällan eller aldrig varit nyttjad.

Samma år utkommo Konung CARL GUSTAFS Stadfästelse på Götheborgs Stads Privilegier och allernådigsta Resolution på Stadens Riksdags Desiderier. Då Hans Maj:t betygade sin Kongl. ömhet för Stadens Innevägnare, med den nådiga utlåtelse, det Hans Maj:t gerna skulle se, at Götheborg måtte ju för, des heldre ställa en så nyttig sak i werket, som Silleskieriet är, med de derwid förlänte wackra förmoner och friheter.

Cederborgs Beskrifning öfwer Götheborg. Sid. 209.

1663.

Uti Kongl. Brevvet af den 13 Martii till General Commerce-Collegium, at correspondera med Göteborg om Sillfisket i Bohus och sedan gifwa sit betänkande; finnes denna Ingrels:

"Det är oss underdånigst föredragit och berättat wordet, huruledes nedre wid Bohus, i des Skär och Hamnar, skal nu år efter annat, Sillfisket med en serdeles Guds wälsignelse hafwa tillagit; Så at det, till Fäderneslandets höga nytto och gagn förmodeligen lända skulle, om man der medel använda wille. Hwarföre och emedan Wi sådant och annat slikt gerna se skulle, til Rikens och des Inbyggares wälfärd kunna befrämjas; Ty hafwe Wi Eder derom part gifwa och deslikes af Eder Nådiligen begära welat, at I denna saken företage och öfwerlägge huruvida I förnene, den stode at excolera och befordra m. m."

von Stiernmans Saml. af Commerce, Politie och Economic-
Stadgar. Del. 3. Sid. 134.

1666.

Placat och Påbud, angående et Reglemente, som wid Sillfisket i akt tagas skal. Datum Stockholm den 13 October.

Häruti stadgas ibland annat:

1. S. At Sillen allena uti wise Hamnar skulle föras i land och under uppsigt insaltas, Göteborg nämnes då i första rummet.

2. S. At Sill måtte fiskas uti alla Hamnar och Skär, ehwar hen träffades.

10. S. At för den Sill som Inrikes kunde affättas icke skulle tas gas högre Tull, än 4 öre Smt tunnan, och för den, som fördes Utrikes skulle betalas 8 öre Smt; men den Sill, som in i Hamnar och Städer infördes förklarades aldeles Tullfri.

11. S. At inge fremmande fingo lof at i Fisket deltaga, med mindre de enligt 12. S. wille sig uti Swenska Städer, i Göteborg eller Annorstädes nedfatta och Borgare. Ed afsägga.

Denna Stadga, som förtienar at läsa, finnes införd uti

von Stiernmans Saml. l. c. Sid. 384. följ.

1667.

1667.

Den 10 Februarii bewilljade Kongl. Regeringen Octroy för en Holländare med Compagnie, at i Sverige inrätta Sillfiskeriet på det Holländska sättet.

von Stiernman; I. c. Sid. 490.

Hwad, som hindrade bruket af en så fördelaktig Octroy, är icke bekant. Likast är, at Holländarne funnit medel at återkalla och förnöja sin misfögnede Landsman.

Emedertid utfärdades 3:ne Buyser och Compagniet gynnades med ännu större förmoner.

Modéers Handels Historia. Sid. 68.

1669.

Den 5 Mart. lemnade Kongl. Regeringen öppet Bref för Silles Buyferne.

Alle de, som till Maji 1670 kunde bringa uti Farvatnet och till Fisker tienstiga Silles Buyser, förunnas, wid Tullens erläggande en hel monterat Skeppsfrihet, dock med det vilkor, at istån den 15 Maji til den 15 October under warande Sillesfiske, icke släppa Sillesfisket och låta bruka dese Buyser på Frakt.

Den wanliga Tullen för Sill modererades til 6 Markker Silles wermynt för hwarje Läst, och

Det til insättning nödiga Saltet skulle Tullfritt så införas.

Samma dag afgick äfwen Kongl. Maj:ts Bref til Commerce-Collegium rörande detta ämne.

Båda Brefsven äro intagne uti

von Stiernmans Saml. Del. 3. Sid. 766-768.

Samma år d. 10 Maji utkom Kongl. Maj:ts Hamne-Rätt, grundad på förra Konungars, så kallade, Hamne-Strä, til bibehållande af god ordning wid Saltfö. Fisket.

v. Stiernman I. c. 3 Del. Sid. 777.

Hela 18 år upoffrades nu endast åt Krigs-Gyden, men wår Swenska Mars war icke förr hemkommen, än han började tänka på Hushållningen.

1714.

Utsärdades Kongl. Maj:ts Privilegium för et Hvalsfiske & fänge Compagnie. Stockholm. 4:to.

1724, den 17 Martii.

Utkom Konung FRIEDRICHS Förordning angående Fiskerierne i Riket, hvilken innehåller flere förmoner för Sillefisket, ån man här hinner upräkna.

De kunna ses uti

Modées Utdrag. Del. I. Sid. 548.

1726, den 1 Martii.

Kongl. Maj:ts förnyade Hamm-Ordning.

Denna är en förbättring på den af år 1669.

Modées Utdrag. Del. I. Sid. 645.

1731.

Utsärdades Konung FRIEDRICHS Privilegium för Petter Coopman och des Interesfenter på et Sillefiskerie uti Nordstön.

Detta Privilegium war så förmonligt, at många anmålte sig till deltagande deruti.

Interesfenterne, utrustade en Creyert (Buys) som gjorde en Resa; men utan winst, hvarsföre ock Compagniet genast uphöde.

Cederbourgs Beskrifning öfwer Götheborg. Sid. 209.
Bachmansons Arcana Econ. Sid. 272.

1739.

Den 5 Junii utkom en märkwärdig Föreställning til samtliga Rikets Borgerskap, angående nyttige Inrättningar af Handtwerkerier, Handel och Fiskerier.

1743.

Uti Resolution på Stådernas besvär (7. S.) friskännes Borgerskapet i de Städer som idka Fiskerier, ifrå den lilla Sullens erlags gande.

v. Stiermans Samling af Riksdags Beslut.

1745.

1745.

Den 12 Augusti utfärdades öppet Privilegium på Sill och Torste fiskerie uti Öster och Nordstön oc. för Handelsmännen Abraham och Jacob Arfwedson & Compagnie.

Detta Privilegium skulle räcka i 20 år och efter gjord ansöknin gån vidare prolongeras.

Men sedan Sillen år 1747 och följande åren, til ömno ghet in fant sig wid Svenska Stränder, hwarest alla fingo frihet at fiska; Så lönte det ej mödan för Compagniet at fortsätta sit kostbara Sill fiske på diupet eller utom Skärs.

Emedlertid utkommo år

1746.

Den 13 Januarii, Kongl. Maj:ts för Fiskeri-Societeten nådigt stads fastade Associations-Reglor.

Modées Utdrag. Del. 3. Sid. 2265.

1747.

Den 11 Augusti utkom en Förklaring öfwer 4. S. uti Förordningen af den 17 Martii 1724, angående Fiskerierne i Riket.

Der befräas det Enrollerings Manskap, som låter sig bruka wid Fiskerierne, isfrån all Contribution til Kronan eller sina Herrar Officerare.

1748.

Uti Resolutionen på Städernes Besvär, som den 3 Februarii Kungjordes (9. S.) förklaras, det Kongl. Maj:it, igenom Des Resolution för Arfwidsonerna och Compagniet af den 12 Augusti 1745, hwarest en tillåter någon ändring uti 1724 års Förordning, angående Fiskerierne, eller uti Städernas enskilda Resolutioner och Privilegier.

Samma år den 10 Maji utafs Kongl. Maj:ts Förordning, angående Fiskeriernes uphielpande i Riket.

Denna Författning förtienar, at i hela sin widb betraktas och finnes intagen uti

Modées Utdrag. Del. 4. Sid. 2721.

1752.

1752.

Den 8 September utfärdades Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse om vissa förmoner för dem, som wille idla Saltfö-Fiske. De skulle få sätta sig ned på Krono-ågor i Skärgården utan afgift och niuta Byggnings-wirke, utan betalning.

Samma år utgaf *James Solas Dodd* Essay towards a Natural History of the Herring. Lond. 8:vo. Hwilken Afhandling innehåller många märkwärdigheter, rörande Sillfisket, jemte förteckning på dem som före honom skrivit i detta ämne.

1754.

Den 8 April, Kongl. Maj:ts Reglemente för Hafs- och Skärfiskerierne i Riket, af detta datum, liknar nog de Holländska Fiskerianstalterna.

Det förtienar all upmärksamhet och finnes intagit uti

Modées Utdrag. Del. 5. Sid. 3612.

warande för widlöfstat at här copiera.

1756.

Den 20 Februarii utkom Kongl. Förbud emot skjutande i alla Hamnar och Skärgårdar i Riket, under råttas Fiske-tiderna, då Fiffen ifrån Hafwet uppstiger til Stränderna.

Deruti förbludes alt skjutande och Stöckens lofande, så wäl på Fästningarne i Bohus Län, som på Krono- och Köpmans-Fartyg i Hamnarne och Skärgården, wid 500 Dal. Smits wite.

Den 27 April samma år, utgick Kongl. Maj:ts Kungörelse för Swenske Undersåtare, som olofl. afwikit och på Utrikes Orter sig nedfatt, at fritt få i Landet återkomma. Om dese wille bebo sådane stället, som woro tienlige til Fiskelågen, i affigt at der idla Saltfö- och Strandfiske, wille Hans Kongl. Maj:it draga Nådiga försörg derom, at nöddigt utryme til slike Inrättningar, måtte blifwa dem. til erwarde-llig ågo uplätit, samt nöddige Hus och Fiskare-kojer, derstädes, på Kronans kostnad för dem upbygde m. m.

Kongl. Maj:ts Landt-Tulls- och Accis-Ordning af d. 17 Decemb. samma år, Cap. 9. S. 6: 2. förklarar,

At den Sill, som i Blekingen fångades, skulle niuta oöwilforlig
Tull- och Aceis-Frihet, utan asseende, hwarest samma Fisk och Sill
må vara fångad, hwilken Tull-frihet Marstrands Stads Fiskeri-Jdlare
och Handlande jemwål årnöto.

De i Nord- och Östersjön fångade Fiskeflag hwarföre Premier be-
stäs, skulle äfwen vara frie för Tull, uti hwad hand de komma mås-
te, enligt S. 6: 3. *ibid.*

1758.

Den 10 Januarii utkom Kongl. Commerce-Collegii Kungörelse
om Kongl. Majests Nådiga Förordnande, rörande de hittills bestådde
Fiskeri-Premier: Man wöls ord ifrån ord intaga Innehållet deraf:

Kongl. Majest har igenom Nädig Skrifwelse af den 9 November
fistledne behogat förordna:

1:0 At med Premierne för Lästetalet af Buyler och Gulare i
Nordsjön, kommer efter förra wanligheten at förblifwa.

2:0 Hwad Premierne för Strandfisket betröffar; har Kongl. Majest,
i betraktande, af den til Fiskeri-Premier anslagne Fondens otillräckeligs-
het, i Nader fastskält, at i stället för det här tills bestådde Premium
af 3 Daler S:mt för en Tunna Sill, kommer det samma nu mera,
at inskränkas till 1 Daler samma mynt.

3:0 Nå den i näst föregående punct omtalte Författning eller ån-
dring Sill-Premierne rörande, ej toga sin början för, än med näst-
ledit år 1757; så at alla de, som inom samma tid, efter Magistraternas
inkomne Certificater, hafwa Premier at fordra, måge de samma utbe-
komma efter som til den tid bestådt varit.

4:0 Utsättas Exportations Premier så för rökad och pressad, som
för insaltad Sill.

Den 21 Junii samma år har Professore i Lund Herr Er. Gust.
Lidbeck uti bref til nu warande Herr Assessor Giörwell ingifwit en
artlig Beskrifning på Sillesfisket mid Götheborg.

Se Swenska Mercurius 1758. Jul. Sid. 44 följ.

1760

Detta år wankade i Bohuslänska Skärgården mer Sill än hwad
man til insaltning och rökning handt använda.

Då först började man at af den öfversködiga färsta och hela Sillen koka Tran til Export, hwilken i wiså mål öfvergår den, som beredes af Hwalffiskar, ehuru den här kan såljas til bättre pris.

Factoren Herr *Joh. Fr. Bauer* war den första, som här i Orten kokade Tran af den färsta Sillen på 1750 talet, men endast til husbehof och til försöl wid Garfwerlerne; Men nu framledne Herr *Baronen Cabman* den som aldrast först, bragte denna slags Tranberedning i full gång; hwilken allt sedan, til Nationens förmon och winst ärligen blifwit forisatt.

1761.

Den 15 Decemder utkom Kongl. Commerce-Collegii Rungörelse af Hans Kongl. Maj:ts ytterligare Nådiga Förordnande, angående Fiske-Premiers urbetalande.

Modées Utdrag. Del. 7. Sid. 5089-5094.

1762.

Den 12 Maji utfärdades Instruction, för Herrar Deputerade til Fiskeriernas wård och derwid befundne nödige anstalter, gillad och faststald på Riksdagen i Stockholm 1762.

Modées Utdrag. Del. 7. Sid. 5132-5157.

Den 21 Maji samma år utkom Kongl. Commerce-Collegii Rungörelse af Kongl. Maj:ts ytterligare Förordnande, angående förekommande af brist på Salt, under Fiskeriderna, uti Götheborgs och Bohuslänske Skärgårdarne.

Modée, l. c. Sid. 5158.

Den 17 Augusti, samma år. Kongl. Maj:ts Resolution på Stådernas Beswår, wid då warande Riksdag, (25. S.) angår ämne til Tunnor för Fiskerierne.

Modée, l. c. Sid. 5323.

Den 27 September, samma år, Fungförde Kongl. Commerce-Collegium Kongl. Maj:ts ytterligare Nådige Förordnande, angående Hafs- och Skår, Fiskerierne uti Götheborgs och Bohuslänska Skären.

Modées Utdrag. Del. 7. Sid. 5397.

Det

Det samma kan äfwen inhämtas af Riksdags Födingen för detta år N:o 36, 54 och 82.

1763.

Den 16 December utfärdades en Kungörelse till underslefs föreskommande wid ompackningar af Sill och andra insaltade Fiskvaror, utur hela Tunnor i Halstunnor och Fierdingar.

Modées Utdrag. Del. 7. Sid. 5664.

1765.

Den 27 September utkom Kongl. Commerce-Collegii Kungörelse, angående Fiske, Öster- och Westerbottniske samt Wester-Norrländske Fartygs Seglation på Fiske till Götheborgske och Bohuslänske Skärgården. Der utmärkas de orter, hwarest Fisken skal förtullas.

Samma år trycktes i Stockholm en Skrift under Titul:

En Fiskeri-Directions Nödwändighet i Götheborgs och Bohus Län.

Et förslag, som synes förtiena mycken upmärksamhet.

Den 15 Julii samma år utkom wäl Kongl. Commerce-Collegii Kungörelse, at färsk Sill ej skulle få förlädes utföras ifrån Götheborgs och Bohus Läns Skärgårdar, samt de derstädes anlagde Salterier och Frankoferie-Förättningar.

Men detta Förbud återkallades den 15 October samma år.

Modées Utdrag. Del. 8. Sid. 6064, som kan jemföras med sidan 7053.

1766.

Den 17 Januarii utkom Kongl. Commerce-Collegii Kungörelse, om Fiske-Premiers uphörande hädanefter, och i hwad ordning sådana ännu obetalte Premier borde utdelas.

Modée, l. c. Sid. 7105.

Den 1 Augusti, samma år, kungorde Kongl. Commerce-Collegium den Saltfö. Fiskerierne tillagde Tullfrihet, hwarigenom Tullfrihet föruntas för all den Tran, som af Fisk bereddes och til Utrikes Derter exporterades, enligt G. S.

Den 20 October, samma år, utfärdades Kongl. Krigs- och Commerce-Collegiernes almäna Kungörelse, angående de på Kronogrund, samt inom Fästnings-Verken och Städerne uti Göteborgs och Bohus Län anlagde Sillsalterier.

Modées Utdrag. Del. 8. Sid. 7284.

Den 14 November utkom Kongl. Maj:ts Stadga och Ordning, för Rikets Hafs-Elkärs-Ström och Insiö-Fiske; 15. S. deraf är märklig: *All Samling af öfokad Sill, Rål och Gål, skal så wäl Salteri- och Jonehafsware, som de, hvilka Sill uti Hamnar på Fartygen insalta, wid 100 Daler S:ms wite, til Transiuderierne afäta eller på åker afföra eller ock på landet nedgräfwä; Emedan erfarenheten bestyrkt, at Sillen styr de ställen, der slite afstråde i Siön nedstörres.*

Modée, 1. c. Sid. 7344. 7360.

Denna erfarenhet har icke varit påliteligare, än at Hans Kongl. Maj:st förledit är Allernådigaft behagat tillåta de Transiuderi-ägare, som twiflat om Rönets riktighet, at sina skäl dertill införa Kongl. Collegierne förete, hwarom mer här nedanföre.

Den 20 November, samma år, utfärdades Kongl. Maj:ts Stadga för Nordsiö Fiske, och Salterierne uti Göteborgs och Bohus Län.

Uti 3. S. står: *De som fiska och salta i öppna Siön och på klippor, der intet nedgräfwä kan, måge så störta Rål och Gål i Siön; men de, som salta på Båtar och Fartyg, i Hamnar eller på Land, skola nedgräfwä i mark och åker, hwad af Rål och Gål ej kan til Transiuderi afföras.*

Modées Utdrag. Del. 8. Sid. 77. 39.

Den 15 December utgafs Kongl. Commerce-Collegii ytterligare Kungörelse, om den Nordsiö-Fiskerierne tillagde Tullfriheten för Salt.

Modée, 1. c. Sid. 7601.

Samma år utkommo äfwen twänne märkwärdiga Skrifter:

C. Ephr. Carpelans Tal i Fiskeri-Deputationen, under warande Riksdag, tryckt i Stockholm 1766. 4:to.

En och en hwarbedels Tunna Guld ärligen i Rikets förswagade Cassa, genom Sillsfiskeri. Stockholm. 4:to.

1767.

Utfärdades Kongl. Commerce-Collegii Rungörelse, om de wanliga Exportations-Premiers beräkande för de sistledit år skedde utskoppning af 1765 års Sillesångst.

Modée, l. c. Sid. 762o.

1771.

Den 24 Januarii, Kongl. Maj:ts Förklaring öfwer Des den 2 November 1766 utfärdade Stadga för Nordstj. Fisket och Salterierne uti Götheborgs och Bohus Län.

Man wil här endast anföra 2. S.

J anseende til den skada Sillesångst tillkyndas derigenom, at de, hvilka salta på Klippor, enligt 3. S. ägt frihet, at få störta Rål och Gål i Siön; hafwe Wi i Nåder pröfwat nödigt, sådant härigenom at förbluda; Så at de, lika med dem, som salta på Båtar och Fars tyg, samt wid ordentel. Salterier i Hamnar eller på Land, det antingen nedgräfwa i Mark och Åker eller til Transuderer afföra, och böra de, som wid den ena eller andra händelsen sådant underlåta, wara til 100 Dal. Sillesångst böter förfallne. Samma lag ware för dem, som fängad Sill, llet eller mycket i Siön utkasta och dermed Notwarp skamma.

Modées Utdrag. Del. 9. Sid. 492.

J emför 3 Cap. 9. S. uti den förnyade Hamne-Ordningen.

Samma dag utkom Kongl. Maj:ts Förklaring öfwer den under den 14 November år 1766 utfärdade Stadga för Fiskets Hafs, Skär, Ström och Insiö, Fiske.

Modées Utdrag. Del. 9. Sid. 494.

Samma dag utfärdades äfwen Kongl. Maj:ts förnyade Hamne-Ordning, som finnes uti

Modées Utdrag. Del. 9. Sid. 498-505.

Den 15 Februarii samma år utkom Kongl. Maj:ts Taxa, hwar efter Stora Stö-Tullen uppå alla inkommande Waror, skulle erläggas och upbåras. Hwarigenom Fiskeri-Fonden mycket rikstades.

Modée, l. c. 517-650. jemförd med sid. 642. No 9.

P 3

Den

Den 6 Maji, samma år, utgafs Kongl. Commerce-Collegii Kungörelse, angående ytterligare Upmuntringar för Fiskerl-Jokare, samt hvad som borde i akt tagas, i anseende till obetalte Fiskerl-Premier.

Här berättas: 1:o Premier för Sill-Notar efter enahanda grund som blifwit bestätt, nemligen för en Not ifrån 25 till och med 30 Rispunds wigt i Garnet 70 Daler, samt när den wäger derutöfwer 150 Dal. Smt. 2:o Exportations Premier för rökt Sill och Böckling, som innan Januarii månads slut uskeppas, nemligen på Medelhafwet 1½ Daler, och till andra Orter wid Nordström 1 Daler Sillswermunt Tunnan oc.

Modée, l. c. Sid. 722-783.

1772.

Den 15 Januarii Kungiorde Kongl. Commerce-Collegium Kongl. Maj:ts Nådige tillåtelse, at Utrikes ifrån få införa Tran och Skåspäck.

Modées Utdrag. Del. 9. Sid 806.

1773.

Den 18 Maji utkom Kongl. Commerce-Collegii Kungörelse, angående de upmuntringar för Saltfö Fiskerierne som hädanefter komma at bestås.

Modée. Del. 10. Sid. 145.

Den 22 Junii, samma år. Kongl. Maj:ts Kungörelse, angående Land-Tull, och Accis Frihetens uphörande på Inrikes fångad Saltfö-Fisk.

Modée, l. c. Sid. 166.

Den 26 Aug. samma år. Kongl. Commerce-Collegii Kungörelse, angående wiska, uti Saltfö-Fiskerierne, inkomna missbruks och ordningars förekommande.

Modée, l. c. Sid. 192.

Den 31 Augusti, samma år. Kongl. Kamars och Commerce-Collegiernes Kungörelse, angående det Tunne-mått, som hädanefter kommer at nyttjas, wid försäljandet af färsk Sill och annan Fisk.

Tun

Tunnan skulle wara till formen cylindrisk, dock uptill widare, och innehålla 63 kannor.

Modée, Ibid; Sid. 194.

1774.

Den 2 Martii utfärdades Kongl. Kamars och Commerce-Collegier-nes Kungörelse, angående beivrelse för Land: Tull af den Sill och annan Sallsjö: Fisk, utaf Inrikes fängst, som till Utrikes Orter försändes.

Modées Utdrag. Del. 10. Sid. 261.

Den 12 Julii, samma år. Kongl. Commerce-Collegii Kungörelse, angående 1762, 1763, 1764 och 1765 års Sill:Export och Tran: tillverknings Premii: Fordringars godtgörande.

Ibid. Sid. 353.

Den 21 Julii, samma år. Kongl. Maj:ts Nådiga Stadga och Reglemente för Nordstj: Fiskerierne samt Salterierne i Götheborgs och Bohus Län.

II. Art. 9. §. Lyder så:

Som Sillen oftast infinner sig i den myckenhet, at tillfälle icke gifwes, at deraf använda allt hwad fångas till Infaltning eller Rökning och desutom nödigt är, at det afkråde, som faller af den Sill, som blifwer infaltad, i möjligaste mätto må komma till någon nytta; Så bör det åligga Salteri: Idkare, at så widt tillfälle och omständiga, heter medgifwa, anlägga Tran:kerier och bringa den tillverkade Tran til möjligaste fullkomlighet m. m.

Modées Utdrag. Del. 10. Sid. 358-368.

Den 2 November, samma år, ankom Kongl. Maj:ts Ervar på Landshöfdingens Memorial af den 5 October 1774, huruvida de Salter: Idkare, som hafwa sina Salterier och Tran:kerier i Hafsbandet, wid, omkring och på de så kallade Klädes- och Koholmarne, måge, i anseende dertill, at dese platser skola bestå af Berg och Klippor, så at Sill: Näken der omöjellaen kan nedgräfwas, må undsä tillstånd, at få så sådant afkråde i sön; hwilket tillstånd dem åfwen föruntas.

1776.

1776.

Den 29 Februarii. Kongl. Kamars och Commerce-Collegiernes Rungörelse, at til 1778 års början så Sill, Tunnor tillverkas, efter förra brukel. formen, af det i förråd ännu warande och efter samma form tillhuggne wärke.

Modéc, l. c. Sid. 518.

Från och med detta år til och med år 1783 har ärligen af trycket utkommit Förteckning på den Sill, som Götheborgs Herrar Handlande låtit insakta och röka, äfwen på huru många Fat Tran här kö-
lade blifwit.

Men derwid bör anmärkas, at både de måsta och största Tran-
studierier äro belägna i Norra Skärgården ikring Uddevalla och Mar-
strand; så at deras tillverkning, uti dese Förteckningar icke äro uptagne.

1778.

Både för och efter detta år hafwer Konungens Befalningshaf-
wande i Götheborgs och Bohus Län meddelat Utslag på de Ansökningar
wederbörande giert, om frihet at på de af Krono-Betieningen utjedde
och af Jordäganden betingade ställen, få sina Tranfokerier anlägga,
och derefter blifwande Affall eller Sille-Grums uti sion utkastat.

1779.

Den 31 Julii, ingafs underdänigt Memorial til Hans Kongl.
Majst, hwaruti Landshöfdingen i Orten önskar, at allt affträde af
Sill, såsom skadeligt för Fisket, måtte, til utkastande i Stön, för-
biudas.

Den 21 September, samma år, behagade Kongl. Commerce-Colle-
gium tilstyrka: 1:o At Kongl. Majsts Nådiga tillåtelse af den 2 Nov.
1774 måtte återkallas, och 2:o At efter de twänne Krono-
Fartwagens indragande, en wälbelönt Upsyningsman öfwer Fiske-
rierna måtte för-
ordnas.

Den 21 October, samma år. Kongl. Majsts swar på Des Com-
merce-Collegii yttrande öfwer Landshöfdingens hemställande af den 31
Julii 1779, hwaruti samma hemställning, til alla delar gillas och aller-
nädigast bewiljas.

Samma

Samma år och dag afgick Kongl. Maj:ts Rescript till Des Besalningshafwande i Orten, af lika innehåll.

Den 13 November, samma år, utgick i Länet almän Kungörelse rörande detta Förbud, at något affråde af Sill uti Siön utkast.

Samma dag affärdade Herr Landshöfdingen underdånig hemställning hos Kongl. Maj:t, huru wida de Frankokerie-Figare, som senare fått del af nyssnämde Kungörelse, än at de wid det då redan började Frankoker, kunde blinna med de anstalter, som till affrådets instängande och bortförande fordrades, måtte ifrån den utsatta plikten befrias.

Den 2 December, samma år, utkom Kongl. Maj:ts allernådigaste Svar på denna föreställning, som bewilljades.

1780.

Den 8 Martii utfärdades Kongl. Commerce-Collegii Bref till Kongl. Amiralitets-Collegium, hwaruti det senare anmodas om, at gemensamt med det förra uprätta Instruction för den projecterade Fiskerie-Tillsyningsmannen.

Den 17 Martii, samma år. Lots-Capitainen, och Riddaren J. L. Ruuthensparres anbefaldte yttrande, om tillsyn wid Saltfö: Siskerierne och den föreslagne Tillsyningsmannen.

Sedan denna tillsyn icke kunnat bestridas af twänne Kongl. Maj:ts Slö: Officerare, som commenderade hwar sit Krono-Fartyg; föreslår Herr Capitainen, at denna wärd heldre måtte anförtros Lotsarne, än en enda Tillsyningsman.

Den 21 Martii, samma år. Lots-Directurens, Öfwerste-Lieutenantens och Riddarens Wallmans Bref till Kongl. Amiralitets-Collegium, rörande Hamnarnes förvarande:

Här berättas, at icke allenast den stora skadan händer, at Sillfångsten försvinner och at all små Fisk, Makrill, Hwitling &c. först blifwer osmakelig och sedan flyr bort, utan ock, at de bästa Hamnar blifwa onyttige, både för Kongl. Maj:ts och Kronans större och mindre Fartyg och för Coopvaerdie Farten.

Den 23 Junii, samma år. Landshöfdingens almänna Kungörelse, rörande Frankokerierne uti Götheborgs och Bohus Län.

Innehållet war:

1:o At de Salteri och Frankokeri-ägare, hvilkas Werk äro anlagde på Berg och Klippor, i längre afstand ifrån Land och Jord, än at affrådet kan nedgräfwas; skola wara skyldige, at i negden uplöfa någon sådan Wik, den de böra från Siön attfånga, med så fast och tätt påtning och stängsel, at Silleråken och Trangrumset derifrån icke kan utflyta.

2:o Böra de, med Båtar eller Pråmar, som de till den ändan hafwa at sig förkassa, låta, ifrån Sallsalterierne och Frankokerierne, bortföra affrådet och det uti samma innesångde Wikar störta, hwar wid de böra med någon Kalks öfverströende, befordra så mycket snarare föruttnelse, af hwad, som kan blifwa liggande öfwer wattungnen, helst derigenom förekommes, at det icke gifwer någon elak stank ifrån sig.

3:o De Salterier och Frankokerier, som äro belägne nära wid fasta Landet, der Jord och tillfälle til Sill- och Tran-affrådets bortförande eller nedgräfwande finnas, böra hädanefter, lika som de alltid hitills warit skyldige, derom ofelbart föransalta.

4:o Hwar en, som uti Länets Skårgård wil anlägga nytt Sallsalteri eller Frankokeri warder härigenom wid 50 Riksdal. witte förpliktad, at sådant hos Landshöfdingen anmäla och tillstånd dertil afwaktas m. m.

1782.

Den 13 November, inkom et Memorial af Lots-Inspectoren Herr N. Hindrichsön Wahlgrén, som funnit skal at anklaga Tran-affrådet.

Den 26 November, samma år, insant sig Lots-Directeuren S. Tit. Herr C. U. Wallman med yterligare beghinner öfwer Hamnarnes upgrundning. Herr Öfwerste-Lieutenanten klagar:

Hwad Klädesholms Hamn beträffar; så har jag, under min sista Lots-visitation, uti Götheborgs Skären befunnit, den stora skada, uti fastningen af Sillen förorsakar.

Förmodeligen, står detta, de bästa Hamnars förderf, genom Sillegrums utkastning från Frankokerierne, icke på annat sätt at förkomma, än då Frankokerierne flyttas up i Wikarne til fasta Landet.

Det

Det är sant (erkänner Herr Directören sielf) at många Franko-keri, kostadt med Byggnad och allt til 30000 Dal. och mera; men at flytta det $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{2}$ mil, skulle wäl icke kosta så mycket och utan at detta sker, äro Hamnarne helt säkert förderfwade.

At en del Hamnar redan äro förderfwade och en del löpa nu fara, at blifwa förderfwade, kunna otallge personer vittna.

Mollefunds och Kyrkofunds Hamnar, med flere dotiska, betyda wäl icke mycket; men at Gullholms Hamn förderfwas, der Danske Amiralen Thordenföld låg med sin Flotta, och at Hamnarne, in til Uddevalla och sölsakteligen denna Stadens Handel ruineras.

Men ännu wärre och aldrawärst är, at Götheborgs, Kallfunds &c. &c. Marstrand; Klådesholms &c. äro eller blifwa ruinerade til Flottans och Handelens stora skada.

1783.

Den 13 Januarii. Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegii underställning och underdåniga Förslag til wiså Frankofecters utmönstring och flyttning.

Men som man då, ännu icke hunnit inhemta tillräckeligt Hus, uti et så mycket omtvistadt ämne; Så bör ingen undra på, at et så uplost som nitiskt Collegium igenom sin grundtelga föreställning wantt alt hwad det önskade.

Den 16 April, samma år. Kongl. Maj:ts Bref til Landshöfdingen rörande Frankofecternes Besigtning, Utmönstring och Flyttning.

Här befaller:

1:o At alla Frankokeri på kala Klippor och Berg i öpna Siön, samt andra så oläglige ställen, at det efter Fransjudningen blifwande Affall eller Grums, på stället eller nära derintil icke kan betäckas, nedgräfwas, eller bortföras, böra derifrån flyttas, antingen up i Landet eller i sådane Wikar, der Silen ej har sin gång.

2:o At intet Frankokerie bibehålles eller anläggges utmed Siön eller så nära Stränderne at Affrådet kan uti watten utflyta.

3:o At den Salteris eller Frankokerie-Ålgare, som icke inom 3:ne weckor efter Siöndningens uphörande, affört alt det Grums, som ej genast kunnat nedgräfwas eller betäckas, eller ock låtit något deraf i

Slön utflyta, skal wara förfallen till 100 Riksdalers plikt och desutom blifwa sin Frankokeri Näring förlustig, samt at en hwar må äga rätthet, at ållaga sådana förbrytelser och Målsägare andelen i böterne åmluta.

40 At Landshöfningen skulle till werkfällighet befordra alla de förändringar med Frankokerierne, som de i hans ställe tillförordnade Embetsmän, efter sedd besigtning nödige pröfwat, och det innan nästa Sillske börjas.

Den 1 Augusti, samma år, ingafs til Kongl. Maj:ts Befalningshafwande i Orten det Protocoll, som Herrar Committerade, under nyss nämde besigtning hållit, ifrån och med den 13 Junii til och med den 29 Julii samma år:

Den 13 Augusti, derpå följande, inlemnade samma Herrar Committerade til Landshöfningens Execution, de Förändringar, som de då wid de besigtigade Frankokerierne, såsom högst nödige ansedt.

Åf 328 Frankokerier, som då drefwos med 1092 kettlar, blefwo 120 Kokerier af 454 kettlar utdömda, hwilka årligen hade tillverkat circa 11000 Fat Tran, till et wärde af minst 99000 Riksdaler, utan at beräkna de öfwermåttan kostbara Fördämningar, som wid de återstående och felgifne Frankokerierne anbefalles.

Den 16 i samma månad blef här i Orten en Märkedag; Ty då utgaf i Länet Landshöfningens Kungörelse om den nya Författningen och Wällof. Synne-Rättens Utslag.

Då lofwades wäl, at Transiuderi-Ålgare, skulle igenom Magistarter och Krono-Befalningsmän få kunskap om sit öde; Men, i anseende til det då insfundande Fisket, nödgades hwar en af denna Närings Idkare, at nog dyrt lösa det Utdrag af Protocollat, som rörde hans Werk och Inrättning.

Emdeltid medförde denna Kungörelse icke liten bestörtning, oro och bekymmer i Götheborg och des gränskap.

Transiuderi-Ålgare, som icke utan odrågelig kostnad på bergsprängningar och byggnader, öfwer och under watten, hade anlagt sina Werk under hopp om förmon för framtiden;

Som efter öfwerenskommelse med Jordägarna undfått wederbörligt tillstånd, at sine kostbare Inrättningar anläggga och nyttja;

Som

Som enligt Allmänna Lagen icke varit inför någon ordentlig Doms
 stol inkallade; Kunde aldrig tro, at deras wälfångna Egendom och Näs-
 ring kunde sättas i fråga eller dem aldeles ohörde afhändas.

Til mer än 1700 menniskor uppe i Landet, måste nu återbud sän-
 das, med den beklageliga tidning, at för dem här å Orten, ingen widare
 förtienst, efter manligheten wore at hemta.

De Kär, som lågo färdige wold de utdömda Frankokerierne, hwil-
 las tillverkning ärligen underhållit emellan 80 och 90 Tunbindare,
 lågo Fransjuderie-Ägare nu til last, liksom alla deras så dyrbare,
 som angelägne anstalter med bränse och mera.

Men ingen ting war bedröfligare, at se och höra, än Betslens-
 ters, Notägares, Fiskares, Fiske-upköpare, Arbetsfolks och Handtwers-
 fares jämmerliga klagan öfwer deras, igenom denna anstalt förlorade
 Utkomst och Näsring!

Allt sådant bragte Fransjuderie-Ägare til den annars oförläteliga
 driftighet, at, i ansende til då instundande Fiske och Fransjuderi,

Den 10 September, samma år, hos Hans Kongl. Maj:ts inkoma-
 ma med en underdånig Bönestift, om Nädigt upskof uti verkställighes-
 ten af Herrar Committerades Dom och Utslag, intil des, at Franko-
 kerie-Ägare hunnit i bewis leda det öfwerklagade Afstråders oskuld att
 Fiskeriers och Hamnars deraf besarade förderf.

Samma underdånige Ansökning hade ock den önskelige werkan, at

Den 16 September, samma år, Kongl. Maj:ts Allernädigste Skrif-
 welse afgick icke allenast til Des och Rikets Amiralitets- och Commerce-
 Collegier, utan ock til Des högsta Befalningshafwande i Orten,
 hwarigenom Fransjuderi-Ägare frihet lemnades, at under då instun-
 dande Fiske, på wanligt sätt, så Tranberedningen fortsätta, hwaröf-
 wer Lots-Officeraren, enligt Kongl. Commerce-Collegii honom desförs
 innan meddelte Instruction, skulle hafwa upsyn.

Men dem blef derjemte både tillåtit och anbefalt, at inför Kongl.
 Collegierne förete sina skäl och bewis, til Trangrumsets oskuld uti Fi-
 skets och Hamnarnas besarade förderf.

Den 30 September, samma år, utfärdades Kongl. Commerce-
 Collegii Instruction för Lots-Officeraren i Götheborgs och Bohus Låns
 Skärgård, wid den öfwer Fisket och Frankokerierne derstädes honom
 anförtrodde tillsyn.

7:de Momentet lyder så:

"Efter Slutadt Tillfisse bör Lots-Officeraren så Skyndesamt, som möjligt är, till Kongl. Collegium Ingifwa berättelse, Huru med Frans-Folkningen afupit, med tillkänna gifwande, om och hwad hinder han förmärkt, kunna ligga deras befrämjande i vägen, samt förefå hwad han, för sin del kan finna till deras fortkomst bidragande."

Detta Moment war för Fransjuderi-Ägare så mycket fögnelam-mare, som de kunna smickra sig med hopp, at Lots-Officeraren blifwer den aldrasförste, hwilken, i stöd af denna Instruction tillstyrker de kostsamme Geumsdammarnas affkaffande, sedan deras verkliga onödighet och skada blifwit tillräckeligen bewist.

Nu warande Lots-Officeraren, Capitainen och Riddaren Herr M. Hansson, har wäl, såsom utsedd Ledamot, wld den förledit är för-rättade besigtning, måst ställa sig till efterlesnad de då gällande Kongl. Författningar.

Men sedan Hans Kongl. Maj:t, i anledning af Frankokeri-Ägares underdånigste beswär, befunnit de grunder, uppå hwilka desse Författningar bygde blifwit, så osäkre, at de en ytterligare undersökning för-sente:

Sedan Frankokeri-Ägarne fått Kongl. Maj:ts Allernådigste til-stånd och befallning, at sine uplysningar i Saken inför Kongl. Colle-gierne förete, och

Sedan deras grundeliga undersökning gifwit annat Utslag, än Höga Wederbörande förmodeligen wäntat; Så låra Fransjuderi-Ägare ej kun-na twifla om den nit, hwarmed Herr Lots-Capitainen deltaget uti deras förra lidande och igenom öfvertygelse om Trangrumfets oskuld, söker at befria dem ifrån des kostbara instängande, hwilket förut i brist på till-börslig undersökning anbefaldt blifwit.

Emedlertid nödgades Frankokeri-Ägarne at hos Kongl. Commer-ce-Collegium inkomma med beswär öfwer Ötte Momentet af nyfnämde Instruction, hwarom här nedanföre skal nämnas.

Den 7 Octob. samma år war här i Orten en klar dag, då Landes-höfdinge Embetets almånna Kungörelse utgick, rörande uppkof uti werk-ställigheten af Herrar Committerades beslut, hwaröfwer Fransjudare sig allerunderdånigst hade beswärat.

Den

Den 23 October, samma år. Kongl. Amiralitets och Commerce-Collegii Bref til Konungens Befalningshafswande i Gótheborgs och Bohus Län.

Detta angick Transjuderi-Ågares inkommande med sina föremte Bewis på Transjuderlernas ofskuld, till den 15 derpå följande Decemb., på det at Kongl. Collegierne måtte hafwa tid, at sig deröfwer yttra före Hans Kongl. Maj:ts lyckeliga återkomst ifrån sin Utrikes Resa.

Herr Landshöfdingen lät då genast å almån Rådshuga sammansfalla de uti Staden boende Transjuderie-Ågare och antydde dem, at enligt nyssnämde Bref hafwa sina Skäl och bewis till den tiden färdige.

Transjuderi-Ågares Herrar Fullmäktige woro så willige, som skuldige, at efterkomma denna befallning; Men stelfwa omöjligheten war dem i wägen.

De hade icke förr antydde blifwit, at i bewis leda det uti öppet watten utsläppta Drangrumsets ofskuld i anseende til Fiske och Hamnar, innan de tänkte på medel til utförande af denna sin underdåniga Skyldighet.

De skandade sig, at söka uplyskare Medborgares råd, som gick derpå ut, at under instundande Fisketid tilbörllig undersökning uti Skärgården anställa, hwartill sticfelige personer borde utses, och igenom en utförlig Instruction underrättas om alt hwad til widare lius i saken i akt tagas borde.

Detta war snart sagt, men icke så snart gjort.

Utom Canslie- Rådets och Commendeurens Herr Baron Clas Alfrömers Patriotiska bemödande hade sådane personer näpligen stått at erhålla, som både kunde och wille dem uti detta ärende biträda.

Herr Baronens Bref til Frankofert-Ågares Herrar Fullmäktige, daterat Christinz Dal, den 1 October förledit år, vittnar nog om de Swärigheter som härwid mötte.

Undersökningen fordrade några icke mindre om Skärgården och des naturliga Producter, än om Farwatten och Fiske kunnige Män.

Flere sådane anmodades, men alla undandrogo sig, icke utan Skäl ifrån en i wist anseende så wärdeltig, som beswärlig förrättning.

Och sedan äntelligen 3me utsköte Herrar lätit sig dertill öfwertala; fordrades tid till nödige Instrumenters anskaffande, så at dese Frankofert-Ågares Herrar Committerade icke förr, än d. 12 November sistl. kunde företaga sin resa åt Skärgården.

Det

Det ärer icke wara swårt at finna, huru en så wigtig förättning, ifrån den 12 November til den 15 December omöfveligen kunde fullbordas, och de deraf hemtade slutsatser ställas uti behörig ordning.

Sådant förantlår Frankokeri-Ädware, at hos Landshöfdingen i Länet anhålla om något uppskof i den Termin, som föreskrifwen blifwit till Förklaringsens afseende.

Den så ömsinte, som nitiske Höfdingen, General-Lieutenanten, Öfwer-Commendaanten och Commendeuren Herr Baron *Durietz* war och så benågen, at igenom Bref til Kongl. Amiralitets- och Commerce-Collegierne af

Den 26 November, samma år, recommendera Frankokeri-Ägare til prolongation af den allt för otillräckeliga tiden til Bewisets afseende; I anledning hwaraf Kongl. Collegierne, uti Svar af den 4 December der på följande, behagat förlånga samma Termin till slut af Februarius innevarande år.

I medletid blef dem, af Herr Baron och Landshöfdingen ålagt, at i medlet af denna månad sin Förklaring på Lands. Cangliet inlemnna, för at derifrån kunna, i rättan tid, til Kongl. Collegierne uppsändas.

Den 2 December, samma år, afgick Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse til Des och Rikets Commerce-Collegium, rörande Frankokeri-Ägares Besvär öfwer den för Lots-Officeraren uti Bohus Låns Skär-gård utfärdade Instruktion.

Det af de Sökande begärta uppskof uti Lots-Officerarens uppsigt wid Transuderierne aflögs; Men Frankokeri-Ägarne återwunno det, uti samma Instruktion dem nekade Tillstånd, at med Wed så antända bränstet, då det består af Torf eller Stenkol.

Den 3 & 4 December förseglades Ketillarne och Stunderterne inställes, under bästa tillgången på Sill, wid trenne af de betydligaste Frankokerier, nemligen på Klädesholmarna; hwardöfwer Ägarne beswärade sig med sådane skäl, at Landshöfdingen, som alltid föddat en så angelägen Näringsgren, genast gaf Ordres til Förseglingens brytning, och åter lemnade frihet til Kofningens fortfattning.

Man trodde då, at antingen Herr Lots-Capitainen stelf eller någon annan af des underhafswande, skulle på stället afbida Konungens

Beslut

Befalningshafwandes Resolution, i händelse af tilstånd och befallning at bryta Förseglingen. Helst Herr Capitainen hade tillfälle at se, huru mycket af den betingade Sillen, som under hans närwarelse ankom, icke kunde affättas, utan måste, begiuten med Fiskares tårar, åter i Siön utkastas.

Men dese Transiuder-Ågares bedröfwade Bettenter, med Frihets-Resolution i händer, kunde med all sin esterspaning på 14 dagars tid icke uppsöka eller träffa hwarken Lots- Capitainen som denna tiden war hindrad af andra Embets- Förättningar, eller någon annan, som under hans frånwars kunde bryta Förseglingen.

Sålledes förblefw den Werk, under yppersta Fisket i 18 dygn stående, då flere Båtlåster Sill, som dageligen ankommo, måste, i brist på affättning der utkastas, och en så dyrbar fångst aldeles förloras.

Hela 14 dagar gingo och efter Sigill-brytningen förbi, innan Fiskare eller Sill- Uppköpare kunde förmås, at widare infinna sig på et ställe, hwarest de tillika med sin wanlige Afhämtare så mycket förlorat.

Historien må icke dösa denna händelse, såsom en nödwändig följd af de stränga Förättningar, som af en torde wäl hända, otidig farhoga för det, i sig sielf, oskyldiga Tranogrumsf, i senare tider tagne blifwit, ehuru man nu, icke så mycket, som fordom borde frukta för Spåken, hwilka gemenligen plåga mistiskas i samma mon, som flere Hus uptändas.

Förmodeligen torde det löna mödan, at här anmärka de Årstider, då den första Sillen här i Skärgården blifwit til någon betydelig myckenhet fångad.

Detta skeddde år:

1753	d. 29	September.
1754	d. 16	dito.
1755	d. 11	dito.
1756	d. 22	dito.
1757	d. 3	dito.
1758	d. 9	dito.
1759	d. 23	Augusti.
1760	d. 20	dito.
1761	d. 8	September.

R

1762

1762 d. 16	Augusti.
1763 d. 29	dito.
1764 d. 7	September.
1765 d. 10	dito.
1766 d. 9	dito.
1767 d. 25	dito.
1768 d. 5	October.
1769 d. 3	dito.
1770 d. 24	dito.
1771 d. 17	dito.
1772 d. 14	dito.
1773 d. 14	dito.
1774 d. 26	dito.
1775 d. 27	dito.
1776 d. 31	dito.
1777 d. 29	dito.
1778 d. 4	November.
1779 d. 24	October.
1780 d. 7	November.
1781 d. 24	October.
1782 d. 26	dito.
1783 d. 3	November.

De sista 6 åren äro så mycket påtteligare, som Handelsmannen Bagge alt ifrån år 1778, i anseende til des wäl inrättade Sillröckerie ärligen låtit utgå följande Kungörelse:

"I anledning af Handelsmannens Herr Bagge Junioris, genom inlagd Skrift, hos mig gjorde Anhållan, har jag härigenom kungöra melat, at som likmätigt Kongl. Maj:ts Nådiga Stadga om Nord-
"sö, Fiskerierne och Salterierne i Götheborgs och Bohus Län, af den 21 Julii 1774, 2. Art. 8. S., den först fångade Sillen, i sinnethet,
"bör, til Räkning användas; Utså och på det, Sill-Fiskare måge
"upmuntras, at desto förr begynna Fisket, utsäfer sig Handelsman-
"nen Bagge, at betala En Riksdaler 16 Skillingar Spocie Tunnan, för
"de första 100 Tunnor god färsk Sill, som wid des anlagde Sillrö-
"ckerie

Terie i Majorne nu i Höst lefvereras. Götheborg af Lands Cansliet
Den 26 September 1778.

AND. RUD. DURIETZ.

Hans Hummel.

Såka lydande Rungörelser hafwa allt ifrån denna tid utgått; Så
at Herr Handelsmannen Bagge ofelbart inköpt den första och förmodas
ligen fetaste Sill, som i senare åren, uti Skärgården mankat, churu
nog dyrt i anseende til det ringa pris, hwartil hon ofta så dagar der
etter blifwit försäld!

De Likor och Udgifter jag hunnit samla på den quantitet af
Sillrean som här i Riket tillverkad blifwit, äro så skilgaktige, at jag
icke tilltror mig, här kunna uppe des werkelige belopp, hwilket af de
til Kongl. Commerce-Collegium inlemnade Berättelser, aldrasåkrast bås
de bör och kan inhentas.

Men det tror jag, at quantiteten wida öfverstiger den Summa,
som Herrar Frankofert-Ägare, uti sin Förklaring, i anledning af det,
som kunnat wara dem bekant, utgifwit.

Sedan Kongl. Maj:st uti Nådige Skrifwelse til Sin Befalnings-
hafwande i Orten hade anbefalt wisa Frankoferters utmönstring och
afstämning, enligt den berättelse derom, som här ofwanföre är anford;
nödiggades Frankofert-Ägarne, i anseende til då instundande Fiske och
Transjudning, at till Hufvudstaden genast affärda en särskilt Fullmägt
rig med underdånig Ansöknig om Allernådigste tillstånd, at åtminstone
under då pågående Fiske så Naringen fortsätta.

Ansöknigen bifölls, men med et sådant willkor, som gjort förle-
dit års Tranberedning förmonlig för Utlänningen, men aldeles onyt-
tig för Riket och Transjudert-Ägare, i anseende til den dryga kostnad,
som detta willkor fordrade.

En desse Naringes-Jdkare ålades, at inför Kongl. Collegierne be-
wisa Transjuderierens ofkald uti Fiske och Farwattens allt hit intils be-
sarade skada.

Den undersökning, som fordrades til afgörande af en så länge
omtwistad Sak öfwer gick wida den kostnad, som af Private kunde
bestridas.

Swarsföre de och hade trodt, at den äfwen så wäl, som nödnämde besigtning, skulle för Kronans räkning företagas och verkställas.

Men til winnande af tid, i anseende til Kongl. Maj:ts Utresa, Kommo Transjuderiernas Föklare öfwerens om et betydligt Sammanskott til utrönande af sanningen, under försäkran, at en för det almännas så angelägen kostnad skulle dem af Kronan ersättas.

De Herrar Committerade, som de med största swärighet wunnit, blefwo då genast affärdade til nödig undersökning i Skårgården.

De blefwo för Frankokeri, Ölgares räkning försedde med Instrumenter, Båtar och tillbehör, samt underhöllas under hela Fiske tiden här i Skårgården.

Många högstnödige omkostningar föreföllo der, som ingen hade kunnat förutse, hwaribland Gille-Noters utkastande och i land dragande de på flere ställen woro nog kostsamme.

Så at denna undersökning i Skårgården icke afföpp, under en kostnad af 2000 Riksdaler, utan at beräkna Herrar Committerades blifliga artwode.

De många Bewis eller Attester, som Herrar Committerade uti Skårgården samlade, kunna icke wid nu påstående Ting blifwa edeligen bekräftade utom en Laglig kostnad af 160 Riksdaler, til förtigande af alla andra utgifter.

Smedlertid hafwa Transjudare nu swedersägelligen bewist; At Frangrumsets utkastande i öfna Siön aldrig den minsta olägenhet förforsakar; At de hittills anbefalte kostbara Fördämningar, äro äfwen så öfwerflödige, som de för Fiske och Tranberedning förderswellige warit, och at ingen widare upsyning wid Grumsdammar efter detta behöfwas.

De oemotsägelliga Bewis, som Frankokeri, Ölgare haft både till stånd och befatning at inför Kongl. Collegierne förete, synas och wara af den beskaffenhet, at de ingen ytterligare uplysning kräfwa.

Post Scriptum.

1772, den 23 November.

Utsärdades Kongl. Commerce-Collegii Fullmägt för Herr Assessor *Virgin*, at wara Öfwer- Upsyningssman öfwer Sillesfisket i Götheborgs och Bohus Län.

Han

Han skulle under sig få trenne Upsyningsmän til förekommande af
ordningar.

Götheborgs Hwad Rytt 1772. N:o 138.

Vår almåna Sill föröfles under den Polariska Isen, hwarest
Hwalar och Sälar, hannes glupfaste fiender, ej kunna andas eller lef-
wa, til den myckenhet, at hon af bist på föda nödgas usfånda sina
Colonier.

Utskånade Nofdiur, som uppehålla sig ibland de lösa Isarne, pas-
sa då på henne under hennes resa Söder ut och jaga henne så långt
i Söder, som deras kalla natur tillåter, men aldrig under den 43 La-
tituds graden.

1773.

I början af Augusti månad ingick Sillen i stora Stummar nära
Landet, utan för Sotenås, belägit wid Norrwiken i Bohus Lån; men
Fiskare woro då hwarcken försedde med Salt eller Tunnor.

Götheborgs Hwad Rytt 1773. N:o 165.

1775.

Infaltades i Marstrand 26,547 Tunnor Sill, men icke mer, än
2 Fat Tran blef der samma år tillredd. Huru mycket Sillräk och
fårsk Sill måste icke då blifwit förlorad; hwaraf igenom Frankoferie
mycken winst kunnat dragas?

Götheborgs Allahanda 1776. N:o 16.

1775.

Utskändes ifrån Götheborg infaltad Sill 94,594 Tunnor, rökad
461 Tunnor och Sille-Tran 2588 Fat.

Ibid. N:o 19.

1777.

Utskeppades ifrån Götheborg infaltad Sill 94,971, rökt Sill
1451 Tunnor och Sille-Tran 3985 Fat.

Ibid. N:o 10.

Ibland orsakerne til den öfverflagade bristen på Timmer i Göt-
borg, Marstrand och Kongelf, synes öfwen denna wara, at allenast
R 3 några

några wise Handlande, hafwa, äfwenledes i år, wid Liungskihl uphandlat öfwer 200 Tonster Timmer, förmodeligen till Fördämningar; De många Trankokeri-Byggnader och Fårätningar kunna bidraga till förnämde orsak, ehuru de måsta Trankokerier, i Norra Skärgården drifwas till större delen med Torf.

Ibid. N:o 54.

1778, den 19 Augusti.

Landshöfdingens almänna Rungörelse, angående bruk af Stenkol och Bräntorf wid Trankokerierne, i skället för Wed.

Sedan Landshöfdingen uti underdänig skrifvelse af den 13 Junii samma år hos Hans Kongl. Maj:t hemställt, om icke till Skogarnes besparing, i Nåder kunde förordnas, at Trankokerierne wid ansvar och plikt icke måge så nyttja Wed, och Kongl. Maj:t deröfwer täkts i Nåder infordra Des och Rikens Kamars och Commerce-Collegiers underdäniga utlåtande; Men som Kongl. Collegierne funnit nödigt lemnas vederbörande tillfälle, at sig öfwer denna fråga utlåta, så har Landshöfdingen igenom denna Rungörelse deras utlåtande infordrat.

Götheborgs Allhandla, d. 25 Augusti 1778. N:o 67.

1779, den 18 Martii.

Stod ännu qwar utom Norra Skärgården wid Bohuslänska kusten en så stor myckenhet Sill, som den der wisar sig under det Not drages.

Ibid. N:o 24.

1779.

Utskeppades ifrån Götheborg:

Inskattad Sill 95,125 Tunnor.

Rökt dito 3100 "

Sill: Tran 6252 Fat.

Ibid. 1780. N:o 5.

1780.

Den 27 October fångades den första Sillen, inom Klädesholmarna i Norra Bohuslänska Skärgården.

Ibid. 1780. N:o 89.

1780.

1780.

Utskeppades ifrån Göteborg:

Till Utrikes Orter.

Infaltad Sill 77,866 Tunnor.

Röfad dito 2409 dito.

Prefad dito 262 dito.

Sill, Tran 6219 Fat.

Till Inrikes Orter.

Sill 28,778 Tunnor.

Sill, Tran 339 Fat.

Ibid. 1781. No 3.

1780.

Den 16 October, har en så uplyst, som nitisk Medborgare, under namn af *Neutral*, med en lyckelig penna förfäktat Frankofteriernas goda sak emot de äldre orimligaste besyrtningar.

Följande strophe förtienar at deraf anföras:

De Författningar, säger han, Höga Wederbörande tagit till för rekommände af Sillens bortflyttning, äro nu gild och beskrefwen Lag, den jag respecterar och obrotslig wil efterlefwa; Det är nu till åfvens tyrs, icke mera tillåtit, at twiffa om Sillgrumset har den skadeliga werkan på Sillstimmarne.

Jag får annars bekänna, at jag i Sommar haft tillfälle se, huru tiocka Stimmar, af små Sill, hela dagarne, uppehållit sig och trifwits ganska wäl tätt inunder och wid Frankofterierne, hwarest både gammalt Grums och nytt, som råkat spillas under utbårandet legat på bottnen.

Den små Sillens natur låter vara enahanda med den störres. Utli Wikar, der bottnen, efter berättelse skal vara upblandad af dylika ämnen: har jag sedt Sillen stå så tätt tillsammans, at hon kunnat sjas med fiskar.

Här är sanneligen ännu icke afgjordt, om wattenet förgiftas af död Fisk; eller at Fiskens organer äro underkastade de otrogenheter, som Landt-Diurens. Man felar, om man slutar af jemförelsen.

Luru

Huru många Maskar och Insecter lefwa icke bäst i sielfwa för-
ruttnelsen?

Swad wille desutom de små Kreftar, der Grums eller Rål kom-
mer at ligga ofördelt, göra emot den widd, Sillen har at promene-
ra uppå?

Ibid, 1731. N:o 83.

1760.

Utskeppades ifrån Göteborg:

Utrikes	32,423	Tunnor Sill.
	490	Röft dito.
Inrikes	18,173	Tunnor Sill.
Ifrån Skärgården	17,851	Tunnor dito.

Göteborgsfa Magazinet 1760. Sid. 43.

1759.

Den Sill, som detta år insaltades uti Göteborgsfa och Bohus-
länska Skärgården utgjorde en Summa af 191020 Tunnor. Deraf
insaltade eller emottog Göteborg 88363, Uddevalla 31358, Marstrand
14045, Kongelf 3041 och Strömstad 1157 Tunnor.

Göteborgs Magaz. 1760. Sid. 136.

1760.

Utskeppades ifrån Göteborg:

Insaltad Sill	40795	Tunnor.
Röfad dito	464	dito.

Til Inrikes Orter.

Insaltad Sill	61274	Tunnor.
---------------	-------	---------

Ibid, 1761. Sid. 59.

1761.

Utskeppades ifrån Göteborg:

Insaltad Sill	62883	Tunnor.
---------------	-------	---------

Til Inrikes Orter:

Insaltad Sill	48447	Tunnor.
---------------	-------	---------

Ibid, 1762. Sid. 36.

1774.

1774.

Den 15 Januarii. En Wit af Galtfjön, Åby Fjord kallad, som varit så starkt tillfrusen, at man kört deröfver i mer, än 8 dagar, blef i dag wid middagstiden, på 4 à 5 samnars diup, inom tvåanne timars tid, til en sträcka af inemot $\frac{1}{2}$ mil, genombrad och upbruten af en ganska stor Sillestimma, som säkert, efter ögnmättet, innehållt öfver flere Tusende Tunnor.

Sillen spelade i öpningsarne och kastade sig sielf up på Isbanden deremellan, tils hon af köld och luft förqvafdes. En Bonde, som kort förut kört öfver Isen, blef under återresan detta först warse, hemtade, med blotta händerne, sin Ståde full af Sill, och Grannarne, som derom blefwo underåttade, hafwa sedan med skoflar upskafadt flere Tunnor, ehuru Isbanden, igenom upflödande Wattnet, woro nog swage. Sillen war ganska stor och fet.

Hwad Nytt 1774. No 18 & 19.

Strax söder om Kongshamn hafwa Fiskare observerat, och genom trowärdige Män inberättat, huru de sedt flere Hwalor jaga och framfösa en ansenligen stor Sillestimma, och at tvåanne allenast eftersatte denna Stimma, intil Isbrynet, då de wände om til Slös. Men Sillen, af råddhoga fortsatte sin fart under Isen, hwilken gick i wägor til des at den, wid mötande Grund, af Wattnets och Sillens tryckande kraft, brast i sönder och en del af Sillen fick tillfälle at komma up.

Ibid. No 31.

1774.

Den 28 Januarii. Ifrån Sotenäs berättades, at en otalig myckenhet Sill blifwit uti Åby Fjord indrivnen, som i början war lefwande, men sluteligen död, hwilken stod til 3 samnars diup tiockft och tätt till samman.

Hon upbröt Isen på många ställen, hwarigenom den blef öfver fer til öfwerfart.

Ibid. No 35.

At Folk dageligen uphemtade denna Sill och kokade Tran deras, berättas på samma ställe.

Samma år fiskades Sill under Isen emellan de Norra Holmsörarne i Bohuslänska Skärgården. Så snart Isen var blesvren stark nog, höggos långa och rätta öppningar för Sill-Nåten, som sattes ut om aftenen och tegos up om morgonen fulle med skön Sill. Detta Giske påstod i Januarii och Februarii månader med någorlunda fördel, men Sillen såldes på slutet til 4 öre Tioget.

Hvad Nytt 1774. No 78.

På 1750 talet gjorde Handelsman von Ötzen försök med Sills Rökande, som blef af alla Kännare hållen för så god, som den Yarmouthska.

Derefter började Herr Fredric Toutin at inrätta et fullkomligt Böklings Rökerie och använde all möda wid rätta beredningen; denna Böklings affändes både til Ostindien och America, hölt sig wäl i warman och blef så der som i Europa med begär emottagen och åten.

Sedermera började nu framledne Baron Cahman och Herr Robert Croswall at låta röka Sill. Herr Peter Bagge i sällskap med Capitaine Schoting inrättade ock et ordentligt Rökeri, hwarrest god Böklings bereddtes, liksom Herr Peter Bagge den yngre alt sedan tilredt och utskiepat Rökst Sill.

Ibid. No 85.

Denna Berättelse förtienar det Tillägg, at Herr Peter Bagge Junior ännu fortsätter sin Böklings beredning, så at wid des å Majerkusten anlagde Rökierier år 1783 röktes 860 Tunnor.

Handelsman Herr Christian L. Föranson, har ifrån år 1777 å Gåsefand driftwit en dylik Inrättning, hwarwid Rökningen 1783 steg til 1029 Tunnor.

Utom des hafwa Herrar Commerce-Rådet Arfvidson & Söner, wid sina Salterier uti Wettersvik och i Malshugget år 1783 låtit pressa 1550 Tunnor Pilchards.

Se Herr Niclas Koopmans tryckta Förteckning på den Sill som Göteborgs Herrar Handlande år 1783 låtit insalta, röka och pressa til Pilchards.

1774.

Den 19 September wisade sig en myckenhet Sill öfver Wingö Sand; Sillen hoppade i Wattubrynet och sprittade så tätt, som stridaste regndroppar hade der fallit.

Några dagar förut drogs Sille. Not wid Helsö och ehuru Not ten blef af Strömen wänd och wreden, fastnade dock uti Maskorne 3 Tunnor Sill som war god och fet.

Hwad Nytt 1774. N:o 226.

1774.

Giordes uti Götheborgs och Bokuslänska Skårgården mindre ansatster til Sillsalning, än efter wanslsheten, i brist på afättning.

Holländaren fick då mer, för $\frac{1}{2}$ än wi för en hel Tunna insaltad Sill.

En verkellig Patriot skref i anledning deraf:

Om den Sill här fångas är af enahanda beskaffenhet med den, som Holländaren fiskar; så tyckes det wara en ganska harmelig sak, at en så stor åtskillnad är i priserne.

Sedan Swenske Fiskare blifwit wane fånga Sill med Not wid Landet, har den omtantkan aldeles förgått, at söka henne i öppna Siön.

Skal et sådant Fiskefått, som det Holländska, nyttjas; så fordras större Förslag, än den hogade kan åstadkomma.

Frågan är, om icke det, i Blekingiska Skårgården brukeliga fått til Småsilens fångande, åstwen här skulle kunna nyttjas; nemligen med Drift eller så kalladt Wrakande.

Detta sker så: at 4 man, med en dertill bygd större Båt, den de kalla Wrak. Åta gå 3 til 4 mil ut i öppna Siön, och der usfatta sina Nät 40 à 50 til antalet, wid hwilke Nät äro så starka Flår eller Flöten, at Näten ej sänka dlupare ned, än Fiskaren wil. Wid sista Nätet bindes en Lina, hwars andra ända fästes wid Båts åstwen.

Denne länk af Nät drifwes om natten af Strömmar.

Wid första gryningen börja de draga in sina Nät och söka sit Land, så at de äro hemma i god tid om morgonen. Och sedan Sillen är plockad af Näten, saltas hon genast eller säljes färsk. Hon fås ofta til sådan myckenhet, at hon måste ristas af Näten, i fruktan at förlasta Båten.

S 2

Detta

Detta Fiske börjas wid Midsommars-tiden och påstår till Michaelis alla Söknedagar, om ej oväder hindrar.

Kostnaden eller Förlaget härtill är, på långt när icke så drygt, som till et Fiske-Fartygs utredande, ehuru det möjligst kan importera det samma.

Blefwä nu en sådan, om Sommaren fångad Sill, med lika forter Salt förwarad, som brukas i Holland, så tyckes den föga skulke gifwa den Holländska efter, och denna Naring blifwa både för det Almäna, Salterit-Agaren och sielswa Fiskaren mera förmonlig än nu.

Hwad Nytt 1774. No 240.

1774.

Den 23 och 24 October Indrefs Sillen till myckenhet på Stordarne omkring Elfsborg, med Västlig wind.

Ibid. No 251.

1774.

Den 12 October och följande dagar, blef efter Nordvästlig storm, en stor Sillstimma qwarstående, emellan Carlund och Warholmen, hwaraf flere Fiskare fingo sina Notar fulle, men måste lemna mycken Sill i brist på Afsmämare.

Sill blef äfwen fångad i Södra Skärgården wid Wrångö, hwilken icke heller kunde fullkomligen uphentas. Denna Sill war stor och någorlunda fet, ehuru icke fylld med Räm eller Målke.

Ibid. No 256.

1774.

Den 24 October skrefs ifrån Strömstad: J går aftons förste gång i detta år war färst Sill här i Staden, som ankom med 3:ne lastade Båtar, och i dag ankom den 4:de, hwaraf kan hända en eller annan Quana blef qwar i Staden till minuterung, och resten förpackades genast till Norrige, ehuru, för trenne weckor sedan här klagades öfwer sen till försel af färst Sill till Insaltning; Undras således, hwarföre den första tillförsten då kunde aflemnas på Norrige, monne i brist på hogade Köpare eller för dyrt pris?

Ibid. No 265.

1774.

1774.

Sedan de af Kongl. Maj:it och Kronan utlofwade Elle-Premier, i anseende til bristande Fond ej kunnat utbetalas; hafwa, igenom Kongl. Commerce-Collegii Inwitsningar följande, i stället för deras fordringar, erhållit delaktighet i Swenska Grönländska Compagniet.

		Kopparm:t.	
		Daler.	Öre.
Ådahl, Asmund för	- - - -	1520	—
Almroth, Anders	- - - -	3022	16
Almgren, Helena	- - - -	1875	—
Alrot, Maria Elisabeth	- - - -	1905	—
Andersson, Anders	- - - -	2400	—
Andersson, Joh. Nicl.	- - - -	7402	16
Artvidsson & Söner	- - - -	4940	—
Artvidsson, Sam.	- - - -	4222	16
Bagge, Anna Maria	- - - -	8505	—
Bagge, Pet. S.	- - - -	13595	—
Bagge, Olof Olsso	- - - -	1762	16
Bagge, Sven Olsso	- - - -	2730	—
Bager, Haqvin	- - - -	3375	—
Barthengren, Christ.	- - - -	2700	—
Bask, Peter	- - - -	4537	16
Beckman, Hans Jacob	- - - -	6145	16
Beijer, Gabr. Friedr.	- - - -	61223	24
Berg, A. G.	- - - -	1500	—
Bergqvist, Carl E.	- - - -	3367	16
Bratt, Hindricsson Christ.	- - - -	5265	—
Bratt, Christiansson Lars	- - - -	4575	—
Bromell, Magnus	- - - -	1893	24
Böker, Joh. Carl	- - - -	5010	—
Chalmers, Wilj.	- - - -	13926	24
Damm, Joh. Hindr.	- - - -	4755	—
D'Artis, Edward	- - - -	20788	16
Dreyer och Zelling	- - - -	12303	24

Transport 205247 —

3

Eber-

	Transport	205247	—
Eberstein, Christ.	- - - -	5775	—
Eckerman, J. M.	- - - -	600	—
Ellgren, Hans	- - - -	400	—
Ekman, Joh. G.	- - - -	8970	—
Enander, Anders	- - - -	1875	—
Förrström, Nils	- - - -	990	—
Fris, Carl Magn.	- - - -	2520	—
Grabien, Joachim	- - - -	15747	—
Grill och Peterfon	- - - -	7057	16
Hall, John & Compagn.	- - - -	14925	—
Hallenberg, Lars	- - - -	2782	16
Hasselgren och Björkman	- - - -	24642	16
Hegardt, Petterfon, Jofias	- - - -	930	—
Hegardt, Gustaf	- - - -	8578	4
Hegardt, Peter Jofias	- - - -	2100	—
Holterman, Martin	- - - -	12360	—
Jenssen, Lorentz	- - - -	1665	—
Jernstedt, Jacob	- - - -	750	—
Jurgenfon, Paul	- - - -	4620	—
Jónsfon, Anna Maria	- - - -	13042	16
Kamp, Eleonora	- - - -	2100	—
Kinlock, Anders	- - - -	4950	—
Knape, Anders Hansfon	- - - -	6187	16
Kock, Carl	- - - -	25492	16
Krummelinde, Senior, Hans	- - - -	8880	—
Kullman, Lars E.	- - - -	270	—
Küfel och Wahrendorff	- - - -	3495	—
Kähre, Lars	- - - -	18383	—
König, P. Theod.	- - - -	6370	—
König, Christ. Adolph	- - - -	33472	16
Lagerman, Joh.	- - - -	2475	—
Lamberg, Peter	- - - -	18077	24
Leffe, Anders	- - - -	4890	—
Limmerhult, Carl	- - - -	1050	—

Transport 471670 12

Lind-

	Transport	471670	12
Lindroth, Michael	- - - -	3943	4
Lund, Christ.	- - - -	17356	16
Malmgren, Joh. A.	- - - -	3900	—
Malm, Jonas Junior	- - - -	795	—
Matfen, Niclas	- - - -	4162	16
Meunier, Niclas	- - - -	1382	16
Mildahn, Joh. M.	- - - -	3157	16
Morsling, Mart.	- - - -	1650	—
Nathorst, Joh. T.	- - - -	2250	—
Otterdahl, And. Ph.	- - - -	27760	24
Ölken, Volrath v.	- - - -	42422	—
Pettersson, Friedr.	- - - -	350	—
Rothstein, Sim. P.	- - - -	4515	—
Roblahn, Lars Fr.	- - - -	9243	—
Röhl, Joh. Wilh.	- - - -	2227	16
Rydell, Anders	- - - -	472	16
Sahlgren, Nicol. & Compagnie		41864	8
Santefen, Gust. B.	- - - -	4485	—
Siöberg, And.	- - - -	3675	—
Sandberg, David	- - - -	6468	16
Schale, Mart. & Zacharias	- - - -	5370	—
Schön, Joh. Mart.	- - - -	3277	16
Schuts, Samuel	- - - -	31621	—
Spargren, Sven	- - - -	11328	24
Svalin, Peter	- - - -	5055	—
Svartz, Joh. Israel	- - - -	765	—
Sylvan, Ol. A.	- - - -	4920	—
Tarras, John	- - - -	375	—
Tavelin, M.	- - - -	4610	20
Tham, Volrath	- - - -	7071	8
Tham, Gustaf	- - - -	24412	16
Thuring, Lars	- - - -	300	—
Törngren, Martin	- - - -	34480	—
Toutin, Charles	- - - -	12363	24
	Transport	799701	12

	Transport	799701	12
Wohlfahrt, Bernh.	- - - -	24825	—
Wahlgren, Joh.	- - - -	1560	—
Wennerqvist, Joh. Pet.	- - - -	1920	—
Weslov, Hans	- - - -	2835	—
Wetterman, Lars	- - - -	810	—
Westbeck, J.	- - - -	8812	16
Willman, And.	- - - -	6000	—
Zachrisson, Martin	- - - -	5377	16

Daler Kopp:mt, 851841 12

Hwad Nytt 1774. N:o 29L

Igenom et sådant Capital af 851841 Dal. 12 öre Kopp:mt, alla med 47,324 R:dal. 25 Skillingar hade Fiskeri- och Färdare trodt sig skadeslöse, helst det Swenska Grönländska Compagniet blifwit på allt sätt af Regeringen gynnat; men igenom dettas i senare åren mislyckade försök; har Sillefisket förlorat både Capital och Ränna.

Istän en enda Stad Enkhuizen i Holland, som öfwer 300 år idkade Sillefiske, utfärdades i förra Seculo emellan 4 och 500 Buyser tillika.

Natuurlyke Historie volgens het Samenstel van den Heer Linnäus. Eerste Deels 8 Stuck. Amsterdam 1765. Sid. 290.

Orden äro desse:

"Enkhuizen" heeft, reed meer dan drie honderd
"Jaaren lang sin de Vlag gevoerd, en in de
"voorgaande Eeuw, wel tuschen Vier- en Vyf
"honderd Buyzen te gelyk uitgerust.

1751.

Den 31 Julii betaltes uti Vlaardingen en Tunna Sill af den första Fångsten med 560 Gulden (210 R:dal. Swenska), så at hvarje Sill kostade ur första handen 1 Holländsk Gulden (18 Sk. Swenska), ehuru priset följande dagar, efter hand minskades til 43 Gulden (16½ Swensk Riksd.) Tunnan.

Buy's's Woordenboock, 5 Del. Sid. 74.

Under

Under warande Fred fiskas Sill wid Yarmouth och Shetland af många Utländska Nationer.

1751 fiskade på högden af Yarmouth 323 Franska Sille, Buyser, som hwardera lastades med circa 100 Tunnor Sill, wid påf 200 Holländska Buyser, och omkring 120 Scheveningska Vinkar. År 1755 utgingo på samma slags Fiske 270 Holländska med 2800 Mans Besättning, 30 Engelska, 6 Franska och et Swenskt Fartyg.

Ibid. Sid. 306. Jemför Europ. Mercurius 1755. II. Sid. 232.

Icke allenast på Västra kusterne af Skottland och England, så som wid Glasgow och Lwepool, fiskas ärligen mycken och god Sill, ehuru sämre än den i Nordstön, utan mycken Sill fångas äfwen med en stor mängd Vinkar om Vår och Sommar uti Zuiderzee.

År 1758 fångades här så mycken Sill, at man aldrig sedt et sådant öfverflöd; Den 1 April såldes uti Hoorn 200 Sillar för 4 Duyten ($5\frac{1}{2}$ r:st. Swenska), och til slut har hon icke kunnat affättas.

Natuurl. Hist. I. c. Sid. 308.
Nederl. Jaarb. 1758. April. Sid. 402.

Nedan i begynnelsen af 1600 talet fångades på 26 veckor, ifrån Buchanels til utloppet af Thames med 2000 Buyser 192000 Tunnor, hwardera af 1000 Fiskars innehåll, som tillsamman utgjorde et antal af 192000000 Sillar, hwilket är obetydligt emot den myckenhet, som andra Nationer fiskade, som blifwit upåten af Swålgfisk, Stöfögel och wlsat sig utan at kunna fångas. En enda Sillestimma har ofta i omkræts 9 Swenska mil och deröfwer.

Dodd J. S. Nat. Hist. of Herring. Pref. Sid. VI.

När Silången är sådan och Förrådet outöfsett; Så borde wäl Sillfisket fram för många andre Närings- Grenar upmuntras och befordras!

1675.

Til år 1721 hafwa Holländarne, med 5886 Skepp, fångat 32927 Hwalar.

Anderfön, I. c. II. Sid. 350.

£

Lägger

Ligger man här till den mängd af Hvalar och Sälur, som Norrmän, Biscarer, Holländare, Engelsmän, Hamburgare, Lübeckare, Brehmare och andra Nationer både före, under och efter den tiden fiskat, så stiger Summan till Millioner, hvarigenom Sillens betydligaste fiender blifwit minskade och hon uti sit egentliga hemvist fredad.

1774.

3 Januarii fängades på Ellös Fiord i Morlanda Skärgård 3:ne stora Båtlaster med Sill, som i storlek och fetma, med Mjölk och Romm, mycket öfverträffade all den Sill, som Håsten förut fängades i Bohuslänska Skären.

Denna Sill såldes til 24 öre Smt Tunnan.

Göth. Allsh. 1774. N:o 13.

Den 11 Oktober, samma år, förmärktes wid Marstrand hvarken Sill eller den Sillen alltid medföljande Måle, Skaran, ehuru wäder och wind varit fördelaktige.

Ibid. N:o 88.

Den 22 November, samma år, fängades likwäl Sill wid Marstrand, och såldes för 6 Mark. til 1 Dal Smt Tunnan.

Ibid. N:o 97.

Den 6 December, samma år, saltades ännu en stor myckenhet Sill i Uddevalla, ehuru Tunnan då kostade 1 Dal. 16 öre Smt.

Ibid. N:o 102.

1775.

Den 10 Januarii wankade färst Sill til stor myckenhet i Marstrand.

Ibid. 1775. N:o

Der fängades med Stadens Notar om Håsten 8164 Tunnor, men insaltades 26547 Tunnor, ehuru icke mer än tvåanne Fat Tran. kokades.

Hwad Rätt 1776. N:o 45.

Före d. 3 Oktober wankade der ingen Sill, ehuru hon til myckenhet förut hade wissat sig i Categatt.

Götheb. Allsh. 1775. N:o 80.

Den

Den 26 October fångades Sill emellan Malmö och Danska Wästen, hvilken såldes til 1 Dal. 16 öre och 1 Dal. 20 öre Hwalen.

Ibid. N:o 87.

Under det likwål åfwen så god Sill fångades i Södra Eldergården, i början af månaden och såldes i Götheborg til 8 öre Sill:mt Etoget.

Hwab Nytt 1776. N:o 243.

Den 12 November, samma år, fångades wid Marstrand den första Sillen, som såldes til 4 Dal. 16 öre Tunnan. Dock såges Herr Lefse, ifrån Götheborg, des förinnan hafwa på Klädesholmarna insaltat och utskęppat 900 til 1000 Tunnor.

Ibid. N:o 92.

Den 26 November hade man der i 14 dagars tid fångat Sill, hvilken försåldes ifrån 4 Dal. 16 öre til 1 Dal. 24 öre Sill:wer:mt för Tunnan.

Götheb. Allsh. N:o 96.

Den 30 November wankade den första Sillen wid Strömslad, och såldes, i början til 2 Dal. 6:mt Tunnan, men sedan til 1 Dal. 16 öre och slutellgen til en Dal. dito Tunnan.

Ibid. N:o 97.

1775.

Exporteras ifrån Götheborg:

Insaltad Sill, til Utrikes Orter	73966	Tunnor.
Inrikes dito	20627	dito.
Rökt Sill	455	dito.

1776.

Ifrån d. 1 til d. 15 Januarii, har ifrån Södra Eldergården dageligen inkommit en myckenhet färsk Sill.

Hwab Nytt N:o 15.

Den 1 och 2 November har Sillen inkommit i Norra Skärgården den så ymnigt, at Saltning med alswar börjades och at många Sillbåtar,

båtar, följande dagar upkommo till Salterierne i Götheborgska Revieret, med både stor och fet Sill, ehuru Tunnan kostade emellan 5 och 6 Dal. S:mt.

Ibid. N:o 269.

Ännu i December wankades der mycken Sill, som på sina ställen såldes till 16 öre Tunnan.

Ibid. N:o 301.

Exporten ifrån Götheborg för detta år war af saltad Sill:

Till Utrikes Orter	105195	Tunnor.
Inrikes dito	23272	dito.
Rökad Sill	1204	dito.
Sille, Tran, Utrikes	1850	Fat.
Inrikes	508	dito.

Götheb. Mån. 1777. N:o 5.

1777.

Den 18 Februarii. Ut Breff ifrån Bergen skrefs: "Fisket af den feta Sillen i Norland, har ganska illa utfallit förliden Höst och det lilla Förråd, som är fångadt och saltadt skal wara mycket små och mager. Ännu sämre har det här omkring wanslige och nu slutade Wår Sillfiske varit; man räknar at öfwer hufwud inga 4000 Tunnor här af äro saltade, och mera behöfdes allena till Själland, förtigandes hwad wåra Skepp, som fara på West-Indien med sig taga; Försäkras ligen kommer af den här saltade Wår Sillen ingen Tunna till Öster-sjön, hwilket är en stor fördel för Swenska Fisket."

Götheb. Mån. 1777. N:o 19.

1778.

Exportades ifrån Götheborg:

Insaltad Sill, Utrikes	108146	Tunnor.
Inrikes	44185	dito.
Rökt Sill,	1267	dito.
Sille, Tran	2982	Fat.
Inrikes	2937	dito.

Hwad Nytt 1779. N:o 1.

1779.

1779.

Ifrån början af November var utt Norra Bohuslänska Skärgården ingen brist på färsk Sil, hwilken der såldes till 12 Skill. Tunnan. Foga insåltades i anseende till förra årets förlust, men Frankokningen fördubblades.

Hwad Nytt 1779. No 184.

Samma år exporterades ifrån Gøtheborg:

Saltad Sil, Uerikes 95125 Tunnor.

Inrikes 40485 dito.

Sille-Fran till Inrikes Orter . . . 457 Fat.

Hwad Nytt 1780. No 15.

1774.

I slutet af December blefwo Hisingrs boarne warse en Silstimma, Noter utkastades och utur den fångades på en gång 12 båtlaster Sil.

Hwad Nytt 1775. No 7.

1775.

Den 4 Februarii, wankade ännu Sil wid Klädesholmarne, hwar af Fran koktes.

Ibid. No 25.

Den 3 Martii, samma år, såldes färsk Sil i Gøtheborg till 4 öre samt Tioget.

Ibid. No 49.

Den 7 Martii derpå följande såldes färsk Sil der sammastädes för 3 öre Tioget.

Ibid. No 51.

Den 29 April wissade sig wid Strömslad en myckenhet Sil, flere båtlaster fångades i slutet af månaden, och såldes till 2 öre Sil samt Tioget, men måste i brist på affättning bortföras till närmaste Grannar.

Ibid. No 93.

1775.

Den 13 October, samma år, insunno sig i Gøtheborgs och Bo-lus Låns Skärgård Krono-Jagterne Swan och Pothornet till bewakning

af Sillesfisket. De commenderades af Amiralitets Lieutenanterne *Herr Pet. Pebrman* och *Herr Carl Juslen*.

Götheborgs Hwad Nytt. N:o 241.

1775.

Den 24 November wlsade sig wid Kallfund (i Bohuslänske Skär-gården) flere Hwaler, som gjorde Sillstimmorne följe. Efter deras glupska mål af flere Tunnor särst Sill, lågo de stilla som Klippor.

Ibid. N:o 269.

Den 1 December strefs ifrån Elgö, at många Hwalsfiskar wore inne tillika med Silten, hwilka Handelsmannens *Herr Baggés* Fiskeri-Commendeur alla dagar försökte at få eller fånga, och at han d. 27 November nog nära hade sedt twänne Butskopfen, 2 Nord-kapare, 3 Hillar och 2 Jupiter Fiskar.

Ibid. N:o 277.

I slutet af samma månad och efter Jul fångades wid Rödesten trenne Båtlaster särst Sill.

Hwad Nytt 1775. N:o 295.

1781.

Exporteras ifrån Götheborg:

Insaltad Sill,			
Til Urvikes Orter	•	•	107309 Tunnor.
Inrikes dito	•	•	29250 dito.
Rökt Sill Urvikes	•	•	2655 dito.
Drekad dito dito	•	•	334 dito.
Sill Fran Urvikes	•	•	14542 Fat.
Inrikes	•	•	535 dito.

Götheborgs Allehanda N:o 2.

Den 6 September, samma år, syntes en mängd Sill, emellan Buskär och Fetö, samt på Måkholms Fjorden spritta i wätnet; hon stod der som wanlige Sillberg, så at Fiskare knapt kunde komma igenom henne: Skada nog, at Notar då icke wore tilreds, hwarmed hon till stor myckenhet kunnat fångas.

Ibid. N:o 73.

Til Kongl. Maj:ts och Rikets Höglofl. Amiralitets och
Commerce - Collegier.

Efter erhållen del af Högwälsborne Herr Baron, General - Lieutenan-
tens, Landshöfdingens, Öfwer - Commendantens och Commendeu-
rens af Kongl. Swärds-Orden, Anders Rud. DuRietz under d. 22 i förl.
månad afåttne skrifwelse, tillika med de af Kongl. Maj:ts och Rikens
Höglofl. Amiralitets-och Commerce-Collegier insände Handlingar uti frå-
gan om de Frankokeri, Werks bestånd, hwilka, såsom skadelige ansedde
för Sillfisket och Hamnarne här uti Bohus Län, blifwit förledit är af
wederbörande utdömde, men sedermera af Kongl. Maj:t, på sätt, Des
Nådiga Skrifwelse, under den 16 påföljande September innehåller, bi-
behållne, har Magistraten i detta ämne hört Stadens Sillfalteri, och
Frankokeri, Fokare; Och får i följe deraf, aflemna följande ödmultaste
påminnelser:

Sedan Sillen i senare tider så ansenligen gått til Bohus Låns
stränder, har wår Nådiga Öfwerhet haft all möjelig omtänka, icke
mindre at widtaga de medel, hwarigenom denne Guds wälsignelse kun-
de säkrast wld wåra stränder quarblifwa, än de, som tiente til up-
muntran för Sill handteringsens nyttjande.

Ingen lärer tänka, långt mindre påstå, at här om tid efter an-
nan utkomne Författningar äro utan erfarenhet, endast på theorie
grundade.

De i Orden hållne flere undersökningar, äfwen af Rikens Höglofl.
Ständers Deputerade, och af Lånets Höfdinge samt öfrige Embetsmän
infordrade berättelser, gifwa tilfölest wittnesbörd om den kännedom,
Högsta Magten för sig ansatt nödig.

Magistraten kan således icke undgå, at deruppå hafwa et noga af-
seende, at hittills utkomne Allmänna Författningar befunnit skadeligt och
strånoeligen förbudt, at död Sill, Sillrök och Gål må i Stön stö-
tas, såsom Kongl. Maj:ts Stadga, af d. 14 Novemb. 1766, hwarest
i 2. Cap. 15. §. orden lyda: Emedan erfarenheten bestyrkt, at
Sillen flyr de ställen der Sillt afftråkade i Stön nedstöras; Förfla-
singen.

ringen häröfver den 21 Januarii 1771 S. 2. och slutligen 5. S. i Kongl. Maj:ts Reglemente för Nordfjäs-Fiskerierne af d. 21 Juli 1774.

Och at denna angelägenhet redan varit 1762 påtänkt, wisar samma års Project till Kongl. Maj:ts Allmänna Privilegier och Ordning för Fiskerierne och des 22. S., intagit i Modées Werk pag. 5136.

Denna mening har och witterligt icke varit twiwelesmål under Fastad, och Författningarne hafwa utan twång eller Klander af Frankokeri-ägare så wäl som Sillsaltare blifwit i akttagne, in til des en del Medborgare i synnerhet de nu i frågan Klagande funnit förmonligast, at närmast in til Sillsaltet inrätta Frankokierier, och at således för sit ändamål upraga och gagna sig af ytterst i Hafvet belägne Skär och Klippor, hwarest Sillen wanligen först besöker stränderne och måst fångas.

Större delen af dese ställen skola wara så fattige på Jord och långt från fasta Landet liggande, at Drangrumset hwarken kan nedgräfwas eller utan för dryg kostnad landföras: Nöden har derföre för-anlåtit dese älgare, antingen at göra Fördämningar eller ock låta Drangrumset obehindradt i Slön utlöpa.

Magistraten medgifwer gerna, at Sillen merendels ärligen, så framt den icke för sent anländer eller at Fisket af stormväder och för stark winter uppehåles och hindras; i den ymnighet fångas, at den hwarken färsk, saltad eller rökt, kan til Inhemskt behof, eller Utländskt affättning användas: Frankokierierne äro derföre ostridigt icke allenast Riket, Folket här i Orten, serdeles Fiskare och sine älgare nyttiga; utan äfwen Sillsalteri, Fiskare gagneliga och snart sagt nödwändiga. Fiskaren afhåller sig icke at fånga Sillen så länge någon affättning synes möjlig, och Sillsaltaren icke at köpa den samma, då et ringa pris lockar honom, och han har nog förråd af Penningar, Salt, Tunnor och det mera, ehuru en blifwande för stor Saltning i almånhet synes bereda en werkelig förlust.

Denna upgift förefaller wäl nog problematisk, men erfarenheten wisar riktigheten:

Då Fiskare hafwa sina Wador ute, Sillstimmarne äro för hand och Uplöpare med flere 100 Båtar i Skären snart sagt som Fiskes mäsar kringstrykande, upmuntras de af tillfället och af hwarannan, om ock utsigten genom öfwerflödigg tilgång, et förefående slut af saltning och fiskning, infallande winter, med mera, til en lönande affättning kunde

kunde wara mindre behagelig; men som en Sill-Åpköpare föreställer sig, at om en eller annan eller flera af flera 100 Sill- och Trankokerier blifwit mättade, äro dock andre i behof och lockas af et godt pris, hwar uti han likwäl ofta til skada misräknar sig, så calculerar Sillsaltaren på lika sätt: Nog begripa de fleste at affättningen icke är bortentlös eller swarande emot en möjelig saltning, och at en öfwerflödig tillgång utöfwer Ut- och Inländska behofwet tilskyndar en säker förlust, för hela tillverknings sammantagen, dock kan hwar för sig icke med någon wisshet calculera de öfrigas anstalter och desseiner til mer eller mindre saltning, helst i en fri och otwungen näring; utan måste dels göra sin räkning på den likwäl osäkre affättning, som han tror sig kunna, stundom fram för andre åstadkomma, dels ock befinna sig i den förlägenhet, at efter et dyrt inköp af färsk Sill i början af Saltningen och deraf följande dundwikeliga förlust, wid et lindrigt pris, då andre gagna sig af tillfället, söka at genom en senare ehuru öfwerflödig Saltning göra förra skadan drågelig.

Häraf händer ganska ofta, at de gemensamt komma i snaran, så widkännas dryga förluster, och at Utlänningen tager fördelen af wår öfwerflödiga Saltning; Hwaremot säkrare medel icke gifwes än Trankokerierne, som dels emottaga och använda den öfwerflödiga Sillen, dels ock hålla den i mera jemt wärde, än at Sillsaltaren ofriare af wanpris lockas til des inlöpande; Och hwilket alt, ehuru til ämnet icke directe hörande, dock torde något uplysa, at Sillsaltare icke böra anses såsom försöjlare af Trankokeri Inrättningar.

Handlingarne gifwa icke anledning, at flera, än Herr Joh. Dan. Westerling förut för et, och efter anläggningen af 2:ne, så wäl som Herr Greger Hammar, för et redan anlagdt Trankokeri, sökt och erhållit Respective Konungens Befalningshafwandes tillstånd, at i Siön utkastast Tran- och Sillgrumset: Om de öfriga Klagande utom tillåtelse så byggt sina Werk, at Trangrumsets utsläppande i Siön och således en redan stadgad Lags öfwerträdelse, blifwit för dem et nödwändigt ondt, så är wäl egen orwarsamhet skulden til nu i wåkade förlägenhet.

Des ytterst i Skären bygde Trankokerier, wore icke förr komne i gång, än en almän klagan hördes från Skärgårds-Folket och Fiskare, at Sillen skyr för det warma watten och Trangrums, som i Siön släppes från Trankettlar och Rännor, at flere Stimmor på årskillige ställen wisat sig uti Siordar och Wäkar; men af Trangrumset och det
 U
 warma

varma wattenet blifwit drifne tillbaka, och stundom derstädes icke under det årets Rökning och Fiske mera inkommit, och at en stor del af Sillens wanliga inlopps ställen äro stängde eller beswärade af Frankokierier, hwaraf hinder och uppehåll i Fisket och Sillens borttagande worre at befara.

Borgerskapet här i Staden har med oro och fruktan afväntat hwad utgång denna klagan skulle medföra och hwad säker grund den kunde äga, till des det fått erfara, at Kongl. Maj:it, i anledning af Des och Riksfens Commerce-Collegij underdåniga tillstyrkandes, d. 16 April förledit är förordnat wisa Herrar Embetsmän, at besigtiga samtliga Frankokierierne och at urdöma dem, som genom Trangrums utsläppande, icke annat kunde, än wara Sillfisket och Hammarne skadelige.

Efter fullbordad Besigtning, hafwa en del funnit sig nöjde med Herrar Committerades beslut, at borttaga, eller flytta sina Frankokierier, ibland hwilka Handlanden Herr Jonas Bagge här i Staden sig befinner, då andre, nemligen Herrar Klagande, uppå anförde underdåniga klagomål, wunnit inhibition, i förenämde Beslut, med åliggande, at, inom wif tid wisa riktigheten af sin uppgift, at Sillen aldeles icke flyr för det i Sion utgående Trangrums, och at Sillfisket således icke deraf skadas.

Ålmänheten bör efter wår tanka, med all tacksamhet erkänna den benägna och Patriotiska omsorg och kostnad, som Cangli-Rådet och Commendeuren af Kongl. Maj:ts Wafsa-Orden, Högwälsborne Herr Baron Clas Allströmer å daga lagt at bispringa denne okände sanning med alla de rön, wittnesbörd, och den sannolika pålitelighet, som man utom en längre erfarenhet, trodt möjelig at förwänta.

Allt hwad således blifwit samlat, hafwa Klaganderne allegerat sin Skrift till Kongl. Collegierne, och på bästa sätt nyttjat och beskrifwit.

Man har hittills här trodt, at Kongl. Commerce-Collegij sista Besättelse till Kongl. Maj:it, som skal förorsakat sistnämde Besigtning, icke varit mindre än af och åberopade Kongl. Förfatningar emot Sillrål och Trangrums utsläppande i Sion på fasta grunder bygd; Och icke har det varit Borgerkapets och Magistratens sak, som af dese twistigheter förut ingen Laga del haft, at i et eller annat afseende, sammanskaffa wittnesbörder och anledningar. Om det nu mera blifwer en ostridig och genom Klagandernes iråkade förlägenhet uppenbarad sanning, at i Sion uttappad Trangrums icke skadar Sillfisket, eller

Ham

Hammarne, så kan det också vara skickligt, om affräde kommer i sjön eller landsföres: Det förra är snarare att önska, der affrädet icke gagnar Landbruket, utan i stället med en olidelig stank förgiftar luften.

Men ämnet är för ömt och angelägit, at icke med yttersta noggrannhet och wisshet pröfwes, innan det till wåre Fiskeri-Näringar blifwer lämpadt. At Sillen tidtals gått till och åter bort från wåra stränder, det wete wi, då orsakerna likwäl till det senare för oss äro okände; och den wisshet äge wi, at Sillen i et friskt och obesmittadt Saltfö-watten, söker till wåra stränder, utan någon lockemat af sit eget förruttnade slägte, eller andre förwandlade kroppar och vegetabilier.

Som första farhogan kommit från Skärgårds-Boerne, at Sillen af Trångumset kunde fördrifwas; så äro de sedermera försatte i en ny fruktan, det Sill-affättningen genom de utdömda Frankokrier skulle till deras skada förminskas.

At detta folket, som den ena tiden i et och en annan i et annat affeende, äro i saken så ganska mycket intresserade, hafwa Klaganderne hemtadt sina flesta witnessbörder, hwilka, ehuru af Klagande sidan endast äskade och enskildt afhöorde, dock äro af åtskillige Attestanter så dubitative meddelte, at man efter Magistratens tanka, ingalunda kan säga, at sanningen är ännu fullkomligen ä daga lagd; Ärowen som man icke finner en nödig skickamighet och enahanda omdöme om sakens förhållande.

Attesterne N:o 27 at Sill blifwit tagen wid, omkring och på Grumset då det i sjön fått utlöpa, och N:o 32 på samma tid och ställe, som Grumset i sjön blifwit störtadt, synes ganska krafftiga, och ärowen N:o 24, at Sill blifwit tagen under Frankokningen; men wid de twänne förra hade man bordt göra sig närmare underrättad, och icke ström, storm at Landet, påträngande Sillstimmar, som hindra den först ingångna at återwända, med annat mera kunnat vara orsaken: Man finner af Attesten N:o 30, at en så ansenlig mängd Sill i Januarii månad 1774 inkommit i Åby fiord och så starkt tryckt tillsammans, at Isen brustit och öpnat sig och at Sill af tryckningen blifwit död och på botten liggande en fjerdedels mil i längden och från en till och med nio samnars dlup.

Wid N:o 24 saknar man huru nära intill Frankoket Sillen blifwit tagen, eller hwad affstånd, som kan vara emellan Skräddareholmens Frankok och Skuteyiken, der Sillen fängades.

N:o 10, som innehåller at Sillen blifwit tagen bredewid Trangrums fördämningen, förekommer så mycket troligare, som man deraf bör döma, at Dammen varit behörigen watn.tät, och at icke det minsta af Grumset besmittade det watn, som Sillstimman behöfde.

N:o 8 intyggar at Sillen wid Klädesholmarna går så nära til Frankofen och i lika ymnoghet, som förr, men man saknar om det är så nära at den af Grumset eller warma watnet från Littlarne haft werkelig känning.

N:o 1 säger at Sillen förflutne ären blifwit tagen wid Strömsunds Holme 80 à 100 famnar från et 1779 afstånadt Frankof, N:o 2, några Mousquette-skott från Herr Westerlings & Compagnie fördämning wid Pinncken, N:o 23, 2 à 300 famnar från Frankofen, nu som förr, äfwen då de äro i full gång, och N:o 21, 1 à 200 famnar från Frankof; af hwilket alt man icke wisar, at Sillen stått på desse ställen och haft werkelig känning af Tran-Grumset eller det warma watnet från Littlarne. Lika så litet uplysande äro N:o 23 och 25, då de omtala at Sillen nu går så nära Strandarne som förr.

N:o 2, 3, 4, 14, 17 och flere vittna, at man icke kunnat förmärka, det Sillen står för Trangrums, hwilket talesätt synes innebära, at Attestanterne icke ägt den osiwikeliga erfarenhet, som i detta mål fordras, neml. at de werkeligen weta, at Sillen icke wantrifwes och sås der Trangrums ligger; och ehuru efter Attesternes innehåll Skarpsill, Torst, Swittling och annan Fisk uppehåller sig på den botten, der Trangrums finnes, har man nog ringa spår dertill, at Sillen med beqwämlichkeit sig på Trangrums uppehåller.

Flere Attester gifwa deremot en skällyg anledning, at Sillen icke, eller owanligen och sällan lärer fångas på de ställen, hwarest botn med död Sill, eller Trangrums är betäckt, och hwilket styrker den äldre försarenhet, hwarpå våra Författningar äro bygde, nemligen N:o 2, at Sill blifwit fångad efter några dygns förlopp, på samma ställe, sedan kländ och dödad Sill sunkit til botten, utan at den senare kunnat märkas eller igensås, som man tror måtte häröfra af siggång eller ström, och at en en lika händelse på et annat ställe inträffat, hwarest Sill 14 dagar efteråt blifwit tagen, och icke tekn til den döda Sillen mera funnits, och N:o 4, at då Sill-Not gått sönder på grundt watn til 3 à 4 famnar och flere båtlaster död Sill på botn nedfallit, har Notdrägtet icke des mindre andra dagen kunnat nyttjas, som flere gånger

ger händt, och at på diupare wate Sillen blifwte kringspridd, at man ej funnit tekn till den samma.

N:o 30 wisar, då en myckenhet Sill i Januarii 1774 blifwte kländ och död nedfallit på botn i Åby fiorden, war sommaren derpå icke minsta tekn efter den samma, och Sillfångsten påföljande Hösten lika ymnog; Och N:o 6 innehåller at Fiskare under den tid, de fiskat Sill, aldrig med sine Wador fått något Sillgrums affräde, sådant som utlöper från Fran-Rittel-rännorne, men wäl en hop Slögrås, Tång och andre Hafsbotn wårter.

När man nu tillika betraktar at död Sill, Affräde och Fran-grums efter de flera Attesters innehåll genom ström, sigång och stormwäder så kringsprides och förfingras, at icke tekn mera deraf gifwes; så kan man wäl med nog wisshet sluta och finna, hwarföre Nordvägten icke äro för all tid, utan endast så länge Grumset uppfyller botn bewårade och skadade; Äfwen som man deraf at Sillen stundom några Mousquet-skott, stundom 1 à 200 samar eller på mer eller mindre afstånd håller sig från Frankoken, kan skäligen döma, at hon går så nära stranden til des hon får känning af Grumset, eller det från Rittel-rännorne utlöpande warma wattenet.

Flere Attester gifwa den uplysning, at Sillen på wisa ställen, efter gjorde fördämningar, mindre stött til, och icke så nära Frankoken, som då Grumset fått fritt utlöpa; och hwilken är desto troligare, som större massa gifwer stilla stående, en otdelligare stank, än om den kringsprides och förfingras, och ingen fördämning läwer befinnas så tät, at icke antingen något Grums, eller ock at det förgiftade wattenet kan någon gång derigenom framsila.

At Frankokeri-Ålgare sielfwa, hvars Werk blifwit utdömde, haft härom skilgaktiga begrep, bör man förmoda deraf, at en del af dem låtit wid Herrar Committerades beslut opåtaldt bewo.

Herrar Klagande kunna wäl säga, at Magistraten med sit anförande icke styrkt eller gjort annat sannolikt, än at Sillen antingen för en kort tid wiker undan för Frangrumset, eller blott håller sig på et så ringa afstånd från Frankoken, at den likafullt beqwämligen kan fiskas; men wi anse det för nog märkligt, om ock fölghden icke blefwe betydligare, at Sillen genom de utdömde Frankokeriers bestånd, warer i sin wanliga drift och ingång hindrad och återförd.

Den går nästan ärligen senare till, och hwad wll icke en eller flere dagars uppehåll då göra, helst om oröäder och winter emellan kommer, och hwilken kan altid swara dertill, at hon icke wid återresen närmare til Hafwet kan intaga okände ställen, eller sådane, hwarest inga Notkast kunna inträttas; och monne Sällskapet i almånhet bör tillflyndas skada deraf, at en del Wedborgare anlagt Frankokerier och derwid wllja nyttja sådane tillfällen, som redan stadgad Lag dem betagit; då desutom tienlige ställen til deras flyttning, kan hända med mindre kostnad, än wederbörande låta förspörja, nog giffwas.

Magistraten torde sluteligen så göra en erindran om Sällgrumsets intygade werkan at förtära gräsboten, at det torde befinnas mindre gagneligt, och at Kongl. Förordningen af den 10 Maji 1748, wid Tiugu Daler Sällwermynnts wite, förblöder, det på några orter brukliga Härcklandet, såsom bota i Saltfön, som är gräslupen, skadande.

Om Höglof. Kongl. Collegierne skulle finna nödigt, at utom en mera säker erfarenhet, än man hittills wunnit, låta denna frågan ansomma på et sluteligt afgörande, så angår den icke endast Bohuslänske Städernas Sällsattare och Frankokerie-ägare samt ortens Fiskare och Skärgårds-Folk, än de mångfaldiga Ståndspersoner samt andre Städens Handlande, som äga Frankof och Salterier, hwarföre Magistraten trodt sig böra ödmjukast hemställa, om icke en undersökning i orten måtte föreså, hwarwid alla, som saken rörer och det ästunda, måtte få tillfälle at wara närwarande och sine skäl hwar emot annan förete och befakta.

Magistraten har äran med diupaste wördnad framlestwa

T. T.

Ödmjukaste tienare,
Anders Åberg.

Joh. Hegardt Pettersson. Carl Waldenström. Joh. And. Striegler.
Olof Gabr. Arel.

Uddevalla, d. 9 April 1784.

Carl Jan Brunjeansson.

Til

Til Kongl. Maj:ts och Rikets Höglofl. Amiralitets och
Kammar-Collegier.

1784 den 6 Maji.

Upläst i Kongl. Amiralitets Collegium, och communiceras wänligen
med Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium.

De af några Frankokerie-Jdkare till Edre Excellencer samt Höglofl.
Kongl. Amiralitets och Commerce-Collegierne ingifne Ansöknings-
Handlingar, om de på Ustkår och Hafsklippor anlagde Frankokerier,
för hvilke dese ästunda tillåtelse, at så utan hinder i Siön utsläppa
Grums och Affall för framtiden, äro wäl Magistraten communicerade,
men som det icke varit möjligt, inom den af Konungens Befalnings-
hafwande förelagde tid af åtta dagar, ämnet utreda; har Magistraten
sedt sig föranlåten till winnande af tiden, at sine tankar directe insän-
da uti hosfogade Act: Och som fleres interessen härwid icke kunnat
sparas, så tillförser sig Magistraten Edre Excellencers och Höglofl.
Kongl. Collegiernes bekydd, och med diupaste wördnad framhårdar

T. T.

underdån-ödmjukaste tienare

P. Ekström.

Job. Cederberg.

Per Åkerblom. Job. Th. Grundell.

Marstrand den April 1784.

Sv. Darin.

Til

Til Kongl. Majts och Rikets Höglofl. Amiralitets och
Commerce-Collegier.

För Nådgunstig del af några Frankoferi. Fiskares, så kallade Bervis
deraf, at Frangrums ej skadar Fiske och Hamnar, samt, i grund
deraf, gjorde ansöknin, at få i Sion utsläppa hwad affall, som kan
blifwa efter den til Tran använda Sillen för framtiden, aflägger
Magistraten allerödmuikaste tackfägelse, och utbeder sig så efter möjlig-
heten af den til åtta dagar inskränkt tid, som af Konungens Befal-
ningshafwande härtill lemnad blifwit, göra de anmärkningar, som sa-
kens natur och en ofwikkelig erfarenhet gifwer anledning til.

At puncke wis följa Söfänderne, och stycke för stycke af deras
Herrar Deputerades formerade Observations Journal, samt de derhos so-
gade Attester, är så mycket mer omöjligt, som dertil skulle tarfwas en
lika tid med den, som blifwit använd at winna detta, och resor til
alla de Orter, der de, til sit föremål, hemtadt undersektier, då först
utrönas Kunde, hwad interessen och hwad motiver, som regeerat Atte-
stanterne, och hwaraf trovärdigheten allena, men ej af de ord, som
Attesterne präla med, Kunde inhämtas.

Magistraten är alltså föranlåten, at afhandla ämnet i almänhet,
och allena nyttja det enskilda deraf, så wida som händelser, dem man i
sådan hast kunnat samla, leder til uplysande af de grunder, dem Magi-
straten tänker sätta förut, såsom fäste för des omdöme, i denna på alla
sidor grantaga fråga.

Det skal således allena blifwa ämne för Magistraten at utreda:

1:o Om Frangrums skadar Hamnar och Notwarp, och

2:o Om sådant affall är Sillen hinderligt och skadar Strand-
fisket.

Wid första afdelningen af denna dubbla fråga, tyckes med nog
säkerhet kunna slutas til werkan, om man, såsom minst, allena fast-
ställer det uppgifna quantum af Frankettlar til 1092, hwarje om Tio
(10) Tunnor rymd, då likwäl många gå deröfwer, ja til 100
Tunnor, uti hwilke under Fisketiden kokas almänt trenne omgångar i
dognet, och deraf finner at hwarje 24 timar, intet mindre än 32760
Tunnor orenlighet utsläppes, och då man antager et wist af det owis-
sa, som efter wäderlek, fångst, och andre omständigheter sig rättar,
samt

samt upgör räkningen på det hela efter 6 veckors räkning, så upstår summan af fyllning, som går ut, till 1375920 tunnor (En faselig droppe miöl i Götha Elf.) Om nu och heltien är watten, och åter tredje delen af öfwerflottet afräknas på de hinder, som för Rokerierna kunna inträffa, så blifwer ändå et residuum af 917280 Tunnor uplöst Grums, hwilket nödwändigt måste fylla i mon af sin myckenhet, och då flere års samling kommer tillhoppa, kan ju ingen, som icke af egna intresser låtit sig döfwa, neka, det ju sådane Hamnar, som måste emottaga denna gyllia, upgrunda.

Skulle man ock denna calcul, såsom i almänhet upgjord, bestrida, så är profwet deraf ganska lätt at göra, enär Herrar Sölander nes egen uppsitt lägges till grund. Pag. 1. yttra de sig redan, at de till denna tiden tillverkat 205150 Fat Tran, som gör 12309000 Kannor, hwartil åtgått efter almant godkänd beräknings grund, en Tunna Sill för hwarje 3:ne Kannor Tran, hwaraf åter uplyses, at från desse Herrars Inrättningar allena, en Mudder samling tillkommit af ej mindre än 4103000 Tunnor, som förliknad emot de flere Tranlokares tillverkningar, nog när bewisar riktigheten af föregående beräkning.

Man tyckes ock med nog wiskhet kunna bestämman den sanning, at denna feta och göddande massa, måste på Stöbotten hafwa samma werkan, som den med annan gödsel har lika på Land, at lösa de Ler- och Jordarter, som den upblandar, och det fast mer, sedan torla och värma icke får tillfälle, at göra des flyktige partielar fastare genom utwitrung, utan medelst wattnets jemna rörelse, mer och mer löser des egen warelse, och förenar den med de jordhwarf, som råkats, och i samma mon som den öfwerstiger måtteligheten, i samma mon uphöra alla bottnwärter, hwilka binda utan af grunden, serdeles emot land, så at af en fast och stadig grund tillkapas en lös, ödd och slammig bottn.

De Bewis häremot, som ärsillige Klädesholms Boar gifwit, torde wara mindre påstellige, enär de betraktas efter den Regel som 17 Cap. 7. S. Rättegångs Balken gifwer.

Härefter äro de mindre trovärdige ansedde, som af en sak nytta eller skada draga kunna, och utom det, at icke utrönt blifwit, om desse Attestanter, artingen der, eller med dem på Morrik uti et när intill belägit Tranlok äro deltagare, är wist, at desse af de anlagde Tranlokterier hafwa nytta, medelst jemn affättning af sine Systerwaror, för
 X
 tiensf

tiens af den høstetiden tilstötande Folkmången med Huskyror, Krögerier och Arbetslöner, så at man utan at begå fel, kan sätta deras Attester i tvifvelsmål.

Et lika förhållande skulle med wisshet kunna utrönas emot de flere Attester, derest tid wore, at med anskaffande af Contra - Bewis mot såga dem.

I andra afdelningen, om Frangrums hindrar Sillen och skadar Strandfiske, torde en fast grund wara swårare at finna.

Ut weta med wisshet de lagar, som Naturens Herre stadgat för Sillens oräkneliga slagte, är wäl öfwer möjliggheten, dock torde det wara tilläteligt at antaga de gifningar, som närmast öfwerensstämma med förnuftet.

Det kunde wäl anses för nog dierst, at astråda från den mening, som Herr Doctor Fagrens i sine strödde anmärkningar uppgifwit, at Sillen af Hwaler och Skålar jagas från des rätta uphållsställen wid Ishafwet, och föres under wåre stränder, en mening som Borgmästar Andersson i Lübeck förut gifwit anledning til; men då man af senare tidens erfarenhet fått lära, at de större Hwalfiskars mun och swalg, så äro inbygde af border, at de icke en enda Sill, mindre någon myckenhet kunna till föda niuta, och at de mindre, eller almånt så kallade Springare eller Nordkapare wistas i wåra farwattn hela året likasom Skålhundarne, äftwen den tiden då ingen Sillestert wankar, så torde denna gifning nu mera med fog kunna förkastas, och det så mycket mer, som, om så wore, hade man lika så mycken anledning befara dese så kallade Silsfösares otienst, som tiens, enär ärliga erfarenheten wittnar derom, at Springare, Tumlare och Skålar oftast wisa sig inom Sillestimmorne, utan at de wid utgående besunnits mågtige at jaga Sillen från landet.

Andre orsaker måste altså finnas, mera stadgade i de almåna lagar, som erkännas för grunder til Naturens circulerande bestånd.

Magistraten för sin del, tror sig fast heldre böra antaga den mening, som en okänd Auctor uti Dagbladet Hwad Nytt, för den 26 November 1782 uppgifwit, at Sillen som efter den Allwise Skaparens styrelse fått sit uppehålle i de kallare watten, drifwes af sin medfödde instinct, til et mildare Climat, den tid, då hon skal afbörda sit yngle, som icke torde råta den köld, hwilken underhjelper de äldres wareser, och at wåre stränder, som ifrån äldsta tiderne warit samlingsställe för
en

en del af den från Nord Cap årligen utvandrande oräkneliga Silleskaran, derom Protocoller och Privilegier, ännu här förvarade witna, jemte Snorre Sturlesons beskrifning öfwer Marstrand uti des Norske Historia, hafwa de egenfaper, som härtill fordras, derom är icke mer at twifla.

Denna tankan befästes än ytterligare af den wiffhet, som hwarje Fiskare, Sillsaltare och Drankolare måste erkänna, at wid Sillens första ankomst, serdeles, om hon tidigt får i Skären inkomma, är hon med Romm och Mjölke fyllt, då hon deremot emot Fiskets slut, är mager, tom och lättad från Romm, för at gå till sin hemort.

Widare styrka för denna Thefes, winnes deraf, at om sommaren och då warman kommit i watnet, wisar sig Sillungar til flere 1000:de under landet, hwarest de för hafswägen fredas, som otwifvelaktigt äro alstrade af den Hösten förut lemnade Romm, och hwilke, wid wunnen styrka, tros söka Norden efter sin art, och åter förwäntas, när de, i sin kända födlobygd, kunna på nytt erfatta, hward menniskor och diur af deras slägte förtärdt.

Kännare af Naturen lära ej neka, at alle Fiske-sorter, undwika at sätta sit yngle på kabl bottin, och man finner tydeligaste bewis här af på Nät, Dwistar, Stenar, Stockar, Båtar, Skepp, Snäckor och Hafsgräs, hwarå Fiskerom i lektiderna samlat sig, och medelst en den samma åtföljande limaktig wätska, blifwit fästad, en wälgörande anstalt af Naturen, som förekommer, at den icke under gyttsjan begrawes, medelst wägens wäldsamma flyttning deraf.

Är nu detta orsaken til Sillens htkomst, så utwecklar sig sielst swaret å denna twifwe-frågans afdelning.

Söblandernes Herrar Deputerade hafwa uti sine samlade Attester, så wäl som uti sine egne Observationer, förgåtit utesluta den omständigheten, at Sillegrumms föderfwar strand och bottin wärter, se pag. 71. hwilket ock är en åfwen så otwifelig följd af för mycken gödning på hafsbotten, som på landet, och då med det samma i lika mon som Slöwårterne minskats, i samma mon tillfället för Sillesrommens fäste uphörer, så är fölghden uppenbar, at flere tusende tunnor Sil, af det kommande slägte, uti Sillegrumms och å kabl bottin mördas i sine Ägg, för hwarje tunna Sil som wid like Werk fångas eller til Tran beredes.

Har och Naturen, som intet afsteg tagit i den almänna styrelsen, förborgat i Silens egen waresse, lika som i alle andres, at uppsöka tienligt ställe för sit släktes förökande; så följer och nog nära här af det slut, at då hon saknar hwad hon sökt, stadnar hon på diupet, hwarest nöden affordrar henne wid fullbordan af tiden hennes last, som blifwer et rof för Haf och Wåg, och hwad altså Drangrumset icke dödar directe det förorsakar Werkens anläggande på Klipper och Ustkär indirecte.

Så wist det och är, at Silen lika med andre lefwande diur alla tider, måtte hafwa sit upphålle, och serdeles den tid, då hon afbörsdar sit yngle, så säkert är och det, at hon bör finna sin föda under wåre stränder, under sit wistande härstädes, om wi skole förwänta henne widare.

Herrar Sökländernes Deputerade, hafwa anmärkt uti sine Observationer, pag. 37. at uti en Sillemage funnits en materia, som war pellucid, grönaktig, punctis impressis micantibus; men at NB. Diuret hwara den blifwit, icke kändes, och at af alt hwad de funnat inhemta, skal Silens föda bestå af Animalier.

Uti detta wist, och dertil lägges, at alla de smärre Insecter och Fråk uti watnet, som Naturen ämnat til andre Hafsdiurs föda, söka sine hemvist bland Gräs och Siöwårter, hwaraf äter de icke hemta sin bergning; så följer utwungit, at då deras boningar och gömslor jemte näringsställen, medelst Drangrums förstöras, de til andre Orter måste förflytta, så wida de intet blifwit mördade, måste och Silstimmarne uppsöka dem å deras nya uphålleställen, eller då de saknas, sluteligen leta sig andre stränder, der södan tillbudes fredad, och männe intet detta skälet är starkt.

Uti dese Grunder widare bestyrkes af händelser, som med ojäfaktige bewis skola beledsagas, skal Magistraten härefter anföra; och låta derwid sig angelägit wara, at hemta en del utur samma källor, som Herrar Sökländerne tagit sine til motsatsen.

Hvem wet icke, at Bohuslänska Skärgården är belägen så emot Hafwet, at S., SSV., SV., V., VNV., och NV. tillige windarne blåsa på landet, men de öfrige från landet, at Sön; och at således luften från Frankofiererne på lika sätt med windarne hafwer sin gång från eller

Ende nu efter denna anledning Herrar Söfandernes Deputerades Dagbok påses med upmärksamhet, erfäres deraf, at Sillesfimmarna hela förelidit Fiske, allena med Siöwindar och högt flödande watern blifwit fångade, en enda gång undantagen, som varit den 25 November då Nö. Frost infallit, som den månaden war rart, och hwilket altid har samma werkan på luftens döfwande, som Siöwindarne med högt watten.

Wäl är anfördt än et tillfälle af fångst i Stigs Fiorden, den 12 December med Sydl. och SO. wind, men som ingen ting annat bestyrker, än at Sillen, som med Siöwind ingått genom Elgö och Hake Fiord, med denna wind fökt sig wäg åt Hafwet genom Skobbefund och Stigs Fiorden, som är belägen emellan Mjören, Tjören, Oroust och ön Lyr, hwilket warit den endaste wäg, för henne at åter wlnna diupet dit hon traktadt.

Måste nu Herrar Söfanderne erkänna sit egit Cardinal Document, så kunna de ock icke mer bestrida den sanning, at, innan Sillen kunnat nalkas inre Skärgården, har förut Siöwindar måst inträffa, som med högt watten från Siön upblandat det förskända under landet, fört stanken undan för henne, och efter möjligheten renat den wäg hon tagit til de ställen der hon kunnat fångas; Men, at Sillen förut, så länge landwindarne blåst, ifrån Dagbokens början d. 13 Novemb., och förut behållit sit stånd på diupet i Cattegatt, hwarest Fiskare icke kunnat hinna henne.

Om Silsföfare haft besvär med Sillens framskaffande förut allt ifrån Ischafwet, så är besynnerligt at weta hwad som gior detta stillestånd här i Cattegatt öfwer en hel månad, så at Sillens farhoga kunnat på samma tid affladna för des Fölseslagare.

Männe intet Naturen af saken fast mer biträder den mening, at Sillen af något motbludande från land hindrats uti fortfarandet af sin tillämnade gång, och med de skäl som förr äro anförde måste de på Utsfär och Hafsklipporne anlagde Drankokerierne tåla, at skulden föres in uppå deras hushållning med Grums och Utskråde.

Til närmare llus i denna omständighet, har man gjort et sammans drag af de i nämde Dagbok observerade Windar, som här sub Lit. A fogas.

En omständighet som hörer härtil, men mindre i almänhet är känd, måste nämnas, at så länge Sillen behåller den medbragte Kraft af fetma, är hon mycket rörlig och i tilstånd at dirigera sin gång från et till annat ställe, ja ock så, at hon med besvär kan fångas. Ej sällan händer at Notar warda i den tiden förgäfves lastade, då deremot, sedan kölden

illtagger och årstiden framslider, blifwer hon mindre yr, ja så dustwen, at ofta Not och Nåt, icke så rum siunka, för den sammanpackade stimmien, och den tiden föres hon af Storm, Ström och Tid, in uppå sielfwa landet.

En af Magistratens Ledamöter, har sielf erfart den sällsamma händelse at wid sådant tillfälle, Sillen med den wäldsamhet blifwit mot land wråkt, at ock några Sillar blifwit, med en brottslös lefwande inkastade uti en seglande Båt.

Detta wisar och bewisar rätta orsaken, hwarföre Sillen, med det föreleden Höst, nästan ständigt rådande höga Watten och Störwindar, blifwit förd så under land, at hon ock wid Frankokerierne underfundom kunnat fångas, serdeles när härtil lägges, at hon först så sent inkommit i Skären, at hennes rörliga och yra egenskap til det måsta förlorat sig. Man må ock icke obemåldt lemna, at ock mycket härtil bidragit den berömliga ånåstalt mot misshand bruk af Trångrumset, och den nitiska noggrannhet, wid uppgiften, som alltid hedrar Herr Lots, Capitainen *Hansson*, är hwilken wården om Författningarnes handhafwande anförtrodd warit.

Swad gäller, om hwar fått handla efter godtycke, at Sillen icke fångats på så många ställen, som nu omwilttnadt är.

Om nu allt detta får tillägg af den märkliga omständighet, at af så många, ja hundra detals Fransuaderie-Ålgare, som idka denna handtering, allena 17 stycken klagat, då de andre med undergiftsvenhet för Författningen mot Grumsets utsläppande i Eldn, låtit sin öfwerstyggelse wara werkande, ja ock så, at en del redan flyttat sine Werk; och åfwen deraf, at 1774 års Reglemente för Nordsid-Fiskerierne, Konungens Befalningshafwandes skrifwelse och Remonstracion til Hans Maj: den 31 Julii 1779, Kongl. Maj:ts Rescript af den 21 October samma år, Höglof. Kongl. Commerce-Collegii Betänkande i slutet af 1782, alle anse Grumsets utkastande för skadeligt, och hwilke alle Författningar icke, utan brott, kunna sägas wara på höft upgjorde, då gode och gällande skäl dem beledsaga: Likå som ock, at wår Granne enligt Bilagan Lit. B. förwäntar sig tillökning i sin gamla, men en tid förminskade Sillefångst af wår owarsamma hushållning, så blifwer motsatsen swår at bibehålla.

Allt Strandfisket, som emellan Sillefiske tiderna är den rätta Nådrlings tillgången för Lotsar och Strandfiskare, och som dageligen får kassa underhåll i denna folkrika Skärgård för flere tusende menniskor, skadas

Skadas af Trångumset, det bewisar hwad för anfördt är; Ty då gräsbottn skadas, och de Insecker, efter hwilke Strandfiken söker, förjagas, så, och då orsaken för Fiskens gång uphör, uphör och Fisker, utom det, at då den naturliga födan brister, och den förskäm-
da tillgripes, får Fisker både smak och luft, som gör honom till mennis-
ko för a otienlig.

Detta allt bestrider dock intet den wisshet, at Frankokerierne äro för Riket och Fisker nyttige, och at med dem många menniskor uppe-
hållas, hwadan det och är högst nödigt, at om bewarande af denna så
gagnelliga Näring hafwa all wård, så at den i alle stycker underlättas,
som med bestånd af det hela äro möjligge; men männe med detta för-
utfatt, det wore at befara Näringens undergång om god ordning bis
behålles.

Här är icke fråga om at uphäfwa rörelsen, utan allena at flytta
de skadelige Werken till sådana ställen, der de med en dubbel nytta för-
tiena, at anses för Klenoder. Här kunna icke transporter åstadkomma
någon betydlig kostnad, sedan intet Frankokeri finnes, som har en fier-
dedels mil till landet.

Utom des torde flyttnings kostnaden wara obetydlig at anse, när
winsten af 205150 Fat Tran, redan mång dubbelt betalt Werken,
och hwilken om den allena räknas till $\frac{1}{2}$ Dal. Ropp:mt på kinnan,
gör intet mindre än 6154500 Dal. Ropp:mt.

Det måste stå fast, at så länge winsten är synbar wid Transfuds-
ningen, saknas ej de, som sig dermed sysselsätta, då deremot, om den
uphör, ingen ting låter beweka till denna handtering mer än andra.

Man kan dock ej medgifska, at Frankokerierne ölat saltningen,
då det är en känd sak, at efter Höglofl. Kongl. Commerce-Collegii
Tabell, uppgifwen till Rikens Ständer 1769, Sillsaltningen för 1768
gått till 380000 Tunnor, hwarunder husbehofs saltningen icke warit
begripen; men när har, sedan Frankokningen, detta saltnings quantum
hunnits?

Om och för et ögnableck skulle medgifsas, at alle raisonnemens
både mot och med wore owisshet underkastade, så torde likwäl en så
Rikswårdande angelägenhet fordra, at den meningen mot Trångum-
set antoges heldre, än den som talar för des ofskuld; emedan om, i förs-
ra fallet, man sig mistagit, någre så allena sinne widkännas lidande,
det

Lit. A.

Sammandrag, som wisar Windarne, under senaste
Sillefiske, efter Herrar Transstudares Deputerades
hållne Dagbok.

1783. November.

Ingen
Sill.	{	den 13 — S. O. — — — den 14 S. O.
		— 15 — S. O. à O. S. O. — 16 N. O.
		— 17 — S. O. — — — — 18 W. — med storm och flö-
dande watten.
		— 19 — O. S. O. — Sill fångad wid Metfund.
		— 20 — O. N. O. — ingen Sill.
		— 21 — O. } med frost, Sill fångad på flere ställen, men
} serdeles i Marstrand.
Ingen
Sill.	{	— 22 — S. O.
		— 23 — N. à N. W.
		— 24 — O. N. O.
		— 25 — O. N. O. — ingen Sill.
		— 26 — N. W. W. och W. til S. med högt watten,
Sill fångad.
		— 27 — W. N. W. med hög flö.
		— 28 — W. til N. med dito.
		— 29 — W. til S. med dito, Sill fångad.
		— 30 — W. til S. —

December.

- den 1 — W. til N.
— 2 — S. — — — Sill fångad.
— 3 — S. S. W.
— 4 — S. — Battnet 11 tum öfver förra dagens högd,
Sill fångad i myckenhet.

9

Ingen

Ingen Sill.	}	den 5	— S. S. O. —	ingen Sill.
		— 6 —	dito —	dito.
		— 7 —	dito —	dito.
		— 8 —	dito —	dito.
Ingen Sill.	}	— 9 —	S. och S. W. med snö.	
		— 10 —	Stilt. —	
Ingen Sill.	}	— 11 —	dito. —	
		— 12 —	S. S. till O. —	Sill fångad i Stigs Fiorden.
		— 13 —	W. till S. med svår Dyrning	} Sjögången har här varit hinderlig.
		— 14 —	W. till S. à W. S. W.	
		— 15 —	Stilt och N. W.	Sill fångad i myckenhet.
		— 16 —	W. à W. N. W.	med stark bläst och föddande watten.
		— 17 —	N. —	
		— 18 —	S. W. à N.	Sill fångad.
		— 19 —	S. W. —	med bläst och köld.
		— 20 —	W. à N. W. —	med hård bläst och snö.
		— 21 —	N. —	med frost.
		— 22 —	N. O. —	med bläst och köld, Sill fångad.
— 23 —	O. —	med stark köld.		
— 24 —	O. —	med dito.		

Utdrag af Götheborgs Hwad Nytt? Hwad Nytt? för
den 26 Nov. 1782. N:o 183 och 184.

Til Utgifswarinnan.

Flera gånger har jag i almänna papperen haft tillfälle se olika tankar om werkan af Silleråks och Frangrums störtande i sion, och jag har å alla sidor trodt mig finna något, som smakat, antingen af egen fördels förswar, misundsamhet öfwer nåstans förmon, eller begär, at synas genom Klander å Författningar, och hwilket gjort mig kall wid underfölning om den enas Patriotiska nit fram för den andre, alt tills början af förlebet är.

De försökt jag gjort, och de observationer, som almånna tillfälliga heter gifwit mig anledning til, önsfåde jag, så genom Edert Dagblad kunnoge til Almånhetens närmare pröfning, på det, om de till et godt ändamål tiena kunna; man deraf må hemta det nyttiga.

At Sillen, efter Skaparens wisa och underliga wård om menniskans uppehälle, måste hafwa en medfödd orsak, som förer henne under Landet, kan icke bestridas, och det måste stå fast, at då den uphörer, söker hon en annan Tract, der en sådan henne anbludes utan hinder, och hon blifwer efter de exempel, förra tiders erfarenhet wissar, på denna grund allena periodique.

Jag har redan förut; men i sannerhet förledit är och denne Sommar i alla Hamnar, och serdeles der inga Transuderier warit anlagde märkt en otrolig myckenhet Sillungar, och deraf trodt mig böra städa den öfvertygelsen, at Sillen söker land för at sätta sit yngel.

Detta har gifwit mig anledning at utröna hwad werkan Sillegrumms kunnat hafwa på Fisk i almånhet, och til den ändan har jag på et ställe der Sillegrumms, från et Frankokeris wål anlagde fördämning af wål utseende stenmurar, utstutit, utstält en Ruffja, eller så kallad Kuska, hwaruti jag inneskängt 2:ne sorter Flundrar, 2:ne Torskar, en Gleskusa samt en Ulke; då desse andre dagen besöktes woro Torskar na döde, och efter 28 timars tid hade Flundrerna haft samma öde, dock med det tillägg, at Skrubbs Flundran blifwit hwitgrå å ryggen; men de 2:ne andre Fiskar wisade icke något teken at de blifwit angrepsne. Härifrån slutade jag, at då det utsmugna Grumset haft sådan werkan på lefwande Fisk, så måtte det nödwändigt mörda det frö, som af Sillen å sådan botten sättes. Detta är således redan en förlust; men tycks ej kunna werka på det öfriga lefwande slägte af detta Fiskeflag, och hwarföre jag warit angelågen gifwa akt på tillfälliga beten derwid.

En wärdig Medborgare, som wid Lamholmen på Elgö Fiorden har Frankokeri, Herr L. Kähre i Gótheborg, gaf mig anledning härtil. Den Patriotiska wård han hade derom, at från des Werk, intet Grumms fick utlöpa, utan med flera Dragare genast blef uphört och nedgrawit på Landet, gaf mig tillfälle med glädje se, det 8 Notar på en gång i fört, är, drog Sillen wid och omkring des Bryggor, då deremot wid Kråkeró, Rón- och Stensholmarna samt Klådesholmarna, hwarest

Tranqueumset bewilligen wisat sig, mer än till en fjerdedelens mil flytande i sjön, ingen Sillen kändes på mot en mils afstand, då hon likväl derutom, och hwarest Fiskare med deras Noter ej kunde räcka henne, stod till en obestrefwelig myckenhet.

Hopp om winst har för detta år ökat Trankekerierna, och det har emot wanligheten händt, at Sillen blifwit upköpt härtil då ännu priset war 40 à 32 β . Lunnan.

Denne så tidigt började Fokning, har redan wisat det man besårade, at Sillen i södra delen af Skärgården nu håller sig i hafsbänder, der den icke kan fångas; men deremot nord om Gullholmen och kring Lysekühl, hwarest ännu inga Trankekerier förgiftat wattenet för henne, äro alla Wikar upfylde.

Männe detta kan antagas för gällande? Männe den liquida materien, som har lof gå genom stennurs fördämningen ej skadar lika med Grumset; eller männe den ej sprider sig widare kring än den fastare materien? eller männe ej den nu i Höst så tidigt började Trankekeringen genom ångorna, som af den ständigt stående Ostliga vinden spridt sig öfwer alla fiordar, är den endaste orsaken, at Sillen endast håller sig i hafsbandet söder ut?

Huru litet uträtta de hedrande anstalter Länet's alltid wåkande Höfdinge widtagit, om intet tillika wälwilla hos de lydande följer den befallandes bud, och huru swårt är det icke at handhafwa Lagar, der enskilda interessel gör det lönande at bryta. Männe en almån röst intet mer gäller? För min del skulle jag wara glad om en almånhet funne anledning beröma de exempel af Trankekeriers flyttning in på Län; det, som redan äro gifna på Lamholmen och Bruuskår.

Wis derom, at detta hos många andra skulle werka efterföljd, och man finge då tillfälle, när twång å sido sattes, at igenkänna den wältänkande och nyttige Medborgaren, som nu, med wrånga och motstråfwige, är förblandad.

Patriot.

Lit. B.

Lit. B.

Uddrag af Kiøbehavns Kongl. allene privilegerede Adresse-
Contoirs efterretninger för den 4 Februarii 1784, 26 Marg.
N:o 20.

Udtog af et Brev fra Norge.

Med at passere særskilte Havne herstädes, har iblant andre omstån-
digheder, vort udi en deel aar forældene Sildeskifter, været
et Dige med til min Efterspørgsel. Aarsagen at Sildens mængde nu
snart i 30 aar hade forladt disse Strande; troer Landets Indvaar-
nere særdeles at have været, den mindre i agttagelse, end den som udi
forrige tider er bleven anvendt, mod misbrug af Silde-Stieblings og
Trangrumses udfæstende i Søen: hvilken omstændighed de formener sig
dermed at bestyrke, at Silden nu igien er her paa dybet, og i nogle
aar begyndt at vise sig i større mængde; saa vel som at samme, i
stæden for sin sædvanlige gang fra Nord, altid synes, skidnt senere
ligesom at komme tilbage fra Cattegatter: hvilken anledning de troer at
komme fra de udi Svenske Skerne anlagte Frankogerler.

Tiden synes at bestyrke Bisheden heraf: i det mindste er det sik-
kert, at Sildeskifteret i nogle aar haver været mere lønnende end
forhen.

Uddrag af Hamne-Rättens Protocoll, hållit på Salteriet
Brunskår den 19 April 1784.

E. D. Fjerekom Stads-Casseuren och Vice Stads-Fiscalen Herr N.
F. Munck och begärade, det Hamne-Rätten wille tillåta
honom, at såsom utskickad från Wällofste Magistraten i Marstrand,
så såljande Personer edeligen afhöorde, nemligen Herr Kamereraren Jo-
nas Wellbeck, Tunnebindaren Måster Carl Westman, Fiskarne Nils
Olsson Lindahl, Ingemohr Hvitlock, Olof Ingemohrsön och Lars Ras-
musson, samt Lotsarne Hans Rasmusson och Olof Svensson, uti någre
omständigheter rörande Silleskiftet och Frankokningen i denna Skår-
gård, sedan wälberått Magistret tillåten blifwit, at, med sine under-
dånige

dåntige påminnelser, öfwer desse twänne Hufvud-delar, så inkomma, hwarigenom han förmodade sig härstädes aldrabäst all nödig uplysning winna kunde; synnerligen som han wet, at detta Salt, och Frankokerie är bland de största och äldsta som i Skärgården finnes, samt at Yboerne här på stället, ej allenast äro gamle och uti Sillfisket förfarne, utan och tillika noga kännare af Fiskewatnets, Grunders och Hamnars eller Siöbottens beskaffenheter. Detta biföll Hamne-Råsten, och i följe hwaraf tillårs ofwannämde Personer framträdde, at med hand å Det aflägga den wanliga Wittnes-Eden, hwarefter Herr *Munck* begärte det dese Frågor i Protocollet måtte intagas, at af åberopade wittnen serkligt beswaras.

1:o Om Sillgäl men besonnerligen Francäs eller Grums upgrundar Hamnarne och skadar Ankarbotten?

2:o Om Hamn eller Siöbotten wid Frankokerierne af Grumset eller Råset hwitnar, och skadar Gråset eller Fångwärterne?

3:o Om Sillen werkeligen styr eller traktar efter Trangrumset?

4:o Om det är äfwen lika werkeligt, at en fet hinna under Frankoknings tiden, sedån en del Kokerier på watnet warit flytande som illa luktaadt, sedd och känd blifwit.

5:o Om Hummer och annan Fisk, som i Hamnarne wid Francokokerierne, antingen Siudrad eller i Sump förwarad, har kunnat lefwa?

6:o Om Skal, eller annan Fisk som på sådana ställen warit siudrad eller förwarad, sedån den blifwit kokt medfört en elak smak?

7:o Om Sillen någon tid af året, är dels yr eller så kallad gånande, och dels dufwen, och om detta kunde wara orsaken til des gånande wid Frankokerierne?

Til swar på Frågorne, gjorde Herr Kamerer *Wesbeck* sit anförande til Protocollet. Så lydande: År 1763 in Junio då jag först kom hit til Brunskär och antog hufvud-bestyrelsen så härstädes, som på Käringön och Lysekil, samt jag Tranhuset anlagt på Illa Brunskärs sista laad, så at intet hwarcken gäl eller stråde af Sill, efter Frankokningarne kunde komma ned til Hamnen och Slön; men som detta förorsakade en oödelig stank, lät jag år 1765, flytta Frankokeriet neder
til

til Slön i Hamnen, och hade jag den tiden ej minsta begrep om de
 skadeliga följder, som både Hamnen och Fisket härigenom tillskyndades.
 Wid denna min ankomst hit, lastades Fartygen inne wid Maga-
 sinet till $13\frac{1}{2}$ à $13\frac{3}{4}$ Fot, alt som mer eller mindre watten war, utan
 at Fartygen hindrades af Grund wid utgåendet; men åren 1767, 68
 och 1769, förmärktes en betydellig upgrundning af det från Frankofet
 i Hamnen nedflytande Grumset, samt at bottnen så uplöstes häraf, at
 Fartygens Ankare, wid minsta hårdt wäder, ej widare kunde hålla,
 utan gingo med, och derföre nödgades jag låta nedsätta de nu här be-
 fintelliga jernringar uti Bergen rundt omkring Hamnen, at deruti göra
 Fartygens faste. Upgrundningen tilltog ärligen så starkt i Hamnen, at
 år 1774, wid berörde Magazin ej kunde lasta Fartygen diupare än
 högst till 9 Fot, utan måste låta transportera Sill och Fischen med Bå-
 tar och Pråmar til Fartygen, och på samma sätt werkställa lofsningar
 af Salt, Spannemål, Tunne Materialier med mera, och som detta
 war mig både kost- och långsamt, låt jag detta år förfärdiga den nu
 här befintliga 64 alnar Lastbryggan liggande på flere Stenbrokar, wid
 hwars yttre ända at Slön 14 fots diupgående Fartyg nu kan ligga;
 men som jag likwål ärligen märkt, det Frangrumset ansenligen up-
 grundat Hamnen och skulle äfwen göra detta långa utbygge, sedan jag
 år 1780 ej kunde lasta något Fartyg diupare än högst till 10 fot, wid
 denna bryggas ända, så ansågs för nödigt, till förekommande af Ham-
 nens totala ruin at flytta mit af Stockholms sandsten, med mycken
 kostnad, upmurade Frankof åter till Lilla Brunskär, hwarest det nu på
 fasta landet befinnes, af naturen så bewarat utan någon människos
 åtgärd at ej det minsta Grums kan komma uti Slön. Och som in-
 tet slags stunkande ämne från landet kunna nedflyta, och diupsteken wid
 ofwannämde Bryggan sedan 1780, till denna tid, ej i någon märkelig
 linea sig minskat, så har jag funnit det Frangrumsets utsläppande i
 Slön eller Hamnen endast wällat upgrundningen här på stället, hwar-
 före jag ansedt kostnaden til Tranhus-flyttningen på land igen för min
 rena winst, i synnerhet då här tillkommer, at all slags små Fisk til och
 med Råkor åter här i Hamnen inkommit, som aldeles warit borta,
 så länge Frangrumset fick löpa fritt i Hamnen; och de här boende
 Lotsar och Fiskare, nu som före kunna sänka deras tiudrade och eljest
 förwarade Fisk lotter nära intill bryggan, at der föda sig och lefwa,
 som på flere är warit dem betagit, men warit twungne at utom Ham-
 nen

nen för öppna Hafwet, nedsänka deras liudringar och mårdar, hwilka af Stormar och Hafs vågen, oftast från dem tague blifwit.

Utom allt detta är alla här boende Lotsar och Fiskare noggsamt bekant, at före Tranhusets nedfluttande till Slön, både inom och wid Hamnen fångades flere 1000:de Tunnor Sill, och åfwen 1765, då Jacob Erichson från Hunnebostrand en Söndags eftermiddag fick et dragte fring 1500 Tunnor; men så snart Tranfokningen samma år börjades, wex Sillen undan, till de närmaste Klippor och kom ej åter i Hamnen, förr än wid winterens början, och då starka wästlige Stormar lika som wäld kastade Sillen hit, alt ifrån den tiden och till näst ledit är, har intet Sillen gått här in, då wi singo den glädjen, at åter fånga och draga denna wästsignelsen, så godt som nära wid och uti Hamnen, hwarutaf jag för min del slutat, det Trangrumset med föra sådana skadeliga werkningar, både för Hamnar och Sille-Fisker, som öles derigenom, och åfwen är det en almånt länd sak, at förrån de store Tranfoknerne som på Kråkerö, Quillmanholmen, Långön, Rör- och Stensholmarne inom en tid af 5 å 6 år, på en fierdedels och en half mils afstand från hwarannan blifwit anlagde, då fångades nästan den måsta Sillen i hela Bohuslänska Skärgården tåtte inwid och fring dese Holmar och Skår och hwaraf måst alla Gótheborgs Salt- och Tranfoknerier tounerades. Men alt sedan har Fiskarne ej kunnat utlåsta deras Sille-Notar på närmare håll än tre fierdedels och en mils afstand på okände och obehwåme små Skår uti öppna Hafwet, och hwarwid mången blifwit aldeles ruinerade, genom förlorendet af all deras redskap, och då de ibland hunnit så någon stor fångst har hastiga påkommande stormar fligit dem wid all Sillen, och ansenligen skadade redskapen.

Man känner åfwen med wisshet, at så långt det feta från nämnde Tranfoknerier på wattenet fringflyter, har aldrig någon Sill stadnat, förr än antingen håstiga Wästlige windar drifwit detta ämne till landet, eller en strång Eöld borttagit lukten, och har man, synnerligen i förledit år, rönt werkan af den strånga tillsyn wid fördåmningarne, så, at fast sent, man dock fick Sillen på någon tid, at nalkas dese af Trangrums förderfwade strander.

Mårkelligt är åfwen det, at förr än de store Tranfoken anlades, råknade Fiskarne stådse den Östlige winden för bäst, at fånga Sillen, när samma continuerade at blåsa, emedan Sillen då gick till mångd
nära

nåra under landet; men allsedan har förhållandet med fångsten varit contrair, då med Västlige Windar någon betydellig mängd, kunnat fås, eller sedan vinteren och stark köld gjort Sillen liksom spår och stilla stående.

Wid Rörö såsom längst belägit ifrån något Frankof fångas ståde se den mästa och första Sillen, emedan hon derstädes för grumligt watten och stark ström är fredad, och från all skadelig stank fri.

Witnet Tunnebindaren Mästare Carl Westman, som circa 20 års tid bodt härstädes, på alla Frågorne svarade ja: och at så werkelig till alla delar sig förebölt.

Dito Lindahl, som 20 åra gammal Hboe, svarade på en del Frågor lika med Westman; med tillägg, at den Sillen som på Utskär och Klippor, fångas, och antingen för nöd skul eller af wårdslöshet utur Waden släppes, och död på botten liggande blifwer gör större skada, än den wårdslöshet som wid Frankokerierne med Grumsets utkastande i sjön kan förorsakas, helst som den minsta fångst af Sill har på några år varit wid Frankokerierne; men största på ostwannämde Utskär och Klippor. Och på tredje Frågan yttrade: at Sillen werkeligen skor för Drangrummet, så mycket mer som den ej trifwes ut annat än klart watten, samt på 7:de Frågan berättade; det han wäl wet at Sillen wid början är yr eller ganande, och wid slutet af fångsten är dufwen och lika som half död och förmenar han, at den dufna Sillen af wind och wåg indrifwes, och söjakteligen händelse wis wid Rokerierne sångad warder, dock ej till någon mängd.

Dito Hvitlock berättade samma som Lindahl, men tillade det han på flere ställen i Stårgården synnerligen wid Frankoken ledt en set hinna flötande på watten som illa luktade.

Dito Ingemohrsfon yttrade sig på Frågorne lika med Lindahl och Hvitlock.

Frågades Ingemohrsfon huru gammal han war och huru länge han här bodt: Svarade sig wara 60 år gammal och varit boende här öfwer 20 år.

Dito Lars Rasmusfon, på första Frågan berättade han, at under sin tid såsom barnfödd på stället, har ankarbotten på de platsar der Frankokerier äro, ej allenast varit hwit, utan och slipprig och lös, så at ankaren ej rätteligen kunnat fatta, och at ankartågen på 4 a 5 famnars längd från inbändningen varit fulla med Grums och illa stinkande

de ämnen, hvilka onöfveligen ej allenast förorsakat Slårens upplösning i tågen, utan och sätter rötta i dem, hvaraf de på kort tid kunna aldeles förderfwäas. På öfrige frågorne svarade lika med Lindahl, Hvitlock och Ingemohrsfon.

Dito Lotten Hans Rasmusson instämde i swarandet lika med Lars Rasmusson, och i öfrigt lika med de andra afhörde Wittnen; men tillwål tillade at det feta ämnet, som förra åren, på wattenet warit synligt, har i förelidit år sig märkfeligen förminskat, sedan Frangeums förwämningarne så almant förbättrades.

Dito Lotten Olof Svensson yttrade sig på första, fjerde och stette Frågorne lika med Lindahl, Lars Rasmusson och på de öfrige lika med Westman, Hvitlock och Ingemohrsfon.

Sedan nu alle Wittnen hwar för sig afhörde blifwit och afträdte, blefwo de samtelligen inkallade och på ytterligare tillfrågan: Om icke det woro skadeligt för Sällskapet i almånhet, derest Silles, Gåls och Grums obehindradt skulle få löpa i sijn? Swarade de med en mun, at det är och blir högst skadeligt. Hwar efter Herr Munck begärade det Hamns Rättens ledambier jemtval wille, såsom gamle försarne Fiskeidkare, yttra sig uti de delar som Protocollet omformåler, hwilket bisöus, och förenade Hamns Rätten sig i detta yttrande:

Att uti allt hwad de edeligen afhörde Wittnen berättat äro de insämmande.

Slutelligen begärade Herr Munck, at genom Utdrag af Protocollet honom behörig del häraf lemnas måtte, som lofwades. Ur och dag som föreskrifwit står.

På Hamns Rättens wägnar

Mårten Almgren.

H. M. Pettersson.

Såsom tillkallad Notarius.

Utdrag

Utdrag af Protocollet hållit å Rådhuset i Marstrand,
den 19 April 1784.

E. D. Som Kongl. Maj:ts och Rikens Höglofl. Amiralitets och Commerce-Collegier, i anledning af Magistratens den 10 sissl. Februarii genom Herr Öfversten, Commendanten och Riddaren Müller insinuerad ansöknin, lemnat Magistraten del af de Handlingar, Rön och Bewis, som en del Frankoknings och Sillsaltnings Föklare i Götheborg ingifwit, rörande Trangeums och Sill-afsträdets, mer eller mindre werkan på Hamnar och Notwarp; Och samma Handlingar, genom Konungens Befalningshafwande til Herr Öfversten m. m., Müller öfwerfände och Magistraten meddelte, hade Magistraten warit sorgfällig, at deröfwer afgifwa underdånig påminnelse med sanning och erfarenhet öfwerensstämmande.

Och af sådan anledning hade ock Magistraten låtit förefalla Inwånarne härstädes Carl Jönsson och Olof Carlsson, at med Ed styrka följande bewis dem de i detta ämne utgifwit och egenhändigt understrifwit:

Så lydande:

Jag underteknade affsedade Krono-Lots, som öfwer 30 år bodd härstädes, och så wäl under 19 års tjenste tid, som sedermera idkat Fiske både inom och utom Skärs, kan på Ed intyga, at ankar-grunden uti Klädesholms Hamn före Frankokeriernes anläggande warit bland de bästa härömföring, men sedermera genom Trangeums blifwit så upmuddrad, at jag ock bland flere tilfällen, en gång under lotening af et Fleut-Slepp, fördt af Capitaine Söderberg, med Sydlig wind ankrat utanföre Herr Lesles Frankokeri med 2:ne Ankare, men icke fått fäste före än Bramstängerne, När och annat löst blifwit nedstrukt, då jag knappast med Ålterståfwet kunnat klara Landet, då förut på samma ställe, et Fartyg så sungit up för et Ankare, at ock rök syntes i Rylset wid uplöfningen; Äfwen at wid Frankokerier genom Sillegums bottnen sonbart upgrundar med löst mudder eller slamm, som då det röres, til någon del flyter up, och gifwer en förderfwande luft; såsom ock at den Fisk af Torrk, Hwitling, Lybblek eller hwad annan sort, som fångas nära intil Frankokerierne, icke allena gifwer en wedertwår-

dig lukt af det han skuter ifrån sig utan ock, om han längre sig der
uppehåller, har en lika obagelig smak. Marstrand den 14 April
1784.

Carl Jönsson.

Jag undertecknade affedade Krono-Lors, som ifrån min barndom
wistats här på Orten, kan på Ed intyga, at grunden i Klädesholms
Hamn, sedan Frankofierier der blifwit anlagde, blifwit så lös och
muddrig, serdeles in wid Frankofierierne, at et Fartyg swårigen kun-
nat svinga up för Ankare, likasom ock at bottnen der Drangrums wa-
relt utsläppt, synbart upgrundar med lös slamm som när det widröres,
til en del flyter up med olldelig stank, och gör wattenet grumligt den
wägen Ankaret gått; äfwen at Fisk, hwad slag som helst, hwilken
fångas nära intil Drangrums, icke allena gifwer en ond lukt af det
han skuter ifrån sig, utan ock smakar wämjaktig. Marstrand den 14
April 1784.

Oluf Carlsson.

Förenämde affedade Lottar Carl Jönsson och Oluf Carlsson, som
serfikt efter kallelse företrädde, hörde sig nu föreläsas desse Bewis, dem
de hwar för sig, så wäl til underskriften, som innehället erkände, hwar
efter de ock deras sanning och riktighet yttermera med Hand å Bok
Hög Ed bekräftade, så sant dem Gud til Lif och Ståt hjälpa skal.

Afträdde.

I öfslut och som den af Konungens Befälningshafswande förelag-
de tid af Fitta (5) dagar til de communicerade Handlingarnes åter-
sändande, och Magistratens Betänkanders aflemnande icke war tillräcke-
lig, om ändamålet med sorgfällighet sökas skulle; Så sant sig Magi-
straten föranlåten, at med Morgondags Posten efter befalning de med-
delte Handlingarne, til Herr Siversten, Commendanten och Riddaren
Müller aflemna och sig förbehålla, at sit yttrande, så fort ske kan, dire-
kte så insända. Ut supra

In fidem

Su. Darin.

Utdrag

Utdrag af Protocollet, hållit å Marstrand's Rådhus,
Den 21 April 1784.

S. D. S. hade Magistraten å sätet och med den anledning, som Protocollet för siffl. Rättegångs dag omsformaler, låtit förekalla afskedade Krono-Lotsen Bengt Krok och Lotsen Christian Bengtsson, at höras öfwer och med Ed styrka nedanskrefne deras utgifne Bewis, rörande hwad werkan på Hamnar och Notwarp Sillaffräde och Trangrums sunnits medföra? Och hwilka Bewis Magistraten wid sine påminnelser i detta ämne gagna wil.

Sedan alltså förenämde Lotsar Bengt Krok och Christian Bengtsson förekommit, blefwo för dem upwisste och upläste följande Bewis:

Underreknade Krono-Lots, som ifrån min barndom bodt och wissats härstädes, kan på Ed besanna, at Klädesholms Hamn, före Frankokeriernes anläggande haft en fast och säker ankar-botten, så at man med säkerhet kunnat sätta et Fartyg i trygghet, med et Ankare, men at sedan Frankokerierna tillkommit, har bottnen derstädes, serdeles emot Frankoken blifwit så muddrig, lös och osäker, at ofta twänne Ankare gått med tills de hunnit igenom gottjan, hwilken den wåg Ankaren gått, gjort wattenet grumligt up i dagen, samt luktat wedervärdigt.

Likaledes, at då Herr Bundsen hade sit här i Hamnen på Hedvigsholmen anlagde Frankokeri i gång, flydde Sillen så för Grums wattenet, ehuru Damm war anlagd, at det inra Notkastet icke kunde nyttjas; men sedan Frankoket blifwit aftradt derifrån, har detta Notwarp lika med de yttre blifwit brukbart: Öfwen ock at den Siff, af hwad sort som helst, hwilken fångats wid Trangrums ställen, gifwer en ond lukt af det han fluter ifrån sig, och om han någre dagar uppehållit sig wid sådant ställe, smakar han ock lika wedervärdigt.
Marstrand den 15 April 1784.

Bengt Krok.

Afskedad Lots.

Utaf den erfarenhet, som jag inhämtat dels under den tid jag som Lots, ifrån år 1757, så här i Hamnen som andre nästgränsande, kåndt kånna grunden, dels sedan jag sätet afsked, som Siffare öfweralt har mig des beskaffenhet noga bekant, kan jag med all öfvertygelse och
3 3
wisshet

wisshet intyga, at hwarest Frankofert warit och Grimsset blifwit uti sion utsläppt, har sådant stadnat på botten och i synnerhet dragits ut på Diupet, derutanför, hwarest ej ström eller stormande wäder så kan werka som på grunderne, der stadnat qwar, och förorsakat en långt mer gyttfaktig bottin, än der förut warit; Älswen som jag kan intyga, at sedan Frankof inrättades på Hedvigsholmen, kunde man ej mer få fifka Hwitling och små Torff, hwilken hölt sig på det så kallade Gräset derutanföre, hwarest man förut flere tiog om dagen fiskat; men at sedan detta Frankof för några år sedan blifwit nedtagt, har nu Fiskan på samma ställen börjat wisa sig.

At älswen, då stora Silldrägten sker, och antingen af storm eller annan orsak, Sill blifwer qwar död på stället, Dräget skäms; kan jag så mycket wisare intyga, som då jag med mitt Notsällskap, någon tid efter kastade på samma ställe, der Klöwerö Baden qwarlemnad Sill, och fingo derföre pliska, bekommo wi af den döda Sillen uti wårt gjorda Drägte, hwilket gjorde oss beymrade för affättningen. Marstrand Den 16 April 1784.

Christian Bengtsfon.

Uppå tillfrågan här om, förklarade förenämde Lottar, hwar för sig, at de dese af dem utgifne Bewis til alla delar erkände, och wille, om så påfördras, samlingen til widare styrks dem med listig Ed styrka.

I anledning här af och efter skedde tientlige föreställningar framträdde de och med Hand å Bok Edeltgen bekräftade, at de så sunnit och erfart, som dese af dem utgifne Bewis, ord från ord omsför, måla; Och det så sant dem Gud til Lif och Gläl hielpa skulle.

Til ytterligare upplysning fant och Magistraten nödigt, at dem förreställa följande Frågor:

Om de förnummit hos Sillen något olift förhållande, i affeende på tiden då den fångas, eller om den wid sin första ankomst är lika så fet, frisk, yr eller spak, som wid slutet af Sillesångsten, eller wid tilltagande winter?

Härtill swarades af dem både med nej; utan hafwa de altid sunnit, at Sillen i början eller wid sin ankomst, är fet och stor, yster och swår at nalkas eller fånga; men wid köldens tilltaande och då den aflagt sin Romm, finnes den mager och lifsom samt så spak, at den icke låter skräma sig.

Älswen

Äfwen frågades: Om de förnummit, at Silen plågar lägga sin Romm på kahl boitt, eller på Siöwårter och annat som förekommer?

Hårom och i sammanhang med föregående Fråga, yttrade sig Lofsen Christian Bengtsfon, at Silens wanliga lektid är wid des första ankomst, då den ock alltid är skugg och yr, men då den affatt sin Romm, eller ock blifwit hindrad, at den på tienlig grund affätta, finnes den, såsom sagt är, fruklig och lifsom stel: han hade ock funnit, at Silen förnämligast sätter sin Romm på Fång och Siöwårter, emedan då de med med Nåt, Draggar, eller Ankare och dylikt, som oftast updragit Fång eller Siögrås, har detta efter Silens lektid funnits besatt och lifsom betäckt med Silleromm; hwadan ock på sådane ställen om Wårtiden en myckenhet ung spåd Sill varit måst synbar. Detta intygade äfwen Lofsen Bengt Krok, allena med den skilnad, at han icke så noga kunde försäkra, om den Romm som till ymnighet funnits på Fång och Siögrås, är af Sill eller annan Fisk, men detta intygade likwät den förre med wisshet.

Och gjorde de desse berättelser under den sannings förbindelse, som deras gängne Ed medföra bör. Åstrådde, Ut supra.

In fidem

Sv. Darin.

I anseende til det rygget at en del Frankokerie-Jdkare skola söka tillstånd, at wid sina Kokerier fritt få tappa Sillegrumset efter Frankokeringen i Siön, så finna wi undertecknade Fiskare och Skärgårds-Landt-åboer, så wäl för wårt egne som hela Skärgårdens och Wlkets bästa och föränlatne, at i detta ämnet efter wår insigt och öfwerlygelse härmed upgifs wa våra tankar, nemligen, at wi tro, det skulle för Sillesifket vara skadligt at tillåta den friheten, at få tappa Grumset i siön, i thy i senare åren har det wlsat sig allahanda sådane exempel som gifwer enom full anledning at frukta och tro, det Silen skyr för Grumset, hwilket wi äfwen hafwa förmärkt på all små Fisk; och synes oss fördenksul, i en så wigtig sak, det wore bäst taqa det såkra för det osäkra, at Kokerierne flyttades på land, hwarest Grumset allwabäst til Landbrukets upodling kunde användas, som redan en del af oss så wäl som wåre Gramnar hafwa föröfkt och funnit, at det på Ålter och Ung med stor fördel kan nyttjas, då det rätt och försigtigt brukas,

brukas, hwilket wi under Eds förbindelse intyga. Helle den 24 April
1784.

Carl Fred. Quilberg.
Provinc. Schöffer i Götheborgs
och Bohus Län.

Christian Stiernman. Sv. Åkerström.

Jon Olofsfon
i Gundröd.

Sven Rulfsfon
Sillfiskare.

Lars Nilsson
i Åker, 68 år gl.
Bomärke.

Tore Heljesfon
i Åker.
T.

Anders Hansfon
i Grötås, Sillfiskare.
Bomärke.

Olof Andersfon
i Grötås.
O.

Att förestående Inlands Fräkne Hårab's och Liungs Sofus Åboer hafwa egit-
händigst underskrifwit, betygas

Olof Belfson i Guleröd. Börje Jakopson.

I anseende till den obehageliga följad wi tro et besluts tagande
hwarigenom tillstånd skulle lemnas, at ifrån Frankokerierne i Stön så
astappa Sillgrums skulle verka på Sillfångsten i Bohuslänska Skärs-
gården, hwilken fångst likwäl utgör en wäsentelig del af den wälsig-
nelse den Högste behagat Swea Land tildela, tyckes wåre medborger-
lige Samfund's pligter fördra, at enär Sillgrumsets werkan, då det
kommer i stön til wiskas bepröfwande blifwit upgifwit, äfwen wid han-
den lemna wåra tankar härutinnan i almänhet, så wäl som hwad der-
wid kan hafwa gemenskap, hwilka stödja sig på skal hemtade af län-
gre tids erfarenhet.

Wi tro och äro till fullo öfvertygade, at Sillgrums då det taps
pas i stön är högst förderfwelligt för Sill och annat Fiske inom Skärs,
helt flere tillfällen gifwits, då man tydeligen sedt at Sillen styr för
Grumset, och har annan Fiskefångst blifwit ringa i de Flordar, der
förut innan Frankof derstädes blifwit anlagde warit ymnig, oberäkнад
at den Fisk som der inwid Frankokerierne har före des anläggning haft
sin gång nu synes fly derifrån, wi hafwa funnit, at Grumset är en
den bästa Gudsfel för Åker, Ång och Beteshagar då den rätteligen
derstädes nyttjas; at detta är en dyrbar skatt som rätteligen brukad
skulle i en högst betydande mån, otwifwelaktigt bidrağa till Landets
Ford.

Jordbruks hastiga uphjelplande; at det Grums, som faller af all Sillfokning, som nu i hela Skärgården idkas ej är tillräckligt till alla de Hemmans Ågors upgödande som ligga så wid stranden belägne, at Grums dit kan föras om de ock allesammans lågo belägne på fasta landet, helst denna gödning bör hwart år förnyas och har gifwit den wälsignade frugt, at på en Hemmans del af de så ställen, som hafwa haft tillgång till Grums, der 6 à 7 Kreatur har kunnat födas, nu kan födas inemot dubbelt; at Frankokningen eller Frankoksernes flyttande ifrån Klippor och Skär till stranden, der Grumset kan användas till gödning på Åker, Äng och Beteshagar, skulle snart uti spannemål och foder fördubbla afkomsten af de wid Hafsstränderne belägne Hemman; at wi anse ingen större förmon wid detta och kunna tillfylla än då nämde Frankok flyttes ifrån sådana ställen, der man nu äfwen tyerar, at Grumset gör skada och Landtmannen ej kan winna sitt ändamål; at de på yttre Klippor i Skären belägne Frankok genom deras Grums hindra Sillen at inlöpa inom Skärs, och at det torde sannolikt förorsaka Sillens senare årliga ankomst än tillföre; at Frankok uppehåller mängden af Skärgårdens inwånare; och at de, såsom nyttige, böra bibehållas, så wida de i anseende till deras belägenhet ej äro skadelige eller ödelägga Sillsfisket, samt kunna wara Landet till förmon.

I anledning af detta förklara wi oss i afseende så wäl på enskildt nytta, som Rikets sanna wäl, önska högeligen, at Frankokserne måtte såsom i almänhet nyttige äga bestånd, men at de, hwilka äro belägne i yttre Skärgården wid Sillens inlopp måtte flyttas derifrån, på det man ej måtte befara, at till hela Rikets stora förlust gå miste om det wälsignade Sillsfisket, som då skulle äfwen tyras för någre få illa belägne Frankoks bestånd. At detta är enligt med hwad wi werheligen tänka äro wi färdige at genom liflig Ed bekräfta, försäkras af Hówikenäs den 24 April 1784.

Berndt Reardson	A. Bryngelsson	Nils Olufsson,
i Myggenäs.	i Rörvik.	Strandsittare på Hówikenäs.
Lars Olufsson	Nils Rasmusson	Torkel Olsson
i Klefva.	i Hagval.	i Tångeröd.
Anders Nilsson	Hans Jacobsson	Jöns Eriksson
i Svanvik.	i Hówik.	på Hówikenäs.
Oluf Berntsson	Anders Olsson	Olof Persson
i Tångeröd.	på Hówikenäs.	på Apelröd.
		Oluf Nilsson
		i Svanvik.

At dessa ofwansående Hemmansbrukare och Sillesfiskare på Tiden, hafwa dels egenhändig, dels samtyckt och hållit i pennan underskrifwit ofwansående Skrift, intyggar

Olaus A. Malmgren.

Rasmus Ödberg på Hovikenäs.

Då wi kommit i erfarenhet, at en del af Frankokeriens Fjogare i Götheborg skola anhållit om, at få frött uti sön uttappa det ifrån Frankokerierna efter Frankokning fallande Grums, hwilket icke af dem såsom skadeligt är ansedt, men wi till fullo äro öfvertygade, at det samma icke allenast skadar Sillesfisket och hindrar Silles fria gång, utan äfwen man kan med många skäl styrka den hos oss rotade tanka, at om Grums i synnerhet i yttersta Skären wid Silles inlopp skulle frött utsläppas, man då befarar at aldeles bortjaga och fördrifwa Silles ifrån våra stränder, så är det wäl intet underligt om en owis utgång i denna sak sätter oss i yttersta bekymmer. Wi skulle icke anse oss wara wärdige Medborgare, om wi med den öfvertygelse wi äga, at Silles Grums är skadeligt för Sillesfisket, då det kommer i sön, icke skulle öma war egen och Medbröders wälfrefnad, samt Rikets wäl, som på denna fråga i hög mon ofelbart beror. Wi anse oss således wid detta tilfälle till war egen tilfredsställelse förpliktade at upgifwa följande warre tankar:

Wi tro oss kunna bewisa: At Silles undflyr de ställen der Grums kommer i sön; at Sill fångats på de ställen der efter Frankokets anläggning ingen bekommit; at i wiss Fjord, der Sill ymnigt fångades, den samma twänne serfärlte gånger och på serfärlte är utlupit inom et dygn efter, sedan en Grumsdamm wid et wiss Frankok brutit sönder, och at Silles då på många weckor ej åter sig der infunnit: at all slags Fisk flyr, dock i mer eller mindre mon det watten, som af et illa stinkande Grums blifwit anstuckit; at wid samma tid, som Frankok i större mängd anlades, har Silles sedermera oftid kommit senare, som medbragt många olägenheter wid des handtering och warans affattande; at denna senare Silles ankomst sedan Grumset kommit i sön utmärker den affly Silles hastwer för Grums, och såsom motbiudande ofelbart sluteligen werkar Silles gång till de ställen der wid inloppet intet sådant hinder är; owis blifwer om det då träffar någre andre af Rikets stränder; at Fisk, fångad inwid Frankok blifwer ofsmakelig och wedderwärdig at äta; at Siggräs wisnar och twinar bort, som

som utmärker Grumsets starka werkan i watten; at Grumset är nyttigt til gödning på mosslupen Äng, hwilken dymedelt befordras til yppersta gräswärkt, och äfwen tienar til god gödning på Åkerjorden, då den der rätteligen nyttjas; at det foder, som bärgas ifrån Ängsmark, gödd med Grums ätes af Kreaturen med mångdubbelt begär framsför annat foder; at Kreatur och i synnerhet Hästar gnager intill bara jorden sådan gödd mark; at Kreatur trivas wäl derutaf; at Mjölk och Smör ei tager osmak af sådan föda för Kor; at Köttet wid således framsfödde Kreaturs slagande ei til smak förändras. At om alla Frankof woro belagne på fasta Landet, som nu äro på Klippor och Skär skulle Grumset ei ändå wara tillräckeligt til alla Strandhemmans Ägors gödande dermed, då en äldre erfarenhet bewitnar at den gödning bör ofröjas; at inom et afstånd af högst en hjerdedels mils strand, det et är fallande Grums efter et antal af 42 stycken stora Littlar ei lemnat oss Äboer tillräckeligen wårt behof, utan at wi wisserligen skulle omwäglaget det medgifwit, önskat, at wi kunnat haft mera tillgång ifrån Grumsdammar som haft god lägenhet til afhemtning; at Frankof, då de äro rätteligen anlagde, medelst Grumset tiena til Jordbrukets högsta förkofran, och då de på Klippor anlagde skulle flyttas til fasta landets Hafstrand skulle derigenom wåre Hemmans Ägors bördighet mångfalt förökas; at det i anseende til någø så personers Interesse som på Klippor anlagdt sine Frankof, hela Landet skal förlora det för gödning offattbara Grumset synes swårt; at den luft som på Landet utspredes af Grums genom gödning, ehuru för owana någøt beswärlig och obehagelig, dock intet beswärlig för Landsboer, som derwid blifwit wane, eller at man kunnat märka den minsta ohelsa deraf upkommit i orten, som tydeligen, äminstone bordt werka på dem, som hela tiden dageligen handteradt nämde Grums; at Frankof, som tager all den öfwerflödiga Sill, sedan Salterier fått deras förnödenhet lemnar uppehälle at icke allenast denne, utan et stort antal af flere Provincers invånare, som Sillfångsttiden nyttjas til Frankofning; at Frankof äro nyttige, då wid skallets utseende til deras anläggning, afseende göres på Landets oftridiga förmon, och de tillfällen undanrödjas, som medbringa skadeliga fölgder; at äfwen så wist blifwer tillräckeligt Sill förd til Frankofen sedan de skulle til fasta landet flyttas, som Sill nu förres många mil til Gøtheborg och Uddevalla, och detta blifwe aldrig, då man räknar Sillens wanliga fångstställen längre än ifrån en hjerdedel

dedel til en mild transport; at åfwen så mycken Tran kan kokas efter Frankokeriernes flyttande, som hittills, då litwist hela Frankokningen afstadnar om Sillfångsten uphörer, som efter wår oryggeliga tanka, är en ofelbar följd, om Grumset hädanefter som hittills i sion utsläppes och motar Sillen wid des inkomst, och at de som blifwit ålagde flytta sine anlagde Frankok ej gå miste om sin egendom, den de ju altid få behålla, men allenast nödsakas ingå uti en flyttnings kostnad, som de tyckas med nöje böra utgöra, då deras egne Werk äro grundade på Sillfisket, som nu genom Grumsets uislotande i sion uphöra, och der jemte dese genom den förflutna tids lyckeliga stålning wunnit många gånger utöfwer dese dyrbara Werks kostnad.

Til alt detta får man ännu tillägga följande: Skulle emot wår önskan och förmodan Grumset i sion utsläppt, likafullt icke antes wara för Sillfisket skadeligt, och verka det för och obliida utslag at Grumset i sion får opätalt utgå, men wår tanka i denne delen skulle likafullt wara grundad, och Sillen således ginge ifrån wåra kuster, äro onckeligen följderna: At wårt Rike förlorar den betydande inkomst det nu har af en wålsignad Sillfångst; Wårt Swea Land går miste om en betydande del af Seglotion wid denna Export. Waras försäljande af stadnar, och många Frakter således gå förlorade; Den rörelse, som med Skärgårds-Båtar nu sysslosätter, och foder en ansenlig mängd af Landens Inbyggare uphörer; En mängd af menniskor, som ärligen ifrån andre Rikets Provincier om Höstarne hitkomma, komma då at sakna den sista utwäg de hafwa till förtienst och til lifsbärgandet, då uppehålle i egne Landsorter oftast tryta dem; En mängd af Böckare, som nu äro sysslosatte med Fransats och Sill-Tunnors görande, och icke warit wane wid annat arbete än deras Handtwerk, komma ofelbart at då arbete tryter dem, antingen med hustrur och barn gripa til tiggare-stafwen, eller wäl flytta ur Riket; Landet förlorar den ofskattbara gödning, hwars wårde genom Frankoks mångåriga låge på Klipporne warit okänd, men likwål nu kan göra Bohuslänske Skärgårds-Hemman til de måst frugtbarande; Och sluteligen, blifwer almån fattigdom i Landet, då de gå miste om wårdet af deras Båtar och Sill-Notar m. m. sådant, som utgör den reddbaraste egendom större delen hafwa, samt Frankoks och Salteries-Ägare, de der sine Werk anlagt, enligt strångheten af Författningar gå de miste om de derpå gjor-

de kostnader; samt då Bohuslänska Jordbrukaren hafwer et knapt utrymme blifwer nöd och elände des lott om denna förtienst skulle gå för lorad. Endå nu följderna äro ofelbart sådana om Grums är skadligt, då det samma skulle i sön få störas, och således hela detta Lands wäl härpå grundar sig, samt Rikets betydliga förmon härpå äfwen beror, så tyckes et misstag uti begreppet om Sillgrums werkan på Sillsfisket kunna göra en obotelig och högst betydande skada för Riket och Medborgare, då deremot en anstalts widtagande om någon kostnad på några Frankos flottande, som endast är känning för några få personer, är den enda olägenhet, som kan besaras, då de Författningar, som på högst giltige skäl och efter mångårigt bepröfwande blifwit widtagne om Sillgrumfisks bibehållande inom Dammar, samt Deputerades förledne Sommar tagne beslut skulle til des werkan blifwa förnyade och stadfäst. Af längre tids erfarenhet äro wi öfwerlygde om sannfärdigheten af desse uppgifter, hwilka, så wäl, som at det är wår upriktiga mening wi här framfördt, äro wi med största seimodighet färdige at med liflig Ed bekräfta: Wi förklare äfwen härmedelt at wi, såsom trogne undersätare af ren kärlek til Fäderneslandets wälgång, Egen och Grannars wäl, trefnad, ingen ting högre önska, än, at denna sak med yttersta upmärksamhet måtte handteras, och i den händelse at någon betänklighet skulle ändå sig yppa, för at taga det beslut, at de Frankos som förledne Sommar Herrar Deputerade funnit wara belagne til försång för Sillsfisket och Hamnar flyttas til andra ställen, så är äfwen i sådant fall wår hertinnerliga och trogna önskan, at innan så hårdt öde måtte öföfwergå en undersökning måtte i Orten ske, hwarest alla som kunna gifwa uplysningar i Saken efter sedd kallelse äga tillfälle at andraga hwad de i detta ämne erfart, och blifwe wi då efter en sådan granskning nog öfwerlygde om et godt slut, samt äga derjemte et godt hopp, at hela detta Landets wäl icke på en gång måtte förfyllas, som skulle efter wår tanke inträffa, då någon liten besparing uti utgiften för några få Frankokeri ägare til deras Frankokeries flottande skulle kunna öfwenlyra hela Sillsångstens waraktighet i längden. Lille Hammar den 26 April 1784.

Jacob Nilsson i Lill-Hammar,
60 år gammal.
Domärke.

Anders Andersson i Näs.
Domärke.

- Anders Thorbiörnson i Hog,
65 år gammal.
Bomärke.
- Anders Börjesson i Näs.
Bomärke.
- Isvar Ohlsson på Siöbacken.
Bomärke.
- Bengt Helieson i Korfsgården.
Bomärke.
- Lars Håcansson.
Bomärke.
- Marcus Olluffson.
Bomärke.
- Oluf Olluffson.
Bomärke.
- Peter Oluffson i Wedesfjerde.
Bomärke.
- Anders Rasmusson i Gamleberg.
Bomärke.
- Helje Bengtsson i Starckjär.
Bomärke.
- Sven Andersson i Steninge.
Bomärke.
- Olof Andersson i Åker.
Bomärke.
- Pehr Mårtensson i Steninge.
Bomärke.
- Jöns Jacobsen i Lillhamar.
Bomärke.
- Bengt Olsson i Tegen.
Bomärke.
- Oluf Hindrichson i Byn.
Bomärke.
- Tolle Oluffson i Gröteré Lyckan.
Nils Bengtsson.
- Oluf Andersson i Röd.
Bomärke.
- Ammund Jödersson i Röd.
Bomärke.
- Sven Gulberg i Wedesfjerde.
Bomärke.
- Oluf Andersson i Gamleberg,
72 år gammal.
Bomärke.
- Jerpp Hansson.
Bomärke.
- Olof Andersson i Steninge.
Bomärke.
- Lars Torbiörnsson i Steninge.
Bomärke.
- Anders Bengtsson i Kopa.
Bomärke.
- Jöns Berndtson i Grinnerås.
Bomärke.
- At alla desse förestående Odsmåhls Sofne-Boer genomsedt denne Skrift, den
samma för egen erkändt, antingen egenhändigst underskrifwit, eller i brist af fun-
skap at skrifwa sina Namn, det samma med deras fria wilja låtit underskattas,
samt alla egenhändigst sine Bomärken underskrifwit besanna såsom Wittne.
- Sven Jansson.
Bokhållare.
- Matthias Blom.
Betsent.

Till Kongl. Majests och Rikets Söglof. Amiralitets- och
Commerce-Collegier.

För Höggunnstigt erhållen del af den upgift, som en del Handlande och Frankoferie-Älgare i Götheborg sökt bringa i bewis, det Tran-grums och Sill-Afstråde til ingen del kan wara skadelligt för Hamnar och Notwarp, utan tvärt om för Sill-fisket ganska fördelaktigt, och bidragande til des bibehållande, får jag härmed afslägga ödmjuk tack-sägelse.

Äf detta twesaldta ämne, får jag allena yttra mig öfwer den far-håga jag troe mig åga, at Sill-Afstråde i Hamnar och Farwattn kan hafwa en skadellig påfölgd genom upgrundande, hest det tilbör mig wara gransfönt om Marstrands Hamn, på hvars bewarande Carlstens Fästnings ändamål til Landets försvar, hufwudsakeligen beror.

År 1776, har Hans Kongl. Majst, i nåder för godt funnit, at låta uprätta Peilings-Charta öfwer Marstrands Hamn. Til detta grans-laga arbete har Lieutenanten wid Kongl. Fortification Herr E. Morens-son blifwit utsedd, och hwilken på den til Herr Generalen Arbin upsända Original Chartan efter des egen försäkran til mig och i jemlikhet med det i des händer ännu warande Concept anmärkt, at emellan Borgmästarens Hus, och inemot Friedrichsborg af de då wid Hamnen warande Sillfalterier, bottnen, gent emot de samma medelst Sillerät, som blifwit utkastadt, blifwit så förderfwad, at intet lätt Änkare kunde taga fäste, utan allena de swårare Skeppens som med sin större tyngd förnådde genomtränga Sillegrumset, och hinna den fastare bottnen.

Utom denna Anmärkning, är äfwen på denna Charta tillänna gifwit, at förmedelst watnets ständiga stigande och fallande, Watnshorizonten sig lika beständigt förändrar, hwarföre upgiften af dlupet på Sex tum när icke funnat med säkerhet utsättas.

Efter denna Peilings Charta, har jag trodt mig kunna försöka om någon förändring kunde förmärkas på detta mellanrum af 8 år; men ehuru sådant med all noggränhet är verkställt, har jag dock icke med någon wisshet funnit förändring af Hamnens diup, och wore det äfwen fattigt, om på så kort tid annerkunda befunnits, då 6 tum blifwa otillräckliga at taga et wist slut.

At,

At, i allmänhet tagit, Trångrums och Sillesfråde är skadeligt, då det utkastas i Hamnar och Farledar, det öfverensstämmer med menniskliga förnuftet, ty så wida Trångrumssets specifika tyngd öfverträffar waterns, så måste det gå till botten och förorsaka upgrundning, och hwarom Söskandernes egnes samfände Attester besanna, som, bland annat, omnämna at Påsk och Midsommar upflyra större och mindre kator å de ställen der Sillegrooms blifwit utsläppt, och hwilket nogsam utmärker en ansenlig samling på botten, som medelst denna årstidens wärma blifwit satt i fermentation eller gäsning, då de oslaktige partielarne skilja sig ifrån den öfriga massan, och såsom lättare än watern, sedan de från de tyngre delar blifwit friade, upflyra.

Deze Attester omödra och den ärliga upgrundning, som förmärkes genom waterns minskning, samt strändernes uphöjning.

Waterns förminskning kan anses såsom et fel-tag, då deremot strändernes uphöjning har sin naturliga orsak som allom bekant är, och behöfs här icke omförmodas: men om upgrundning förspörjes, i negden af Frankokertier, kan man och skäligen besara, at sådant af dem förorsakas.

Åf Herr Adjunkten Afzeli Bref pag. 84, 85. synes, det han sätter i fråga om Trångrums funker i watern, och om någon del deraf kan fåsta sig på botten. Det förre läser ej behöfwa bewis, och det senare bestyrkes af de upflytande kator sommar tiden.

I första frågan tror Herr Adjunkten at endast benen gå till botten, och i den andra förmenes at medelst hastig förruttelse hela Grumsfamiljen skulle til fyllning bidra föga mer än intet. Åf detta utlåtande slutar jag, at Herr Adjunkten icke warit undermåttad om den ansenliga mängd Grums, som ärligen kunde utkastas i Hamnar och Farleder från Frankokertier.

Enligt uppgift af Söskanderne besants här i Skärgården 1092 Kettlar til Frankokning, af hwilka förledit är 454 blifwit til styrtning dömda, (hwilke dock sedermera äro lösgifne til kokning tills widare) hwilka Kettlar hade kunnat tillverka 11000 Fat Tran, hwaraf är at sluta, det hwarje Kettel kan tillverka 24 Fat Tran under Fiske-tiden, och således 1092 Kettlar 26458 Fat.

Åf Frankokertier-Ödkare samt deras Betiening har jag sökt så uppgift, huru mycket öfverblifwit Trångrums af et Fat Tran kunde i wigt ellimeras til. Häraf har uppgiften warit skiljaktig, den högsta til 3 skeps pund

pund och den lägsta til 1 skeppund, och då et medium häraf tages, kan man med säkerhet fastställa Resultaten til 2 skeppund, serdeles då man wet, at til hwarje Fat Tran åtgår 14 til 18 Tunnor färsk Sill. Häraf finnes, at 26458 Fat Tran gifwer 52916 skeppund Grums, som ärligen skulle utgå i Hamnarne, utan at räkna Sill-affräde från Salterierne.

Herr Adjuncten förmenar åfwen, ofelbart efter undfängen uppgift, det alt Sillegrums och ben af salta watten på et års tid blifwer förwandladt til jord. En synligt contrarium häraf, finnes på den här i Hamnen warande Hedwigs Holmen, hwarest et Frankokeri Herr Bundesen tillhörigt, men för några år tillbaka raseradt, lemnat Grums och Sill-affräde, och hwaraf Sillebenen ännu igenfinnes, men de öfrige Grumsdelarne äro genom wattungdrag utfölgde i Hamnen, medelst Dammens oräbet, som i jemlikhet med alla andra Dammar af sprängd Gråsten under Watten-Horizonten ej kunnat hindra, det ju de wefare particularne af Grumset måst utgå.

Hwad angående eskimation förenämnde Adjunct gör öfwer Sillegrumsets förwandlande til Åska, så lærer den jemförelse wis til begreppet om Grumsets werkan på Sibbotten, ingen ting uplysa, serdeles då man wet at den reduction som sker i en Degel, tillkapar et werkeligt Caput Mortuum som icke finnes någon annorstädes.

Daktadt detta som nogsamnt wisar, at af denna operation ingen jemförelse hemtas kan, wll man dock tilse, om intet åfwen med detta sätt en ansenlig fyllning kunde ske, och då Herr Adjunctens uppgift, at af et skälp. blifwer $\frac{7}{8}$ lod Åska, tages til fundament, så qwarblifwer dock ärligen i Hamnarne af 52916 skeppund Grums, då den blifwit til Åska förwandlad, ej mindre än 1447 skeppund fyllning; men hwad tid Sillegrumset behöfwer ligga på sibbotten, innan det kan blifwa et Caput Mortuum, derom wll jag icke yttra mig.

Ehuru man altså wänder och förwandlar Sillegrumset, så synes ändå at det fyller. Nog hafwa Eskanderne pag. 7. och 8. sökt öfwertala til den mening, at detta feta ämne genom Ström och Flod föres ut i Hafwet, men pag. 91 påstå de, at det samma är det agn som nu inlofkar Sillen til våra strander, sedan Hwalffiskarne som förr jagade den hit, nu mera saknas; men alt är emot naturen af saken och inbördes emot sig sielf stridande.

Om jag i fortfarandet af detta yttrande skulle något öfverstrida den gräns, som mig tillkommer, i allt taga, hoppas jag, at sådant mig icke til last räknas. Jag är Militaire, och min Nådigste Konungs tjenst samt Landets förmon, äro endaste delssfiädrarne för mit omdöme.

I Söktandernes uppsåt finnes, at af 328 Frankokerler 120 blifwit förledit är utdömd, hvilke alla hade Konungens Befalningshafwandes tillåtelse för sine anläggande.

Det följer ju här af, då dese på eget äfventyr icke handlat, at den ädömda flyttning faller swär, alltid med kostnader förknippad, den kanske flere känna i den mån at flyttningen skadar deras förmåga; Och för denna orsak hemskälles, om intet, då ändamålet winnes med fullt gode Dammar, deras Werk kunna stå qwar.

De nu brukelige Dammar af så kallad Kallmur, med sprängd Gråsten under Watten-Horizonten äro oisienlige, emedan wattenets rörelse med jemt stigande och fallande, som förorsakar en continuerlig flou och reflex, alltid agerar obehindradt igenom dese Dammar, och utsköljer mer och mindre Grums, då deremot, efter min tanka dese Dammar borde wara antingen ordenteligen murade eller tätt timrade öfwer Watten-Horizonten, och at derutur Affallet hwarje år borde bortföras efter slutad lökning.

Denna kostnad är icke betydelsig, då efter ofswannämde underrättelse et Fat Fran allena gifwer 2 skeppund Grums. Med en hast bortföres med mycken beqwämlighet wintertiden 1 skeppund på lafet, hwar före betalas 1 $\frac{1}{2}$ f., som gör efter Fatet 3 f.; Et sådant Fat Fran har under förledit Sjökrig sålts til några och 60 Dal. S:mt, men nu til några och 50 Dal. dito mynt.

Detta afflag i priset hafwa Frankokerl-Jdkare ansedt, såsom å en annan Handels-wara, som stiger och faller, och at, waktadt 10 Dal. Idare wärde, Fransudningen ändå är lönande; Kan då 3 f. omkostnad göra en så stor object, at til undwskande af denna depence man bordt bortkasta 2000 Riksdal. för at göra upräkter, af hwilket, efter min tanka ingen ting är at sluta.

Då man är försäkrad at Frangrumset är en ganska fördelaktig gödsel för Åkerbruket, hwilket öfwerensstämmar med Attesten och bifogade beskrifning N:o 17., men aldrig nyttigt för Hamnar; hwilken wis Regent låter då förleda sig, at på wakkande grunder lemna sine Hamnars öden på slump och lyckans barmhertighet; Eror man det kunna hända En GUSTAF.

Inom Marstrands Hamn befinner sig tvåanne Frankokerier, utan at nämna om et betydligare wid Quillmans Holmen rätt wid Inloppet af Albrechts Sund.

At desse kunde wäl Hamnen icke hafwa något at befara, om sådane Dammar anlades, som ofwan anfördt är; Men Marstrands Stad måste widkännas en wedervärdig lukt under koknings-tiden. En Stad til hwilken man wil locka fremmande, gifwer lten ohäga at bebo, då der herrskar en elak lukt, och om desse icke kunna flyttas, torde dem icke tillåtas flere Kottlar än nu befinnes, och icke tillstånd gifwas til andre.

Wid slutet af Sökländernes upgift äro flere nyttige Anmärkingar, och har jag i synnerhet funnit följande förtiena den största upmärksamhet.

Pag. 106 omnämnes, det Holländarne år 1720, förbudt sine Fiskare at insalta Sill fångad söder om Skottland, såsom lten och mager.

Pag. 108 anföres 1666 års Placat och Reglemente wid Sillsifket, gifwit Stockholm den 3 October. Häruti stadgas i §. 1. at Sillen allenast uti wise Hamnar skulle föras i land, och under uppsigt insaltas.

Desse Anmärkingar hafwa upväckt hos mig min länge stadgade tanka, då jag sedt huru härmed förfares, at den feta Sillen, eller den första fångsten til större delen användes til Tran, och den senare som är mager, insaltas, och sådant för den orsak, at hon i början bättre lönar wid kokning, waftadt et högre pris, då deremot Sillsalterierne, om intet i speculation at wara bland de förste, och at framkomma til affättningsställen innan farwatnen tilfrösa, ej hafva så mycket, utan afbida et bättre pris, emedan en Tunna saltad Sill, i början eller slutet, räknas lika, och säljes lika, men waran är intet den samma.

Utländaren som således får en elak wara wräker henne, och söker kunna umbära den.

Måne det inter skulle wara fördelaktigt för Riket, om inter mer än wise Städer hade tillstånd at utskippa Sill, och at en tilförordnad tillson wore ansvarig för warans godhet, det hon wore förswarligen ansad, och at det behörige quantum Salt wore använt, samt hwarje Tunna märkt med besigtningens märke samt Sillsalteriets, då man kunde wara försäkrad, det Utländarne altid finge en god wara bleswo hon begärlig och affättningen större; waran tryter inter, men affättningen, som aldrig kan winnas än genom des godhet.

Med djupaste wördnad framhårdar

Eders Excellences

och

Höglofl. Kongl. Collegiernes

Carlsten den 18 Maji 1784.

ödmjukaste tienare

J. Müller.

Kort Beskrifning om Sillgrums nytta, kraft och werkan.

Detta så kallade Sillgrum, är öfwerlesworne uti de Kottlar som kokas Tran uti, antingen af sielfwa Sillen eller ock af gålet som efter skedd ränkning wid Salteriet deruti finnes sedan Tranen är affummad, denna massa sammanblandad genom ständigt omrörande med watten, astappas utur Kottlarne wid hwarje ny omkokning och kallas Sillgrum, som nu efter författningarne i Dammar uttappas och qwar hålles.

År 1771 & 72, hade en studerande Person benämnd Nils Gillblad, som då war Informator hos Kammarherren Virgin här på Holma erö hållit et halft Hemman kalladt Héen i donation, samma Hemman war illa odladt och bestod af mindre frugtbärande jordmon; han började först med förenämde Sillgrum på Åkrarne, och fant des goda werkan, sedan på måfiga och magra ångar, och rönte lika förmon; fortfarande det deraf, hade den goda werkan, at på 5:te och 6:te året räknades detta halfwa Hemman bland det bästa och måst frugtbärande af alla i hela Sofnen, så at nu mera Åboen skattar årligen til mig 33 tunnor Spannemål, 40 kappar å Tunnan eller runda målet, af Hwete; Råg,

Råg, Stridt, och Slökorn samt Hafre, och derjemte förbunden at Bygga, Wägar, Broar och Diken wid magt hålla, ärligen uptaga et halft Funneland til Åker och likaledes 5 samnar laggild stennurs Gårdegård anlägga samt alla Kronans rättigheter betala med mera, som han med nöje fullbordar; af detta exempel, har Allmogen tid efter annan antagit samma upodlings sätt, och funnit en önskelig werkan, dock har försarenheten wisat, at tiöck gödning deraf duger icke, utan ganska tunt och wäl utspridt så at inga klumpar må deruti finnas, ty samma bränner jorden.

För fyra år sedan lät jag uptaga et Wallstycke af måsig och tufwig mark, och på det jag skulle blifwa sielf försäkrad om des goda, men ej skadeliga werkan, så lät jag göda halwa delen af anlagde Åkrarne derpå med Sillgrums och den andra delen med ordinair Ladugårds gödsel, samt besädde alt med Hafre, skinnaden syntes strax efter upstickandet, Grums Åkrarne woro mörkgröna mot Gökke-Åkrarne, och under fortfarande wärt, skuto de förra fortare med tiockare Halm pipor och ändteligen wid skördetiden befants ej allenast Säden til sin högd wara en god trediedel högre än den andra, utan ock ären längre ja til 6 à 8 korn ömrogare och stridare, samt stielken eller halmen gröfre, dock märkes, at förra sorten tol någon mer mognads tid än den ordinarie, samt lyckeligast enär regn infaller efter gödningen; lika ledes försökte jag på måsiga Ångar, torra backar och högder, samt fann en önskelig werkan å båda ställen, men ganska tunn gödning fördras i synnerhet å senare ställen, samt at regn, men icke swär naare inträffar.

Wäsen och Klung-tufwor försvinner til någon del det första men fullkomligare andra året, och en härlig gräs-wärt fördras på båda ställen, dock tol lika som Säden mera mognad, och är högre, något stridare och mörkare grönt än det ordinarie; denna egna öfwertygelse för-anlät mig at följande året anlägga et Transfuderie in på Ångorna, och brukar jag Grumset derifrån med god förmon, både på Åkrar och Ångar, men i synnerhet på senare ställen, ty Ladugårds gödsel felas mig icke til Åkrarne.

Uti de senaste förflutne trenne år, men i synnerhet i öfwerståndne winter och strånga Wår, är åfwen uttrönt, hwad för stark föda Sillgrums är för Boskaps-kreatur, Får och Swin &c. Uppfinningen war af en händels, som merendels sker af alt.

År 1780 war miswärt så på Åker som Ång här i Solnarne, Kreaturen som wid wårtiden ledo brist på foder i Ladugården sökte Stöstrandern och Sillegrumset i sina Dammar, de äto, mädde wäl och trufdes godt, Åbbon och Ågarne försommade ej tillfället, utan lät Boskapen dageligen sielfmant drifwa dit, och alt slog lyckeligit ut. Ryktet härom Åringspriddes så, at Landtmannen up i Landet försommade icke sölsande året, at genom böeslor söla Stöstränderne och Frankokervle Dammarne, samt förde hem til lager alt hwad de kunde få och medhinna, af detta Sillegrumset; den fattlga som intet hade at föra med, war glad at han, uti en Tunna på en källe, eller i brist af före, fick uti säck bära hem långwäga til sina Kor och Färs räddning.

Fånaden uppe i Landet som owan, wille i början icke på at äta denna då stinkande föda, men genom upblandning af några händer fulla Hafre, kommo de efter få dagar i bruk, så at de ej allenast äto det med Hafren sammanblandade utan ock småningom wrakte den för, ra och äto Grumset, fortsätningen häraf, är nu så almån här på Landet och i synnerhet blifwit i denna sist öfwerständne winter, at dereft icke tilgång warit på Sillegrumset, hade mängen mans Boskap störtadt, helst uti hela Lyse Sökn.

Det är till märkandes, at sedan Kreaturen blifwit wane wid denna föda, så förakta de Halmfoder ja åfwen Hö, om icke det är desto friskare, men dock måste en fullwuxen Öre eller Ko ej hafwa mer än wid på 1 kauna i målet eller 3 om dagen som uptrånas i Påhuset öfwer natten om det är frusit, samt Halm eller Årteris emellan.

Boskapen blifwa häraf frodige, muntre, slätbårige och uti jemn afföring å excrementerne, dricka mer än wanligt. Öarne warda fetta och Korna miölka ymnogt, Smöret efter Miölken något mörkt men Osten deremot bättre än wanligt warit; Fären skiffe och wid godt hull, des ill owanligt wårande och fast sittande, och det är utrönt, at om man wånjer Kalfwar wid denna föda, warda de deraf på kort tid fetta och gödda.

Får Swinen sel tilgång på denna föda behöfwa de ej annor, wåra deraf och trifwas wäl, men måste 3 å 4 månader före des slagtande frånstängas och med Spannemål göddas, ty annars smaktar Flåsket af Tran, men deremot skal det alsingen merkan hafwa på Boskapens kött, utan at det warder godt och mörkt; Hästar som läckre, söla lida stor

stor hunger innan de äta denna föda, men får Hundar och Ratter först smak härpå, så sparas af dem mängen stulen mat. Holma den 8 Maji 1784.

Förefästende Relation har jag befunnit utaf min Swär-Sår Großhandlaren Herr Friedrich Bundsen, som intygas. Markstrand den 18 Maji 1784.

C. J. d'Orchimont.

Til Kongl. Amiralitets och Commerce-Collegierne.

Sedan wi uppå wår hos Kongl. Collegierne anmålte och höggunstig bifallne Ansöknin gen om Kongl. Maj:ts Befalningshafwande i Götheborgs och Bohus Lån nu erhållit communication af de påminnelser, som Commendanten på Carlstens Fästning, Herr Öfwersten och Riddaren Müller, samt Magistraterna i Uddevalla och Marstrand, hwar för sig afgifwit, angående de Handlingar som wi, med Kongl. Maj:ts allernådigste tilstånd, från oss lemnat til ådaga liggande deraf, at Frankofrierne i Bohus Lånka Skärgården, sådana som de hittills varit, skola åfwen hädanefter kunna åga bestånd, utan skada för Silfvet eller Hamnarne, m. m.; så så wi efter gjort förbehåll i all ödmjukhet härmedelst insinna och med wåre anmärkningar derwid, i den ordning samma skrifter til wålbemålte Kongl. Maj:ts Befalningshafwande ankommit och oss meddelte blifwit.

Uti de påminnelser som Wällof. Magistraten i Uddevalla trodt sig kunna förete, rörande wår undersökning i Bohus Lånka Skärgården; hafwa wi wål sökt, men ej kunnat träffa et enda skäl, hwarigenom wåre förswagas.

icke desto mindre wisse wi, uti nedannämde puncter, anmärka den ogrund, hwarmed de af oss, icke utan betydlig kostnad, uptäckte sanningar bestridas:

1:o.

Ottillräckeligheten af de upgifter, hwarpå förra Författningar och i synnerhet 1783 års utmönstring woro grundade, hafwe wi föranledde af Kongl. Maj:ts allernådigaste tilstånd och befalning å daga lagt; så at af de förra upgifter ingen slutfats kan göras, til sakens werkliga förhållande, hwilken wi först uptäckt.

2:o.

At Frankoferi-ålgare, enligt förra Författningar, medelst Grumsdammar Frangrumset instängt, sedan bortfört och nedgräfwt, bewisar icke nödwändigheten af en sådan förrättning, hvars onödighet nu är fullkomligen updagad.

3:o.

Herr J. D. Westerlings Privilegier äro endast anförde såsom prof på de tillätelser, som Landshöfdinge Embetet funnit sig föranlätit at tid efter annan utfärda. Och som alla andra Transkriberer äro försedde med lika lydande Resolutioner; så läres deras laglighet icke kunna bestridas. Liksom uti påminnelserna icke något enda sådant namngifves.

4:o.

Sillens affky för Trangrums är af oss fullkomligen förslagd; så at wi ej finna nödigt, at oss med denna villosats widare uppehålla; men då Magistraten i Uddevalla på det ena stället widgår, at Sillen blifwit fångad nära wid tätta fördämningar, och på et annat ställe påstår, det ingen fördämning varit tät nog till hafswattnets förwarande ifrån Trangrums; så kunne wi ej förbigå, at en så uppenbar motsägelse anmärka.

5:o.

Den farhoga Lotsarna otidigt wäckt, rörande Trangrumsfets skada för Sillfiske och Hamnar, förledde wäl några Sillfiskare at för någon tid deltaga i samma willfarelse; men de hafwa efter hand fått annan öfvertygelse, hwilket bäst kan intagas af deras edeliga wittnesbörder.

6:o.

Wi kunna ej neka, det ju icke Magistratens försigtighet varit stor i det, at den icke med et enda ord angripit våra hufvudsakliga Bewis.

7:o.

Skärgårds Attesterne som nu äro edeligen bestyrkte, woro de endast, som förmåit wäcka des upmärksamhet; men påminnelserna wid dem sonas wara obetydeliga, så at de ä wär sida ingen förläggning förtiena.

C c

7:o.

8:o.

Den nya undersökning, som Magistraten föreslår, önske wi måtte bewilljas, på det afwen den måtte blifwa öfvertygad om det odrägeliga arbete och den kånbara kostnad, som en grundelig undersökning öf förorsakat.

9:o.

Om och Uddevalla Stads Transjuderi, Ägare skulle förmå en sådan undersökning vederbörligen anställa; så läwer Intet annat slut der af kunna dragas, än det wi redeligen anfördt och hwilket icke står at förlägga.

10:o.

Slutellgen bör emot påminnelserne anmärkas, det Cansli, Rådet och Commendeuren af Kongl. Wafa-Orden Frisjerre Clas Allströmer icke med penningar, utan med goda råd och outtröttelig nit för sanningen, biträdt de lidande, hwilket af Handlingarne är så ögonstenligt, at man icke förmodat, det någon upmärksam Läsare, skulle taga misse derom.

Öfwer Magistratens i Marsbrand, hos Tit. insmygde påminnelser wid wår undersökning, torde efterföljande Momenter förtiena rum.

11:o.

Som Ingressen til desse påminnelser icke är begripelig ^{a)}; så wil man genast begifwa sig til Texten, hwaruti iofwas en öfwikelig ersä renhet.

210

a) Der står: Som fleres Interessen här icke kunnat sparas; så tillförer sig Magistraten Edre Excellencers och Höglof. Kongl. Collegiernes Bestydd! Frågas: Hwad för sparning? Hwad för bestydd?

2:0.

Men huru oförskellig den är, wisar sig genast, då (pag. 160.) Tran-
kettlar uppgifvas till 100 Tunners rymd, tvärt emot den Berättelse,
som Kongl. Collegiernas Herrar Deputerade förledit är aflemnadt om
sin besigtning.

3:0.

Vi hafwe redan bewist, at största delen af Trangrumset förtä-
res af Hafsdiur. Låt oss icke des mindre medge, at alt oförtärt blanz-
das med Hafsawatnet, låt oss äfwen antaga den salka uppgiften på
Kettlarnes storlek; så utgör likwäl det angifna Grumset icke $\frac{1}{5}$ dels
billon delar af den myckenhet watten hwarmed det kommer at blandas.

Således kan Marlstrands icke mer än andra dylike Städens orens-
lighet beswåra Fiffen eller upgrunda Hamnar.

Liknelsen af detta Grums i Hafsuet med en droppa Miölk i Ös-
tha Elf, är fördenkful icke olämpelig; ehuru Wällof, Magistraten an-
tingen icke kunnat eller icke wlljat begripa jemförelsen.

4:0.

Hafsbottnens uplösning af Trangrums synes oss vara en så en-
faldig mening, at den icke förtienar widare förläggning än den, som
uti våra Handlingar finnes.

5:0.

Magistratens icke mindre än andra Sällsaktares inkast emot tros-
wärdigheten af de Attester, som wi af Skärgårdsmän, Fiskare och Lots-
far infordrat, hafwe wi nog förutsedt.

Men wi få derwid anmärka, dels, at wi aldrig äberopat oss dem
säsom bewis, hwilka våra Herrar Committerades grundeliga undersök-
ning till öfwerflöd innesattar.

Utän wi hafwa anfört dem till sakens widare uplysning, hwilken
ej kunnat inhemtas af sådant folk, som bor långt ifrån Hafsuet, al-
drig sedt någon Skärgård, eller sig med detta slags Fiske befattat.

Wäre Attester hafwa ock det företräde för dem, som Magistraten
i Marlstrand behogat insmyga, at våra äro wid laglige Domstolar be-

edigaade, hwar emot Attesterna, som Magistraten isfrån pag. 173 till 178. uppgifvit, endast passeradt en Hamne-Rätt, som Lots-Capitainen Herr Hansson uti sin till Kongl. Commerce-Collegium ingifne Berättelse isfrån Göteborg af den 20 Martii Innewarande år, för okunnig och opåttelig anser, i ansende dertill, at icke en gång Ordföranden förstår, at skriva sin namn.

6:o.

Wid den erfarenhet, som pag. 162 Åberopas rörande Hvalfiskarnes föda, har man icke annat at påminna, än at den icke är understödd af någon enda händelse. Man nefar, utan at Åberopa sig något skäl. Deremot har man af en Edvard Tyson *b)* och den ojäfsaktigaste Naturkännare, som werlden sedt, haft tillfälle at lära, det Sillen är Hvalfiskarnes förnämsta föda *c)*.

Hafsvattnets warma wid botten som Ingenstädes är under 10:0 på Swenska Thermometern, kan således äfwen uti sielfwa Jeshafwet wara tillräckelig till Sillerommens utfläckande.

Då de upmärksamaste Naturkännare, ännu icke kunnat se någon Sillunge uti Bohuslänska Stårgården; så har man stor anledning tro, at denna lyckta icke eller händt någon Marstrands bo; hwars Magistrat så i detta, som uti andra mål, warit rikare på gifningar än på bewis.

7:o.

Den som wilstat bestrida våra bewis, med den motsägelse; at Sillen bortskrämes af de i Hafsbundet anlagde Transjuderier, at hon dofnar af köld med mera, synes wäl icke något svar förtiena.

Men wi sware derpå, at enligt våra Herrar Commiterades undersökning, Sillen icke skyr för detta affkråde, utan twärtom uppehåller sig derwid, och deröfwer till största myckenhet fångas.

8:o.

De orsaker som (pag. 165 166.) uppgifwas till förledit års Sillefångst, äro så märkelige at de med Författarens egne ord här måste anföras:

a) Edv. Tyson Phocæna, or the Anatomy of a Porpeps dissected at Gresham's Colledge at London 1681. Öfversatt In Actis Erudit. Lips. 1682 pag. 9.

c) Caroli a Linné Syst. Nat. Tom. I, Holm. 1766. Sid. 106.

"Så länge Sillen behåller den medbragte kraft af setma, är hon mycket rörlig och i tillstånd at dirigera sin gång från et til annat ställe, ja och så, at hon med besvär kan fångas. Sedan kölden tilltager och årstiden framsider blifwer hon mindre yr, ja och så dufwen, at ofta Nor och Nåt icke så rum stunta för den sammanspackade Stimmen, och den tiden föres hon af Storm, Ström och Sid in uppå sielfwa landet. En af Magistratens Ledamöter, (NB. i Marstrand) har sielf erfart den sällsamma händelse, at wid sådant tillfälle, Sillen med den wäldsambhet blifwit mot land wräkt, at och några Sillar blifwit, med en brottslö lefwande inkastade uti en seglande Båt.

"Detta wisar och bewisar rätta orsaken hwarföre Sillen med det förleden Höst nästan ständigt råbdande höga watten och siöwindar, blifwit förd så under land, at hon och wid Frankokerierne understundom kunnat fångas, serdeles när härtil lägges, at hon först så sent förmlit i Skären, at hennes rörliga och yra egenkap til det måsta förlorat sig."

Denna widslöftiga mening slutas med en ample eloge öfwer Lots, Capitainens Herr Hanslons bidragande til den ymniga Sillens inkomst i Bohuslänska Skärgården.

Wi twiffla och så mycket mindre om Herr Lots, Capitainens nit, som några ibland öf sått erfara hans stränga embets åtgärd; men Herr Capitainen lärer icke sielf ambitionera det lof, som honom blifwit tillagt.

Hwad Magistraten här trodt sig wisar och bewisar, anse wi för obewist, så at wi ej kunnat öfwertrygas om Sillens föregifna yra och dufwenhet.

Det är icke öwanligt, at Sillen af sine fiender drifwes i den trångsel, at hon icke förmår röra sig ur stället, hwarföre och Fiskare bruka, at med lodning försäkra sig om hennes närwaresse.

Huru liten anledning har man wäl då at påstå det denna hennes omöjeliga rörelse beror af någon slags dufwenhet?

Wi antage alt för gerna grundeliga skäl; men inga gissningar.

g:o.

Magistraten i Marstrand har illa fattat meningen af de uti Götheborg boende Fransindertersägares underdånigste Ansökning.

E c 3

De

De måsta Uggare af 120 Kokrier, bestående af 454 Fettlar, som förledit är utdömdes, deltog i Utsökningen, men de woro, under påstående Fiske så strödde, at icke flere, än de närwarande kunde underskrifwa Utsökningen.

Andre fruktade för Kostnad och beswårs anförande, hwarigenom de ej wiste hwad, som kunde uträttas.

10:0.

Affsedade Krono-Lotsarnes Jönssons och Carlsfons Intygande, som blifwit intagit uti Rådhus-Protocollet i Marstrand den 19 April 1784, är uti wåre Handlingar så wedertagt, at wi nu mera icke finne nådigt, at of dermed uppehålla. Liksom Protocollet af den 21 April innewarande är icke eller någon wår upmärksamhet förtienar.

11:0.

De Handlingar som Lof. Magistraten i Marstrand ytterligare till Kongl. Collegierne insändt, bestående af trenne högst ensaldige och obesworne Attester, begynnas wäl alla med de orden: **Wi tro! Wi tro! Wi tro!** Men Läsaren lärer nogsamnt finna, det dese Tros-Articular icke äro Apostoliske.

12:0.

Sluteligen måste wi tilstå, det Magistraten i Marstrand icke försummat den ömhet, det nit, och den omsorg för Riket och det almånna bästa, som den trodt sig åligga.

Men wi sakne här, liksom uti andras ensidiga upgiffter, de ställen utmärkte, hwarest Frangrums ligger qwar, hinderligt Fiske och Farleder, hwilka ställen den hade bordt, om han kunnat, emot wåra grundeliga Försök, utmärka.

För än detta sker, finne wi ej den minsta anledning till förändring af den tanka, wi alltid hyst om Frangrumssets

OSKULD!!!

Wid Commendantens på Carlstens Fästning Herr Öfwersten och Riddaren Müllers yttrande i Fransjuderisaken, kunna wi ej underlåta at göra nedannämde Anmärkningar.

1:0.

1:0.

Herr Öfversten yttrar här den farhoga han tror sig äga om Marstrand's Hamns upgrundande af Elle-astträde.

Här åberopas den Pejlings-Charta, som af Lieutenanten Herr Morrenson år 1776 blifvit uprättad, och hvilken icke varit våra Herrar Committerade obekant, utan dem gunstigt af des Författare meddelat.

Deraf kan, enligt våre Handlingar intagas, at just det ställe, öfver hvars upgrundande Herr Öfversten klagar på 7 års tid, wäl icke blifvit mer än 3 Fot grundare.

Men det är ännu angelägnare at anmärka, huru denna upgrundning icke bestått af något Sillegrums; utan endast af wanligt Hafsmudder. Se våra Herrar Committerades undersökning Art. Marstrand.

2:0.

Efter påstås at Trangrumset såsom specificc tyngre, än wattenet, måste gå til bottnen; men hwad upgrundning kan det wäl förorsaka, då Herr Öfversten, enligt våra Skärgårds Attester, medger, at det före Midsommaren i form af kakor upflyter?

3:0.

Wattneets förminskning kan anses såsom et feltag, då deremot strandernas uphöjning har sin naturliga orsak.

Härpå swaras, at utom Jordbäfning och Volcaner inga stränder uphöjas, aldrinåt af Trangrums, hwilket af Hafsdiur snart förtåres.

Mycken konst fordras til Naturalie-Samlingars förwarande ifrån Insecter och Maskar, men en fördubblad omsorg, at förwara det animaliska Trangrumset ifrån en dylik förtåring, i händelse at sådant skulle för nödigt anses.

4:0.

Herr Öfverstens flere anmärkningar öfver Adjunctens Herr Afzelii Bref wille wi så mycket mindre befatta oss med, som de, på intet sätt äro stridande med Herr Adjunctens uppgift.

Man

Man har allenast bewist huru mycken Jord, som möjligan kan ligga qwar efter en gifwen myckenhet Trangrums; hwilket igenom Herr Öfwerstens Caput Mortuum icke kunnat förläggas.

Ev när wi, utan at beräkna fiordar och strömmar, antage Bohus Länfka Skärgården såsom 17 mil lång och allenast $\frac{1}{2}$ mil bred, så belöper sig icke mer af de 1447 skeppund än 2 troiska öf på hwarje quadrat Fot. En så obetydlig fyllning, at man aldrig trodt, det någon skulle sig deröfwer beswåra.

Bör wäl en så betydlig Näringsgren inskränkas, då intet Fartyg infommer i Marstrands Hamn, utan at der efter sig lemna et långt grofware Sediment til upgrundning?

Detta hafwe wi ej kunnat förbigå at anmärka; ehuru wi anse Muddrets wigt för en i detta ämne olämpeligare principe, än des volume.

50.

Herr Öfwersten, Commendanten och Riddaren hade wäl i början inskränkt sig til at wara granfönt om Marstrands Hamn.

Men sedan Herr Öfwersten alt mer och mer, förmodeligen af ömhet för sine Grannar, behagat utsträcka sig til försvar af deras, ehuru ensidiga påstående;

Så finne wi öf, icke des mindre nödsakade, at möta de inkast, som emot wår grundeliga undersökning anföras.

Wi hafwe, icke en utan flere gånger bewist, at Sill icke stråmes, utan lockas af Silleräl och andra lemningar af större Fisk.

Kongl. Maj:ts och Rikens Collegier torde emedlertid tillåta öf, at aldradmittu kast ytterligare så anføra de skal, uppå hwilka wi öf i detta ämne grunda.

Invånarena i Bretagne köpa från Norrige Afstråde och Inmäte af all stor Fisk, som fångas i Norrska Hafwet. Det har i senare åren blifwit en ordentlig och betydlig Handelsgren. De hacka detta (Afstråde) sönder och uströ det, til stor myckenhet öfwer hela wattenbrunnen, längs efter sina strander, då windarne icke blåsa det bort. Härigenom samlas Sardinier (*Clupea Alosa Lina.*) i så ofantelige hopar, som Sill och Makrill på andra ställen, och Fiskare fånga dem til så dan myckenhet, at de dermed kunna förse hela kusten i granlaget, til et lindrigt pris *d*).

Car,

d) Chamberis Cyclopedia Supplem. Vol. I. Lond. 1753. Fol. Art. Fishes.

Sardinerne (*Clupea Alofa* Linné) skulle intet mycket wisa sig wid kusten af Bretagne, om man icke för at få dem dit lockade dem med en samling som tillredes i Norrige, och hwarmed hafswattnet måste betäckas. Samlingen består af Räm eller inmäte af allahanda slags stora Fiskar som fångas i Nordfön. Denna har blifwit et betydligt Handelsämne, hwilket Bretagne icke kan umbära wid Sardin, Fisket, hwartil et otroligt antal af Fartyg och Fiskare brukas e).

Om nu Sardinier, som icke utan den aldranogaste upmärksamhet kunna skiljas från vår Sill och Washbul, låta locka sig til strand af sådan Fiskerät eller Affträde, som blifwit förd, minst et halft är förut samlad, isfån Norrige til Bretagne; Huru skal då den wanliga Sillen kunna bortsträmas af den Sillerät, och det Affträde, som uti våra Notwarv utkastas. Så länge sådant hos oss frett fick utkastas, ankom Sillen året derpå tidigare. Sedan det icke fått utkastas har hon årligen senare ankommit.

Ignis! non Fumus, docebit!

6:0.

Herr Öfwersten har wäl varit nådig då han behagat hemställa våra Werks qwarstående, i stället för deras flytning.

Men en ännu större nåd hade blifwit oss wisad, om Herr Öfwersten, till det pris han sielf beräknat, wlljat åtaga sig den kostbara Fördämningen, Prämars, Rårrors, Håstars och Folks anskaffande och bekostnad wid Drangrumsets transport.

Orternas distance öfwer watten och land är wäl icke determinerad; men Herr Öfwersten utsätter likwäl transport kostnaden för det Grums, som wankar efter hwarje Fat Tran til 3 skill. under förgåtande af den öfreiga kostnad, som han sielf föreslagit, såsom Fördämning m. m.

At, efter Herr Öfwerstens tanka ingen ting är at sluta af våra kostsamma uptäkter i Skåraården, skulle wäl beklaga, derest höga Embetsmän icke redan dragit Nilsenyttige slut deraf.

D D

7:0.

7:0.
 At Sill-affträde, Räl och Grums äro tienlige ämnen til gödsel;
 kan icke nekas; men deraf följer icke, at Transjudare äro förbundne
 föra sådant öfwer watten och land til Landtmannens tienst.

Det är ju nog, at Transjudaren förwarar sådane ämnen til Landt-
 mannens behof; så ofta Landbrukaren betalar hans kostnad på den der-
 wid nödiga Fördämningen.

8:0.
 Herr Öfwerstens och Commendantens utrop äro wi färdige at
 underskrifwa, om det allenast med följande ord uttryckes:

Swilken wis Regent låter förleda sig, at på wacklande grun-
 der taga beslut? Troc man det kunna hända en GUSTAF?

9:0.
 Skulle Marstrand eller någon Stad finna sig beswärad af Privi-
 legierade anläggningar i Granlaget; så är det billigt at Staden inlöser
 sådane Platser, utan at förerätta deras Lagliga Rättare.

10:0.
 Den första fångsten af Sill är för dyr at använda til Fram-
 hvarföre den alltid rökas eller insaltas. Så at Herr Öfwersten måste
 hafwa fått en oriktig underrättelse härom.

11:0.
 Det förslaget, at icke mer än wisse Städer måtte få tillstånd
 at handla med Sill, skulle medföra et sådant monopolium; et så skä-
 deligt hinder uti Handel och Rörelse, som de klokaste Stater kånge sedant
 förkastat, och Marstrand aldrinast har anledning at sig tillwälla.

Med djupaste wördnad framhärdat

Tit.

Ödmjukaste tienare:
 Arfoidsfon & Söner. Low & Smith. Joh. D:son Wetterling.
 P. Swalin. Olof Westerling. Donald Edie. Mart. Zachrisson.
 Joh. & Jac. Williamsfon. Rob. Crosswall. Joh. Bagge. Joh. Hult.

Infern:

Inkom d. 10 Julii 1784.

Högwälborne Herr Grefwe, General-Major, Vice-Landshöfdinge
och Öfwer-Commendant, samt Commendeur af Kongl. Maj:ts
Swärds-Orden med Stora Korset.

I följe af Kongl. Tryckfrihets Förordningen den 26 April 1774, skal det til
tryckning begärta Konungens Befalningshafwandes utslåtande blifwa til
Sökanterne på anmälan uti Lands-Cancelliet, genom utdrag af Bref-Con-
cepterne utlemnade. Götheborg å Lands-Cancelliet den 12 Julii 1784.

Efter Nådigste förordnande,

H. H. von SALTZA.

Hans Hummel.

Sinnade at til tryck befordra alla de Skrifter och Handlingar som
i någor måtto angå Götheborgs och Bohuslänske Frankokeriernes
bestånd eller obestånd sådane som hittills anlagde och Inrättade blifwit,
samt Trångrumsets werkan på Fiske och Hamnar, anhålle wi hos
Högwälborne Herr Grefwen, General-Majoren, Vice-Landshöfdingen
och Öfwer-Commendanten, samt Commendeuren nu i ödmjukhet, om
del af det utslåtande, som Högwälborne Herr General-Lieutenanten,
Landshöfdingen, Öfwer-Commendanten och Commendeuren Baron Du-
rietz, fort före sin bortresa, til Höglof. Kongl. Amiralitets- och Com-
merce-Collegierne i detta ämne afgifwit; och gøre wi oss härom så
mycket mer förwifade, som Kongl. Förordningen och Påbudet, angå-
ende Skrif- och Tryckfriheten, af den 26 April 1774, sådant nådigst
tillåter.

Framhärde med wördnad

Högwälborne Herr Grefwens, General-Majorens, Vice-Landshöfdingens
och Öfwer-Commendantens, samt Commendeurens

ödmjukaste tienare.

Patrick Alströmer.	Arfvidsön & Söner.	Low & Smith.
Joh. D:son Wetterling.	P. Swalin.	Olof Westerling.
Mart. Zachrisson.	C. L. Jöranzon.	

D d 2

Utdrag

Utdrag af Bref-Concepterne wid Götheborgs och Bohus
Läns Lands-Cancellie år 1784.

Den 14 Junii.

Til Höglofl. Kongl. Amiralitets och Commerce-Collegierne utlä-
tande, angående Trankoterierne.

Sedan jag, i följe af Eders Excellences och Högwålborne Herr
Barons, Præsidentens och Commendeurens, samt Höglofl. Kongl.
Amiralitets och Commerce-Collegiernes skrifvelse af den 28 siffredne
April, kunnat Trankoteri, Ågarne här i Götheborg behörig del af de
utlåtander, som ifrån Commendanten på Carlstens Fästning Herr Sk-
wersten och Riddaren Müller, samt Magistraterna i Marstrand och Udde-
valla, inkommit öfwer den af förstnämnde Trankoteri, Ågare til Eders
Excellence och Högwålborne Herr Baron, Præsidenten och Commendeu-
ren, samt Höglofl. Kongl. Amiralitets och Commerce-Collegierne ingif-
ne Skrift och bifogade Handlingar, til bewisande, at deras Tranko-
teri, Werk, sådane som de inrättade och hittills underhållne blifwit,
öfwen hädanefter skola kunna åga bestånd, utan skada för Fisket eller
Hamnarne, och bemålte Trankoteri, Ågare emot desse utlåtander inom
förelagd tid deras påminnelser til mig ingifwit, hwaraf hwarcken Herr
Commendanten på Carlsten eller Magistraterna i Marstrand eller Udde-
valla någon ytterligare del begärt; så har jag alla dese Handlingar
härmed til Eders Excellence och Högwålborne Herr Baron, Præsiden-
ten och Commendeuren, samt Höglofl. Kongl. Amiralitets och Com-
merce-Collegierne wördsammeligen insända skolat.

Den widlyftighet, hwarmed i fråga warande ämne å ömse sidor
blifwit afhandladt, och de emot hwarannan åberopade flere stridige
Attester hafwa, i stället för at tjena til sakens fullkomliga utredning,
suarare inblandat den samma i mörker och oredighet, samt sluteligen
stadnat

skadnat uti stridskrifter wederbörande emellan; men utan at uppehålla mig wid alla dese stridigheter, wil jag egentligen yttre mina tankar om sielfwa frågo: ämnet, som är huruwida Grumset eller Affallet efter Frankofningen må anses skadeligt för Hamnar och Fiske.

Jag kan likwål icke undgå förut anmärka, huru som den orsak Magistraten i Marstrand anförer til Sillens tidigare eller senare ankomst i Skårgården, synes mera grunda sig på gifning än werkeligt förhål- lande, helst erfarenheten alla är wissat, at Sillen af ström och windar egentligen indrifwes i fiordarne och til stränderne, äfwen som, då win- den och strömmen är emot, den hindrar Sillen at komma til lands, och håller henne ute på diupet.

För min del kan jag icke med någon säkerhet antaga hwad som widlyftigt anføres om Sillens natur, des lekerid m. m., helst alla dese omständigheter icke äro så kände eller bewiste, at någon wiss slut- satts derpå byggas kan; Äfwen anser jag den af Herr Siversten och Commendanten Müller ytttrade farhoga, at den först om hösten fångas de fetaste Sillen skulle til Frankofning användas, wara så mycket mindre grundad, som jag nogsamt har mig bekant, at Sillsalteri, och Frankoferie-Ädlare råkna för större fördel, at salta eller röka den för- sta Sillen, hwilken gemenligen är dyr och från 6 til 5 à 4 Daler Silfwermynt Tunnan wanligen försäljes, serdeles då den genast om hösten kan utstheppas och med mera winst på andra Orter affättas, än den som sedan om wären exporteras, deremot de ej finna sin räk- ning wid at koka Fran af Sillen, innan den, wid ymnigare fångst, mera faller i priset, så at den endast galler 2 Daler och der under för Tunnan.

De som idka denna näring i Marstrand, och wid de i början af Fisket anlagde Silfsalterier och Frankoferier, då färsta Sillen war i lågt pris, kunde til äfwen tyrs råkna för sin winst, om den nu ut- widgade Frankofningen blefwe inkränkt, och de så medelst kunde twin- ga Sillen til lägre pris; men utom det en sådan uträkning kan stå helt, och i alla fall skulle wara för kort tid, skulle äfwen detta kunna

verka en obotelig förlust för Skärgården och Fiske; som, i anseende till den affättning de varit säkra om, lagt ned sin Egendom i Båtar och Fiske-redskap till den ymniga Sillens fångande, hvilket Närings-fång de, i brist på affättning, då måste lemna, och så medelst besinna sig utan näring, utsatte för en oundvikelig undergång.

Hvad nu egentligen angår Sillegrumsets verkan på Hamnarne; så anser jag det Afstråde eller Silleråel, som faller wid färsta Sillens ransning å Sillsalterierne, och till Tran icke warder upskadadt, wara i sin mån et farligare ämne till upgrundning, än det Grums som efter Transjudningen öfverblifwer, helst det förra, såsom på intet sätt förvandladt, längre måste behålla sin fetma och materiela egenkap, än det senare, derutur fetman genom kokningen är utdragen och alla particlar uplöste; Jag lemna derhån alla de Physikaliska rön och raisonnementer, som i Handlingarne förekomma, om hvad som af Trangrumset till något verkligt jordaktigt kan förvandlas, hvilket icke hörer till mit omdöme; men som af de stridige berättelser i denna fråga någon fruktan ändå kan upkomma, om icke Hamnarne af detta ämne, åtminstone i längden, kunde blifwa lidande; så håller jag före, at i synnerhet Marstrands Hamn, hwilken för Defensions-Verket och Fokeries anläggande fredas, äfwen som alla sådane Werk måge wid utloppet här till Götheborg, der Sjöfarten är ymnogast, icke annorstädes tillåtas, än der Sillerået eller Grumset kan på land behållas, på et sätt, at i sön ingen utspjällning till upgrundning kan befaras, och hwarifrån Grumset kan afhämtas af Jordbrukare, som sig der af gerna begagna.

Andre betydelige Skepps-Hamnar, dem Kongl. Amiralitetet bäst känner, fordra en lika omsorg, och kunde så wäl i dem som de flere smärre Hamnar och inlopp genom ärliga pestingar utrönas, huruvida någon verkelig upgrundning sker, och om den af derwid anlagde Tran-Fokeries förorsakas, då dese efter hand och utan Ölgarnes alt för långa bara förlust kunde derifrån till andra ställen försflyttas.

I andra frågs-ämnet, huruvida Sillegrumset skadar Fisket, eller Sillen för detta affkråde, tyckes erfarenheten vara den bästa Lärromästaren; denne har wisat, seddeles i senare åren, då Transjudningen i ymnog mon tilltagit, at Sillen för den orsakens skul, hwarken sednare eller till mindre myckenhet kommit in i Skärgården, utan är man noggsamt öfvertygad, at sådant af wäder och wind samt andre tillfälligheter förorsakats, hwarföre jag för min del, icke finner nödigt at ingå i granskning af de skäl, som mot och med i denna delen blifwit anförde, utan anser en billig försigtighet och ömhet för Näringsens bibehållande kunna förenas, då Kongl. Maj:ts i detta ämne förut stadgade Nådiga Författningar wederbörligen handhafwas, och de wid hwarje Frankokerie förefrefne Grums-samlingsställen i sådant stånd bibehållas, at det tiöcka Grumset icke kan derutur i Sjön komma, hwarigenom åfwen ändamålet för Landbrukaren kan winnas, at så göra sig nytta af denna fördelaktiga gödsel till jordens upodlande, och blifwit till den ändan nödigt, at alla år, innan Transjudningen begynnes, en ordentelig besigtning på alla Frankokerier anställes, at de frurättade Grums-samlingsställen äro så försedde, at sielfwa Grumset icke kan i sjön utkomma, börandes den, som i minsta måtto kan öfvertygas härvid hafwa brukat något swel, första gången med et ansefligit wite beläggas, och andra gången wara Frankokerie-Näringsen förlustig.

För öfreligt har jag ej underlåta bordt omnämna, hwad för en betydlig Export-wara Silletranen i dese senare åren utgjort, hwilken utom den näring och fördel den tillkyndar Skärgården och hwar och en enskilt Idkare, åfwen är en ren winst för Riket, sedan intet annat än Swenske Producter dertil användas. Åfwen bör jag ej obemäldt lemna, at ehuru Siltsaltningen nu i några år kan hafwa warit mindre än förra åren, kan sådant likwål aldeles icke sägas hafwa härrört af någon brist på färsk Sill, eller at den till Frankokning blifwit använd, emedan flera gånger mera Sill än som sedt hwarje år funnat fångas, utan ligger rätta orsaken deruti, at Siltsaltningen i början understundom drefs till den högd, at waran icke kunde med fördel afsåttas, hwilket förorsakade stora förluster, som funnat bereda fleras undergång, hwarföre de Handlande sielfwe funnit nödigt at instränka tillwerk.

tilverkningen efter som affättningen kunde medgifwa, och hwilket är
der säkraste sätt at bibehålla Näringsen i sit jemna lopp.

Detta mit utlåtande tåcktes Eders Excellence och Högwälborne
Herr Baron, Presidenten och Commendeuren, samt Höglofl. Kongl.
Amiralitets och Commerce-Collegierne låta wid Handlingarnes insän-
dande til Kongl. Maj:t äfwen wara följaktigt.

Med wördnad förblifwer 2c.

AND. RUD. DURIETZ.

Hans Hummel.

Rätteligen utskrifwit, intygar Götheborgs Lands-Cancellie den 12 Julii 1784.

Hans Hummel.

Till Kongl. Amiralitets- och Commerce-Collegierne.

Sedan wi icke för än under den 12 innerwarande Julii månad, på wår ödmjukaste begäran, fått del af Högwälsborne Herr Barons, General-Lieutenantens, Landshöfdingens, Öfwer-Commendantens och Commendeuren Durietz afseende utlåtande, uti frågan om Transgrumsets Skadlighet eller oskuld, i anseende till Hamnar, Farleder och Fiske, för at det samma, jemte alla öfrige till denne Sak hörande Handlingar till trycket befordera, hafwa wi haft tillfälle at finna, det några omständigheter uti detta utlåtande fordra närmare uplysning, och wi utbedje öf derföre, at Tit. och Tit. wid denna saks afgörande Höggungstigaft täckas taga uti öfwerwägande några Anmärkningar, som wi til försvar af wår rörelse och wåre påståenden finna öf nödsakade, at i ödmjukhet anföra.

Det war för öf ingen liten fågnad, at af detta Betänkande finna en så hög och betydlig Embetsman, som Ortens Höfdinge är, förklara sig öfvertygad derom:

1:0 At Sillens senare ankomst till wåra Stränder icke beror af Silleråf eller Trangrums.

2:0 At den först ankomna och fetaste Sillen icke användes till Tran, utan til Rökning och Saltning.

3:0 At Marstrands boerne tillika med några äldre Sillsaltare önska, det måtte Frankokiererne inskränkas, för at twinga Sillen til lågre pris, hwarigenom Skärgårdsboar och Fiskare, som nedlagt hela sin Egendom uti Båtar och Fiske-redskap, skulle i brist på affättning blifwa näringslöse och utfatte för en oundwärlig undersång.

4:0 At Trangrums så mycket mindre kan upgrunda Hamnar, som det igenom Fokning och skumning förlorat sin fetma, at alla des particlar blifwit uplöste.

5:0 At enligt erfarenhet, då i senare åren Transfundningen uti ymnig mon tillagt, Sillen icke skydt för Trangrumset, icke eller senare eller til mindre myckenhet inkommit i Skärgården.

6:0 At Silletran i senare åren warit en betydlig Export-wara, och at utom den näring och fördel hon tillfyndar Skärgården och hwar

enskilt Jdkare, är hon äfwen en ren winst för hela Riket, emedan intet annat, än Svenska Producter dertill användas.

7:0 *Alt*, ehuru Sillsaltningen nu i några år har varit mindre än i de förra, det icke härrört af någon brist på färst Sill, eller deraf, at Silen till Frankofning blifwit använd, emedan man alla år kunnat fånga långt mera Sill, än hwar till Rökning, Insaltning och Frankoferie kunnat användas.

Efter sådane, med wåre bewis aldeles öfwerensstämmande tankar, kunde wi ej föreställa oss annat, än det mildaste omdöme om wåra Inrättningar och tillstyrkande af deras obehindrade fortsättning och drift.

Om Eder Excellence och Höglofl. Kongl. Collegierne tåckas jemföra Herr General-Lieutenantens, Landshöfdingens och Commendeurens Baron *Durietz* erkända Gänningar, med den underställning, som i anledning deraf skedd, så lära de stadna uti samma swärighet, som wi at dem förena; ty, enär på det ena stället medgifwes;

1:0 *Alt* Frangrumsfets utkastande i öppna Hafwet skadar hwarken Särleder eller Fiske.

2:0 *Alt* de Frankoferies, som icke utan laglig tillåtelse, ytterst i Skärgården anlagde blifwit, icke utan fördubblad och obrägellig kostnad, kunna flyttas in uppå fasta landet.

3:0 *Alt* de föreskrifne Frangrums fördämningar, i anseende till Frangrumsfets redan bewissta oskuld, nu mera icke behöfwas. Och

4:0 *J* följie deraf ingen kostbar Kronans uppsigt eller tillsyn wid dese updämningar fordras;

Behagar Högwälsborne Herr Baron och General-Lieutenanten m. m. icke des mindre å Embetes wägnar tillstyrka: 1:0 *Alt* intet Frankoferie må tillåtas i Marstrands Hamm eller uti Inloppet till Göteborg; utan 2:0 Frankoferieerne flyttas ifrån Skärgården intill fasta landet. 3:0 *Alt* de föreskrifne Frangrums fördämningar än vidare bibehållas, i sådant stånd, at Grumset icke kan derutur i sijn komma. 4:0 *Alt* öfwer allt detta en granlaga tillsyn och uppsigt hålles.

Herr Baron och General-Lieutenanten m. m. beswäror sig öfwer Handlingarnes widlyftighet, hwarigenom Saken, som skulle utredas, sna

snarare billwitt mört och oredlig, samt slutligen skadnat uti stridskrifter.

Vi åter hade önskat, det Herr Baron och General-Lieutenanten m. m. behagat granska våra nog redliga och Laglikmäßiga Bewis, då de aldrig kunnat ställas i parallell med de Lagstridiga Attester, som Magistraten i Marstrand, tvärt emot 16 Domare-Reglens 7 Moment i egen Sak låtit edeligen afhöra.

Herr Baron och General-Lieutenanten m. m. hade icke heller behöft beswåra sig med Igenomläsande af de emot 17 Cap. 16 och 23 S. S. i Rättegångs Balken stridande Wittnesmål, hvarmed samma Stads Magistrat sökt förswaga våra Bewis. När våra Attester wid ordentelige Domstolar beredigades, så kändes ingen Contrapart, med hwilken wi hade at communicera vår ansöknings om Wittnens afhörande; men sedan Magistraten i Marstrand sielf uphåfwit sig till vår Berderpart, då den begärt och fått del af våra insför Kongl. Maj:ts och Rikets Höglof. Collegier företedde Handlingar; så hade den först bordt utverka högwederbörligt tillstånd til sine Wittnens afhörande wid Laglig Domstol, och dernäst lemna oss behörig del om detta sit förretagande, på det wi enligt Lag, hade kunnat göra våra påminnelser wid de til Wittne kallade Personers frägd och sikkellighet, i den förmodliga händelse at de jäfwige warit. De Wittnen som Hamne Rätten wid Brunckår, utan högres ordres edeligen afhört, ibland hwilka Herr Kamereraren Wellbeck sig äfwen insunnit, hafwa och så mycket mindre förtient Herr Baron och General-Lieutenantens m. m. upmärksamhet, som enligt 1726 års ofta förngade Hamne-Ordning, denne Rätt endast består af fyra ostuderade personer, som fått frihet, at afgöra mindre betydliga Mål inom Fiske-Läget, men aldrig at sträcka sin myndighet til Mål, som röra en Handels-Societet och hela Rikets wälfärd.

Hvarför utan Vi öberopa oss hwad wi redan, så wäl som Herr Capitainen och Riddaren Hansson i sin relation sagt om denne Hamne-Rätts Ledamöters okunnoghet, i det de ej kunna läsa eller skrifa.

Enär så jäfwige Wittnesmål, som de ifrån Marstrand och Brunckår, hafwa måst läsas, så undre wi ej at Acten förefallit wids

löftig. Men som hela ämnet är *Physiskt*, och Herr Baron och General-Lieutenanten m. m. behagar lemna derhån alla de *Physicaliska* rön och *raisonnementer*, som uti Handlingarne förekomma; såsom icke hörande til Herr Barons och General-Lieutenantens m. m. ömddöme; Så utbedje wol of den förmonen, at med några ord här så anföra det yttrande, som de *Naturkunnige* behagat of lemna, och hwaruti de alla öfverenskomma.

Naturen (såga de) är så bestållsam uti döda Diers och Diurs förstöring, at wi med all konst icke förmå bewara dem til våra behof. Kött af fyrfota Diur, Foglar, och Fiskar kunna wi uti våra winterhus icke förwara. De dyrbaraste Pälskar förderfwas af flere slags Mat, under vår granlagaste wård. Fyrfota Diur, Foglar, Fiskar, Insecter och Maskar stå icke at förwara uti de kostbaraste *Naturalie-Samlingar*. Naturen är så mächtig uti deras förstöring, at man ännu icke upfunnit något medel deremot.

Frangrumset är således en lämning af Diur, som enligt erfarenhet, uti sit diupa element aldrasnarast förtåres. Och just på denna grund kan det nu ej träffas eller ligga qwar til hinder för Jarleder och Fiske. Wi öfverope of häruti den största *Naturkännare*, som werlden ägt, framledne Herr Archiatern och Riddaren v. Linné, hwilken uti 1:sta Tomen af sit *Systema Naturæ*, utom flere hithörande reflexioner så yttrar sig: *Destructio unius fit alterius reparatio. Sic rapina rerum omnium est, quam eludunt animalia vivaciora, dum languida succumbant et vegetiora in motu festinent, ut opus naturæ perenni flore rideat.* Pag. 18.

Med diupaste wördnad framhårdar

Tit. & Tit.

		aldradmiufaste stienare.
P. Alströmer.	Arfvidsön S Söner.	Low S Smith.
	S. Swalin.	O. Westerling.
M. Zachrisson.	Joh. D:son Wetterling.	R. Crofswall.
C. L. Jöranzon.		

Med Originalet lifa Inbande intygat
O. G. Kullberg.

Engliff i Kongl. Amts Coll.

Tilläggs

Tillägningar och Rättelser:

- Sid. 5. Rad. 32. sannligar — Läs, sanningar.
6. — 18. år. — Läs, åro.
16. — 2. Ahlströmer — Läs, Allströmer.
19. Det Instrument, som här åberopas, har Congl: Rådet och Commendeuren af Kongl. Wasa-Orden, Herr Baron Clas Allströmer igenom Beskrifning och Tekning funglordt, utt Kongl. Swenska Wet. Acad. Nya Handl. för år 1784. Sid. 155. Tab. III. under Titel: Beskrifning på den Botten, Profware, som år 1783 blifwit nyttjad uti Bohus Lånsta Skärgården.
- 21 i Tabellen: emellan Stora och Lilla Brattön, — Läs, Wid Brattön.
- 23 i Tabellen: 5. 12. 17. 6. 17. — Läs, 5. 12. 17. 16. 17.
27. Rad. 18. som Fiske — Läs, som på Fiske.
28. — 15. bestodo — Läs, bestodo af.
- 29 i Tabellen: Midwatnet — Läs, Midt Waters.
33. Rad. 7. bestodo — Läs, bestodo af.
37. — 13.]
- 18. Semilis. — Läs, Senilis.
38. — 15.]
39. — 8. fusca — Läs, fusca.
41. — 24. Häraf kan slutas, at icke allenast Swafvur; utan ock alla här upräknade Fiskar, Insecter och Maskar uppehålla sig uti Eill-affrådet, utan at wisa någon affty derföre.
42. Rad. 2. Semilis — Läs, Senilis.
45. De på Chartan Tab. IV. antecknade; men här på Ullgätningens Tabellen förbigångne Numer ifrå N:o 1. till och med N:o 12, böra der på följande sätt uptagas.

	Num.	Fot.	Botten.	Anmärkning.
Emellan S. Pynt af Klädes- holmen och en Udde af Koholmen.	1	6	Berg.	4 eller 5 alnar ifrå Landet.
	2	48	Bera.	
	3	54	dito.	
	4	54	dito.	
	5	19	Berg.	

Tillägningar och Rättelser.

	6	48	Berg.	
	7	57	Sera.	
Emellan samma Udde af	8	60	dito.	
Koholmen och Skinte-	9	34	Båe.	Det är en liten siltig klippa, som döjes under vattnet.
skär.	10	62	Sera.	
	11	66	dito.	
	12	65	dito.	

Sid. 49. Rad. 5. Detta war et ägonfennligt bewis på de hinder, som den strängaste uppsyn kan verka på rörelsen. Då alla Fördämningar omöjligan kunna granskas; Så kan ju en Uppsyningsman gå förbi eller granska hvilka Werk han beslaggar; Måne sådant icke gifwer anledning til största wåld och manna:mån?

— 51. Rad. 17. Den bekanta Sille:Staggen, som adrig om hösten förmärkes, icke heller under förledit års Fiske kunde twäffas, har man i Sommar, til en stor mängd funnit nära inuill Fördämningarne.

Man har beskriwit den så til des lree, som yttre delar.

Under jemförelse med den wanliga Sillen, (*Clupea Harengus*) har man ock funnit, at Sille:Staggen icke utgör något särskilt Species af Sill;

Utän är en verkelig afföda af den wanliga Sillen, Kläkt ur den Råmm, som Sillen om hösten ester sig lemnadt.

Endaste skinnaden består uti hufwudets större proportion emot kroppen, än hos de fullworne, hwilket inträffar hos alla bekante Durs Ungar.

Om denne Sille:Stagg hwarje Sommar, til största myckenhet finnes i och wid Grumsdammarne; Så kan man ju icke med Herrar Marlstrands Boarne påstå, at hon har affky för Trangrumset och deraf bortskrämes.

— 56. Rad. 12. Erg. — Lås, Arg.

— 58. — 18. Lonicora — Lås, Lonicera.

— — 25. cærulea — Lås, cærulea.

— 60. — 5. om Trangrumsets werkan — Lås, Trangrumsets werkan.

Tillägningar och Rättelser.

- Sid. 63. Rad. 8. updragande — Läs, updagande.
 — 67. — 10. sidsqvarp — Läs, sidsqwalp.
 — — 15. funnit — Läs, funnits.
 — 73. — 8. någonsin — Läs, aldrig någonsin.
 — 74. — 23. ej har — Läs, wi ej hafve.
 — 76. — 1. utlöpt — Läs, utsläppt.
 — 97. — 3. nedifrån, har måst, Läs, måst.
 — 98. — 2. något rum — Läs, rum.
 — 99. — 17. Nitvoerige — Läs, Uitvoerige.
 — — Dieven — Läs, Dieren.
 — 103. — 17. Honttuyn — Läs, Houttuyn.
 — 106. — 24. utaf — Läs, utgaf.
 — 109. — 3. med Compagnie — Läs, och Compagnie.
 — 116. — 3. Fästnigs — Läs, Fästnings.
 — 119. — 18. fångas til — Läs, fångas kan til.
 — 121. — 11. föreställning — Läs, hemställning.
 — 127. — 28. d. 1 Oct. — Läs, d. 1 Novemb.
 — 136. — 7. 1760 — Läs, 1759.
 — 159. — 2. Kamar. Collegierne — Läs, Commerce-Collegierne.
-

Verzeichnis der Bücher

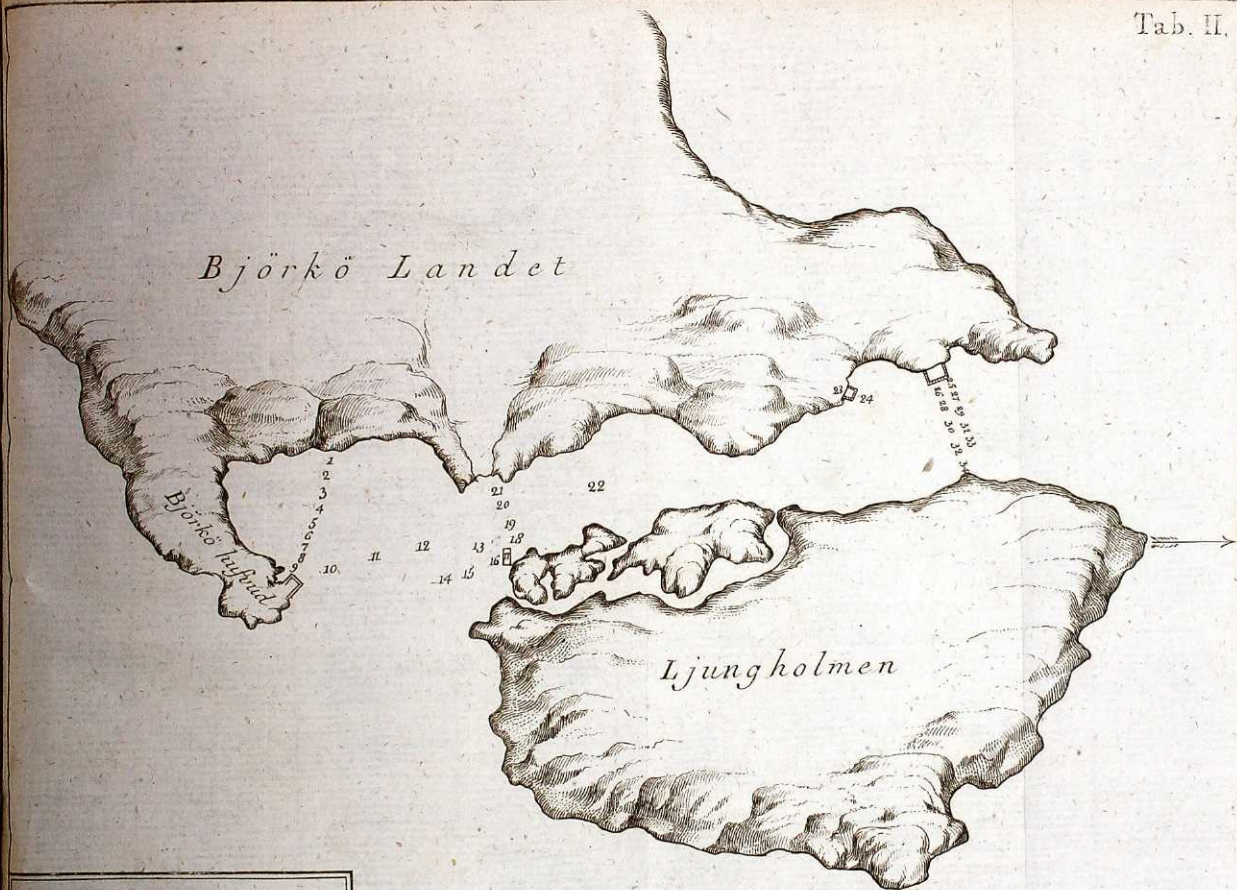
101	1. Samml. Compagnie - 2te, Commerce Collegium
102	7. 1700 - 2te, 1700
103	28. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
104	17. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
105	18. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
106	19. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
107	20. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
108	21. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
109	22. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
110	23. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
111	24. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
112	25. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
113	26. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
114	27. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
115	28. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
116	29. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
117	30. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
118	31. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
119	32. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
120	33. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
121	34. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
122	35. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
123	36. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
124	37. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
125	38. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
126	39. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
127	40. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
128	41. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
129	42. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
130	43. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
131	44. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
132	45. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
133	46. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
134	47. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
135	48. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
136	49. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
137	50. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
138	51. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
139	52. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
140	53. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
141	54. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
142	55. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
143	56. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
144	57. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
145	58. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
146	59. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
147	60. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
148	61. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
149	62. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
150	63. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
151	64. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
152	65. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
153	66. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
154	67. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
155	68. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
156	69. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
157	70. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
158	71. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
159	72. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
160	73. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
161	74. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
162	75. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
163	76. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
164	77. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
165	78. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
166	79. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
167	80. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
168	81. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
169	82. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
170	83. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
171	84. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
172	85. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
173	86. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
174	87. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
175	88. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
176	89. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
177	90. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
178	91. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
179	92. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
180	93. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
181	94. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
182	95. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
183	96. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
184	97. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
185	98. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
186	99. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
187	100. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
188	101. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
189	102. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
190	103. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
191	104. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
192	105. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
193	106. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
194	107. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
195	108. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
196	109. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
197	110. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
198	111. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
199	112. 1. 1700 - 2te, 1. 1700
200	113. 1. 1700 - 2te, 1. 1700

JUTHAMN
 pligtad och til botnhvarf
 undersökt 1783.

Björkö Landet

BOWIKS hamn
 pligtad och til botnhvarf
 undersökt 1783

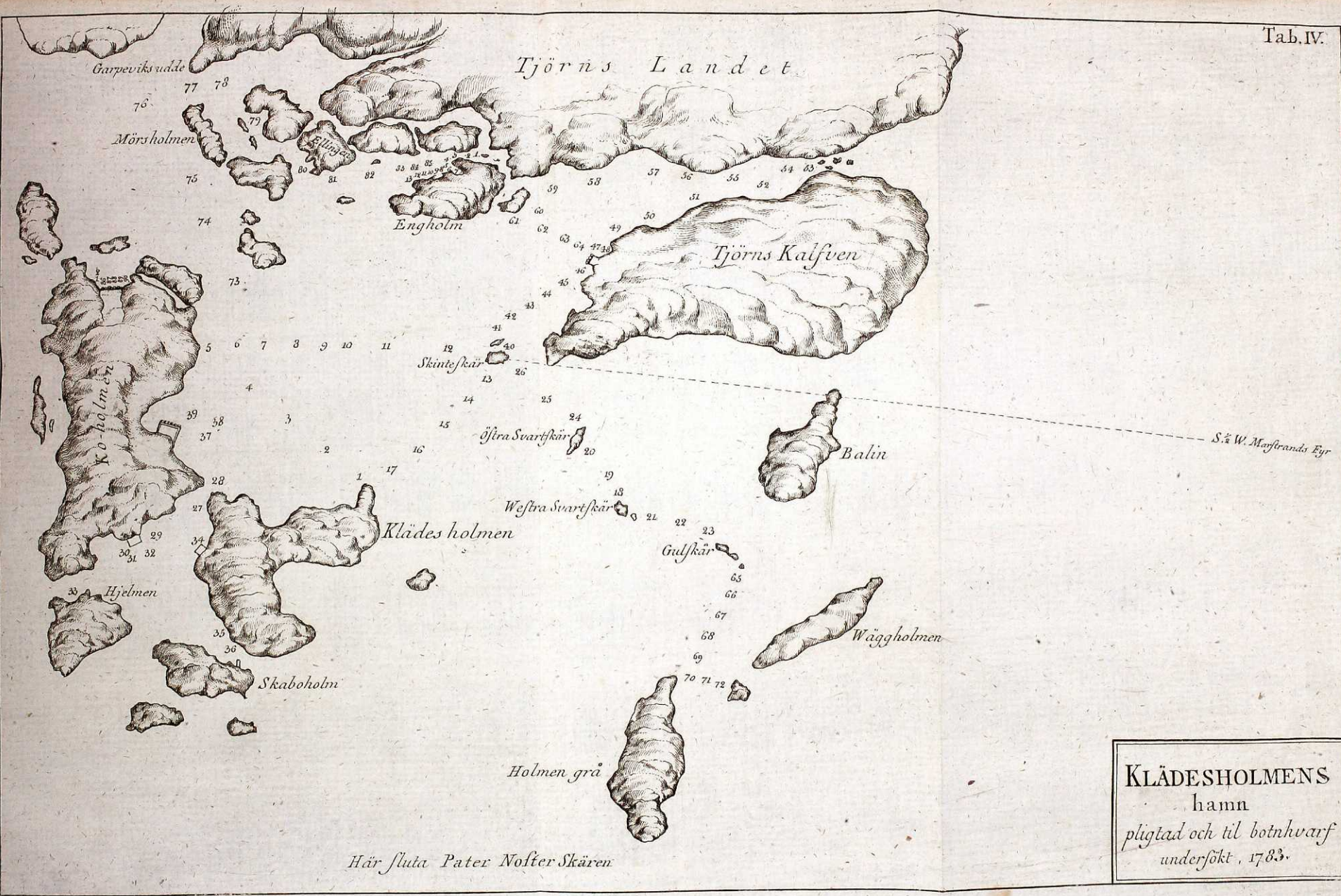
Lilla Rörholmen

Elofjen

Magnetiska Castill
N. W. 24. W.

Stora Rörholmen

RÖRHOLMENS
hamn.
pligtad och til bottnhvarf
undersökt 1783.

C A T T E G A T

